

R A P O R T U L F R E E E X

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2017 - 2018

Integritate Diversitate Responsabilitate Profesionalism Integritate Transparență Democrație par
pativă Transparență Democrație participativă Integritate Democrație participativă Responsabilitate
Spirit critic Integritate Responsabilitate Transparență Profesionalism Integritate Transparență
Profesionalism Diversitate Transparență Spirit critic Profesionalism Integritate Responsabilitate
rsitate Responsabilitate Diversitate Profesionalism Integritate Profesionalism Democrație par
Integritate Profesionalism Democrație participativă Profesionalism Profesionalism Integritate Transparență
Diversitate Integritate Diversitate Integritate Diversitate Spirit critic Integritate
Democrație participativă Integritate Democrație participativă Profesionalism

ActiveWatch

Membră a Rețelelor Internaționale
Reporteri fără Frontiere
și IFEX

ActiveWatch este o organizație de drepturile omului care militează pentru comunicarea liberă în interes public. Acest raport a fost redactat în cadrul Programului FreeEx al ActiveWatch.

Misiunea **FreeEx** este consolidarea accesului la informații, a libertății presei și a libertății de exprimare.

Din anul 2000, ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

Autori:

Liana Ganea
Maria Popa
Ionuț Codreanu
Răzvan Martin
Adrian Szelmenczi
Radu Răileanu
Mircea Toma

**Mulțumim pentru asistența acordată programului
FreeEx pe parcursul întregului an:**

Diana Hatneanu, Nicoleta Andreescu, Nicoleta Popescu
Dan Mihai, Bogdan Manolea, Ștefan Căndea

Mulțumiri:

Asociația Română pentru Tehnologie și Internet, APADOR-CH

Tehnoredactare și design:

Dan Ichimescu
Alexandra Căndea

CC BY 3.0
ActiveWatch

Membră a rețelelor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro

www.facebook.com/ActiveWatch

freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 18912239

Cuprins

METODOLOGIE	7
CONTEXTUL GENERAL	9
ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI CORUPȚIE ÎN PRESĂ.....	21
ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA STATULUI PARALEL, MASS-MEDIA ȘI POLITICIENII AU CONSTRUIT O AGENDĂ PARALELĂ.....	21
NERESPECTAREA NORMELOR PROFESIONALE	22
<i>Antena 3 reia vânătoarea de ONG-uri sorosiste</i>	<i>22</i>
<i>Farsă transformată în știre falsă.....</i>	<i>23</i>
<i>Știre falsă din târnăcop.....</i>	<i>24</i>
<i>Dezbateri cu spume</i>	<i>24</i>
<i>Lipsă de responsabilitate în relatările publice despre problemele de sănătate mentală..</i>	<i>27</i>
POPULISM-NAȚIONALISM ÎN POLITICILE EDITORIALE ROMÂNEȘTI.....	28
JURNALIȘTI-CONSULTANȚI-SFĂTUITORI	29
BOICOTUL TRECE, PUBLICITATEA REVINE. VENITURI MAI MARI PENTRU ROMÂNIA TV ȘI ANTENA 3 ..	30
INSTRUMENTALIZAREA PRESEI ÎN VULNERABILIZAREA SISTEMULUI JUDICIAR.....	31
FENOMENUL FAKE-NEWS ȘI PROPAGANDA RUSĂ	31
PROTESTE	37
<i>Amenzi.....</i>	<i>37</i>
<i>Reținerea și conducerea la secția de poliție a unor protestatari.....</i>	<i>40</i>
<i>Conducerea la secția de psihiatrie</i>	<i>41</i>
<i>Primăriei Capitalei nu-i plac protestele</i>	<i>42</i>
<i>Amenzi pentru exprimarea online</i>	<i>43</i>
PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR ȘI ALE INSTITUȚIILOR (CU FINANȚĂRI PUBLICE)	47
<i>Jurnaliști audiați după difuzarea înregistrărilor cu Sebastian Ghiță</i>	<i>47</i>
<i>Deputatul Remus Borza (ALDE): proteste orchestrate, televiziune publică plătită de Guvern.....</i>	<i>47</i>
<i>Teatrul Excelsior a cenzurat un eveniment al publicației Decât o Revistă (DoR).....</i>	<i>48</i>
<i>IGPR a cerut redacției ZTV dezvăluirea surselor unui material</i>	<i>49</i>
<i>Jocuri politice la conducerea ANCOM</i>	<i>50</i>
<i>Încercări de blocare a accesului la 26 de site-uri pornografice.....</i>	<i>52</i>
<i>Dublu standard în accesul la informații de la Consiliul Județean Cluj.....</i>	<i>53</i>
<i>Control ANAF la Rise Project și HotNews.ro</i>	<i>55</i>
<i>Criză de distribuție a presei</i>	<i>57</i>
<i>Ministerul Apărării dă vina pe presă pentru propriile vulnerabilități</i>	<i>57</i>
<i>Presiuni asupra libertății de exprimare a magistraților.....</i>	<i>58</i>
<i>Deputatul Iulian Iancu a amenințat cu investigarea unor relații economice ale presei ...</i>	<i>60</i>
AVERTIZORI DE INTEGRITATE	61
<i>Paznic de școală hărțuit pentru că a păzit copiii de abuzurile profesorilor.....</i>	<i>61</i>
<i>Judecătore exclusă din magistratură.....</i>	<i>62</i>
<i>Gândacul care a înfuriat Ministerul de Interne.....</i>	<i>63</i>
<i>Starea avertizorilor din sezonul anterior</i>	<i>64</i>
MINORITATEA MAGHIARĂ ȘI LIBERTATEA DE EXPRESIE.....	69
<i>Kelemen Hunor ar putea pierde Steaua României</i>	<i>69</i>
<i>Prefectul de Mureș, în război cu steagurile secuiești</i>	<i>70</i>

<i>Prefectul de Mureș în război cu plăcuțele bilingve.....</i>	<i>70</i>
<i>Consiliul Europei reclamă discriminarea maghiarilor de către autoritățile publice românești</i>	<i>71</i>
PRESA ȘI SERVICIILE	75
PROBLEMELE PENALE ALE PRESEI.....	88
<i>Adrian Sârbu, Mediafax Group</i>	<i>88</i>
<i>Alexander Adamescu, România liberă.....</i>	<i>89</i>
<i>Cristian Burci, Adevărul Holding și Prima TV.....</i>	<i>95</i>
<i>Dan Diaconescu, fost patron al OTV.....</i>	<i>96</i>
<i>Sebastian Ghiță, România TV.....</i>	<i>97</i>
<i>Dan Voiculescu, Camelia Voiculescu, Intact Publishing/ Antena TV Group/ Antena 3</i>	<i>99</i>
<i>Dan Andronic, Evenimentul Zilei</i>	<i>100</i>
<i>RCS&RDS, televiziunile DIGI.....</i>	<i>103</i>
<i>Sorin Strutinsky, Telegraf, Neptun TV.....</i>	<i>105</i>
<i>Aristotel Căncescu, Mix TV.....</i>	<i>109</i>
<i>Maricel Păcuraru, Realitatea TV.....</i>	<i>110</i>
<i>Liviu Man, Dan Părcălab, Aurelian Grama, grupul local de presă Gazeta</i>	<i>111</i>
PRESIUNI ÎN REDACȚII	114
<i>Acuzații de cenzură la Agerpres</i>	<i>114</i>
<i>Șefa corespondenților de la Adevărul a demisionat acuzând presiuni.....</i>	<i>114</i>
<i>Ondine Gherguț și Mălin Bot, concediați de la România liberă.....</i>	<i>115</i>
<i>Redactorul-șef Robert Veress a demisionat de la Puterea.....</i>	<i>116</i>
<i>„Starea Nației” a încheiat prematur colaborarea cu Digi 24.....</i>	<i>117</i>
<i>Primăria Târgu Mureș a făcut plângeri la Poliție pentru „adresarea de cuvinte jignitoare”</i>	<i>118</i>
<i>Acuzații de presiuni și cenzură. Înainte și după concedierea unui ziarist „Adevărul”</i>	<i>119</i>
<i>România (mai puțin) liberă</i>	<i>121</i>
<i>Exprimarea nemulțumirii, descurajată la Târgul de Carte Gaudeamus.....</i>	<i>122</i>
<i>Doi ziariști de renume, concediați de la Gazeta de Sud</i>	<i>122</i>
PRESIUNI EDITORIALE	124
<i>Universitatea Craiova a anunțat retragerea acreditărilor ziariștilor GSP.....</i>	<i>124</i>
<i>Prețul tăcerii jurnalistice</i>	<i>125</i>
<i>Organe de presă pentru primăriile din București</i>	<i>125</i>
AGRESIUNI, AMENINȚĂRI, INSULTE.....	129
<i>Tentative de intimidare a familiei jurnalistului Daniel Befu</i>	<i>129</i>
<i>Amenințări „gen Charlie Hebdo” pentru un ziarist și redacția GSP</i>	<i>130</i>
<i>Ilie Năstase a cedat nervos la un meci și a agresat verbal o jurnalistă britanică.....</i>	<i>131</i>
<i>Schimb dur de replici între T. Băsescu și C.T. Popescu</i>	<i>133</i>
<i>Dragnea iritat de Antena 3</i>	<i>133</i>
<i>Fotbaliști FCSB agresivi cu reporterii.....</i>	<i>134</i>
<i>Gigi Becali, chemat la audieri pentru amenințarea unui ziarist</i>	<i>135</i>
<i>Mirel Palada l-a atacat pe Mihai Goțiu.....</i>	<i>136</i>
<i>Jurnalist hunedorean agresat de paznicii unui mall.....</i>	<i>137</i>
<i>Eugen Nicolicea a încercat să intimideze reporterii interesați de CV-ul lui.....</i>	<i>137</i>
<i>Ziariști agresati de susținătorii preotului Pomohaci.....</i>	<i>138</i>
<i>Paul Hitter a bruscă, înjurat și amenințat o ziaristă.....</i>	<i>139</i>
<i>„Cel mai influent impresar” a amenințat un ziarist GSP</i>	<i>139</i>
<i>Un mire a agresat un reporter</i>	<i>140</i>

<i>Andrei Bădin, amenințat de Tudor George Coldea</i>	<i>140</i>
<i>Mălin Bot, agresat de persoane care asigurau paza lui Liviu Dragnea</i>	<i>141</i>
<i>Jurnalist arădean bătut cu o bâtă pe un șantier.....</i>	<i>141</i>
<i>Primarul Timișoarei, despre jurnaliști locali: „paraziți sociali”</i>	<i>142</i>
<i>Mihai Gâdea, amenințat cu moartea</i>	<i>143</i>
ACCESUL LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC	145
INIȚIATIVE LEGISLATIVE	145
<i>Legea nr. 544/ 2001.....</i>	<i>145</i>
<i>Mai multe informații publice comunicate din oficiu.....</i>	<i>145</i>
<i>Legea administrației publice locale nr. 215/ 2001.....</i>	<i>146</i>
<i>Codul de procedură penală</i>	<i>147</i>
<i>Simulacru de dezbatere la CSM privind revizuirea Ghidului privind relația dintre mass-media și sistemul judiciar</i>	<i>148</i>
OBSTRUCȚIONĂRI ALE ACCESULUI LA INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC	149
<i>Ministerul Sănătății ascunde informații despre prețurile medicamentelor.....</i>	<i>149</i>
<i>Consiliul Europei: accesul minorităților naționale la informații de interes public în limba maternă restricționat.....</i>	<i>150</i>
<i>Primăria ascunsă a Capitalei</i>	<i>150</i>
<i>Primăriei Capitalei nu-i plac cetățenii critici.....</i>	<i>151</i>
TELEVIZIUNEA ȘI RADIOUL PUBLICE	154
MODIFICAREA LEGII PRIVIND ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA SERVICIILOR PUBLICE DE RADIO ȘI	
TELEVIZIUNE	154
FINANȚARE – DEPENDENȚĂ POLITICĂ	155
CONDUCERI NOI LA TVR ȘI SRR	156
<i>Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație la televiziunea publică.....</i>	<i>156</i>
<i>Schimbarea conducerii SRR.....</i>	<i>157</i>
EDITORIAL	158
CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI.....	162
PIAȚA DE MEDIA.....	165
<i>Piața media se reface după criza financiară.....</i>	<i>165</i>
<i>Piața de publicitate.....</i>	<i>165</i>
<i>Piața de televiziune.....</i>	<i>166</i>
<i>Grupuri media, televiziuni</i>	<i>168</i>
<i>Piața de radio.....</i>	<i>174</i>
<i>Piața de presă tipărită</i>	<i>176</i>
<i>Finanțări de 1.125.000 de lei de la Ministerul Culturii pentru publicații.....</i>	<i>177</i>
<i>Jurnalismul independent continuă să crească.....</i>	<i>177</i>
<i>Cristian Pantazi și Dan Tapalagă au a plecat de la HotNews și au a lansat G4Media.</i>	<i>178</i>
<i>Piața de media online</i>	<i>178</i>
<i>Mobilitare crescută în rândul angajaților media.....</i>	<i>179</i>
LEGISLAȚIE.....	182
<i>Proiect de lege pentru demiterea mai ușoară a conducerii Agerpres.....</i>	<i>182</i>
<i>Legea privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune.....</i>	<i>183</i>
<i>Filmele și seriile românești, subtitrate.....</i>	<i>184</i>
<i>Legislația privind liberul acces la informațiile de interes public</i>	<i>184</i>
<i>Unele adunări publice, permise după ora 23.....</i>	<i>185</i>
<i>Amenzi mărite pentru încălcarea legii ordinii publice</i>	<i>185</i>

<i>Domenii Internet .ro</i>	186
<i>Drepturile de autor în era digitală</i>	187
<i>Ziua Ziaristului Român – „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios”</i>	188
<i>Imn, drapel, însemne naționale și ordinea constituțională</i>	190
<i>Insulta și calomnia în penal</i>	192
<i>Ordonanța „anti - rebate”</i>	193
JURISPRUDENȚĂ	197
ANTENA 3 PLĂTEȘTE	197
<i>Florin Toma vs Mircea Badea și Antena 3</i>	197
<i>Mălin Bot vs Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3</i>	198
<i>Laura Codruța Kövesi vs Antena3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc</i>	199
LUCIAN ISAR VS VICTOR PONTA, VICTOR CIUTACU ȘI ROMÂNIA TV	202
LIVIU ALEXA, ZIAR DE CLUJ – PROCESE ÎN LANȚ	203
<i>Irimuş vs Liviu Alexa și Ziar de Cluj</i>	203
<i>Stănescu vs Alexa</i>	203
<i>Alexa vs Metz</i>	205
<i>Alexa vs Vlad Buzoianu</i>	207
CONT FACEBOOK DEZACTIVAT PENTRU DEFĂIMARE, PRIN HOTĂRÂRE JUDECĂTOREASCĂ	207
FERI PREDESCU VS ROMÂNIA (CEDO)	209
DOUĂ INSTANȚE SUSȚIN CĂ NU ESTE ILEGAL SĂ FURI ARTICOLE-ȘTIRE.....	210
EXTREMISTUL CSIBI BARNA, CONDMNAT PENTRU PROPAGANDĂ FASCISTĂ	211

Metodologie

Departamentul FreeEx al ActiveWatch a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele din perioada ianuarie 2017 - aprilie 2018. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

Agresiuni: implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);

Amenințări: implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;

Presiuni ale autorităților: presiuni asupra jurnaliștilor, instituțiilor de presă sau cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetelor sau ale altor instituții ale statului, intervenții brutale, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase – care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);

Presiuni politice: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);

Presiuni economice: presiuni asupra jurnaliștilor și instituțiilor de presă sau cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor companii sau a unor oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);

Accesul la informațiile de interes public: refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;

Cenzură: interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;

Autocenzură: actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;

Conflicte de muncă: încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;

Legislația: acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului și a cetățenilor;

Piața de media: cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) influențează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media;

Etică profesională: nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la liberă exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale principalelor probleme legate de etica și autoreglementarea presei;

Jurisprudență: raportul tratează deciziile instanțelor judecătorești în spețe în care dreptul la liberă exprimare intră în conflict cu alte drepturi (dreptul la viață privată, dreptul la propria imagine, drepturi de autor etc.).

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei FreeEx ([www. groups.yahoo.com/freeex](http://www.groups.yahoo.com/freeex)), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații online. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente. În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști.

Dacă ți-a fost încălcată libertatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro sau pe freeex.activewatch.ro!

Contextul general

Anul 2017 poate fi definit ca unul de uzură și de polarizare la nivelul societății românești. Agenda publică a fost dominată de subiecte politice care au antagonizat publicul, mass-media jucând un rol activ în tensionarea relației dintre politicieni și cetățeni. Instituțiile de presă loiale coaliției care a câștigat alegerile din 2016 nu au fost deloc incomode pentru partidele aflate la guvernare, ba chiar au legitimat acțiunile acestora prin promovarea unor teme utile puterii politice.

Deși după februarie 2017 protestele au scăzut ca intensitate și ca frecvență, mass-media apropiate puterii au continuat să minimizeze importanța și semnificația acestora. Astfel, au dezvoltat scenarii conspiraționiste care încadrau mișcările civice din România într-un plan și o rețea de influență mondiale, care urmăreau subminarea rezultatului alegerilor parlamentare din anul 2016. În elaborarea acestor scenarii, jurnaliștii de casă ai partidelor de la putere nu au ezitat să încalce norme deontologice elementare sau să promoveze, fără discernământ, știri false. Mai grav, atacurile mediatice la adresa protestelor civice au legitimat permanent acțiunile de intimidare din partea autorităților statului.

Totodată, anul 2017 a conturat și mai mult taberele, presa Puterii și presa de Opoziție fiind și mai ușor de identificat. În continuare, rămâne un mister dispariția, aproape până la extincție, a presei dedicată cetățenilor și interesului public, indiferent de ideologii și simpatii politice.

Principalele evenimente din 2017-2018 cu impact asupra libertății de exprimare:

- **Instituțiile statului au acționat nu pentru a proteja exercitarea dreptului fundamental la liberă întrunire și protest, ci pentru a-l împiedica, indiferent de conținutul politic al adunărilor publice.**
- **Organele de ordine publică dau amenzi cetățenilor care le critică în spațiul online. O instanță a dispus dezactivarea unui cont de Facebook pentru postări jignitoare la adresa unui polițist. Un bistrițean a fost amendat de poliție cu 200 de lei pentru că folosit expresii și cuvinte jignitoare la adresa filialei PSD locale, într-o postare pe Facebook.**
- **Primăria Generală a Capitalei obstrucționează accesul cetățenilor și ziariștilor la informațiile de interes public și boicotează dreptul la organizarea de întruniri publice.**

- Protagonistul unui protest cu caracter artistic a fost condus de jandarmeni la Spitalul de Psihiatrie „Obregia” din Capitală, unde i s-a inventat diagnosticul de „tulburări de adaptare” și a fost reținut mai multe ore.
- Infiltrarea mass-media de către serviciile de informații a fost reconfirmată printr-un comunicat oficial al SRI.
- Patroni din presa centrală și locală au zeci de dosare instrumentate sau trimise în judecată de DNA, DIICOT și Parchetul General.
- Coaliția PSD-ALDE a schimbat conducerea TVR și SRR și a încercat să schimbe și conducerea AGERPRES, prin încercarea de amendare, într-o manieră retrogradă, a legii de funcționare a agenției naționale de presă.
- CNA a devenit mai activ, față de anul anterior, dar sancțiunile nu reușesc în continuare să descurajeze derapajele grave ale presei.
- Autorități și instituții (cu finanțări publice) au exercitat diferite presiuni asupra libertății de exprimare în 2017: presiuni ale procurorilor și polițiștilor pentru divulgarea surselor jurnaliștilor, descinderi ale ANAF la o publicație în contextul publicării unor anchete incomode despre Liviu Dragnea, presiuni asupra unor magistrați care au criticat public nereguli din sistem ș.a.
- În 2017, mai mulți jurnaliști au demisionat acuzând presiuni în redacții.
- În 2017, jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de oameni de afaceri, fotbaliști, politicieni, muncitori pe șantier, persoane publice, enoriași.
- La fel ca și în anii precedenți, au existat mai multe situații în care autoritățile au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare al minorității maghiare; minoritatea maghiară rămâne vulnerabilă la acțiuni discriminatorii și de intimidare desfășurate de autorităților statului.
- Instanțele sancționează derapajele presei în baza Codului civil, dar practica este neunitară, uneori este lipsită de proporționalitate (daune morale foarte mari, obligarea la publicarea integrală a hotărârilor), sau chiar echivalentă cu cenzura exprimării și a libertății de conștiință (obligarea la ștergerea unor articole, obligarea la cererea de scuze).
- Efectele crizei financiare s-au mai estompat, piața de publicitate crescând cu 11% față de anul precedent, până la 408 milioane de euro. Multe instituții de presă au cunoscut un reviriment financiar în 2017. Au existat, însă, și instituții de presă care au continuat să aibă mari dificultăți financiare, ceea ce, în unele

cazuri, a dus la închiderea acestora. Tirajele presei scrise (tipărite) au continuat să scadă și în 2017.

- **Românii petrec mult peste media globală în fața televizorului.**

Etică profesională și corupție în presă

Încă de la începutul anului 2017, în timpul protestelor de stradă declanșate de OUG 13, abaterile etice și profesionale grave ale televiziunilor de știri au generat reacții virulente din partea publicului și a societății civile.

Într-un climat politic și social foarte tensionat, care a caracterizat tot anul 2017, mass-media au contribuit semnificativ la radicalizarea discursului public prin partizanat politic și prin asimilarea temelor impuse de politicieni. Presa apropiată Puterii a preluat agenda partidelor din majoritatea parlamentară și a derulat campanii mediatice agresive împotriva contestatarilor PSD-ALDE (fie ei politicieni, ONG-uri sau grupuri civice).

Teme de interes public major, precum ingerințele serviciilor secrete în sistemul de Justiție și în presă sau lupta anti-corupție, au fost tratate dezechilibrat în mass-media, transformând agenda publică într-un spațiu al confruntării și nu al dezbaterii.

Știrile false nu au ocolit spațiul public nici în 2017, cele mai frecvente situații fiind identificate în cadrul mass-media apropiate puterii politice.

Proteste

Acțiunile agresive ale unora dintre instituțiile statului a făcut ca acestea să fie suspectate că ar acționa în vederea intimidării protestatarilor împotriva coaliției de guvernare PSD-ALDE și a măsurilor luate de aceasta. ActiveWatch a realizat o cercetare cantitativă a amenziilor emise de Jandarmeria municipiului București, în perioada ianuarie - noiembrie 2017. Această instituție a emis 181 din cele 184 de amenzi din această perioadă, conform datelor obținute de ActiveWatch pe baza legii liberului acces la informațiile de interes public. Din analiza noastră nu există indicii că Jandarmeria ar da mai multe amenzi în funcție de tema protestelor (de ex. cele împotriva guvernării și măsurilor luate de PSD versus celelalte proteste). Însă, din analiza amenziilor date de Jandarmerie, reiese că activitatea de sancționare se concentrează pe descurajarea dreptului la protest și nu pe protejarea lui și a persoanelor care îl exercită.

Ministerul de Interne și Jandarmeria desfășoară acțiuni de intimidare a liderilor de opinie ai protestelor împotriva coaliției de guvernare, fie prin monitorizarea mediului online (o listă de jurnaliști, ‘instigatori’ la proteste, a fost făcută publică de ministrul de Interne, Carmen Dan, în februarie 2017), fie prin monitorizarea filmărilor de la proteste, pe baza cărora Jandarmeria a anunțat că ar urma să aplice amenzi persoanelor care ar fi „început să se erijeze în lideri de grup”.

În plus, Jandarmeria și Poliția au condus abuziv cetățeni la secție. Protagonistul unui protest cu caracter artistic (cineastul Alexandru Solomon) a fost condus de către jandarmi la Spitalul de Psihiatrie “Obregia” din capitală, unde a fost reținut de medici timp de mai multe ore. Medicii au inventat un diagnostic pentru Solomon, „tulburări de adaptare”, și au recomandat soției lui să-l țină preventiv, o perioadă de timp, departe de zona în care protestase.

Un ziar turcesc, Zaman, critic la adresa regimului Erdoğan, a fost confiscat de autoritățile din Cluj-Napoca, iar cel care îl distribuia (gratuit) în spațiul public a fost amendat fără o bază legală clară. ActiveWatch consideră că acesta este un act de cenzură.

De asemenea, organele de ordine publică au continuat să se folosească de decizia ÎCCJ conform căreia rețelele de socializare sunt asimilate spațiului public și au recurs la amenzi pentru a sancționa cetățenii care le critică, pe ele și pe angajații acestora. De exemplu, Cristian Mihai Dide a primit din partea Jandarmeriei Române o amendă de 900 de lei pentru o postare pe Facebook în care erau folosite cuvinte jignitoare la adresa jandarmilor care au asigurat paza lui Liviu Dragnea cu ocazia audierii acestuia la sediul DNA în data de 21 noiembrie 2017. În procesul verbal de sancționare amenda este motivată prin faptul că, din cauza celor spuse, cetățeanul ar fi „lezat demnitatea și onoarea Jandarmeriei Române”. Un bistrițean a fost amendat de poliție cu 200 de lei pentru că folosit expresii și cuvinte jignitoare la adresa filialei PSD locale, într-o postare pe Facebook.

ActiveWatch a mai descoperit în 2017 și că în spațiile din fața Primăriei Capitalei, din fața sediilor centrale ale PSD și ALDE și în zona fântânilor de la Universitate nu se mai pot desfășura proteste, deoarece Primăria Capitalei a acordat unei organizații dreptul de a protesta zilnic în aceste locuri, timp de peste un an (până la finalul anului 2017). Organizația în discuție este conectată politic (cu PSD-ALDE), iar în spațiile menționate nu a putut fi identificat niciun protestatar. Primăria Capitalei a prelungit abuzul, acordând noi autorizații de protest, în aceleași spații, pentru primele patru luni ale anului 2018. Primăria Capitalei a

mai avut și o tentativă de blocare a protestelor de la finalul anului 2017, inventând un târg de Crăciun în Piața Victoriei (spațiul principal de desfășurare al protestelor anti-guvernamentale), deși astfel de târguri fuseseră de mult anunțate de primărie în alte două piețe centrale. Premierul din acea perioadă, Mihai Tudose, a criticat decizia primarului general, ceea ce a creat un scurt conflict în spațiul public între cei doi, Gabriela Firea susținând că, anterior, chiar premierul o rugase să ia anumite măsuri administrative care să îngreuneze desfășurarea protestelor în Piața Victoriei.

Presiuni ale autorităților

Mai multe autoritățile și instituții (cu finanțări publice) au exercitat presiuni asupra libertății de exprimare în 2017. Astfel, mai mulți angajați ai unui post de televiziune au fost audiați de procurori în vederea divulgării sursei, după ce au difuzat imagini înregistrate cu patronul lor, căutat de autorități. Mai mult, un deputat a criticat televiziunea publică pe motiv că, deși lua bani de la Guvern, era „virulentă” la adresa unor decizii guvernamentale. Reprezentanții IGPR au pus presiuni la rândul lor, cerând unei publicații locale să divulge sursa unui material difuzat. Nici Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nu a scăpat fără presiuni, în mare parte din cauza unor jocuri politice. De asemenea, inspectorii anti-fraudă au descins la sediul unei redacții care au publicat dezvăluiri despre Liviu Dragnea, politician apropiat vicepreședintelui ANAF. Și Ministerul Apărării a călcat strâmb, învinuind presa pentru publicarea unor informații care vizau mai degrabă propriile greșeli. Nu în ultimul rând, în mai multe situații autoritățile au făcut presiuni asupra unor magistrați care au criticat public nereguli din sistem sau decizii ale superiorilor.

Presa și serviciile

Infiltrarea presei de către serviciile de informații a fost recunoscută în mod oficial de către SRI, într-un comunicat de presă din septembrie 2017.

Un număr mare de jurnaliști au fost acuzați de colaborări cu servicii secrete identificate și neidentificate, fără a fi prezentate dovezi în sprijinul acestor susțineri, în timp ce sursa acuzelor fără acoperire au fost persoane cu probleme în justiție. Aceste acuze au fost amplificate de unele mass-media.

Dincolo de puținele cazuri dovedite sau recunoscute (în fapt unul singur, cel al lui Robert Turcescu), și dincolo de confirmarea existenței fenomenului venită dinspre sursele

oficiale, ceea ce domină din ce în ce mai mult spațiile publice și private este această stare de permanentă suspiciune reciprocă, fie legată de apartenența unor persoane din media la serviciile de informații, fie legată de relațiile apropiate cu serviciile. Aceste suspiciuni erodează încrederea în mass-media.

Comisia parlamentară de control a SRI a declanșat o anchetă în care mai multe persoane, dintre care unele cu probleme penale, au acuzat existența unui “binom SRI – DNA”, care ar fi dus la instrumentarea și judecarea unor dosare cu o posibilă încălcare a legii, “culoare din mass-media” fiind folosite pentru a credibiliza aceste acțiuni. Suspiciunile legate de o relație viciată de lucru între SRI și DNA au fost confirmate prin desecretizarea protocolului de colaborare între cele două instituții. Legalitatea modului în care operează instituțiile din justiție este crucială pentru asanarea mass-media, în condițiile în care DNA, DIICOT și Parchetul General instrumentează sau au trimis în judecată zeci de dosare care implică patroni de media. În același timp, dezbaterile din Comisia parlamentară de control al SRI au relevat existența unor relații viciate între conducerea SRI din mandatul lui George Maior și patroni din presă.

Serviciile publice de radio și televiziune

Puterea instalată la guvernare în urma alegerilor din decembrie 2016 a impus noi conduceri la TVR și SRR, abuzând, din nou, de permisivitatea legii. Folosirea mecanismului respingerii raportului anual al radioului și televiziunii publice, fără existența unor criterii definite clar în lege, a făcut ca la conducerea televiziunii publice, din 2000 și până în prezent, doar un singur Președinte – Director General (PDG) să își poată încheia mandatul.

Taxa radio-tv a fost eliminată la începutul anului 2017, după mai multe încercări ale politicienilor în acest sens în ultimii ani, crescând astfel dependența celor două instituții față de puterea politică. Prin noile reglementări, bugetul TVR a crescut semnificativ în 2017. Aceleași reglementări au impus TVR să folosească sumele alocate de la bugetul de stat pentru a achita datoriile imense ale instituției față de buget, ceea ce s-a și întâmplat în aprilie 2017.

Schimbarea conducerii TVR și a modului de finanțare a mediilor publice încep să producă efecte în plan editorial, instituția dând semne că este mult mai atentă la nevoile puterii politice. Polarizarea politică a împiedicat din nou modificarea Legii nr. 41/1994 de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. O încercare de îmbunătățire a legii

prin separarea funcțiilor de Președinte de cea de Director General, a eșuat într-o decizie de neconstituționalitate a Curții Constituționale și o trimitere, către Parlament, pentru reexaminare, din partea Președintelui Iohannis.

Comisia de Etică și Arbitraj din TVR rămâne probabil cel mai funcțional mecanism de autoreglementare din presa din România și un for reprezentativ pentru ‘disidența’ profesioniștilor din televiziunea publică. Din păcate, conform legii în vigoare, punctele de vedere ale aceste comisii au doar rol consultativ.

Consiliul Național al Audiovizualului

În urma protestelor și criticilor publicului, CNA a încercat să fie mai activ în analizarea sesizărilor acumulate în campania electorală din 2016, dar și în prima parte a anului 2017. Față de anul precedent, membrii CNA s-au reunit în sensibil mai multe ședințe și au acordat mai multe sancțiuni, dar nu suficient de multe și de consistente încât să descurajeze derapajele deontologice în rândul radiodifuzorilor.

Activitatea instituției a fost afectată și de disensiunile interne, dar și de atacurile venite tocmai din partea televiziunilor nemulțumite de sancțiunile primite.

Imaginea instituției ar putea fi afectată și de faptul că Laura Georgescu, președinta CNA, judecată pentru fapte de corupție, nu și-a dat demisia nici în 2017, deși au trecut doi ani de la trimiterea sa în judecată.

Accesul la informațiile de interes public

Deși guvernul Cioloș, prin modificările legislative operate, a simplificat procedurile, iar Parlamentul anterior a lărgit lista instituțiilor care se supun legii, accesul cetățenilor și al jurnaliștilor la informații de interes public rămâne în continuare problematic. O inițiativă legislativă care a vizat extinderea listei de informații pe care autoritățile publice sunt obligate să le comunice din oficiu a fost respinsă de Parlamentul României, iar, conform unui document al Consiliului Europei, accesul persoanelor care aparțin minorităților naționale la informații publice în limba lor maternă este în continuare restricționat.

Primăria Generală a Capitalei s-a dovedit a fi una dintre cele mai opace instituții publice. Aceasta a refuzat în repetate rânduri să publice informații de interes public pe site-ul oficial, nu a pus în dezbatere proiecte de acte normative importante și a încercat restricționarea participării cetățenilor la ședințele Consiliului General.

În perioada acoperită de acest raport a fost depus un proiect de lege de modificare a Codului de procedură penală teoretic în vederea armonizării acestora cu mai multe directive europene și decizii ale instanțelor care vizează prezumția de nevinovăție a persoanelor aflate sub anchetă penală. O încercare de modificare, în același sens, a Ghidului pentru relația cu mass-media, a fost inițiată de Consiliul Superior al Magistraturii. Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și jurnaliștii au atras atenția că unele din noile prevederi sunt excesive și ar putea împiedica furnizarea de informații de interes public despre anchetele penale aflate în desfășurare, lipsind publicul de informații corecte, comunicate în mod oficial și, de dorit, nepărtinitor de către instituțiile din justiție.

Comunitatea maghiară și libertatea de expresie

Aspirațiile politice ale minorității maghiare (drepturi lingvistice, autonomia teritorială) sunt în continuare stigmatizate atât de o parte din mass-media, cât și de autorități ale statului, lucru care a făcut să apară în continuare inițiative legislative menite să blocheze dezbaterile pe acest subiect. Legislația românească este de multe ori aplicată cu rea-voință de autoritățile publice, ceea ce duce la restricționarea folosirii simbolurilor maghiare (drapel, imn etc.) chiar și în mediul privat.

La începutul anului 2018, Consiliul Europei a publicat a patra Opinie a Consiliului Consultativ cu privire la Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, document care menționează numeroase abuzuri ale autorităților române împotriva comunității maghiare, sub aspectul dreptului la libertatea de expresie.

Legislație

În 2017, a existat o încercare de modificare a legii de funcționare a Agenției Naționale de Presă - Agerpres, care nu a avut alt scop decât acela de a permite puterii politice să îl demită mai ușor (și deci mai repede) pe actualul Director General, copiind modul discreționar în care pot fi demise în prezent conducerea televiziunii și radioului publice.

Au existat două propuneri de modificare a Legii accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001). Una dintre acestea a fost respinsă de Senat, a doua așteaptă avizele din comisiile de specialitate.

O serie de inițiative legislative toxice pentru libertatea de exprimare continuă să fie tergiversate în Parlament, în loc să fie respinse.

În România, legislația privind domeniile Internet .ro practic nu există, șansa unei reforme în vederea unei transparențe a modului de administrare fiind ratată de autorități.

Ordonanța „anti-rebate”, care reglementa circuitul banilor de publicitate în mass-media, a fost abrogată.

Jurisprudență

Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza Codului Civil.

Daune morale record au fost acordate pentru atingerea adusă reputației unui magistrat (șefa Direcției Naționale Anticorupție). Suma - 300.000 de lei - iese din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona maximă a câtorva mii sau zeci de mii de lei. Prin comparație, amenda maximă prevăzută în prezent de legea audiovizualului pentru sancționarea radiodifuzorilor este de 200.000 de lei. CNA a aplicat recent acest prag maximal pentru a amenda câteva televiziuni pentru depășirea timpului de publicitate. Într-un caz din 2017 care a vizat derapaje ale România TV, tot legate de Laura Codruța Kovesi, CNA a amendat acest post cu 120.000 de lei. În concluzie, cuantumul mare al daunelor, corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare, ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.

Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, rămân lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.

Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor materiale din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane. O instanță a dispus chiar și dezactivarea unui cont de Facebook, pentru câteva postări considerate defăimătoare.

România a pierdut un nou proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare al unei jurnaliste (Cauza Feri Predescu contra România).

Agresiuni, amenințări, insulte

În 2017, jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de oameni de afaceri, fotbaliști, politicieni, muncitori pe șantier, persoane publice, enoriași. Printre altele, în localitatea unde locuiau părinții unui jurnalist de investigație au fost mânjite mai multe inscripții injurioase, după publicarea unor materiale despre corupția din zonă. Un fost tenisman român renumit a jignit o jurnalistă britanică. Fostul președinte al statului și un editorialist cunoscut și-au adresat reciproc invective în spațiul public. Mai mulți fotbaliști au fost agresivi cu reporterii. Primarul Timișoarei i-a numit pe jurnaliștii locali „paraziți sociali”.

Piața de media

Efectele crizei financiare s-au mai estompat și multe instituții de presă au cunoscut un reviriment financiar în 2017. Au existat și instituții de presă care au continuat să aibă mari dificultăți financiare, ceea ce, în unele cazuri, a dus la închiderea acestora. Piața de publicitate a crescut cu 11% față de anul anterior și a atins o valoare de 408 milioane de euro. Televiziunile de știri au atras aproximativ 23 de milioane de euro în anul precedent. Românii petrec de două ori mai mult timp în fața televizorului față de media globală, potrivit unui studiu. CNA a respins acordarea licenței unui post de televiziune suspectat că ar fi fost deținut de o companie implicată în distribuirea propagandei rusești în România. Tirajele presei scrise (tipărite) au continuat să scadă și în 2017. Produsele de jurnalism independent s-au înmulțit și se bucură de un interes tot mai crescut din partea publicului. Două radiouri naționale importante au decis să se transforme în rețele de posturi regionale, după o decizie a CNA care le interzicea posturilor naționale să difuzeze publicitate regională sau locală.

Presiuni în redacții

În 2017, mai mulți jurnaliști au demisionat acuzând presiuni în redacții. De asemenea, jurnalistul Dragoș Pătraru a fost din nou în situația de a-și muta emisiunea de la o televiziune la alta, din cauza presiunilor patronale. La rândul său, un jurnalist de la Adevărul a fost dat afară după ce a criticat public presiunile și tentativele de cenzură din redacție. În

plan local, doi ziariști de renume au fost concediați de la Gazeta de Sud în urma unei Adunări Generale a Acționariatului și au pus această decizie pe seama faptului că deciziile lor editoriale au deranjat interesele acționarilor.

Problemele penale ale patronilor de presă

Anul 2017 a adus un nou val de dosare penale pentru patroni din presa centrală și locală. Acuzele variază de la mărturie mincinoasă, trafic de influență, spălare de bani, constituire de grup infracțional organizat, șantaj, dare de mită, etc., până la crime împotriva umanității (dosarul Mineriada în care este trimis în judecată Adrian Sârbu).

Sorin Alexandrescu, directorul Antena Group, și Camelia Voiculescu, președinta grupului Intact, au fost condamnați definitiv la 4 ani și 6 luni de închisoare cu executare pentru șantaj și, respectiv, 1 an și 6 luni de închisoare cu suspendare, pentru complicitate la șantaj. Antena TV Group a fost condamnată la plata unei amenzi penale de 200.000 de lei. Actele de șantaj l-au vizat pe Ioan Bendei, administratorul RCS&RDS. Acesta, la rândul său, a fost trimis în judecată de DNA în august 2017, alături de RCS&RDS, compania acționară a televiziunilor DIGI și un număr de alte persoane din managementul acestei companii (Mihai Dinei, Alexandru Oprea, Serghei Bulac) pentru infracțiunile de dare de mită și spălare de bani.

Doi patroni se află în procedură de extrădare, unul în Marea Britanie (Alexander Adamescu, România liberă), altul în Serbia (Sebastian Ghiță, controlează România TV). Alexander Adamescu este acuzat de complicitate la dare de mită către judecători români. Adamescu a fost reținut de autoritățile britanice în martie 2018 pentru prezentarea de documente false în fața instanței, în procesul de extrădare. Sebastian Ghiță a fugit din România în ultima zi în care beneficia de imunitate parlamentară, în timp ce se afla sub supraveghere judiciară. Sebastian Ghiță este inculpat în cinci dosare, pentru șantaj (în care ar fi folosit Realitatea TV și România TV), trafic de influență, spălare de bani, constituirea unui grup infracțional organizat, cumpărare de influență ș.a., dar a fost achitat (încă nu definitiv) într-un dosar ce viza o presupusă dare de mită.

Trei patroni media au fost eliberați condiționat din închisoare: Dan Voiculescu (a cărui familie deține Intact Publishing, Antena Group și Antena 3), Dan Diaconescu (fost patron OTV), Maricel Păcuraru (Realitatea TV). Dan Voiculescu fusese condamnat pentru privatizarea frauduloasă a ICA, iar la data eliberării sale doar o mică parte din prejudiciu

fusesse recuperată de stat. Dan Diaconescu fusese condamnat pentru șantaj. Maricel Păcuraru fusese condamnat pentru infracțiunile de spălare de bani și complicitate la abuz în serviciu.

Dan Andronic, patronul Evenimentului zilei are trei dosare pe rolul instanțelor, fiind acuzat de mărturie mincinoasă, favorizarea infractorului, aderarea la un grup infracțional organizat și complicitate la trafic de influență. La doi ani de la reținerea sa pentru 24 de ore, dosarul lui Cristian Burci (Adevărul Holding și Prima TV), deschis de către procurorii DIICOT Olt, încă nu a fost finalizat.

Și patroni din presa locală au avut probleme penale. Sorin Strutinsky (Telegraf, Neptun TV) a fost condamnat în decembrie 2017, la 7 ani și 4 luni de închisoare într-un dosar de trafic de influență. Hotărârea nu este definitivă. El mai este judecat în alte două dosare, pentru complicitate la luare de mită, trafic de influență ș.a., într-unul dintre aceste dosare fiind implicate și instituțiile sale de presă. Aristotel Căncescu (președinte al Consiliului Județean Brașov, patron al Mix TV), are pe rolul instanțelor de judecată șase dosare penale instrumentate de DNA, din care două din 2017. La finalul lui 2017, după aproape 11 ani de procese, Liviu Man, Dan Pârcălab, Aurelian Grama și celelalte persoane din dosarul care a implicat grupul local de presă Gazeta, trimise în judecată de DIICOT în 2007 pentru șantaj, constituirea unui grup infracțional și spălare de bani, au fost achitate.

Etică profesională și corupție în presă

În lupta împotriva statului paralel, mass-media și politicienii au construit o agendă paralelă

În anul 2017, mass-media apropiate puterii¹ și-au consolidat relația cu partidele din coaliția de guvernare, făcând aproape imposibilă distincția dintre agenda politicianilor de la putere și agenda media. În ciuda faptului că, imediat după alegerile din 2016, arcul guvernamental s-a lovit de numeroase controverse și proteste în societate, în cazul instituțiilor de presă loiale puterii, tradiționala „lună de miere” a durat mai bine de nouă luni. Abia în toamna anului 2017 au apărut primele semne de îndoială și analize mai detaliate asupra programului de guvernare (analize care au lipsit cu desăvârșire în campania electorală), asta neînsemnând neapărat o schimbare radicală de atitudine față de partidele aflate la putere.

Astfel, anul 2017 și începutul anului 2018 au fost dedicate aproape exclusiv unor campanii de presă menite să devoaleze existența unui „stat paralel”, ca o explicație pentru lipsa de performanță în actele de guvernare și de legiferare. Pentru susținerea tezei că România este guvernată și controlată de un stat paralel, mass-media apropiate puterii au promovat un spectru larg de subiecte menite să legitimizeze gesturile și agenda politicianilor de la putere. Toate acțiunile politice care au vizat modificarea cadrului normativ și instituțional din zona justiției, acțiuni care au generat critici și în plan intern și internațional, au fost legitimate în agenda televiziunilor și publicațiilor loiale puterii cu diferite dezvăluiri și controverse din interiorul sistemului judiciar. Astfel, subiecte de interes public major, precum independența justiției sau interferența serviciilor de informații în societate, au fost compromise de agendele ascunse ale mass-media și ale politicianilor.

Dacă anul 2017 a debutat cu seria de dezvăluiri ale fostului deputat Sebastian Ghiță, prima parte a anului 2018 a fost dedicată dezvăluirilor făcute de fostul deputat Vlad Cosma și sora acestuia, deputata PSD Andreea Cosma – toate aceste persoane fiind martori sau inculpați în diferite dosare de corupție. Acțiunile și protestele civice au fost permanent prezentate în agenda mass-media pro-guvernamentale ca fiind extensii ale „statului paralel”

¹ Posturile TV Antena 3 și România TV, publicația Evenimentul zilei, site-urile: Dcnews.ro, Știripesurse.ro, Sursazilei.ro, Luju.ro.

și ca formă de expresie a unei propagande interne și internaționale ce urmărește destrutturarea sau subdezvoltarea României. Toate aceste narațiuni au avut un singur unghi de abordare, prezentând exclusiv opiniile și informațiile părților care se declarau victime ale statului paralel și ale abuzurilor din sistemul judiciar. De asemenea, vocile Opoziției sau instituțiile de presă concurente, critice la adresa Puterii, au fost portretizate ca fiind parte din propaganda dezvoltată de „statul paralel” în ultimii zece ani. În mod paradoxal, partidele din opoziție și ONG-urile au fost criticate și analizate cu mai mult aplomb decât Guvernele PSD-ALDE² sau decât majoritatea parlamentară.

Merită subliniat că aceste situații nu ar fi fost posibile fără participarea și implicarea directă a politicienilor Puterii, care au avut abilitatea de a genera subiecte care pot deturna atenția publicului și a presei. De exemplu, numai activitatea Comisiei Parlamentare de supraveghere a activității SRI a generat, în anul 2017, sute de ore de dezbateri în mass-media, dezbateri care au alimentat numeroase speculații și procese de intenție la adresa persoanelor publice incomode pentru partidele aflate la guvernare.

Acest proces elaborat de reconstrucție a agendei publice a avut loc și cu încălcarea unor norme deontologice elementare, care au variat de la tendențiozitate excesivă până la promovare de știri false.

Nerespectarea normelor profesionale

Redăm mai jos unele dintre cele mai semnificative derapaje de la deontologia jurnalistică înregistrate în anul 2017. Pentru gravitatea sau frecvența lor, cazurile consemnate au fost sancționate de foruri autorizate, precum Consiliul Național al Audiovizualului. Altele, în schimb, au fost sancționate doar prin reacțiile de revoltă ale opiniei publice.

Antena 3 reia vânătoarea de ONG-uri sorosiste

În luna octombrie 2017, postul Antena 3 a dedicat mai multe ediții ale emisiunii „Sinteza Zilei” pentru a dezvălui culisele unei campanii „de denigrare a României”, campanie derulată de mai multe organizații neguvernamentale din România. În ediția din 24

² În intervalul ianuarie 2017 – ianuarie 2018, partidele din majoritatea parlamentară au schimbat doi prim-miniștri.

octombrie 2017, echipa „Sinteza Zilei” a prezentat o serie de informații coroborate într-o manieră menită să inducă publicului ideea că mai multe organizații de tip *watchdog* din România sunt parte dintr-un mecanism de propagandă, care acționează împotriva intereselor statului. Tema nu era nouă în agenda postului, fiind folosită și în timpul protestelor de la începutul lui 2017³, când organizațiile neguvernamentale care au beneficiat de finanțări prin fundațiile Soros au fost acuzate ca fiind organizatoare ale protestelor din stradă. Ca element de noutate, față de dezbaterile de atunci, jurnaliștii postului au prezentat trunchiat sursele de finanțare și le-au asociat direct unor membri ai acestor organizații, inducând ideea că aceștia erau personal beneficiari ai unor sume de ordinul zecilor și sutelor de mii de euro. Întrucât în niciuna dintre edițiile dedicate înfierării „rețelei Soros” nu a fost solicitat punctul de vedere al organizațiilor sau persoanelor nominalizate, ActiveWatch, în solidar cu mai multe organizații neguvernamentale a sesizat, pe 26 octombrie 2017, Consiliul Național al Audiovizualului. Sesizarea a fost analizată și discutată abia două luni mai târziu, pe 9 ianuarie 2018, când membrii Consiliului au constatat încălcări ale Codului de Reglementare a Conținutului Audiovizual, însă nu au ajuns la un acord în privința unei sancțiuni⁴.

Farsă transformată în știre falsă

În data de 6 noiembrie, în cadrul ediției „Esențial”, de la Antena 3, moderatoarea Oana Roman, împreună cu invitații Cătălin Harnagea (fost director SIE, membru ALDE) și Sorin Roșca Stănescu au discutat despre infiltrarea unei organizații anarhiste la protestul din 5 noiembrie 2017⁵ (n.n: în acea zi, în București avusese loc un nou protest împotriva Guvernului și coaliției majoritare). Timp de aproape zece minute, moderatoarea și invitații au discutat într-un registru grav și alarmist despre „organizația anarhistă” FreeKekistan, care și-a expus mesajele în timpul protestului.

Două zile mai târziu, pe 8 noiembrie, într-un articol de pe site-ul Contributors.ro, știrea

³ Vezi Raportul FreeEx 2016 – 2017.

⁴ „Nicio sancțiune de la CNA pentru Sinteza zilei după înfierarea ONG-urilor "Soroșiste". Amenziile nu au trecut la vot”, de Iulia Bunea, *paginademedia.ro*, 9 ianuarie 2018.

⁵ Materialul poate fi vizionat pe site-ul *antena3.ro*, sub titlul „O organizație anarhistă, prezentă la protestele de duminică - VIDEO”.

de pe Antena 3 era demontată⁶ chiar de mama adolescentului care a fost filmat în mulțime cu o pancartă cu însemnele #FreeKekistan. De fapt, „mișcarea anarhistă” este doar o „parodie a politicii identitare stângiste prevalentă în spațiul anglofon și acomodează o infinită diversitate de opinii”⁷. O minimă verificare pe Internet ar fi arătat că FreeKekistan nu este decât o mișcare subculturală născută și dezvoltată pe Internet, care parodiază excesele ideologice de orice fel.

Știre falsă din târnăcop

Pe 17 decembrie 2017, în emisiunea „Subiectiv”, de la Antena 3, era prezentată o imagine în care senatorul Mihai Goțiu (USR) părea implicat într-o altercație cu niște jandarmi. Imaginea era însoțită și de explicația „Octombrie 2013, actualul vicepreședinte al Senatului, Mihai Goțiu, sare la bătaie cu un târnăcop!”. Realizatorul Răzvan Dumitrescu nu a solicitat niciun punct de vedere din partea lui Mihai Goțiu. În ciuda faptului că, la o zi distanță, realizatorii au fost înștiințați că acea imagine era extrasă dintr-un moment artistic, postul nu a rectificat informația falsă.

Cazul a fost soluționat de Consiliul Național al Audiovizualului în data de 15 martie 2018, când a amendat postul Antena 3 cu suma de 10.000 de lei pentru dezinformare⁸.

Dezbateri cu spume

Anul 2017 și începutul lui 2018 consemnează și o serie de emisiuni sancționate de Consiliul Național al Audiovizualului pentru limbaj excesiv și licențios, dar și pentru acuzații de natură morală sau legală care vizau dreptul la imagine al unor persoane publice. Sancțiunile au vizat mai multe posturi de știri și oferă o imagine sintetică asupra gradului de degradare a discursului și a actului jurnalistic în relația cu subiecte de interes public (legitim).

Pe 16 mai 2017, postul Realitatea TV a fost amendat pentru două emisiuni din luna decembrie 2016, emisiuni în care invitații Octavian Hoandră și Mălin Bot au folosit un

⁶ „LOL, v-ați făcut de râs”, de Dorothea Vântu, contributors.ro, 8 noiembrie 2017.

⁷ Ibidem

⁸ „Cât „costă” o informație falsă pentru Antena 3: 10.000 de lei. Au dat drept reale imagini violente cu Mihai Goțiu, dintr-o piesă de teatru”, de Iulia Bunea, paginamedia.ro, 15 martie 2018.

limbaj injurios și au făcut acuzații neprobate⁹. Amenda de 10.000 de lei a fost acordată pentru o serie de acuzații și etichete la adresa mai multor politicieni (Daniel Constantin, Sevil Shaideh, Radu Mazăre, Nicușor Constantinescu) care erau analizați în contextul discuțiilor din jurul formării noului guvern.

Pe 7 septembrie 2017, postul România TV a primit o amendă de 120.000 lei¹⁰ pentru că, în luna mai, în cadrul unei emisiuni moderate de Liliana Ruse, unul dintre invitați a folosit un limbaj injurios la adresa Laurei Codruța Kövesi, dar și pentru că a făcut o serie de acuzații privind activitatea de primar lui Klaus Iohannis. Amenda-record a fost justificată de membrii CNA pentru lipsa de reacție a moderatorului, atunci când Gelu Vișan, invitat în platou, a folosit etichete precum „golancă” sau „mincinoasă notorie” sau exprimări de tipul ”face din România closetul ei”, ”se urcă pe toți și face pișu pe ei”, față de procurorul-șef DNA. De asemenea, moderatoarea nu a solicitat probe pentru o serie de acuzații aduse președintelui României.

Pe 12 octombrie 2017, postul B1TV a fost amendat cu 12.000 de lei¹¹ pentru afirmațiile defăimătoare la adresa omului de afaceri Tiberiu Urdăreanu, făcute de Sabin Orcan, realizatorul emisiunii XPress. Membrii CNA au sancționat, pe lângă etichetele de „securist” și „mafiot” atribuite lui Urdăreanu, și faptul că realizatorul emisiunii a prezentat tendențios și dezechilibrat un drept la replică formulat de omul de afaceri.

Pe 7 noiembrie 2017, postul Realitatea TV a fost amendat cu 85.000 de lei¹² pentru o serie de injurii și acuzații aduse membrilor CNA în emisiunea „Jocuri de putere” din data de 28 septembrie 2017. Forul audiovizual a fost ținta unor atacuri suburbane și a unor acuzații defăimătoare în contextul în care amendase postul de televiziune, în aceeași zi, tot cu 85.000 de lei, pentru atacurile aduse minorității maghiare în două emisiuni din luna iunie.

⁹ „Realitatea TV, amendă din cauza lui Octavian Hoandră și a lui Mălin Bot: limbaj injurios și declarații neprobate”, de Daniel Pușor, paginademedia.ro, 16 mai 2017.

¹⁰ „Amendă-record pentru România TV pentru jigniri aduse Codruței Kövesi și acuzații neprobate pentru Iohannis”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 7 septembrie 2017.

¹¹ „B1 TV, sancționat de CNA pentru acuzații la adresa lui Tiberiu Urdăreanu. Sabin Orcan l-a numit securist și mafiot”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 12 octombrie 2017.

¹² „Amendă la indigo. Realitatea TV, sancționată pentru jignirile aduse membrilor CNA la Jocuri de putere. Aceeași sumă ca data trecută”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 7 noiembrie 2017.

Pe 16 noiembrie 2017, postul Antena 3 a fost amendat¹³ cu 5.000 de lei pentru o serie de afirmații și expresii denigratoare formulate la adresa lui Traian Băsescu de moderatorul emisiunii Sinteza Zilei, Mihai Gâdea. În ediția din 17 mai 2017, Mihai Gâdea a folosit apelativele de „alcoolic” și „șmenar” la adresa fostului președinte, într-un subiect legat de posibilele relații între fostul ginere al lui Băsescu și unul dintre inculpații din dosarul RCS&RDS.

Pe 21 noiembrie 2017, postul Antena 3 a fost amendat cu 30.000 de lei pentru încălcarea dreptului la imagine al Monicăi Macovei, neoferindu-i acesteia posibilitatea de a-și expune punctul de vedere cu privire la acuzațiile aduse. Într-un interviu difuzat de Antena 3 pe 24 mai 2017, generalul Panaitescu, protagonistul interviului, a făcut o serie de afirmații care lezau probitatea morală și profesională a Monicăi Macovei, acuzând-o că „nu i-a plăcut munca, că bea și că trăgea sfori”¹⁴.

Pe 15 februarie 2018, postul Digi TV a fost amendat cu 10.000 de lei¹⁵ pentru încălcarea dreptului la imagine al Vioricăi Dăncilă în cadrul emisiunii Jurnalul de Seară, din 16 ianuarie 2018. În opinia membrilor CNA, lipsa de reacție a realizatorului Cosmin Prelipceanu, atunci când jurnalistul Cristian Tudor Popescu a comparat coafura premierului desemnat cu fizionomia unui pavian cu mantie, a lezat dreptul la imagine al premierului Dăncilă. Afirmația și comparația făcute de Cristian Tudor Popescu au fost sancționate și de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării încă de la sfârșitul lunii ianuarie 2018. Tot atunci, CNCD l-a amendat și pe moderatorul Cosmin Prelipceanu, gest despre care ActiveWatch a afirmat că este pripit, disproporționat, și că excede competențele și atribuțiile CNCD¹⁶.

Un alt incident a fost înregistrat în data de 14 februarie 2018, pe platoul emisiunii „Sinteza Zilei”, de la Antena 3. În cadrul emisiunii, moderatorul Mihai Gâdea a avut o ieșire

¹³ „Antena 3, amendată după ce Mihai Gâdea l-a numit pe Traian Băsescu alcoolic și șmenar”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 16 noiembrie 2017.

¹⁴ „Amendă la Sinteza zilei pentru încălcarea dreptului la imagine al Monicăi Macovei”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 21 noiembrie 2017.

¹⁵ „Pavianul, amendat și de CNA. Cât a luat Digi 24 după ce Cristian Tudor Popescu a comparat coafura Vioricăi Dăncilă cu un pavian cu mantie”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 15 februarie 2018.

¹⁶ Vezi comunicatul „Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării Coafurilor” remis de ActiveWatch pe 31 ianuarie 2018.

nervosă¹⁷ în interacțiunea cu purtătorul de cuvânt al PNL, Ionel Dancă, pe care l-a apostrofat că o protejează pe procurorul șefă Laura Codruța Kövesi. Conform Paginademedia.ro, limbajul și atitudinea moderatorului emisiunii au făcut obiectul a aproximativ 100 de sesizări din partea publicului¹⁸. Până la momentul redactării acestui raport (aprilie 2018), cazul nu a fost discutat în plenul Consiliului Național al Audiovizualului.

Lipsă de responsabilitate în relatările publice despre problemele de sănătate mentală

În decembrie 2017, Fundația Estuar și Asociația ActiveWatch au făcut un „apel public la responsabilitate în discursul public pe tema problemelor de sănătate mintală”¹⁹, după ce au constatat că o parte a presei „a promovat un discurs dăunător cu privire la persoanele cu probleme de sănătate mintală, la care au contribuit și intervențiile unor pretinși specialiști cu vizibilitate în spațiul public”. Apelul a venit ca urmare a derapajelor sesizate după 12 decembrie 2017, când presa a relatat cu insistență despre tragedia unei tinere care a fost împinsă în fața metroului de o altă femeie²⁰. În mai multe situații, potrivit Estuar și ActiveWatch, unii comunicatori publici „au tratat subiectul afecțiunilor mintale superficial și tendențios, contribuind la întreținerea unei atmosfere de panică generalizată și a unei imagini distorsionate asupra celor care se confruntă cu tulburări psihice”. Mai mult, cele două organizații au semnalat că „prezentarea unor presupuse piste de diagnostic cu privire la atacatoare și analizarea în media a unor posibile consecințe ale diagnosticului, înaintea stabilirii expertizei psihiatrice în acest caz, precum și consultarea unei singure surse de informații – au contribuit la crearea unei percepții deformate cu privire la bolnavii psihici în general”. De asemenea, apelul la responsabilitate a mai consemnat că „difuzarea insistență de către o parte a mass-media a imaginilor de la momentul asaltului de la metrou nu se justifică și nu este de interes public, ci are un impact profund traumatizant și este de natură

¹⁷ „Mihai Gâdea, ieșire nervoasă la adresa purtătorului de cuvânt al PNL: "Pupați-o, domnule, în *** pe Kövesi", de R.H., HotNews.ro, 15 februarie 2018.

¹⁸ „Aproape 100 de sesizări la CNA pentru ieșirea lui Gâdea la Sinteza zilei”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 16 februarie 2018.

¹⁹ „Discursul public despre afecțiunile mintale este contaminat de stereotipuri nocive”, Fundația Estuar & Asociația ActiveWatch, activewatch.ro, 18 decembrie 2017.

²⁰ „Urmează stația Rating Mortal”, Ionuț Codreanu, Scena9.ro, 18 decembrie 2018.

să afecteze memoria victimei și să aducă și mai multă suferință celor apropiați acesteia”. La o lună distanță, pe 18 ianuarie 2018, Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat în corpore²¹ televiziunile naționale (generaliste și de știri) care au difuzat în buclă imaginile cu tragedia de la metrou.

Populism-naționalism în politicile editoriale românești

În data de 13 iunie 2017, postul B1TV a fost amendat cu 50.000 de lei²² pentru o serie de emisiuni difuzate în lunile februarie și mai, în care realizatorii și invitații au făcut afirmații defăimătoare la adresa unor minorități etnice. Astfel, forul audiovizual a sancționat emisiunile „Dosar de Politician” și „Breaking News” din 15 februarie 2017, dedicate Forumului Democrat al Germanilor din România. Postul de știri a preluat și comentat o investigație a ziarului Cotidianul, în care FDGR și președintele Klaus Iohannis erau acuzați de afaceri imobiliare nelegale, dar și de afiliere la nazism. Tot în ședința din 13 iunie, membrii CNA au sancționat ediția din 16 mai 2017 a emisiunii „Lumea lui Banciu”, emisiune în care realizatorul Radu Banciu a făcut o serie de afirmații defăimătoare și degradante cu referire la minoritatea aromână.

Pe 28 septembrie 2018, Consiliul Național al Audiovizualului a sancționat posturile B1TV și Realitatea TV pentru discursul anti-maghiar promovat în dezbaterile politice din zilele de 19 și 20 iunie 2017²³. În contextul moțiunii de cenzură care a dus la căderea guvernului Grindeanu, dar și al negocierilor dintre PSD și ALDE cu UDMR, jurnaliștii și invitații celor două posturi au analizat evenimentele politice în cheia relațiilor româno-maghiare, cu accente populist-naționaliste. Pentru afirmațiile și acuzațiile formulate la adresa UDMR și extrapolate la nivelul comunității maghiare, membrii CNA au amendat postul B1 TV cu 20.000 de lei și postul Realitatea TV cu 85.000 de lei. În aceeași seară, în cadrul emisiunii „Jocuri de putere”, realizată și moderată de Rareș Bogdan la Realitatea TV, membrii CNA au fost ținta unor atacuri virulente din partea moderatorului și a invitaților

²¹ „CNA: Difuzarea imaginilor cu crima de la metrou, sancționată cu amenzi de până la 20.000 de lei, după discuții aprinse”, V.M., hotnews.ro, 18 ianuarie 2018.

²² „Doi în unu. Silviu Mănăstire și Radu Banciu au atras o amendă de 50.000 de lei postului B1 TV”, de Daniel Puișor, paginademedia.ro, 13 iunie 2017.

²³ „Realitatea TV, amendă de la CNA pentru atacurile dure la minoritatea maghiară. Sancțiune și pentru B1 TV”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 28 septembrie 2018.

săi. Acea ediție avea să fie sancționată abia în data de 7 noiembrie, cu alți 85.000 de lei, pentru afirmațiile defăimătoare și acuzațiile aduse membrilor CNA.

Jurnaliști-Consultanți-Sfătuitori

În luna iulie 2017, Felix Rache, realizatorul rubricii „Deziluzia optică” de la Antena 3, părăsea postul de televiziune pentru a se alătura echipei de consilieri ai noului premier, Mihai Tudose. Conform Paginademedia.ro²⁴, Rache era responsabil cu strategia de comunicare a Guvernului, dar și cu pregătirea Centenarului Marii Uniri din 1918. Trei luni mai târziu, Felix Rache a fost promovat de la funcția de consilier personal al premierului la cea de consilier de stat în cadrul Departamentului de Strategii Guvernamentale²⁵, păstrând, în linii mari, aceleași atribuții ca și în luna iulie. Odată cu demisia guvernului Tudose, în 15 ianuarie 2018, Rache și-a dat demisia din funcția de consilier de stat.

La sfârșitul lunii noiembrie 2017, Rise Project publica o amplă investigație²⁶ în care apărea și numele jurnalistului Antena 3 Radu Tudor, care, între 2011 și 2012, ar fi acordat consultanță în comunicare unei ferme zootehnice, Agrotrust. De-a lungul timpului, în conturile acestei ferme ar fi fost virate diferite sume din conturile companiei Tel Drum. Ancheta îi menționează și pe Răzvan Dumitrescu sau Bogdan Chirieac, părți într-un contract de publicitate încheiat între Agrotrust și site-ul dcnews.ro. Conform jurnaliștilor Rise Project, relațiile de afaceri între jurnaliști și diferite entități apropiate PSD ar putea explica, într-o oarecare măsură, tratamentul preferențial de care se bucură acest partid pe postul Antena 3 sau pe site-ul dcnews.ro.

În ianuarie 2018, publicația online News.ro scotea la iveală relațiile contractuale dintre europarlamentari români și trei firme deținute de jurnaliști sau de persoane care au în proprietate publicații din România²⁷. Plecând de la o serie de articole din Cronică Română, favorabile europarlamentarului Maria Grapini, ancheta News.ro a evidențiat relația dintre

²⁴ „Felix Rache, de la Antena 3, consilier în Guvern. Ce atribuții are în cabinetul Tudose”, de Petrișor Obae, paginademedia.ro, 3 iulie 2017.

²⁵ „NUMIRE. Jurnalistul Felix Rache, de la consilierul lui Mihai Tudose la conducerea Departamentului pentru strategii Guvernamentale”, de Petrișor Obae, paginademedia.ro, 8 septembrie 2017.

²⁶ „Banul paralel”, Rise Project, 30 noiembrie 2017.

²⁷ „Jurnaliștii care au contracte de PR cu europarlamentari. Maria Grapini plătește un site de știri să o laude”, de Iulia Marin, news.ro, 16 ianuarie 2018.

firma Apostrof Media SRL, deținută de redactorul-șef al Cronicii Române, Iulian Badea, și europarlamentarul român. O altă colaborare identificată de News.ro îi vizează pe europarlamentarul liberal Cristian Bușoi și firma Trend Communication SRL, firmă deținută de Rareș Bogdan, Octavian Hoandră și Marius Bogdan (fratele lui Rareș Bogdan). Aceeași anchetă arată că un contract de prestări servicii și consultanță a fost încheiat între europarlamentarul Marian-Jean Marinescu și firma European Media Connections SRL, ce-l are ca asociat unic pe Dan Cărbunaru, proprietarul site-ului caleaeuropeană.ro.

Boicotul trece, publicitatea revine. Venituri mai mari pentru România TV și Antena 3

Modul lipsit de etică în care România TV și Antena 3 au prezentat protestele de la începutul anului 2017 i-a determinat pe protestatari să se organizeze și să amenințe că nu vor mai cumpăra produsele firmelor care își făceau publicitate la aceste posturi de televiziune. Reacția firmelor nu a întârziat să apară, multe dintre ele retrăgându-și reclamele de la cele două posturi TV. Acest lucru a determinat, pentru o scurtă perioadă de timp, o schimbare a politicii editoriale a postului Antena 3, care a început să relateze evenimentele din stradă incluzând, într-o anumită măsură, și punctul de vedere al protestatarilor²⁸. Situația a generat o discuție și la nivelul Consiliului Național al Audiovizualului, unde Monica Gubernat a susținut că retragerea publicității a reprezentat o ingerință în politica editorială a posturilor²⁹.

Începând cu luna mai 2017, companiile au reînceput să cumpere publicitate la cele două posturi de televiziune. La finalul anului, veniturile din publicitate ale României TV și Antenei 3 au fost mai mari decât în 2016³⁰.

²⁸ „<<Minunea>> de la Antena 3 a ținut <<trei zile>>. Strategii pentru recăpătarea publicității”, Florin Ghioca, Adevărul.com, 10 februarie 2017.

²⁹ „CNA, despre reclamele scoase de la Antena 3 și România TV: de la <<ingerință editorială>> la <<dreptul companiilor de a alege posturile>>”, Daniel Puișor, Paginademedia.ro, 2 martie 2017.

³⁰ „Bugetele de publicitate obținute de televiziunile de știri în 2017”, Petre Barbu, Forbes.ro, 9 ianuarie 2018

Instrumentalizarea presei în vulnerabilizarea sistemului judiciar

Raportul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) pentru România publicat de Comisia Europeană în ianuarie 2017, referitor la anul anterior, a susținut că mass-media au fost utilizate de-a lungul anului pentru a slăbi independența sistemului judiciar și a magistraților, contribuind la vulnerabilizarea luptei anti-corupție³¹. Potrivit MCV, deși CSM transmitea către CNA situațiile în care constata atacuri ale presei asupra sistemului judiciar, în România acțiunile CNA nu erau destul de eficace pentru a duce la descurajarea atacurilor și la corectarea informațiilor de către organismele de presă care inițiau sau redau atacurile.

În ianuarie 2017, Direcția Națională Anticorupție (DNA) a transmis un comunicat de presă în care a cerut Consiliului Superior al Magistraturii să protejeze magistrații și să reacționeze ferm împotriva atacurilor și dezinformărilor „de natură a submina grav autoritatea judecătorească și a pune în discuție deontologia profesională a magistraților”, lansate de „trusturi de presă partizane unor curente politice sau unor grupuri de interese de afaceri, împreună cu persoane condamnate sau aflate în ancheta DNA”³².

Fenomenul fake-news și propaganda rusă

Ultimii ani au înregistrat o creștere însemnată a volumului și audienței mesajelor etichetate generic drept „fake news”: conspiraționiste, pro-ruse, anti-occidentale, naționaliste, anti-UE, „anti-Soros-iste”, conservatoare, discriminatoare/ instigatoare la ură.

Dacă la început aceste mesaje se „strecurau” mai rar în agenda publică, aveau impact redus și erau prezente mai ales pe site-uri anonime, experiența recentă arată că știrile contrafăcute („fake news”) și propaganda rusească au luat amploare internațională și au afectat inclusiv spațiul românesc (o rampă în acest sens o constituie platforma moldovenească Sputnik.md, parte dintr-un conglomerat de site-uri în mai multe limbi, ale grupului de presă rusesc Rossiya Segodnya, care agregă și „ambalează” informații locale și internaționale în interesul Kremlinului)³³.

³¹ „Raportul MCV 2016: Acțiunile CNA, ineficiente. Mass-media, mijloc de atac împotriva justiției și <<talpă>> pentru lupta anticorupție”, Daniel Pușor, PaginaDeMedia.ro, 27 ianuarie 2017.

³² Comunicat, Direcția Națională Anticorupție, pna.ro, 30 ianuarie 2017.

³³ „ANALIZĂ Cine semnează propagandă rusă în presa din România”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 23 octombrie 2017.

Deși inițial era un fenomen marginal, promovat în special de site-uri obscure, propagarea știrilor false s-a extins în presa mainstream (tradițională) din România, ceea ce a facilitat distorsionarea percepției publicului³⁴. Așa cum am precizat și în Raportul FreeEx anterior, spațiul media românesc a fost sufocat de o avalanșă de știri false începând cu alegerile locale și parlamentare din 2016 și cu protestele anti-guvernamentale de la începutul lui 2017, când cea mai mare parte a presei a distribuit mesaje alarmiste, menite să manipuleze publicul că protestele ar fi fost finanțate de miliardarul George Soros și de companiile multinaționale, sau că ar fi fost orchestrate de anumiți actori politici³⁵. Mai mult, un român de 23 de ani (Ovidiu Drobotă, condamnat penal pentru infracțiuni informatice), care deținea un site de știri conspiraționiste în limba română (Expunere.com), a creat un site de știri false în limba engleză (endingthefed.com), care, conform presei americane, cu ajutorul rețelelor de socializare (în special Facebook), a căpătat audiență în timp record și ar fi ajutat la alegerea președintelui Trump în SUA³⁶.

Un alt caz de interes a fost cel al hackerului Guccifer 2.0, care s-a remarcat pentru infracțiuni informatice precum accesarea conținuturilor electronice private ale unor kongresmani americani în timpul prezidențialelor din 2016, și care pretindea că era român. În vara anului 2017, postul Antena 3 a difuzat un interviu-eveniment în care hackerul afirma inclusiv faptul că a comunicat cu „cineva” din trust despre informațiile clasificate descoperite. La acea vreme, jurnaliștii Antena 3 încă îl mai prezentau pe Guccifer ca fiind „hacker român”³⁷. Abia în martie 2018, o investigație a serviciilor de securitate americane a dezvăluit că acesta era, în realitate, un agent de informații rus³⁸.

În ultimii doi ani, în România, fenomenul fake news nu a fost asociat exclusiv cu propaganda rusească, ci au fost semnalate inclusiv situații în care reporteri de la publicații

³⁴ „Exclusiv FAKE NEWS. Raluca Radu, profesor FJSC, avertizează: Site-uri importante din România care lansează știri false”, Andi Miron, dcnews.ro, 25 februarie 2018.

³⁵ Raportul FreeEx 2016-2017.

³⁶ „Update Cine este Ovidiu Drobotă, românul din spatele unui site care a publicat știri false în favoarea lui Donald Trump/ Pentru ce a fost condamnat penal în România”, Mihai Ivașcu, Costin Ionescu, HotNews.ro, 23 noiembrie 2016.

³⁷ „Interviu-eveniment. Guccifer, spărgătorul de secrete. Dezvăluiri incendiare”, fără autor, antena3.ro, 7 iulie 2017

³⁸ „Hackerul Guccifer 2.0 care se dădea român era de fapt un agent al serviciului militar rus de informații (GRU). Cum a fost dat de gol”, Valentin Bolocan, Adevărul.ro, 23 martie 2018.

(tabloide) din alte țări (Marea Britanie, Italia) au realizat reportaje false pe teritoriul României, plătind „sursele” să participe la materiale regizate (trucate) care puneau țara noastră într-o lumină defavorabilă³⁹.

Contactați de revista Vice pentru un material despre fake news, reprezentanții mai multor site-uri devenite de notorietate pentru răspândirea de astfel de informații și semnalate ca atare de aplicațiile pentru detectarea și avertizarea site-urilor suspectate de fake news s-au declarat victime ale cenzurii și ale atacurilor din partea adeptilor „corectitudinii politice” sau din partea celor care au „culoare politică dubioasă” ori sunt „finanțați de Soros”, sau care sunt „contra naționalismului”, și au susținut că verifică știrile pe care le publică⁴⁰.

În luna ianuarie 2018, în contextul protestelor împotriva modificărilor legilor justiției promovate de coaliția de guvernare PSD-ALDE, mai multe filiale județene ale Partidului Social Democrat au promovat un clip video despre care au susținut că prezenta o „fermă” de like-uri a mișcării #Rezist. Clipul fusese filmat și distribuit pe rețelele de socializare de un cetățean rus și prezenta, de fapt, o „fermă de telefoane mobile” în care erau făcute instalări de aplicații. Ulterior, video-ul fusese cumpărat de o publicație rusă care îl prezenta ca fiind filmat la o „fermă” de like-uri. Ziarul Financiar preluase filmul și îi adăugase propriul logo⁴¹. Organizațiile PSD l-au distribuit alături de următorul text: „ȘOCANT! Așa arată o uzină virtuală folosită de cei care se consideră <<stăpânii on line ai României>>. MAREA EMULAȚIE # REZIST are în spate o mare făcătură! Milioane de like-uri cu care se laudă Mălin Bot, postările care au scos românii în stradă, sunt susținute de o infrastructură sofisticată (achiziționată cu banii lui SOROS) care a PROSTIT ȘI MANIPULAT EFECTIV ROMÂNIA (...) Așa au mii de like-uri paginile care, de exemplu, au atacat constant PSD și pe Liviu Dragnea și care au ridicularizat [sic!] coafura Premierului României! Niște bucăți de plastic...”

³⁹ „România, între fake news și realitate. Reportajele acuzate de trucaj despre țara noastră care au făcut înconjurul lumii”, Simona Voicu, Adevărul.ro, 1 ianuarie 2018.

⁴⁰ „Am vorbit cu oamenii din spatele unor site-uri din România acuzate că răspândesc știri false”, Andreea Pocotilă, Vice.com, 1 martie 2017.

⁴¹ „Povestea unui <<fake news>> plantat de rusi și cules de PSD: <<fabrica de like-uri>> a mișcării #Rezist”, de R.H., HotNews.ro, 29 ianuarie 2018

Faptul că diseminarea știrilor contrafăcute și/sau a informațiilor care incită la ură împotriva unor categorii de oameni s-a făcut cu ajutorul infrastructurilor Facebook, Google și Youtube a crescut îngrijorarea utilizatorilor din întreaga lume cu privire la modul în care au fost expuși la surse toxice de informații, motiv pentru care opinia publică a început să facă presiuni pentru crearea unor filtre care să diferențieze publicațiile și site-urile credibile de cele manipulative. Însă problema este încă departe de a fi rezolvată. Mai mult, există și victime colaterale – de exemplu, în România, în contextul în care Facebook a început să testeze soluții automatizate de filtrare pentru fake news, procedeul a afectat accidental pagini și profiluri de utilizatori și de publicații benigne, ducând la cenzurarea fortuită a acestora⁴² și la crearea unui precedent periculos, care a determinat numeroase plângeri din partea utilizatorilor. Facebook continuă să testeze modalități de moderare a conținuturilor răspândite în interiorul rețelei sale. În replică, unii dintre cei afectați încurajează utilizarea unor rețele sociale alternative, cum este cazul VKontakte (VK), rețea rusească despre care s-a scris că este preferată de grupuri de extremă dreapta, naționaliste și anti-occidentale⁴³.

În noiembrie 2017, Centrul pentru Analiza Politicilor Europene (CEPA) și Centrul pentru Participare Civică și Democrație (CPD) din cadrul SNSPA au organizat, la Washington, un eveniment în care au analizat instrumentele propagandei rusești și dezinformările din acest registru din România. Prezent la eveniment, George Maior, ambasadorul României în SUA și fost șef al Serviciului Român de Informații între anii 2006 și 2015, a declarat că aceste influențe s-au făcut simțite în țara noastră încă din anii 2006-2007, și că „deși nu este o țintă clasică pentru propaganda rusă, în condițiile opțiunilor majoritar pro-occidentale ale populației, narativele anti-occidentale s-au înmulțit în ultima perioadă în România, având drept scop vulnerabilizarea statului, influențarea de politici publice în domenii esențiale, erodarea încrederii în valorile democrației liberale, în NATO, în Uniunea Europeană, în parteneriatul cu Statele Unite ale Americii, prin rostogolirea permanentă de informații false prin canale și purtători de mesaj tot mai diverși, majoritatea lipsiți de credibilitate, dar insistenți”⁴⁴.

⁴² „Libertatea de exprimare și umorul, victime colaterale ale știrilor false în online. Cui îi pasă?”, Bogdan Manolea, Legi-Internet.ro, 8 august 2017.

⁴³ „Where do Pro-Russian Trolls go when they die”, Corina Rebegea, Infowar.Cepa.org, 2018.

⁴⁴ „Discursurile antioccidentale și dezinformările de inspirație rusă practicate în România, analizate într-un eveniment la Washington”, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 3 noiembrie 2017.

Concluzii:

- Părți din mass-media au contribuit semnificativ la radicalizarea discursului public prin partizanat politic și prin asimilarea temelor impuse de politicieni.
- Fenomenul știrilor false a contaminat și spațiul media din România, contribuind la consolidarea unor narațiuni alternative, în care acțiunile politicianilor de la putere sunt legitimize, iar cele ale contestatarilor sunt demonizate.
- Abaterile etice și profesionale grave ale televiziunilor de știri au declanșat reacții din partea publicului și a societății civile.
- Au continuat atacurile de presă la adresa magistraților din partea unor instituții de presă. DNA a cerut CSM protecție împotriva unor atacuri din partea presei.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Asumați-vă coduri etice și organizați-vă în structuri asociative pentru a vă proteja drepturile și interesele profesionale.
- Apărați-vă demnitatea profesională sancționând derapajele etice, inclusiv pe cele constatate în propria redacție.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.
- Păstrați o distanță față de mediul politic. Legăturile prea apropiate cu politicienii riscă să vă compromită credibilitatea.
- Nu confundați partizanatul politic, în favoarea intereselor particulare ale unor actori politici, cu asumarea firească a unor opțiuni ideologice bazate pe principii și valori.
- Nu contribuiți la inflamarea discursului public prin insulte, amenințări, instigări, linșaje mediatice.
- Evitați compromisurile profesionale, deoarece vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.

Recomandări pentru proprietarii de media:

- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Propaganda mediatică nu este o garanție a succesului politic, economic sau juridic. Pierdeți bani și compromiteți jurnalismul investind în propagandă.
- Presa responsabilă e un câștig pe termen lung. Investiți în profesionalizarea angajaților media și asigurați-le jurnaliștilor și editorilor un mediu de lucru independent.
- Existența în redacții a unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă poate apăra de acuzațiile de cenzură.

Proteste

Amenzi

Organele de ordine publică ale statului au emis un număr relativ mare de amenzi în 2017 și la începutul lui 2018, o perioadă marcată de proteste împotriva guvernării PSD-ALDE și împotriva modificărilor la legislația penală, promovate de aceasta. ActiveWatch a realizat o cercetare cantitativă a amenzilor emise de polițiile locale de sector, precum și de Poliția și Jandarmeria municipiului București, în perioada ianuarie 2017 - noiembrie 2017. Au fost trimise cereri în baza legii liberului acces la informații de interes public prin care li s-a solicitat acestor instituții să comunice numărul amenzilor și avertismentelor defalcate pe: data constatării contravenției, valoarea amenzilor și temeiul legal al aplicării. Ulterior, ActiveWatch a corelat datele calendaristice furnizate de instituții cu informațiile din online pentru a determina natura protestelor la care s-au aplicat amenzile. Din cele 37 de momente în care s-au constatat contravenții, 12 nu au putut fi corelate cu niciun protest care să fi fost relatat de presă. Prezentăm în continuare rezultatele semnificative ale analizei:

- Singura instituție care a jucat un rol relevant în sancționarea participanților la diversele proteste și manifestații a fost Jandarmeria Română: din cele 184 de amenzi emise, 181 au fost emise de Jandarmerie, 2 de Poliția Capitalei și 1 de Poliția locală Sector 2.
- Numărul amenzilor a fost mult mai mare decât numărul avertismentelor: 184 față de 22.
- Nu există indicii că Jandarmeria ar da mai multe amenzi în funcție de tema protestelor. Astfel, la fiecare dintre protestele împotriva guvernării și măsurilor luate de PSD au fost emise, în medie, 6.5 amenzi (118 amenzi pentru 18 proteste), în timp ce media pentru restul protestelor a fost de 2.3 (16 amenzi la 7 proteste). Numărul participanților la protestele împotriva guvernării și măsurilor PSD a fost în general cu 2-3 ordine de mărime mai mare față de celelalte proteste, ceea ce înseamnă că și diferența mediei numerelor de amenzi poate fi justificată.
- Uneori, când protestele sunt de mici dimensiuni, numărul amenzilor este mare. Spre exemplu, (1) în data de 10 aprilie 2017, care coincide cu un protest în fața sediului PSD la care au participat 5 participanți, au fost aplicate 3 amenzi. (2) În data de 11 iulie, care coincide cu un protest împotriva ministrului de Interne Carmen Dan, la care au participat câteva zeci de oameni, au fost aplicate 10 amenzi.

- Amenzile au fost date pentru încălcări ale prevederilor legii organizării adunărilor publice (60/1991) și ale celei privitoare la ordinea publică (61/1991). De departe, cele mai multe amenzi au fost date în baza legii adunărilor publice - 167 de amenzi. Această lege, prin modul în care este formulată în momentul de față, îngreunează uneori nejustificat dreptul cetățenilor de a protesta. Dintre cele 167 de amenzi în baza legii adunărilor publice, numai 25 au fost date în baza prevederilor care sancționează instigarea la acțiuni violente de tulburare a adunărilor publice (art. 26, alin 1, lit e). Restul amenzilor au fost emise după cum urmează: 83 pentru participarea la adunări publice nedeclarate sau interzise și refuzarea de a părăsi locul de desfășurare (art. 26, alin. 1, lit. d); 45 pentru organizarea de adunări publice nedeclarate, neînregistrate sau interzise (art. 26, alin. 1, lit. a); 1 pentru nerespectarea orelor de desfășurare, a traseului sau perimetrului pentru adunarea publică (art. 26, alin, 1, lit. b); 15 pentru neoprirea de către organizatori a adunării publice ca reacție la faptul că participanții nu nerespectă orele de desfășurare, traseul sau perimetrul adunării. În aceste condiții, considerăm că activitatea de sancționare depusă de jandarmi se concentrează pe descurajarea exercitării dreptului la protest, iar nu pe protejarea lui și a persoanelor care îl exercită.

Dincolo de analiza cantitativă, considerăm că merită trecute în revistă și următoarele situații care reprezintă abuzuri în ceea ce privește activitatea de aplicare a amenzilor de către organele de ordine publică:

- În februarie 2017, Ministrul Afacerilor Interne, Carmen Dan, a prezentat o listă de persoane publice, jurnaliști și politicieni, care, potrivit spuselor sale, s-ar fi implicat în sprijinirea protestelor desfășurate în fața Guvernului și în mai multe orașe din țară, la care au participat sute de mii de oameni⁴⁵. Carmen Dan a acuzat mai mulți ziariști că ar fi promovat protestele, ar fi chemat oamenii în stradă și că ar fi contribuit astfel la agravarea unei situații tensionate⁴⁶. În acest context, ministrul i-a nominalizat drept instigatori la proteste pe jurnaliștii Mircea Marian, Ovidiu Vanghele, Emilia Șercan, Cătălin Tolontan, Andrei Gheorghe și Lucian Mândruță, pe Clothilde Armand și Nicușor Dan de la USR, și pe deputatul PMP Robert Turcescu. În

⁴⁵ „FĂRĂ PRECEDENT. Nume de jurnaliști, invocate de Ministrul de Interne că ar fi promovat protestele: Tolo, Mândruță, Emilia Șercan, printre ei”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 februarie 2017.

⁴⁶ „Carmen Dan (MAI) ignoră criticile și îi acuză pe jurnaliști de instigare la proteste”, de Vlad Toma, Revista22.ro, 2 februarie 2017.

urma declarației sale, un membru CNA (Valentin Jucan) a acuzat-o pe Carmen Dan de depășirea atribuțiilor, iar PNL și PMP au cerut demisia acesteia⁴⁷. Organizațiile ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) au solicitat la rândul lor demisia ministrului de Interne, pentru aceste declarații, acuzând că gestul este iresponsabil și trădează o mentalitate de sorginte totalitară⁴⁸. Cele două organizații i-au reamintit public ministrului că oricine are dreptul să sprijine și să cheme la protest, atâta timp cât nu instigă la violență sau la nerespectarea legii. „Considerăm că avem de-a face cu un demers deosebit de periculos prin care tocmai autoritățile statului ce au ca atribuții în apărarea legii și protejarea ordinii publice fac și distribuie liste cu cetățeni care nu se fac vinovați decât de exercitarea unor drepturi”, au mai transmis ActiveWatch și CJI.

- În luna iulie 2017, reprezentanții Jandarmeriei au făcut publică informația că instituția continuă să proceseze imaginile filmate la protestele din luna februarie a aceluiași an în scopul aplicării de amenzi. Conform Jandarmeriei, persoanele vizate ar fi cele care ar fi „început să se erijeze în lideri de grup”⁴⁹.
- În luna martie 2018, Jandarmeria a aplicat amenzi usturătoare mai multor persoane care au organizat un protest în timpul congresului Partidului Social Democrat desfășurat la Sala Palatului. În unele dintre procesele verbale de constatare a contravenției, la rubrica care descrie fapta considerată ca fiind contrară legislației în vigoare, a fost menționată activitatea de scandare de lozinci sau afișarea de pancarte împotriva participanților la congresul PSD. Un protestatar care avea o pancartă cu textul „Liviu Dragnea reales la al XIV-lea congres” a susținut că a primit o amenda dublă față de participanții care doar au scandat⁵⁰.
- Cu ocazia unui festival de promovare a culturii turce, poliția locală Cluj-Napoca a amendat un jurnalist turc pentru că a distribuit ediția românească a ziarului Zaman,

⁴⁷ „Ministrul de Interne face lista neagră a jurnaliștilor care au popularizat protestele și explică: <<Un ofițer SRI a trimis SMS-uri. Nu au fost informații inedite>>”, de Andrei Luca Popescu, Gândul.info, 2 februarie 2017.

⁴⁸ „Vânătoare de vrăjitoare la Ministerul Afacerilor Interne”, comunicat al ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent, 2 februarie 2017.

⁴⁹ „Jandarmeria, despre protestele din februarie: Nimeni nu scapă de amenzi. Și acum analizăm imaginile”, de Radu Tutulan, Mediafax.ro, 28 iulie 2017.

⁵⁰ „Ploaie de amenzi după Congresul PSD. <<Nu vom pleca capul în fața infractorului Dragnea>>” de Loredana Diacu, EpochTimes.ro, 19 martie 2017.

publicație critică la adresa regimului Erdoğan, interzisă în Turcia în anul 2015. Mai mult, poliția a confiscat toate exemplarele publicației. Conform unui comunicat emis de Zaman România, ziarul este o publicație legală în România⁵¹. Sancțiunile au fost aplicate fără o bază legală clară, procesul verbal făcând referire la articolul 1, litera a din legea adunărilor publice, conform căruia se pedepsește „organizarea și desfășurarea de adunări publice nedeclarate, neînregistrate sau interzise”. Primarul Boc a declarat pentru presă că sancționarea a fost necesară și din cauza că au existat sesizări din partea Consulatului și a Ambasadei Turciei⁵².

Reținerea și conducerea la secția de poliție a unor protestatari

Pe 2 februarie 2017, jurnalistul german Christian Gesellmann, prezent la protestele împotriva Ordonanței 13, a fost lovit peste picioare și reținut câteva ore de Poliție, după ce a refuzat să șteargă filmările unei altercații dintre jandarmi și protestatarii violenți, pe Calea Victoriei⁵³. Jurnalistul nu avea asupra lui o legitimație de presă, dar putea dovedi cu ușurință că lucra în presă⁵⁴. ActiveWatch a solicitat public Ministerului Afacerilor Interne să-l elibereze pe jurnalist și să înceteze practicile abuzive împotriva celor care filmeau la proteste, indiferent că erau jurnaliști sau simpli cetățeni.

În luna ianuarie 2018, Mălin Bot a fost condus la secția de poliție după ce acesta manifestase, alături de alte patru persoane, în fața sediului PSD. Bot fusese deja legitimat de Jandarmi⁵⁵. Conform legii, conducerea la secție este justificată doar în cazul în care cetățenii refuză să se legitimeze sau acțiunea este necesară pentru îndepărtarea unui pericol iminent.

Trei dintre participanții la protestul din fața locului de desfășurare al congresului Partidului Social Democrat din 10 martie 2018 au fost conduși de Jandarmerie la secția de poliție. O persoană a fost acuzată de tulburarea liniștii publice, iar celelalte două de faptul că

⁵¹ „Exclusiv Primarul Clujului l-a amendat, de fapt, pe ziaristul de la Zaman. A făcut-o fără a avea vreo bază legală”, de Cosmina Fernoaga, ActualdeCluj.ro, 19 iulie 2017.

⁵² „Exclusiv Primarul Clujului l-a amendat, de fapt, pe ziaristul de la Zaman. A făcut-o fără a avea vreo bază legală”, de Cosmina Fernoaga, ActualdeCluj.ro, 19 iulie 2017.

⁵³ „Ziarist german reținut de Poliție în urma protestelor”, ActiveWatch.ro, 2 februarie 2017.

⁵⁴ „VIDEO Un ziarist german a fost reținut câteva ore de poliție pentru că ar fi refuzat să șteargă filmările de pe telefonul mobil”, Vlad Bârză, HotNews.com, 2 februarie 2017.

⁵⁵ „Mălin Bot, dus în duba jandarmeriei după ce a protestat zgomotos timp de o ora în fața PSD”, de Iulia Roșca, HotNews.ro, 8 ianuarie 2018.

s-ar fi împotrivit conducerii la secție a primei persoane. Protestatarii au susținut că jandarmii i-ar fi abuzat fizic și verbal. Una dintre persoane a reușit să înregistreze audio o parte din abuzuri, care au și fost prezentate, sub formă de stenograme, de către presă⁵⁶.

Conducerea la secția de psihiatrie

Pe data de 26 octombrie 2017, regizorul Alexandru Solomon a protestat într-o manieră artistică față de vizita pe care urma să o facă patriarhul Kiril al Rusiei în România. Regizorul s-a filmat în curtea Catedralei Patriarhiei în timp ce se tăia cu un briceag în palmă și arunca pe jos bani, pentru a fi culeși de trecători. Solomon purta la gât un colan improvizat cu fotografii ale patriarhilor Kiril al Rusiei și Daniel al României, precum și ale lui Vladimir Putin și Liviu Dragnea. Tot evenimentul a fost înregistrat video de colaboratorii artistului.

Jandarmii au intervenit imediat și l-au îndepărtat pe Alexandru Solomon din centrul curții. Aceștia au încercat și să îndepărteze colanul purtat de regizor, în ciuda faptului că acesta le-a explicat că acțiunea sa reprezenta un act artistic sub forma unui „dar de sânge și de bani în memoria tuturor victimelor polițiilor secrete din Rusia și din România”, cu alte cuvinte o jertfă în memoria victimelor comunismului adusă cu prilejul vizitei pe care patriarhul rus o făcea în acele momente omologului său autohton, ambii fiind, în accepțiunea artistului, foști colaboratori ai autorităților comuniste, autoare ale represiunii.

Jandarmii l-au dus pe Alexandru Solomon la secția de poliție, unde a fost anunțat că urmează să fie deschis un dosar penal pe numele lui, pentru că ar fi adus o armă albă în spațiul public. După câteva ore, jandarmii l-au dus la **Spitalul Clinic de Psihiatrie „Prof. Dr. Al. Obregia”**. Aici a fost predat medicului de gardă cu observația că ar fi fost autorul unei „tentative de suicid”. La Spitalul Obregia, Solomon a fost reținut abuziv mai multe ore, medicii de gardă „inventând” și un diagnostic pentru regizor: „tulburări de adaptare”. Conform relatărilor lui Solomon, soția sa a fost sfătuită de medici să îl împiedice să se ducă în zona Patriarhiei până la terminarea vizitei patriarhului Kiril. Regizorul a depus o plângere la Colegiul Medicilor din România în care reclama tratamentul abuziv la care fusese supus de medicii de la spitalul de psihiatrie. La momentul redactării acestui raport, finalizarea anchetei este tergiversată. De asemenea, Alexandru Solomon nu a primit nicio veste în legătura cu dosarul penal cu care a fost amenințat.

⁵⁶ „Protestul de la Congresul PSD. Protestatar ridicat de jandarmi, acuză agresiuni fizice și verbale”, de Loredana Diacu, EpochTimes.ro, 11 martie 2018

Primăriei Capitalei nu-i plac protestele

ActiveWatch a descoperit în 2017 că Primăriei Capitalei, prin Comisia de ordine publică, aprobase în martie 2016 o notificare de organizare de proteste prin care erau anunțate manifestații în fața sediilor PSD și ALDE, precum și în fața Primăriei Capitalei și în zona fântânilor de la Universitate. Protestele erau programate să se desfășoare în fiecare zi până la finalul anului 2017, între orele 10:00 și 22:00. În conformitate cu legea privind adunările publice, însemna că nu se mai putea organiza niciun alt protest în aceste locuri fără să existe riscul ca participanții să fie amendați. Din observațiile ActiveWatch, prezența protestatarilor la aceste manifestații a fost practic inexistentă⁵⁷. În ciuda faptului că ActiveWatch a sesizat Jandarmeria București cu privire la lipsa prezenței manifestațiilor în fața sediului PMB (având în vedere prevederile protocolului încheiat între organizația care a depus notificarea și PMB – lipsa prezenței la locul manifestației ar fi dus la anularea protocolului), Jandarmeria și-a declinat competența, afirmând că protestul declarat este mult prea mic pentru a detașa constant reprezentanți la protest. Protestul - pretext a fost organizat de CARROM, o asociație de revoluționari apropiată de Codrin Ștefănescu, secretarul general al PSD din perioada aceea⁵⁸. Mai mult, președinta acestei organizații, Iuliana Starcz, a candidat în 2016 la Consiliul General pe listele PSD-ALDE. La finalul anului 2017, ActiveWatch a încercat să notifice un protest în fața PMB pentru începutul anului 2018, însă i s-a comunicat că notificarea nu putea fi trimisă decât în anul 2018. În prima zi a noului an (mai exact pe 1 ianuarie la orele 00.06), ActiveWatch depus notificare, însă a fost ulterior informată că Federația Națională Pentru Demnitatea Revoluționarilor Decembrie 1989 deja depusese, și îi fusese aprobată, o nouă notificare prin care „rezerva” acest spațiu de protest pentru fiecare zi din ianuarie până în aprilie 2018, pe durata întregii zilei. Același interval fusese ocupat și în fața sediului PSD – de către aceeași organizație SRC CARROM, iar în fața sediului ALDE – de către Liga Națională a Femeilor din Revoluția Decembrie 1989.

ActiveWatch a redactat o sesizare în atenția instituției Avocatului Poporului, însă, din octombrie 2017, momentul în care a fost transmisă, și până în momentul redactării acestui raport (aprilie 2018) nu a primit niciun răspuns.

⁵⁷ „Un membru PSD/ALDE protestează, chipurile, alături de alți 49 de cetățeni, până în decembrie, în fața sediului PSD”, de Irina Zamfirescu, Dinprimărie.ro, 18 septembrie 2017.

⁵⁸ „Cum au fost făcute imposibile protestele în fața sediului PSD până în decembrie 2018. Trotuarul, „rezervat” de o Asociație a revoluționarilor apropiată de Ion Iliescu”, de Sebastian Zachman, Adevărul.ro, 25 ianuarie 2018.

La finalul lunii noiembrie 2017, în condițiile în care în București se așteptau proteste ample împotriva modificărilor operate la nivelul legilor justiției, Primăria Capitalei a decis, inopinat, să organizeze un târg de Crăciun în Piața Victoriei, locul principal de desfășurare a manifestațiilor. În condițiile în care legea nu permite organizarea a două acțiuni publice în același timp și în același spațiu, iar în celalalte două piețe centrale vizitate des de protestatari, Piața Universității și Piața Constituției, era plănuită deja organizarea a două târguri de Crăciun, decizia Primăriei Capitalei echivala, practic, cu o interdicție de organizare a protestelor în București. Premierul din acea perioadă, Mihai Tudose, a criticat decizia primarului general, ceea ce a creat un scurt conflict în spațiul public între cei doi, Gabriela Firea susținând că, în trecut, chiar premierul o rugase să ia anumite măsuri administrative care să îngreuneze desfășurarea protestelor în Piața Victoriei⁵⁹. Protestatarii au împiedicat instalarea târgului, ceea ce a generat atât conflicte cu jandarmii, cât și cu unii dintre susținătorii coaliției PSD-ALDE aflați în trecere prin piața Victoriei. Un astfel de susținător a fost lovit cu pumnul de unul dintre protestatari⁶⁰. Ca urmare a acestor evenimente, primarul Gabriela Firea a anunțat renunțarea la organizarea târgului, însă a amenințat că va face plangeri penale atât protestatarilor, cât și jandarmilor care nu au intervenit în forță împotriva lor. Gabriela Firea a adus în discuție, de asemenea, existența unui climat „de insecuritate care se instaurează în Capitala României” și a vorbit despre „consecințele nerespectării legii în țara noastră”⁶¹, într-un efort de discreditare și intimidare a protestatarilor.

Amenzi pentru exprimarea online

În 2017 și la începutul anului 2018, organele de ordine publică au continuat să emită citații sau să aplice amenzi celor care fac publice pe rețelele de socializare critici legate de neregulile sau practicile suspecte ale autorităților publice, sancționând cetățenii pentru lezarea demnității instituțiilor publice sau lucrătorilor acestora. Aceste critici sunt uneori

⁵⁹ „Noi fragmente din cearta dintre Gabriela Firea și Mihai Tudose: Ați uitat când mă întrebați de ce nu montăm o statuie în Piața Victoriei?”, de George Andrei Cristescu, Adevărul.ro, 2 decembrie 2017.

⁶⁰ „Bătaia dintre protestatarul și bătrânul din Piața Victoriei a pornit de la un schimb de înjurături”, de Florinela Iosip, Adevărul.ro, 3 decembrie 2017.

⁶¹ „Gabriela Firea, despre decizia de a anula Târgul de Crăciun din Piața Victoriei: <<Se pot întâmpla evenimente similare la Administrația Prezidențială>>”, de George Andrei Cristescu, Adevărul.ro, 2 decembrie 2017.

formulate într-un limbaj informal sau suburban. Numărul acestor cazuri a crescut comparativ cu anii precedenți și reprezintă o tendință îngrijorătoare. Într-o bună parte a situațiilor identificate de ActiveWatch, organele de ordine publică au făcut apel la decizia formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție conform căreia pagina personală de Facebook a unei persoane reprezintă spațiu public, precum și la legea ordinii publice, care conține formulări vagi, ce permit interpretări abuzive.

În februarie 2017, șapte gorjeni au fost chemați de Poliția Târgu Jiu la secție, pentru a fi amendați, pe motiv că ar fi lezat imaginea Poliției, după ce unul dintre ei a publicat pe Facebook o înregistrare cu o mașină de poliție care făcea slalom în trafic, iar ceilalți au comentat la filmuleț⁶². Reprezentanții Poliției, care au susținut că a fost vorba de o intervenție de urgență a unui echipaj, i-au cerut inițial celui care filmase să șteargă postarea din spațiul public, ceea ce el a și făcut. Ulterior, persoanele chemate la secție au primit amenzi în care era invocată Legea nr. 61/1991, privind sancționarea unor încălcări ale normelor de conviețuire socială, ale ordinii și liniștii publice.

În aprilie 2017, timișoreanul Corneliu Vaida a fost amendat cu 900 de lei de Poliția Locală pentru postările sale repetate în care critica această instituție, unele dintre ele conținând exprimări jignitoare⁶³. Corneliu Vaida a contestat amenda primită de la autorități și a continuat să facă publice pe Facebook exemple de proastă practică sau încălcări (minore) ale legii comise de polițiștii locali din Timișoara.

Un bistrițean a fost amendat de poliție cu 200 de lei în aprilie 2017 din cauza unei postări în care acesta critica membri ai filialei locale a PSD pentru organizarea unei petreceri cu ocazia Zilei Internaționale a Femeii, despre care susținea că ar fi fost organizată din bani publici⁶⁴. Poliția a fost sesizată chiar de deputatul și vicepreședintele PSD Bistrița-Năsăud Daniel Suci: „Eu am depus plângerea, în numele unor colegi de-ai mei, pentru că sunt vicepreședinte. Au venit cel puțin 10 persoane care au auzit și au citit și care au spus: noi am plătit, cum adică ne-am dus noi nevestele pe bani publici? Nu are sens să discutăm de injurii. Noi am făcut o sesizare oficială și ne-am asumat-o. Ne-am simțit jigniți în ultimul

⁶² „Tineri amendați pentru o postare pe Facebook”, Digi24.ro, 10 februarie 2017.

⁶³ „Timișorean amendat cu 900 de lei, după ce a postat pe Facebook o fotografie cu două mașini ale Poliției Locale parcate pe trotuar”, Liliana Iedu, News.ro, 19 aprilie 2017.

⁶⁴ „A luat amendă după ce a înjurat un partid pe Facebook. Un deputat a sesizat Poliția”, de Bianca Sara, Adevărul, 8 mai 2017.

hal, fără niciun temei”⁶⁵. În procesul verbal de constatare a contravenției, poliția a notat că cetățeanul „a postat pe rețeaua de socializare Facebook un mesaj public prin care a adresat expresii și cuvinte jignitoare la adresa mai multor persoane din cadrul formațiunii politice PSD BN participante la o petrecere organizată în data de 11.03.2017, producând indignarea cetățenilor”⁶⁶.

Cristian Mihai Dide a primit din partea Jandarmeriei Române o amendă de 900 de lei pentru o postare în care erau folosite cuvinte jignitoare la adresa jandarmilor care au asigurat paza lui Liviu Dragnea cu ocazia audierii acestuia la sediul DNA în data de 21 noiembrie 2017. În procesul verbal de sancționare, amenda este motivată prin faptul că, din cauza celor spuse, cetățeanul ar fi „lezat demnitatea și onoarea Jandarmeriei Române”⁶⁷.

În martie 2018, realizatorul TV Mircea Badea a fost citat să se prezinte la sediul Serviciului de Ordine Publică Sector 3 ca să dea explicații pentru o serie de postări pe Facebook acuzate că ar fi „defăimătoare către instituția poliției, ce conțineau și cuvinte jignitoare la adresa polițiștilor”⁶⁸. Realizatorul TV își exprimase anterior nemulțumirea pentru modul în care polițiștii trataseră ancheta referitoare la un polițist acuzat de pedofilie.

Concluzii:

- Acțiunile agresive ale unora dintre instituțiile statului a făcut ca acestea să fie suspectate că ar acționa în vederea intimidării protestatarilor împotriva coaliției de guvernare PSD-ALDE și a măsurilor luate de aceasta.
- Din analiza amenzilor date de Jandarmerie, reiese că activitatea de sancționare se concentrează pe descurajarea dreptului la protest și nu pe protejarea lui și a persoanelor care îl exercită.
- Jandarmeria și Poliția au condus abuziv cetățeni la secție. Protagonistul unui protest cu caracter artistic a fost dus la Spitalul de Psihiatrie „Obregia” din Capitală.

⁶⁵ „Ardeleanul amendat pentru că a înjurat PSD pe Facebook donează contravaloarea amenzii: <<Copiii de la Oncologie au nevoie mai mare de banii ăia decât voi>>, de Bianca Sara, Adevărul, 8 mai 2017.

⁶⁶ „INCREDIBIL: Un bistrițean a luat amendă de la polițiști că a înjurat PSD pe Facebook”, Claudia Andron, Bistrițeanul.ro, 7 mai 2017.

⁶⁷ „Amendă de 900 de lei pentru un bărbat din București care a postat pe Facebook jigniri la adresa jandarmilor” Cristina Radu, News.ro, 12 decembrie 2017.

⁶⁸ „Mircea Badea a fost citat la poliție, după ce a postat pe Facebook mai multe mesaje considerate jignitoare de polițiști”, Ionel Stoica, Ziare.com, 17 martie 2018.

- Organele de ordine publică au continuat să se folosească de decizia ÎCCJ conform căreia rețelele de socializare sunt asimilate spațiului public și au recurs la amenzi pentru a sancționa cetățenii care le-au criticat, pe ele și pe angajații acestora, pe Facebook. O amendă a fost aplicată pentru critici aduse unei filiale a PSD.
- Primăria Capitalei are o politică clară de folosire a portitelor legale existente în legea adunărilor publice pentru a încerca să împiedice protestele împotriva instituției sau a partidelor din coaliția de guvernare PSD-ALDE.

Recomandări pentru autorități:

- Instituțiile statului trebuie să respecte și să protejeze exercitarea dreptul la organizarea de adunări publice, drept fundamental garantat de Convenția Europeană a Drepturilor Omului (Art. 11) și de Constituția României (Art. 39).
- Este necesară modificarea Legilor nr. 60/1991 privind adunările publice și nr. 61/1991 privind ordinea publică, în sensul eliminării prevederilor care pot fi folosite pentru a limita sau descuraja participarea la orice formă non-violentă de protest.
- Este necesară o mai bună formare a personalului organelor de ordine publică și/ sau modificarea procedurilor interne de funcționare ale acestor autorități astfel încât să fie diminuate abuzurile și suspiciunile de abuz asupra protestatarilor.
- Organele de ordine publică ar trebui să înceteze să mai abuzeze de posibilitatea amendării persoanelor care denigrează sau insultă instituțiile statului și să se folosească de aceste instrumente de sancționare doar în cazurile în care, prin aceste acțiuni, este redusă fără echivoc capacitatea de a acționa a personalului abilitat să păstreze ordinea publică.
- Primăria Capitalei trebuie să înceteze de îndată acțiunile de boicotare a dreptului de a protesta.

Presiuni ale autorităților și ale instituțiilor (cu finanțări publice)

Jurnaliști audiați după difuzarea înregistrărilor cu Sebastian Ghiță

În februarie 2017, mai mulți realizatori România TV (Andreea Crețulescu, Victor Ciutacu, Lili Ruse) au fost audiați, în calitate de martori într-un dosar de abuz în serviciu, după ce au difuzat înregistrări cu Sebastian Ghiță, deținător prin interpuși al televiziunii, dat în urmărire de autorități.

Procurorii au încercat să afle cum au intrat jurnaliștii în posesia respectivelor înregistrări, cerându-le să își divulge sursele, ceea ce i-a determinat pe realizatorii România TV să acuze că erau țintele unor încercări de intimidare⁶⁹, ipoteză susținută și de alte voci din presă, precum Cătălin Tolontan, prin prisma principiului protecției surselor jurnalistice.

Deputatul Remus Borza (ALDE): proteste orchestrate, televiziune publică plătită de Guvern

Așteptările politicianilor continuă în multe cazuri să fie nerealiste și lipsite de etică în raport cu presa, în condițiile în care aceștia confundă susținerea financiară (din bani publici) cu condiționarea/ subjugarea editorială.

În februarie 2017, deputatul ALDE Remus Borza, condamnat definitiv pentru conflict de interese la un an de închisoare cu suspendare, a făcut mai multe declarații controversate în Parlament, pe de o parte susținând că oamenii care ieșeau să protesteze împotriva Guvernului erau plătiți, afectau imaginea țării și riscau să declanșeze un război civil, și, pe de altă parte, susținând că Guvernul Grindeanu „a dat bani la toată lumea”, „inclusiv la instituțiile de media”⁷⁰.

⁶⁹ „Jurnaliști România TV, audiați ca martor în dosarul privind înregistrările lui Sebastian Ghiță: <<Se încearcă o acțiune de intimidare>>”, RomâniaTV.net, 3 februarie 2017.

⁷⁰ „Remus Borza, deputatul ALDE: Protestele pot duce la război civil. Ce vină are Grindeanu? TVR virulent, deși a primit bani”, Cătălina Mănoiu, Mediafax.ro, 5 februarie 2017.

Mai mult, deranjat de o întrebare a unui reporter TVR, Remus Borza a luat exemplul televiziunii publice, pe care a criticat-o că, deși beneficiase de bani de la Guvern, era „virulentă”, în loc să prezinte informații favorabile guvernului. **„TVR, că îl văd acum foarte virulent, a avut 124 de milioane de lei anul trecut, anul ăsta a ajuns la 950 de milioane, fără să condiționeze o reformă reală [sic!]”**⁷¹, a spus Borza.

Teatrul Excelsior a cenzurat un eveniment al publicației Decât o Revistă (DoR)

În martie 2017, conducerea teatrului bucureștean Excelsior, reprezentată de managerul general Adrian Găzdaru și de directoarea artistică Maria Rotar, a blocat desfășurarea unui eveniment organizat într-o sală a instituției de publicația Decât o Revistă (DoR), sub pretextul (justificarea oficială) că nu ar fi fost respectate clauzele de închiriere a sălii și că evenimentul ar fi vizat „o poziție politică față de care Teatrul EXCELSIOR, prin statutul și misiunea sa, trebuie să-și păstreze o poziție neutră”⁷².

Evenimentul, care consta în punerea în scenă a unora dintre poveștile din revistă, conținea printre altele și imagini de la protestele din Capitală, în care era criticată puterea politică, concept care i-a pus în gardă pe reprezentanții teatrului (subvenționat de Primăria Capitalei, a cărei conducere își exprimase dezaprobarea față de proteste).

Deși au recunoscut că nu au văzut imaginile, reprezentanții conducerii Excelsior s-au autosesizat și au anulat evenimentul, gest de evident partizanat politic și de rea-credință, dat fiind că instituția găzduise anterior inclusiv evenimente organizate de partide politice (inclusiv campanii electorale pentru partidul care deținea controlul administrației Capitalei)⁷³.

Organizațiile ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent au cerut demiterea conducerii Teatrului Excelsior, „pentru abuz, incompetență și încălcarea misiunii instituției

⁷¹ Ibidem.

⁷² „Poziția Teatrului Excelsior față de organizarea evenimentului DoR Live”, Teatrul-Excelsior.ro, 30 martie 2017.

⁷³ „Teatrul Excelsior organizează serbări PSD, dar refuză difuzarea unui video de la protestele #rezist”, Gabriel Sandu, Brrlog.com, 30 martie 2017.

prin aservirea ei unor interese politice”⁷⁴. „Evenimentul era organizat de o instituție de presă, așa că reflectarea sau dezbaterăa unor subiecte privind viața publică sau politică nu ar fi trebuit să surprindă, având în vedere că tocmai asta este menirea jurnalismului. Un montaj video, o expoziție foto sau chiar o dezbatere despre evenimente civice, cum au fost protestele recente, nu pot avea conotație politică decât pentru niște persoane care se află într-o relație de subordonare față de puterea politică, care își datorează funcțiile unor numiri făcute pe criterii politice”⁷⁵, au precizat cele două instituții.

La data redactării acestui raport, Adrian Găzdaru și Maria Rotar continuau să fie în funcții la conducerea instituției de cultură menționate⁷⁶.

IGPR a cerut redacției ZTV dezvăluirea surselor unui material

Pe 20 martie 2017, IGPR/IPJS i-a solicitat redacției Zalău TV (ZTV) să-i comunice informații cu privire la datele de contact și stare civilă ale unei surse care a transmis redacției o înregistrare video în care apare o persoană care a fost arestată pentru fapte de pedofilie. ZTV a difuzat o înregistrare video primită de la un cetățean în care apăreau imagini cu un bărbat în mașina căruia se urca un copil. Filmarea a fost transmisă după ce bărbatul fusese deja arestat.

Textul solicitării venite din partea IGP/IPSJ conținea și un element de presiune, redacția fiind amenințată că va suporta consecințele prevăzute de articolul 271 din Codul Penal, care prevede pedeapsa cu închisoare de la 3 luni la un an pentru obstrucționarea justiției.

ActiveWatch, în calitate de organizație ce luptă pentru promovarea libertății de exprimare și protejarea drepturilor jurnaliștilor, a considerat că această ordonanță constituia un abuz și un atac la libertatea presei. De asemenea, organizația a apreciat că solicitarea IGPR nu-și avea justificare, deoarece persoana căutată pentru acte de pedofilie fusese deja identificată, arestată și era cercetată. În plus, înregistrarea difuzată era de interes public, sporind astfel protecția de care beneficia redacția ZTV.

⁷⁴ „Cenzura DoR de la Excelsior – o execuție politică”, ActiveWatch & Centrul pentru Jurnalism Independent, ActiveWatch.ro, 31 martie 2017.

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ <https://www.teatrul-excelsior.ro/conducere/>

ActiveWatch a atras atenția organelor de anchetă că protecția surselor jurnalistice reprezintă o condiție esențială a libertății presei. Jurnaliștii au obligația profesională de a păstra confidențialitatea surselor, acesta fiind un instrument esențial pentru asigurarea libertății presei. În lipsa acestei protecții, sursele pot fi descurajate să furnizeze jurnaliștilor informații de interes public, privând astfel publicul de dezbaterea unor situații care afectează viața societății.

De asemenea, ActiveWatch a solicitat IGPR și IJPS să retragă ordonanța prin care solicită ZTV să dezvăluie identitatea sursei materialului difuzat, și a recomandat IGPR și MAI să instruiască personalul cu privire la legislația națională și jurisprudența internațională în materia libertății presei și a protecției surselor pentru a evita repetarea unor asemenea situații.

Jocuri politice la conducerea ANCOM

Anul 2017 a fost unul deosebit de zbuciumat pentru Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM). Încă din prima parte a anului (martie 2017), președintele acestei instituții, Cătălin Marinescu, și-a dat demisia, motivându-și alegerea prin faptul că i se oferise o „oportunitate în carieră”: funcția de șef al Diviziei de Strategie a Uniunii Internaționale de Telecomunicații (ITU), din cadrul ONU⁷⁷.

În aprilie 2017, guvernul Grindeanu (PSD) a adoptat o Ordonanță de Urgență pentru modificarea legii autorității de reglementare în comunicații (ANCOM), prin care Președintele statului nu mai avea un rol în numirea conducerii ANCOM, ci Guvernul, cu aprobare din partea plenului Parlamentului⁷⁸. În legătură cu acest aspect, Administrația Prezidențială a transmis un punct de vedere prin intermediul purtătorului de cuvânt al Președintelui, în care și-a exprimat îngrijorarea privind transparența Guvernului.

Două săptămâni de la adoptarea Ordonanței, la conducerea ANCOM a fost instalat Adrian Diță, fost director de Public Affairs la Telekom România⁷⁹. Din acest moment, în

⁷⁷ „Cătălin Marinescu (ANCOM): <<Mi-am dat demisia pentru că aveam o altă oportunitate în carieră>>”, Forbes România, Forbes.ro, 27 martie 2017.

⁷⁸ „ANCOM în 2017: Labirintul demisiilor și numirilor, pregătiri pentru 5G, strategii pentru Poștă și televiziunea digitală - retrospectivă”, Agerpres apud Economica.net, 19 decembrie 2017.

⁷⁹ „Adrian Diță, șeful Public Affairs la Telekom, este propunerea guvernului Grindeanu pentru șefia ANCOM”, Red. Știri, HotNews.ro, 9 mai 2017.

interiorul instituției au început frământări care aveau să se prelungească până spre toamnă, ca urmare a deciziilor interne luate de Diță, printre care s-au numărat, încă de la început, schimbarea componenței la nivelul conducerii instituției și depunerea unui amendament (aprobat de Guvernul PSD) prin care salariul șefului ANCOM se apropia de 10.000 de euro lunar⁸⁰. Noul șef ANCOM i-a demis pe vicepreședinții Eduard Lovin și Bogdan Iana, și a evitat să participe, invocând probleme de sănătate, când a fost chemat la audierile Comisiei pentru Tehnologia Informației și Comunicațiilor din Camera Deputaților, pentru a-și explica începutul controversat de mandat. Comisia avea să-i ceară în mai multe rânduri demisia pentru deciziile sale controversate.

Iana și Lovin fuseseră cei care negociaseră licitația 4G din 2012, care a adus statului câștiguri substanțiale (aprox. 700 de milioane de euro), și tot ei contribuiseră, înainte de a fi demisi, la documentul pentru licitația 5G ce urma să se desfășoare în 2018 (cei doi au fost demisi a doua zi după finalizarea documentului)⁸¹. În perioada care a urmat, șeful ANCOM Adrian Diță nu s-a făcut remarcat prin rezultate profesionale și a fost extrem de rezervat în aparițiile sale publice. În septembrie, Guvernul Tudose dă o lovitură de imagine conducerii ANCOM, numindu-i din nou în funcția de vicepreședinți ai autorității pe Bogdan Iana și Eduard Lovin, pentru un mandat de șase ani, în contextul în care se apropia licitația pentru tehnologia 5G și erau necesari specialiști⁸². O lună mai târziu, Diță și-a dat demisia⁸³, și a fost urmat la șefia ANCOM de nimeni altul decât fostul premier (PSD) Sorin Grindeanu (proaspăt exclus din PSD, dar propus șef de Guvernul Tudose, cel care tocmai îl înlocuise), sub mandatul căruia fusese numit Diță la conducerea Autorității⁸⁴.

⁸⁰ „Prima măsură a noului șef ANCOM: și-a mărit leafa la 10.000 euro pe lună”, Laura Andreea Popa, Adevărul.ro, 9 iunie 2017.

⁸¹ „DOCUMENT Lovitură majoră de imagine pentru Adrian Diță, președintele arbitrilor telecom: Doi directori executivi pe care i-a concediat au fost nominalizați de Guvernul Tudose să preia funcțiile vacante de vicepreședinți la această autoritate”, Adrian Vasilache, HotNews.ro, 13 septembrie 2017.

⁸² Ibidem.

⁸³ „Nu a mai rezistat presiunii: Adrian Diță, cel care a preluat în primăvară șefia ANCOM, instituția care supraveghează marii jucători din telefonie mobilă, și-a dat demisia după numai 6 luni”, Dan Straut, ZF.ro, 20 octombrie 2017.

⁸⁴ „Grindeanu, propus la șefia ANCOM de partidul care l-a dat jos de la șefia Guvernului”, ȘtirileProTv.ro, 29 octombrie 2017.

În ianuarie 2018, Președintele Klaus Iohannis a atacat la Curtea Constituțională, pe motiv de neconstituționalitate, legea prin care Ordonanța de Urgență de înființare a ANCOM era modificată pentru a-l exclude din procedura de numire a conducerii Autorității⁸⁵.

Încercări de blocare a accesului la 26 de site-uri pornografice

Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI) a avut curiozitatea, în 2017, să ceară ANCOM, folosind legea accesului la informațiile de interes public, date despre numărul de site-uri care pentru care Autoritatea a cerut blocarea la ISP sau ștergerea paginii de către găzduitor (compania de web hosting), pe motivul că ar încălca Legea privind prevenirea și combaterea pornografiei (nr. 196/2003)⁸⁶. ANCOM a răspuns că 26 de site-uri au fost vizate de cereri pentru blocarea totală sau parțială (doar a conținutului ilegal), pe motivul nerespectării prevederilor art. 7 din legea menționată, în anii 2011 - 2017⁸⁷. Acest articol prevede obligativitatea de a parola conținutul cu caracter pornografic și de a impune o taxă de pe minut de utilizare, declarată la organele fiscale.

ApTI a constatat că, dintre cele 26 de site-uri pentru care s-a cerut blocarea, 16 nu mai există din diverse motive, 4 nu au o legătură intrinsecă cu pornografia, 3 sunt site-uri porno găzduite în continuare în România și 3 sunt site-uri porno care au emigrat (deci măsura nu a avut niciun efect asupra acestora)⁸⁸. Unul dintre site-uri este un blog pe teme de sexualitate, fără vreo fotografie explicită (în prezent) - hisex.info.

În lista site-urilor vizate pentru blocarea parțială, doar a conținutului „inadecvat”, s-a aflat și site-ul www.antena3.ro.

ApTI a comentat, pentru prezentul raport, că, în fapt, taxa prevăzută de articolul 7 al legii pornografiei nici nu este stabilită de ANAF, iar măsura este pur arbitrară, existând zeci de mii de site-uri care nu respectă această regulă, dar față de care nimeni nu pare să se fi plâns la ANCOM. ApTI a mai comentat că este interesant că Autoritatea a cerut blocarea

⁸⁵ „Iohannis a atacat la CCR noua lege ANCOM: Președintele a fost scos din schema numirilor”, Mediafax apud Ziare.com, 15 ianuarie 2018.

⁸⁶ "Brain drain: nici site-urile porno nu vor să rămână în România!", www.apti.ro, 28 iulie 2017.

⁸⁷ "Aici sunt banii dumneavoastră (continuarea la <<Brain drain: nici site-urile porno nu vor să rămână în România!>>)", www.apti.ro, 11 august 2017.

⁸⁸ Ibidem.

indiferent de numele de domeniu folosit sau de naționalitatea proprietarului ori de limba folosită.

În 2008, Autoritatea Națională pentru Comunicații, proaspăt înființată la acea dată, precursora ANCOM de astăzi, a decis blocarea accesului la 40 de site-uri cu caracter pornografic, prin blocarea IP-urilor la nivel de ISP. La inițiativa ApTI, un grup de ONG-uri (printre care și ActiveWatch)⁸⁹ au protestat împotriva acestei măsuri considerând că blocarea prin ISP încalcă libertatea de exprimare, în timp ce blocarea unui IP este „abuzivă și iluzorie”. De asemenea, organizațiile semnatare susțineau că autoritățile ar fi trebuit să înștiințeze în prealabil deținătorii site-urilor cu privire la existența unor probleme legate de conținutul site-urilor, pentru a le da posibilitatea de a face modificările cuvenite, iar decizia asupra conținutului trebuia să aparțină unei instanțe de judecată⁹⁰.

Urmare a scandalului generat de această decizie, ANC a inițiat, la acea dată, discuții cu firmele care găzduiau site-uri sau ofereau acces la Internet și cu organizații neguvernamentale, pentru a face propuneri de modificare a Legii privind combaterea pornografiei și pentru a crea un set de reguli interne după care instituția să se ghideze pe viitor în situații similare⁹¹. Din păcate acest proces nu a fost finalizat, astfel încât procedura internă a ANCOM probabil că nu este definitivată.

Dublu standard în accesul la informații de la Consiliul Județean Cluj

În mai 2017, jurnaliștii de la Monitorul de Cluj au primit semnale că exista un dublu standard în accesul la informații publice de la Consiliu și, mai mult, au semnalat că s-au simțit amenințați voalat de conducerea instituției, după ce au scris despre contractele dintre politicieni, oameni din presă și instituțiile publice, iar una dintre persoanele vizate era Mircea Avram, fostul șef al Regiei Autonome de Administrare a Domeniului Public și Privat (RAADPP) din județul Cluj, care închiriasse de la Consiliul Județean un spațiu mult sub prețul pieței⁹².

⁸⁹ Agenția de Monitorizare a Presei (ActiveWatch), Centrul pentru Jurnalism Independent, Asociația pentru Tehnologie și Internet, Societatea pentru Justiție SoJust.

⁹⁰ Text preluat din Raportul FreeEx 2008.

⁹¹ Ibidem.

⁹² „Cadou de la Tișe pentru Monitorul, de Ziua Mondială a Libertății Presei: Amenințări voalate și o

Monitorul de Cluj scrisese, printre altele, că Mircea Avram, despre care presa a relatat încă din 2011 că deținea (ulterior, prin interpuși) publicația locală Cluj-AM.ro⁹³, închiriasse pe o sumă derizorie (260 lei/ lună) un spațiu care aparținea de stadionul Cluj Arena, spațiu în care funcționa redacția publicației conduse de el⁹⁴. După publicarea informațiilor despre contractele sale privilegiate, Cluj-AM.ro a făcut o cerere de informații la Consiliul Județean în care a solicitat situația tuturor contractelor încheiate între Monitorul de Cluj și Consiliul Județean, și regiile și societățile subordonate acestuia.

Potrivit documentelor obținute de Monitorul de Cluj, Consiliul Județean a furnizat informațiile și a redirectionat cererea publicației conduse de Mircea Avram către toate instituțiile din subordine, dar nu a avut același timp de reacție când Monitorul a solicitat situația contractelor dintre firmele controlate de Avram și regiile din subordinea Consiliului. Răspunsul dat a fost mai degrabă unul pasiv-agresiv, în care jurnaliștilor li s-a recomandat să se adreseze direct regiilor din subordinea Consiliului, „deoarece Consiliul Județean nu este nici întrebat și nici nu i se solicită vreun acord prealabil atunci când directorii regiilor autonome/societăților comerciale subordonate încheie direct contracte comerciale”. Răspunsul Consiliului Județean, trimis de biroul de presă și nesemnat de niciunul dintre angajați, mai preciza că: „de exemplu, RA Aeroportul Internațional <<Avram Iancu>> Cluj, Compania de Apă Someș SA, Univers T SA, Tetarom SA, Drumuri și Poduri Județene Cluj SA, care au încheiat fără licitație contracte de publicitate cu ziarul dumneavoastră, în anul 2016, în valoarea totală de 76.296,13 lei, nu au solicitat acordul sau aprobarea Consiliului Județean Cluj și nici nu au informat forul administrativ județean despre contracte”⁹⁵.

Monitorul de Cluj a semnalat public acest caz și l-a pus în atenția organizațiilor care apără libertatea presei, catalogându-l drept „o încercare de intimidare”.

încercare de intimidare”, MonitorulCJ.ro, 11 mai 2017.

⁹³ „Mircea Avram, director la stat și <<mogulaș>> de presă”, Adevărul, 4 aprilie 2011.

⁹⁴ „Banii clujenilor, bătaia de joc a politicienilor care conduc orașul”, Bianca Preda, MonitorulCJ.ro, 22 martie 2017.

⁹⁵ „Cadou de la Tișe pentru Monitorul, de Ziua Mondială a Libertății Presei: Amenințări voalate și o încercare de intimidare”, MonitorulCJ.ro, 11 mai 2017.

Control ANAF la Rise Project și HotNews.ro

În iulie 2017, inspectorii ANAF (Direcția Generală Antifraudă Fiscală) au descins în redacția Rise Project, în contextul în care jurnaliștii din această redacție publicau dezvăluiri despre liderul PSD Liviu Dragnea, apropiat al vicepreședintelui ANAF Florin Tunaru. Mai exact, controlul de la Rise a venit în ziua în care jurnaliștii anunțau că aveau să publice noi informații despre Dragnea.

Liviu Dragnea s-a delimitat în declarațiile sale publice de acțiunile ANAF, susținând că nu avea „nicio implicare”, și cerând explicații publice din partea șefului instituției antifraudă și a ministrului de Finanțe⁹⁶.

Deși Președintele ANAF a declarat ulterior descinderilor că inspecția ar fi fost consecința unei „analize de risc” făcute „ca urmare a unei sesizări”⁹⁷, controlul a fost văzut ca o coincidență prea puțin probabilă și a fost interpretat drept o încercare de intimidare a jurnaliștilor critici. „Tocmai am fost vizitați la redacție de inspecția Antifraudă de la ANAF, control inopinat. Florin Tunaru, vicepreședinte ANAF, a fost trezorierul PSD Teleorman și asociat în Fundația pentru Politici Social Democrate cu Liviu Dragnea. Publicăm curând articolul <<Serviciul lor secret>>”, au scris jurnaliștii Rise pe Facebook după vizita celor de la ANAF. Fostul președinte ANAF, Gelu Diaconu, a opinat că descinderile ANAF ar fi vizat identificarea finanțatorilor publicațiilor în vederea exercitării unor presiuni asupra lor⁹⁸. La rândul său, jurnalistul Cătălin Tolontan a fost de părere că inspecția viza sursele de finanțare de la HotNews.ro (la care de asemenea a descins ANAF în aceeași perioadă) și Rise pentru a încerca discreditarea acestora sub falsul argument că, dacă banii proveneau de la rețeaua miliardarului George Soros sau din proiecte nonprofit, atunci „ziariștii ăștia sunt vânduți”⁹⁹.

⁹⁶ „Liviu Dragnea reacționează la controlul ANAF de la Rise Project: <<Sunt indignat. Nu am nicio implicare. Cer ca ministrul de Finanțe și șeful ANAF să dea explicații publice>>”, I.R., HotNews.ro, 6 iulie 2017.

⁹⁷ „Președintele ANAF despre controlul la Rise Project: Inspecția a avut loc în urma unei analize de risc, după depunerea unei sesizări la Direcția Antifraudă”, R.M., HotNews.ro, 6 iulie 2017.

⁹⁸ „ANAF a fost joi și la HotNews. Fost șef ANAF: Acțiunile de la Rise Project și HotNews, premeditate”, Digi24.ro, 7 iulie 2017.

⁹⁹ „Cum cumpără Soros și ONG-urile presa. Vreți investigații? E simplu: le vreți sau nu?”, Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 14 iulie 2017.

ActiveWatch a condamnat public descinderea ANAF în redacția Rise Project, catalogând-o drept o „acțiune de intimidare” în „directă legătură” cu anchetele despre Liviu Dragnea. „Considerăm că avem de-a face cu un efort disperat care încearcă să oprească răspândirea unor informații compromițătoare pentru vârfurile puterii politice și care nu ezită să hărțuiască presa incomodă prin asmuțirea instituțiilor publice, ducând România înapoi cu 15 ani și punând-o în rând cu regimurile autoritare din Ungaria, Polonia sau Turcia în ceea ce privește situația libertății presei”¹⁰⁰, a transmis organizația.

Mai multe organizații nonguvernamentale¹⁰¹ au criticat descinderea ANAF de la Rise Project, catalogând-o drept „tentativă de intimidare”, și au cerut public majorității guvernamentale să respecte presa¹⁰².

Un raport intermediar al ANAF a fost făcut public în ianuarie 2018 de Grupul de Investigații Politice al lui Mugur Ciuvică și preluat în media ostilă protestelor anti-guvernamentale¹⁰³. În raportul ANAF erau prezente date despre finanțatorii Rise Project, sumele cu care erau finanțați, precum și lista colaboratorilor acestei redacții. Informațiile au fost folosite pentru a lega Rise de Mișcarea #Rezist, prin faptul că această organizație are, printre altele, finanțări de la fundațiile lui George Soros, finanțări considerate „anti-PSD”¹⁰⁴.

Rise Project a declarat echipei FreeEx că în decembrie 2017 s-a încheiat controlul ANAF cu un raport ce conținea câteva recomandări minore.

În aceeași zi cu controlul la Rise, ANAF a descins și la HotNews.ro. Managementul Hotnews.ro a declarat echipei FreeEx că investigația ANAF s-a încheiat cu bine în noiembrie 2017, fiind identificate doar probleme minore de management financiar, pe care Hotnews.ro le-a și corectat.

¹⁰⁰ „Instituțiile statului, asmuțite împotriva presei”, ActiveWatch, 6 iulie 2017.

¹⁰¹ Grupul pentru Dialog Social, Freedom House România, Expert Forum, Centrul Român de Politici Europene, Institutul de Politici Publice

¹⁰² „ONG-uri: Descinderea ANAF de la Rise Project – tentativă de intimidare a ziariștilor de investigație; solicităm premierului Tudose clarificări”, V.M., HotNews.ro, 7 iulie 2017.

¹⁰³ „Un raport ANAF hrănește teoriile conspirației. Vizați: Jurnaliștii Rise Project. Ce spun ziariștii?”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 26 ianuarie 2018.

¹⁰⁴ Ibidem.

Criză de distribuție a presei

În septembrie 2017, majoritatea ziarelor centrale a publicat, în aceeași zi, pe prima pagină, un articol de protest la adresa dispariției mai multor chioșcuri de distribuție a presei din Capitală, în special în Sectorul 4¹⁰⁵. Articolul, intitulat „Zi neagră pentru ziarele din România”, semnală faptul că zeci de chioșcuri de ziare fuseseră ridicate intempestiv de Primăria Sectorului 4, condusă de Daniel Băluță (PSD), fără o comunicare clară a motivelor, termenului și soluțiilor¹⁰⁶.

Pe de altă parte, edilul Daniel Băluță a susținut că autorizările de funcționare ale multora dintre chioșcuri fuseseră retrase temporar, pentru lucrări de modernizare în zonele în care erau plasate, și a subliniat că multe dintre aceste chioșcuri își extinseseră abuziv domeniul de activitate, comercializând produse pentru care nu ar fi avut autorizații, și vânzând presă doar „în subsidiar”¹⁰⁷. „Ziarele au devenit din nefericire subsidiar vândute, iar ele sunt folosite în acest moment și din acest motiv ca armă, după cum vedeți și dumneavoastră, de luptă, pentru că este normal, editorii doresc să își vândă publicațiile, doresc ca informația să ajungă la cetățeni și există anumite grupări de indivizi care se folosesc discreționar de acest lucru. Asociația distribuitorilor din Sectorul 4 este făcută din 2 oameni”¹⁰⁸, a declarat Băluță.

Ministerul Apărării dă vina pe presă pentru propriile vulnerabilități

Ministerul Apărării (MApN) s-a remarcat în două rânduri în 2017 cu o atitudine de blamare a presei pentru ceea ce în realitate constituia propria responsabilitate sau, mai corect spus, eșecul de a-și asuma responsabilitatea.

În primul caz, în ianuarie 2017, MApN, condus de Gabriel Leș, a trimis un drept la replică publicației România liberă, după ce jurnaliștii au dezvăluit că sume importante de bani

¹⁰⁵ „<<Zi neagră pentru ziarele din România>>. Textul apărut astăzi pe prima pagină a presei românești”, Digi24.ro, 25 septembrie 2017.

¹⁰⁶ „Toată presa, același text pe prima pagină: Zi neagră pentru ziarele din România! De ce?”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 septembrie 2017.

¹⁰⁷ „Tonete presă Sector 4. Care este de fapt nemulțumirea <<distribuitorilor de presă>>”, Diana Popescu, dcnews.ro, 28 septembrie 2017.

¹⁰⁸ Ibidem.

destinate unui aerodrom finanțat din banii NATO ajunseseră la firme deținute de persoane implicate în scandaluri de corupție¹⁰⁹. Deși nu a contestat informațiile din articol, MAPN și-a exprimat, în dreptul la replică, „dezacordul în privința asocierii imaginii NATO și a procedurilor de achiziții derulate pentru implementarea proiectelor NSIP cu cea a imaginii unor persoane fizice române sau străine cu probleme penale”¹¹⁰. Mai mult, instituția a susținut că „publicarea unor informații tendențioase la adresa Ministerului Apărării Naționale în domeniul investițiilor în infrastructura de apărare dezvoltată prin proiecte de asemenea anvergură poate conduce la crearea de sincope în relația României cu NATO, putând fi afectată credibilitatea în rândul aliaților”.

În cea de-a doua situație, MAPN a dat vina pe Agerpres pentru o traducere greșită. În octombrie 2017, Mihai Fifor, ministrul Apărării, a acuzat Agerpres că i-a tradus greșit în engleză o declarație pe care o făcuse în cadrul Adunării Parlamentare a NATO, care fusese ulterior preluată și de presa internațională, și a anunțat că intenționa să sesizeze Comisia de Cultură din Senat cu privire la această situație¹¹¹. Pe de altă parte, drept răspuns, Agerpres a transmis un comunicat de presă în care și-a declarat disponibilitatea pentru soluționarea acestei probleme și a precizat că traducerea nu aparținea agenției, ci chiar traducătorului oficial al ministrului, iar declarația fusese preluată din traducerea oficială a înregistrării discursului în engleză al acestuia.

Presiuni asupra libertății de exprimare a magistraților

Mai mulți magistrați care au contestat neregulile din sistem sau decizii ale superiorilor au intrat în vizorul presiunilor autorităților, pentru că și-au exprimat public nemulțumirile, la sfârșitul anului 2017 și în prima parte a anului 2018.

Tudorel Toader, ministrul Justiției, a sugerat, în decembrie 2017, când mai mulți magistrați au ieșit în stradă să protesteze împotriva unor modificări aduse Codurilor civil și

¹⁰⁹ „NATO a dat 20 de milioane de euro pe <<tunuri>> românești pentru F-16. Baza aeriană Borcea a fost modernizată de firme deținute de persoane arestate de DNA. Legături cu prietenul baronului roșu Oprișan și cu oamenii lui Ghiță”, Petru Zoltan, *Româniliberă.ro*, 18 ianuarie 2017.

¹¹⁰ „Replică. Ministerul Apărării acuză <<România liberă>> că sabotează NATO”, Petru Zoltan, *Româniliberă.ro*, 20 ianuarie 2017.

¹¹¹ „Ministrul Apărării vrea sesizarea Comisiei de Cultură, acuzând o traducere greșită apărută pe Agerpres. Ce răspunde agenția de presă”, Iulia Bunea, *PaginaDeMedia.ro*, 9 octombrie 2017.

penal, că aceștia aveau libertatea să protesteze „ca cetățeni”, dar că, în calitate de magistrați, libertatea lor de exprimare ar fi fost restricționată de legi speciale și de Constituție. Toader nu și-a argumentat declarațiile în acest sens, ci a spus că urma să exprime un punct de vedere „mai detaliat” după ce se „documenta”¹¹².

În februarie 2018, Tudorel Toader a recidivat în presiunile făcute la adresa libertății de exprimare a unui magistrat, și a cerut revocarea șefei DNA, procurorul Laura Codruța Kövesi, invocând printre „motive” două interviuri pe care aceasta le acordase Euronews și BBC și care, după părerea lui Toader, ar fi afectat imaginea României¹¹³. În cele două interviuri, Kövesi vorbea despre atacurile unor politicieni și oameni de afaceri la adresa independenței justiției, critica inițiativele legislative care îmblânzeau legislația anti-corupție, și vorbea despre presiunile făcute pentru „dizolvarea” DNA și, în general, de atacurile asupra sistemului judiciar¹¹⁴. Ministrul Justiției avusese anterior și alte luări de poziție ostile la adresa DNA. Astfel, de pildă, atunci când Călin Popescu Tăriceanu, șeful Senatului, a declarat despre DNA că „a ajuns un jalnic instrument politic”, Toader a susținut că poziția acestuia era „o libertate de exprimare”¹¹⁵.

În martie 2018, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) l-a sancționat cu tăierea salariului cu 5% pentru două luni pe judecătorul constănțean Ciprian Coadă, după ce acesta a criticat într-un articol o decizie a Curții Constituționale (CCR) în cazul Ordonanței 13¹¹⁶. Magistratul a fost sancționat disciplinar pe motiv că ar fi comis abateri interzise prin articolul 99 litera a) din Legea nr 303/ 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor: „manifestările care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției, săvârșite în exercitarea sau în afara exercitării atribuțiilor de serviciu”. Mai mult, într-un comunicat de presă transmis de CCR, „Curtea Constituțională a sesizat Inspekția

¹¹² „Toader, despre protestele magistraților: Ca cetățeni, pot protesta, dar ca magistrați, trebuie să respecte legile speciale și Constituția”, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 19 decembrie 2017.

¹¹³ „Declarațiile lui Kövesi pentru BBC și Euronews care l-au determinat pe Toader să-i ceară revocarea”, Ionel Stoica, Ziare.com, 23 februarie 2018.

¹¹⁴ „Kövesi interviu pentru Euronews: <<Atacuri incredibile>> încearcă să abată România de la lupta împotriva corupției”, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 24 noiembrie 2017.

¹¹⁵ „Ministrul Justiției îi ia partea lui Tăriceanu, în scandalul cu DNA: <<Este vorba despre o libertate de exprimare>>”, Agerpres apud ȘtirileProTv.ro, 23 noiembrie 2017.

¹¹⁶ „CSM i-a tăiat salariul unui judecător care a criticat într-un editorial decizia CCR în cazul Ordonanței 13”, Ionel Stoica, Ziare.com, 14 martie 2018.

judiciară din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii în legătură cu conduita pe care domnul Ciprian Coadă, judecător la Curtea de Apel Constanța - Secția penală, a ales să o adopte în mod public față de soluția pronunțată de Curtea Constituțională prin Decizia nr.68 din 27 februarie 2017 referitoare la cererea de soluționare a conflictului juridic de natură constituțională dintre Guvernul României și Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Direcția Națională Anticorupție”.

Deputatul Iulian Iancu a amenințat cu investigarea unor relații economice ale presei

Deputatul Iulian Iancu, Președintele Comisiei pentru Industrii și Servicii a Camerei Deputaților și totodată șeful comisiei de anchetă privind activitatea Autorității Naționale de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE), a amenințat, în noiembrie 2017, că le va solicita organelor de anchetă „și de monitorizare” să investigheze relația dintre unele instituții media și unele dintre companiile vizate de ancheta parlamentară coordonată de el, și să urmărească „atacurile” media la adresa comisiei¹¹⁷.

Oficialul și-a motivat decizia spunând că atât el, cât și comisia condusă de el, s-au aflat în vizorul unora dintre publicații, care i-ar fi „atacat” cu o „agresivitate extremă”, și a lăsat să se înțeleagă că suspecta această presă critică de faptul că ar fi avut relații comerciale cu unii dintre operatorii de energie vizați de anchetă. „Instrumentele pe care le avem aici la comisia de anchetă sunt doar întrebările pe care le punem, deci nu înțeleg de unde această agresivitate extremă. Drept pentru care vreau să solicit oficial organelor de investigații și de anchetă din România și de monitorizare să monitorizeze aceste atacuri până la finele comisiei de anchetă și relația comercială dintre acele publicații media care se pretează la acest joc și o parte din operatorii vizați de comisia noastră de anchetă”¹¹⁸, a spus Iancu.

Același deputat a transmis Camerei Deputaților, în februarie 2018, un memorandum în care a semnalat „existența unor scurgeri de informații cu caracter confidențial în mediul public, prin încălcarea dispozițiilor legale, și posibilitatea ca și alte date și informații care au fost primite la comisie, date cu caracter confidențial, nedestinate publicității, să ajungă la

¹¹⁷ „Deputatul PSD Iulian Iancu: <<Vreau să solicit oficial organelor de investigații să monitorizeze relația comercială dintre unele publicații media și companiile vizate de ancheta parlamentară a ANRE>>”, Claudia Pîrvoiu, HotNews.ro, 9 noiembrie 2017.

¹¹⁸ Ibidem.

terțe persoane”¹¹⁹, după ce un draft al raportului comisiei de anchetă a ANRE a ajuns în presă, și a cerut identificarea sursei. Ziarul Adevărul, care a publicat în exclusivitate draftul raportului, a scris într-o analiză că documentul ar fi conținut afirmații ce riscau să saboteze „eforturile țării noastre de a deveni un hub regional al gazelor naturale și chiar în ideea de a avea o piață liberă, concurențială și transparentă”, și că ar fi putut fi interpretate drept „o invitație să consumăm gaze rusești”¹²⁰.

Avertizori de integritate

Paznic de școală hărțuit pentru că a păzit copiii de abuzurile profesorilor

La începutul anului 2017, Filip Toni, angajat în funcția de paznic la Școala gimnazială specială nr. 4 din București, a înregistrat audio și video mărturii privind abuzurile fizice, verbale și psihice la care erau supuși copiii de către personalul didactic și a sesizat organele competente cu privire la această gravă situație. Nici școala și nici Inspectoratul Școlar al Municipiului București nu au anunțat vreo măsură de remediere după ce mass-media a difuzat informațiile¹²¹ respective. În schimb, conducerea școlii l-a convocat pe Filip Toni în fața unei Comisii de cercetare disciplinară înființată de Consiliul de Administrație¹²². Paznicul, asistat de Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități (CEDCD) - o organizație neguvernamentală specializată în protecția copiilor cu dizabilități -, a anunțat conducerea școlii că, așa cum prevede legea avertizorului de integritate, are dreptul să convoace la ședință mass-media, organizații neguvernamentale și să fie asistat de un avocat. Conducerea școlii a anulat două asemenea încercări de a-l trece prin fața unor comisii de cercetare disciplinară, după care a renunțat la tentativele de desfacere a contractului de muncă. În schimb i-a redus salariul angajatului cu 5% (limita până la care nu este nevoie de decizia Consiliului de Administrație) și l-au supus la o serie de șicane de calibru mărunț, cotidian. La sfârșitul anului 2017, Consiliul de administrație a decis mutarea postului pe

¹¹⁹ „Julian Iancu cere Camerei Deputaților să descopere cine a furnizat presei raportul Comisiei de anchetă a ANRE”, Răzvan Diaconu, CursDeGuvernare.ro, 26 februarie 2018.

¹²⁰ „EXCLUSIV Comisia de anchetă a ANRE, invitație să consumăm gaze rusești. Atac fără precedent la ideea de piață liberă”, Vlad Epurescu, Adevărul.ro, 19 februarie 2018.

¹²¹ Acuzații la o școală specială. Profesor: „Toți batem la ei. Toți!”, Digi24, 30.03.2017.

¹²² Omul care a rupt tăcerea este cercetat disciplinar. Mii de părinți sunt alături de el Mădălina Turza, 12 aprilie 2017.

care era angajat Filip Toni la o școală vecină, ca paznic al curții școlii, fără a-i cere angajatului acordul. În legătură cu abuzurile comise împotriva elevilor Școlii, CEDCD a inițiat mai multe acțiuni în instanță – sesizări penale - și, respectiv, plângeri la Consiliu Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)¹²³; în derularea acestor cauze, Filip Toni a depus în repetate rânduri mărturie în susținerea acuzațiilor de maltratare/ abuz comise împotriva copiilor. După înfățișările în care a apărut ca martor, conducerea Școlii nr. 4 l-a penalizat pe Filip cu mai multe „avertismente” pentru „denigrarea imaginii școlii”.

Pentru hărțuirea la care este supus avertizorul abuzurilor comise de personalul didactic al Școlii nr. 4, CEDCD a sesizat CNCD, considerând că Filip Toni este victimă a discriminării prin asociere¹²⁴, cauza fiind, la data redactării acestui raport, în curs de soluționare.

Judecătore exclusă din magistratură

Lavinia Coțofană, judecătoare la judecătoria Arad, a sesizat, în iulie 2017, mai multe instituții (Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Inspekția Judiciară, Uniunea Națională a Barourilor din România, Curtea de Conturi, Uniunea Națională a Judecătorilor din România, Asociația Magistraților din România, Forumul Judecătorilor)¹²⁵ cu privire la suspiciunea că avocați ai Baroului Arad ar fi deturnat fonduri publice (prin decontarea nelegală a asistenței extrajudiciare de către avocați, cu presupusa complicitate sau neglijență a colegilor ei magistrați). Purtătorul de cuvânt al Tribunalului Arad¹²⁶ a infirmat caracterul ilicit al plăților reclamate de judecătore și a apreciat că judecătore a făcut sesizările cu rea-credință. Lavinia Coțofană a fost ea însăși, ulterior reclamațiilor pe care le-a făcut, subiectul unei sesizări adresate Consiliului Superior al Magistraturii (CSM); Inspekția Judiciară a acuzat-o de „nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter, precum și a altor informații de aceeași natură de care a luat cunoștință în exercitarea funcției, cu excepția celor de interes public, în

¹²³ Hărțuit și victimizat la locul de muncă pentru că a dezvăluit abuzurile împotriva copiilor din școala specială, Mădălina Turza, 4 aprilie 2018.

¹²⁴ Coleman_v_Attridge_Law, Wikipedia, 2008.

¹²⁵ Notificare CSM, MJ etc. Lavinia Nicoleta Coțofană, 03.07.2017.

¹²⁶ Judecătorul Flavius Bradin, purtător de cuvânt al Tribunalului Arad: „Cazul Lavinia Coțofană dezvăluie o breșă serioasă a sistemului de justiție din România!” de Ovidiu Balint, Special Arad, 26 octombrie 2017.

condițiile legii, și exercitarea funcției cu rea-credință”¹²⁷, și a propus excluderea ei din magistratură. Acuzațiile nu aveau legătură cu subiectul reclamațiilor judecătorei, ci cu conduita ei în Tribunal. După un proces îndelungat de decizii, contestări, rejudecări, la finele anului 2017 excluderea a rămas definitivă. Lavinia Coțofană a devenit un subiect intens dezbătut în presă din cauza istoriei ei profesionale. Faptul că înainte de a fi devenit judecător, ea a fost timp de mai mulți ani angajată a Serviciului Român de Informații a făcut ca istoria ei, fără legătură cu subiectul reclamației ei, să fie valorificată de o parte a mass-media ca argument în sprijinul teoriei „statului paralel”, al implicării SRI în justiție etc.¹²⁸

Cazul Coțofană a provocat, însă, și o importantă dezbateră privind constituționalitatea legii avertizorului de integritate (571/2004): judecătorea s-a adresat Avocatului Poporului solicitându-i acestuia să sesizeze Curtea Constituțională pentru că legea 571/2004 exclude magistrații din categoria celor care beneficiază de protecție în calitate de avertizori de integritate. Anterior, ea a obținut, din partea Comisiei pentru cercetarea abuzurilor din Senat, o decizie care îi acorda statutul de avertizor de integritate.¹²⁹ Această recunoaștere a fost, însă, tardivă în raport cu evoluția deciziilor în instanță, așa că excluderea din magistratură a rămas definitivă.

Rămâne, însă, subiect de actualitate această lacună a legii avertizorului de integritate care, în prezent, nu oferă magistraților nicio protecție, în condițiile în care, pentru magistrați, nu există nici un alt cadru normativ care să o compenseze.

Gândacul care a infuriat Ministerul de Interne

Pe pagina de Facebook a sindicatului Polițiștilor din România „Diamantul” a fost postată o înregistrare video cu un gândac care se plimba pe biroul Inspectoratului Județean de Poliție Teleorman (IPJ Teleorman). Serviciul de control intern, prin subcomisar Neață Dan, a deschis o cercetare disciplinară¹³⁰ asupra agentului de poliție Adrian Cristinel Chivu, singurul membru al sindicatului „Diamantul” din IPJ Teleorman. Conducerea sindicatului a

¹²⁷ Lavinia Coțofană, respinsă de CSM, Arad Online, 2 noiembrie 2017.

¹²⁸ Soțul judecătorei cotofana, aspirantă la un loc în CSM știa ce sentință se va da, A.M.P., Antena3.ro, 10 august 2016.

¹²⁹ Lavinia Coțofană, judecătorea exclusă din magistratură cu legea în mână, Ionuț Mureșan, Ev.Z., 18 ianuarie 2018.

¹³⁰ Facsimil înștiințare, Ministerul Afacerilor interne, IPJ Teleorman, Neață Dan, 18 aprilie, 2017.

ieșit în apărarea agentului cercetat¹³¹, solicitând, între altele, transparența procesului de cercetare disciplinară. Ministerul de Interne, prin IPJ Teleorman, a respins solicitarea¹³², invocând acte normative care definesc regimul cercetării disciplinare dar fără nici o referire la legea avertizorului de integritate. Subiectul a atras interesul mass-media și a condus la expunerea mai multor protagoniști, între care ministrul de interne Carmen Dan („Dacă s-a luat decizia cercetării eu zic că este bine. Trebuie să se analizeze în ce condiții a simțit polițistul nevoia să filmeze acea insectă. Că există acea insectă este o problemă și tocmai de aceea aștept și eu să văd care sunt concluziile acestei cercetări” a declarat Ministrul Carmen Dan, citat de cotidianul.ro¹³³), lideri de sindicate ale polițiștilor cu opinii diferite privind incidentul, și oportunitatea expunerii publice a gândacului. Sindicatul „Diamantul” susține cu consecvență o campanie de transparentizare a actelor normative în cadrul Ministerului de Interne.

Starea avertizorilor din sezonul anterior

Avertizori din sistemul de sănătate

Elena Voicu a denunțat public modul defectuos de administrare a medicamentelor aflate în gestiunea Spitalul Sfântul Pantelimon din București. În raportul FreeEx 2016-2017 a fost relatată tentativa de represalii declanșată de conducerea spitalului precum și organizarea Comisiei de Disciplină la care doctorița a fost convocată. La Comisie, Elena Voicu a invitat mass-media, organizații neguvernamentale și un avocat care să o asiste juridic; efectul a fost puternic, Comisia de disciplină nu a mai dat nici un verdict. În prezent, conform declarațiilor date echipei FreeEx, situația din spital s-a normalizat, iar Elena Voicu nu se simte hărțuită.

Trei medici neurochirurghi, Ionuț Gobej, Lelia Iliescu și Dorin Bica, care au încercat să reformeze secția de neurochirurgie a Spitalului Clinic Colentina din București, au fost prezenți în Raportul FreeEx de anul trecut pentru că, în urma unor critici exprimate public la adresa noului manager al Spitalului – Silviu Ifrim - fuseseră acuzați că „distrug imaginea spitalului” și au fost amenințați cu comisia de disciplină. Doi dintre ei, Ionuț Gobej și Dorin

¹³¹ Facsimil Solicitare către Carmen Daniela Dan, Ministrul Afacerilor Interne, Marin Șerbănescu, SPR Diamantul, 2 mai 2017.

¹³² Facsimil Către Sindicatul Polițiștilor din România “Diamantul”, Ministerul Afacerilor Interne, IPJ Teleorman, Dumitrașcu Gheorghe Valentin. Pieleanu Dumitru, 20 aprilie, 2017.

¹³³ Scandalul gândacului în republica Dragnea, Ioana radu, Cotidianul.ro, 6 mai 2017.

Bica, au constatat că încercările lor de a moderniza secția de neurochirurgie sunt incompatibile cu politica managementului spitalului¹³⁴ și și-au anunțat demisiile care au devenit efective la finele anului trecut. Ei nu au renunțat la demisii nici după ce primarul capitalei, Gabriela Firea, a făcut o tentativă de pacificare care includea eventualitatea schimbării managerului¹³⁵. În prezent, cei doi medici își fac profesia într-un spital privat din București. Lelia Iliescu lucrează în continuare la Spitalul Colentina.

Camelia Roiu, medic la Spitalul Clinic de Urgență de Chirurgie Plastică Reparatrice și Arsuri București, menționată în raportul FreeEx 2016-2017 pentru că, după ce a semnalat public condițiile de igienă din spital a fost convocată în fața comisiilor de disciplină, este în continuare angajată la același spital și, după cum confirmă pagina sa de Facebook, rămâne activă în monitorizarea iregularităților de funcționare ale spitalului¹³⁶.

Polițistul avertizor este la post

Polițistul Marian Godină din Brașov a confirmat pentru raportul FreeEx, că, de la episodul pentru care a fost prezent în raportul de anul trecut – când, după ce făcut publice presiunile la care a fost supus de un superior pentru că refuzase să încalce legea, fusese hărțuit – a rămas pe poziție și se simte „chiar mai bine acum” pentru că nu mai este supus niciunor presiuni.

Reformator al UNATC își recuperează drepturile

Andrei Rus, unul dintre cei mai vizibili protagoniști ai unei tentative de reformare a Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică I.L. Caragiale în anul 2016, a fost expus unei campanii de persecuții din partea managementului instituției. Între altele, prin votul Senatului, la inițiativa lui Adrian Titieni, rectorul din acea perioadă, și cu susținerea actualului rector, Nicolae Manda, lui Rus i s-au limitat mai multe drepturi profesionale legate de activitatea didactică (i se tăiase salariul pe un an și i se luaseră pentru cinci ani o serie de drepturi - de a avansa în grad, de a coordona lucrări de licență, de

¹³⁴ Dreptul la practicarea performantă a meseriei și dreptul la exprimare au murit! La spitalul Clinic Colentina, Mihaela Arion, Radio România București fm, 14 februarie 2017.

¹³⁵ Firea i-a propus medicului Gobej să preia interimar postul de șef de secție Neurochirurgie al Spitalului Colentina, I.B., HotNews, 4 septembrie 2017.

¹³⁶ Facsimil Anunț Consiliul de Administrație, Narcis Vlad Barbu, Facebook, 26 octombrie 2017, postare Camelia Roiu, Facebook, 10 februarie 2018.

a candida la funcții ș.a.). Rus a atacat decizia Senatului în instanță, iar, din 2017, a fost repus integral în drepturi¹³⁷. El a cerut și a câștigat și despăgubiri morale în valoare de 1 leu. „Pentru semnificația sa simbolică, mă bucură foarte tare acest leu”, a declarat Rus¹³⁸. În prezent, acesta își desfășoară activitatea didactică fără probleme și nu acuză hărțuiri din partea profesorilor sau a managementului universității, conform declarațiilor date echipei FreeEx pentru prezentul raport.

Actori ai Teatrului „Sică Alexandrescu” și-au recâștigat drepturile

Teatrul din Brașov, „Sică Alexandrescu”, subordonat Primăriei, a fost, în anii trecuți, scena unui conflict relatat în Raportul FreeEx anterior. Angajații teatrului care au fost mai vocali în criticile adresate primăriei cu privire la concursul de alegere al noului manager, al conducerii interimare și, respectiv, al utilizării abuzive a spațiului teatrului de către primărie fuseseră concediați. Patru dintre cei cinci care au fost victimele deciziei de desfacere a contractelor de muncă - Mariana Hudisteanu, Marius Cordos, Garbovan Maria și Claudiu Goga - și-au câștigat în instanță dreptul la a fi reangajați pe posturile deținute anterior, recuperarea sumelor la care ar fi avut dreptul în perioada în care nu au fost angajați și daune morale cu valori între 10.000 și 25.000 de lei¹³⁹. Procesul actriței Ada Galeș, demarat mai târziu decât procesele celorlalți colegi ai ei, este încă în derulare. Directorul interimar a fost eliberat din funcție.

Conducerea Muzeului Național Brukenthal din Sibiu pierde procesul cu avertizarea de integritate

În ultimul raport FreeEx semnalăm faptul că Mariana Rădulescu, contabilul șef al Muzeului Național Brukenthal din Sibiu, a fost supusă unui șir de hărțuiri de către conducerea muzeului, după ce a semnalat nereguli în gestionarea activității și a fondurilor muzeului. Hărțuielile au culminat cu concedierea. Mariana Rădulescu a atacat decizia la secția civilă a Tribunalului Sibiu și a câștigat în primă instanță: curtea a hotărât¹⁴⁰ că Muzeul

¹³⁷ Postare Andrei Rus, Facebook, 23 ianuarie 2017.

¹³⁸ UNATC a pierdut procesul cu Andrei Rus. Florin Ghioca, adevarul.ro, 25 ianuarie, 2017.

¹³⁹ Teatrul Sică Alexandrescu este bun de plată. Simona Suci, adevarul.ro 11 iulie 2017.

¹⁴⁰ Dosar 4223/85/2017 contestație decizie de concediere, jurisprudența.com, 13.07.2017.

trebuie să o reangajeze și să-i achite drepturile bănești pierdute pe perioada în care nu a fost angajată.

Concluzii:

- Mai mulți angajați ai unui post de televiziune au fost audiați de procurori în vederea divulgării sursei, după ce au difuzat imagini înregistrate cu patronul lor, căutat de autorități.
- Un deputat a criticat televiziunea publică pe motiv că, deși lua bani de la Guvern, era „virulentă” la adresa unor decizii guvernamentale.
- Un teatru bucureștean care beneficiază de finanțări publice și care și-a închiriat în trecut spațiul pentru evenimente electorale a blocat un eveniment live organizat de o revistă, inspirat din evenimente recente, nevrând să se asocieze cu difuzarea unor imagini de la proteste în care era criticată puterea politică.
- Reprezentanții IGPR au cerut unei publicații locale să divulge sursa unui material difuzat.
- Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) a trecut printr-un an cu multe frământări interne determinate de jocuri politice.
- Consiliul Județean Cluj a dat dovadă de dublu standard în vederea răspunderii la cereri de informații de interes public.
- Inspectorii anti-fraudă au descins la sediile a două publicații care au publicat dezvăluiri despre un politician apropiat vicepreședintelui ANAF.
- Ministerul Apărării a învinuit repetat presa pentru publicarea unor informații care vizau mai degrabă propriile greșeli.
- În mai multe situații, autoritățile au făcut presiuni asupra unor magistrați care au criticat public nereguli din sistem sau decizii ale superiorilor.
- Avertizorii de integritate au fost hărțuiți și în anul 2018 de instituțiile publice în care sesizau nereguli.
- În toate cazurile semnalate de avertizori, instituțiile vizate au invocat prejudicii de imagine sau efecte negative asupra reputației.
- Legea avertizorului de integritate este incompletă și restrictivă, exceptându-i pe magistrați. În premieră, anul trecut, Comisia pentru cercetarea abuzurilor de la

Senatul României a recunoscut dreptul unui magistrat de a face uz de prerogativele avertizorului de integritate.

Minoritatea maghiară și libertatea de expresie

În perioada 2017 – începutul lui 2018, au continuat imixtiunile autorităților române în dreptul la liberă exprimare a minorității maghiare. La fel ca în alți ani, sub imperativul respectării acelor articole din Constituția României care definesc statul român ca fiind „național, unitar și indivizibil”, au apărut în spațiul public derapaje semnificative atât în ceea ce privește mesajele transmise, cât și în ceea ce privește drepturile maghiarilor (vezi și capitolul Legislație al prezentului raport).

Războiul simbolurilor naționale a continuat și în perioada care face obiectul acestui raport, autoritățile române intervenind împotriva folosirii lor pe cale administrativă, în special în județele din Transilvania, dar nu numai. La începutul anului 2018, Consiliul Europei a publicat a patra Opinie a Consiliului Consultativ cu privire la Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, document care menționează numeroase abuzuri ale autorităților române împotriva comunității maghiare, sub aspectul dreptului la libertatea de expresie.

Kelemen Hunor ar putea pierde Steaua României

În noiembrie 2017, Consiliul de Onoare al Ordinului Național Steaua României a decis să-i ceară președintelui României retragerea acestei decorații lui Kelemen Hunor. Motivele care au stat la baza acestei decizii au fost explicate de Costin Georgescu, unul dintre membrii acestui for: „Principalul motiv este că, prin declarațiile sale și prin activitățile dânsului, domnul Hunor nu respectă Constituția României. Dar, din moment ce în Constituție scrie că Ziua Națională a României este de 1 Decembrie, nu poți să îți permiți să ai Steaua României în piept și să nu respecți și să nu recunoști Ziua Națională a României. Și alte lucruri, cum ar fi aducerea Cataloniei în Ardeal și declarațiile privind Centenarul Marii Uniri”.

Kelemen Hunor, președintele Uniunii Democrate a Maghiarilor din România, a declarat, într-un interviu acordat publicației clujene de limbă maghiară Szabadság, despre Centenarul Marii Uniri, că „Românii trebuie să accepte că noi nu vom putea și nici nu vrem să sărbătorim 2018. Această acceptare ar trebui să fie parte a înțelegerii și respectului

reciproc.”¹⁴¹ În legătură cu retragerea distincției, acesta a precizat că prin această decizie se transmite mesajul că, în România, se îngrădește libertatea de expresie.

Menționăm că, anul trecut, aceeași comisie a cerut și obținut retragerea decorației politicianului maghiar László Tókéș pentru o declarație care a fost tradusă greșit în limba română¹⁴².

Prefectul de Mureș, în război cu steagurile secuiești

Și anul acesta, în Târgu Mureș a continuat războiul steagurilor și al simbolurilor maghiare. Conform unui buletin informativ emis de către Mikó Imre Jogvédelmi Szolgálat/Organizația de Apărare a Drepturilor Omului „Mikó Imre”¹⁴³, Prefectul județului Mureș, Lucian Goga, a emis mai multe somații în vederea îndepărtării unor însemne maghiare (steagul secuiesc și steagul maghiar) pe numele unor entități private, cum ar fi sedii de partide politice, parohii etc. Parohia reformată din Ghindari, una din instituțiile somate de prefect a declarat că nu va da curs somației, întrucât simbolul se află pe proprietatea privată a bisericii. De asemenea, conform aceluiași buletin informativ, prefectul a decis să ignore o decizie a Curții de Apel Târgu Mureș prin care s-a statuat că arborarea steagurilor maghiar și secuiesc pe sediul UDMR din localitatea Târgu Mureș nu încalcă legea.

Prefectul de Mureș în război cu plăcuțele bilingve

Un reprezentant al Partidului Oamenilor Liberi a arătat într-o postare pe Facebook că Instituția Prefectului Județului Mureș a contestat printr-o adresă internă legalitatea unei hotărâri emise de Consiliul Local Târgu Mureș prin care se decidea instalarea de plăcuțe bilingve în școlile din oraș, în care învață și copii români și copii care aparțin minorității maghiare. Conform adresei în cauză, Consiliul Local și-ar fi încălcat atribuțiile în condițiile în care inscripțiile bilingve sunt reglementate doar de Legea administrației publice locale, iar ele pot fi instalate doar în exteriorul clădirilor de interes public, nu și în interiorul lor. Adresa emisă de Prefectură este cu atât mai surprinzătoare, cu cât deciziile Consiliului Local

¹⁴¹ Kelemen Hunor: Românii trebuie să accepte că noi nu vom putea și nici nu vrem să sărbătorim 2018. Această acceptare ar trebui să fie parte a înțelegerii și respectului reciproc, Hotnews.ro, 4 august 2017

¹⁴² Vezi Raportul Freeex 2016-2017

¹⁴³ A Maros megyei prefektus a magánterületekről is eltávolítaná a székely zászlót, Mikó Imre Jogvédelmi Szolgálat, 1 august 2017

veneau în urma unor Hotărâri¹⁴⁴ ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, care au statuat faptul că neinscripționarea bilingvă a școlilor în care învață și elevi de etnie maghiară este un act de discriminare directă. În legătură cu aceste decizii, Prefectura s-a apărat arătând că sancțiunea a fost dictată instituțiilor de învățământ, nu Consiliului Local¹⁴⁵.

Consiliul Europei reclamă discriminarea maghiarilor de către autoritățile publice românești

În februarie 2018, Comitetul Consultativ a publicat a patra Opinie¹⁴⁶ cu privire la modul în care România își respectă obligațiile asumate prin Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale. Acest document arată că țara noastră a făcut pași înapoi în ceea ce privește respectarea drepturilor minorităților naționale în general, identificând o serie de probleme în legătură cu minoritatea maghiară din România, inclusiv sub aspectul libertății de expresie.

Comitetul Consultativ constată că autoritățile române refuză sistematic orice referire la entitatea etno-culturală Ținutul Secuiesc, refuz care este însoțit adeseori și de abuzuri. Astfel, din aceste motive, instanțele românești au refuzat înființarea Asociației *Pro Turismo Terrae Siculorum*, pe motiv că Ținutul Secuiesc nu există ca entitate administrativ-teritorială¹⁴⁷. În ciuda faptului că petenții au arătat că au putut fi înregistrate asociații de promovare ale altor zone istorice (cum ar fi Asociația Produs în Bucovina, Asociația Civică Banat sau Asociația pentru Turism Bucovina), instanțele de judecată nu au înregistrat această organizație.

În ceea ce privește accesul la mass-media în limba maternă pentru persoanele aparținând minorităților naționale, experții notează îngrijorările reprezentanților acestora cu privire la orele nepotrivite de difuzare ale unora din emisiunile populare ale

¹⁴⁴ Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Hotărârea 172/ 2011 și Hotărârea 623/ 2017.

¹⁴⁵ Adresa nr. 7820/SVI/2017 emisă de Instituția Prefectului Județului Mureș.

¹⁴⁶ Council of Europe, Advisory Committee on the Framework Convention for the Protection of National Minorities, Fourth Opinion on Romania, publicată pe 16 februarie 2018.

¹⁴⁷ Curtea de Apel Târgu Mureș, Decizia 2/CA/ 4 februarie 2016.

minorităților naționale pe postul public de televiziune, însă au luat act de faptul că emisiunile în cauză pot fi vizionate gratuit pe site-ul oficial al Televiziunii Române.

O problemă ridicată de experții Consiliului Europei a rămas atitudinea legată de publicațiile în limbile minorităților naționale sprijinite de autoritățile publice locale. Astfel, mai multe inițiative locale de a publica ziare în limbi minoritare au fost obstrucționate de autoritățile române, în numele protejării limbii române. Într-o decizie publicată cu mai mulți ani în urmă, instanțele românești au cerut ca publicația online *Források*, care apărea și cu sprijinul autorităților locale din Borsec, județul Harghita, să fie publicată și în limba română. În urma acestei decizii, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a emis alte hotărâri similare care vizau alte publicații în limba maghiară, cum ar fi *Szovátai Hírmondó* și *Kereszturi Kisváros*. Membrii Comitetului Consultativ consideră că o asemenea cerință crește considerabil costurile de apariție ale publicațiilor în limbile minorităților naționale, acestea devenind nesustenabile din punct de vedere economic. În acest sens, Comitetul recomandă expres luarea unor măsuri legislative și administrative pentru ca autoritățile locale să poată sprijini publicațiile care apar în limbile materne ale persoanelor care aparțin minorităților naționale.

Autoritățile române au refuzat să-și asume o parte din concluziile acestei Opinii și au arătat că refuză să dea curs recomandărilor acestora¹⁴⁸.

Concluzii:

- La fel ca și în anii precedenți, au existat mai multe situații în care autoritățile au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare al minorității maghiare; minoritatea maghiară rămâne vulnerabilă la acțiuni discriminatorii și de intimidare ale autorităților statului.
- Aspirațiile politice ale minorității maghiare (drepturi lingvistice, autonomia teritorială) sunt în continuare stigmatizate atât de o parte din mass-media, cât și de autorități ale statului, lucru care a făcut să apară în continuare inițiative legislative menite să blocheze dezbaterile pe acest subiect.
- Legislația românească este de multe ori aplicată cu rea-voință de autoritățile publice,

¹⁴⁸ Council of Europe, Comments of the Government of Romania on the Fourth Opinion of the Advisory Committee on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Romania, primită la data de 16 februarie 2018.

lucru care duce la restricționarea folosirii simbolurilor maghiare (drapel, imn etc.) chiar și în mediul privat.

- Opinia publică românească și decidenții politici nu au cunoștințe despre drepturile minorităților naționale și despre reglementările internaționale în acest domeniu.

Recomandări pentru autorități:

- Aplicați recomandările conținute în Raportul Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței, privind România, în special pe cele referitoare la revizuirea legislației cu privire la folosirea simbolurilor naționale și/sau regionale, în vederea asigurării tratamentului egal¹⁴⁹ precum și pe cele conținute în A patra Opinie¹⁵⁰ a Comitetului Consultativ pentru implementarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale.
- Inițiați un dialog real cu comunitatea maghiară cu privire la toate problemele care o privesc pe aceasta, în vederea găsirii unor soluții comune și evitarea tensiunilor interetnice.
- Asigurați un mediu pluralist care să-i permită comunității maghiare să-și exprime doleanțele și revendicările, inclusiv pe cele politice.
- Inițiați programe de educație multiculturală, în spiritul toleranței, diversității și înțelegerii, în vederea prevenirii apariției situațiilor conflictuale între comunitatea română și cea maghiară.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Verificați cu maximă atenție informațiile cu privire la comunitatea maghiară, inclusiv cele care vin din surse „oficiale”, pentru a evita intoxicările de presă.
- Pe cât posibil, cereți poziția unui reprezentant al minorității maghiare în cazul în care publicați știri care privesc această comunitate.

¹⁴⁹ Vezi European Commission against Racism and Intolerance, Raportul ECRI privind România. Al patrulea ciclu de monitorizare, paragraful 170, 03.06.2014.

- Pe cât posibil, cereți o versiune originală a declarațiilor în limba maghiară și încercați să obțineți o traducere independentă pentru a evita transpunerile trunchiate.
- Informați-vă cu privire la reglementările internaționale și românești în domeniul drepturilor minorităților naționale și cereți opinia unui expert avizat înainte de a realiza materiale de presă.

Presa și Serviciile

Și în 2017, și la începutul lui 2018, subiectul agenților serviciilor de informații infiltrați în presă s-a mutat și mai mult din spațiul privat în cel public. Un număr mare de jurnaliști au fost acuzați de colaborări cu servicii de informații identificate și neidentificate, fără a fi prezentate dovezi în sprijinul acestor acuze. Mulți dintre jurnaliștii vizați au fost cei care scriu despre domeniul justiție, iar sursa acuzelor fără acoperire au fost persoane cu probleme în justiție. Dan Andronic, care se declară jurnalist, este consultant de comunicare politică, patron al Evenimentului Zilei și prieten declarat al fostului șef al SRI George Maior¹⁵¹, și Daniel Dragomir, fost ofițer SRI (locotenent-colonel), om de afaceri, au fost principalele portavoce în nominalizarea fie deschisă, fie prin insinuări, a jurnaliștilor așa-zis „acoperiți”. Dintre cei acuzați, unii au ales să nege, alții să dea în judecată, iar alții au preferat să nu răspundă acuzelor.

Infiltrarea presei de către servicii este o problemă reală, acest lucru fiind recunoscut, în 2017, chiar de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie: „Referitor la presă, reprezentanții SRI au afirmat public în repetate rânduri că serviciul de informații se comporă după aceleași norme ale muncii de informații ca toate serviciile partenere, utilizând surse secrete umane, inclusiv acoperite, în toate domeniile de interes pentru siguranța națională, cu stricta respectare a legii”¹⁵².

În ianuarie 2017, recent numitul președinte al Comisiei parlamentare de control a SRI, Adrian Țuțuianu (PSD), afirmase că practica infiltrării redacțiilor de către serviciile de informații este legală, utilă și acceptabilă. „Dacă în anumite zone există interdicția - judecătory, procurori, magistrați și în politică -, în celelalte zone ale societății civile nu există interdicția. Ca atare, dacă este identificat un om valoros care poate contribui cu informații la securitatea națională a României, poate fi și din presă. Nu sunt comod neapărat, în plan personal, cu ideea, dar putem face și altfel analiza: un jurnalist este un om cu foarte multe

¹⁵¹ Postare FB Dan Andronic 5 martie 2018:

<https://www.facebook.com/search/top/?q=Dan%20Andronic%20OPERA%C8%9AIUNEA%20%22NOI%20SUNTEM%20STATUL%22%2C%20faza%20Sufrageriei%20pe%20fotbal> ; Postare FB Liviu Avram 11 martie 2018: <https://www.facebook.com/search/top/?q=Liviu%20Avram%20dan%20andronic>

¹⁵² „SRI contrazice afirmațiile fostului ofițer Daniel Dragomir și spune că nu a elaborat niciodată vreun rechizitoriu / Despre ofițerii acoperiți în justiție, politică și presă: Respectăm strict legea”, de R.M., HotNews.ro, 15 septembrie 2017; <http://www.sri.ro/articole/comunicat-de-presa-1>

contacte, cu foarte multe informații care pot fi foarte valoroase, cu acces în foarte multe medii. Ca urmare, lucrul acesta se poate întâmpla, indiferent că ne place nouă sau nu”, a declarat Țuțuianu, pentru Antena3¹⁵³.

După declarațiile lui Țuțuianu, în ianuarie 2017, patru organizații neguvernamentale au transmis public un comunicat în care au criticat acest punct de vedere¹⁵⁴. ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație și Asociația Miliția Spirituală l-au acuzat pe Țuțuianu că se transformă în avocatul intereselor SRI, continuând tradiția predecesorilor săi¹⁵⁵. Organizațiile au cerut Parlamentului să includă o interdicție expresă a infiltrării agenților în redacții.

Subiectul a intrat puternic pe agenda publică odată cu autodeconspirarea în septembrie 2014 a unuia dintre cei mai cunoscuți oameni din presă, jurnalistul și prezentatorul de televiziune Robert Turcescu, care, într-o emisiune transmisă în direct de B1 TV, a recunoscut că a fost agent sub acoperire al unui serviciu de informații, pe care nu l-a precizat (detalii în Raportul FreeEx 2014-2015). La începutul lui 2015, și alți jurnaliști au vorbit despre tentative de racolare a lor de diferite servicii de informații care activează în România (țara are nu mai puțin de șase asemenea structuri)¹⁵⁶.

Mai mult, fostul șef al SRI, George Maior, a confirmat existența acestor practici într-un interviu pe care l-a acordat B1 TV pe 25 ianuarie 2015, când se afla încă în funcție. Chestionat cu privire la existența în redacții a unor agenți sub acoperire ai serviciilor de informații, Maior a răspuns afirmativ: „Cum stau toate statele democratice europene. Ofițerul acoperit este o latură specială, o armă specială a oricărui serviciu de informații, sarcina lui este ca folosind această calitate să aducă informații de securitate națională pentru stat”¹⁵⁷. Atunci când realizatorul interviului i-a atras atenția că prin redacții „se cam

¹⁵³ „Șeful comisiei de control SRI, despre acoperiți în politică, justiție și presă”, G.S., Antena3.ro, 27 ianuarie 2017.

¹⁵⁴ „Mass-media trebuie să ofere informații, nu ordine de zi pe unitate”, comunicat al ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație, Asociația Miliția Spirituală, ActiveWatch.ro, 27 ianuarie 2017.

¹⁵⁵ Ibidem.

¹⁵⁶ Text preluat din Raportul FreeEx 2014-2015.

¹⁵⁷ „Interviul eveniment acordat de George Maior lui Dan Andronic, înainte de demisia din fruntea SRI - Emisiune completă (VIDEO)”, B1 TV, 27 ianuarie 2015

știu unele nume”, Maior a răspuns: „este vorba doar de arătutul cu degetul. A arăta cu degetul este una, a afla nume este alta”¹⁵⁸.

În 2010, Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) inclusea, indirect, presa, în Strategia Națională de Apărare a Țării, între vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale. Documentul menționează „fenomenul campaniilor de presă la comandă cu scopul de a denigra instituții ale statului prin răspândirea de informații false despre activitatea acestora” și „presiunile exercitate de trusturi de presă asupra deciziei politice în vederea obținerii de avantaje de natură economică sau în relația cu instituțiile statului”. Strategia a fost inițiată de Președinția României, în mandatul lui Traian Băsescu, adoptată de CSAT și înaintată spre adoptare Parlamentului României în iunie 2010¹⁵⁹ (detalii în Raportul FreeEx 2010).

Totuși, dincolo de puținele cazuri dovedite sau recunoscute (în fapt unul singur, cel al lui Robert Turcescu), și dincolo de confirmarea existenței fenomenului venită dinspre sursele oficiale, ceea ce domină din ce în ce mai mult spațiul comunicatorilor publici este această stare de permanentă suspiciune reciprocă, fie legată de apartenența unor persoane din media la serviciile de informații, fie legată de relațiile apropiate cu serviciile. Aceste suspiciuni erodează încrederea în mass-media.

Suspiciunea este alimentată și de discuția tot mai deschisă legată de implicarea serviciilor în viața politică și în justiție. Opinia publică este divizată, de la acceptarea implicării serviciilor în toate zonele importante, până la chestionarea nivelului de implicare al acestora și a legalității acțiunilor serviciilor. „Binomul DNA-SRI” și „statul paralel” au devenit teme de dezbatere publică. Subiectul a fost împins în spațiul public cu precădere de persoane cu dosare penale și de politicieni, în special de lideri ai PSD, partidul de guvernământ, ALDE sau PMP.

În ciuda declarațiilor belicoase la adresa SRI, partidul de guvernare, PSD, a mărit anual bugetul instituției¹⁶⁰ (majorările sunt justificate în principal de costurile de salarii și pensii).

¹⁵⁸ Ibidem. Text preluat din Raportul FreeEx 2014-2015.

¹⁵⁹ „Strategia Națională de Apărare a Țării reprezintă un risc la adresa democrației”, ActiveWatch.ro, 23 iunie 2010.

¹⁶⁰ „În șase ani, PSD a dublat bugetul SRI | ANALIZĂ ROMÂNIA LIBERĂ”, de Romulus Georgescu, România liberă, 13 septembrie 2017; „Bugetul SRI pentru 2018, majorat cu 13% față de anul în curs, a fost avizat

În același timp, unele dintre persoanele care au acuzat existența unui „stat paralel”, coordonat de „binomul SRI – DNA”, sunt acuzate de DIICOT de implicare în activități de spionaj privat. Mai exact, fostul ofițer SRI Daniel Dragomir, care a făcut în 2017 dezvăluiri despre presupusul „stat paralel”, a fost acuzat de DIICOT, în 2016, că ar fi angajat o firmă israeliană („Black Cube”) pentru a o spiona și pentru a afla informații compromițătoare despre șefa DNA, Laura Codruța Kövesi¹⁶¹. Daniel Dragomir ar fi fost doar un intermediar¹⁶². Implicat în această afacere ar fi fost și Dan Adamescu, proprietar de media (România liberă), conform unor documente publicate de HotNews.ro în octombrie 2016¹⁶³. Dan Adamescu a fost condamnat în 2016 la 4 ani și 4 luni de închisoare pentru mituirea unor judecători¹⁶⁴, iar în ianuarie 2017 a decedat într-un spital privat din România¹⁶⁵, unde se afla sub pază. Dan Adamescu a negat vehement acuzațiile legate de implicarea în afacerea Black Cube, prin intermediul firmei de comunicare a familiei sale¹⁶⁶ (detalii și în capitolul Problemele penale ale presei).

Ancheta „Black Cube” instrumentată de DIICOT nu era finalizată la momentul redactării acestui raport (aprilie 2018) și, conform unui articol publicat de Ziare.com, șeful DIICOT ar fi declarat că nu crede că ancheta se va finaliza cu trimiterea în judecată, din cauza lipsei de colaborare din partea fostului ofițer SRI Dragomir¹⁶⁷.

favorabil în comisie”, Mediafax.ro, de Gabriel Pecleanu, 12 decembrie 2017; „Bugetul SRI, aprobat fără niciun vot împotriva. Vosganian: Există impresia că noi exagerăm cu susținerea financiară a SRI ca să obținem o anumită bunăvoință, de Sebastian Zachmann, Adevărul, 14 decembrie 2017.

¹⁶¹ „Fostul ofițer SRI Daniel Dragomir, arestat preventiv în dosarul Black Cube”, de V.M., HotNews.ro, 14 septembrie 2016.

¹⁶² „Dosarele fostului ofițer SRI Daniel Dragomir pe înțelesul tuturor”, de Alex Costache, România Curată, 9 octombrie 2017.

¹⁶³ „EXCLUSIV Documentul Black Cube în care Dan Adamescu apare <<client>>/ Ce se angajau spionii israelieni să facă în România prin contract”, de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 3 octombrie 2016.

¹⁶⁴ Decizia penală nr. 234 din 27.05.2016. Înalta Curte de Casație și Justiție.
<http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=7440>

¹⁶⁵ „Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat”, Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017.

¹⁶⁶ „EXCLUSIV Documentul Black Cube în care Dan Adamescu apare <<client>>/ Ce se angajau spionii israelieni să facă în România prin contract”, de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 3 octombrie 2016.

¹⁶⁷ „Audieri maraton in cazul de coruptie al fostului colonel SRI Daniel Dragomir. Comisie rogatorie in cazul "Regelui Puilor”, de Ionel Stoica, Ziare.com, 9 februarie 2018.

Pe lângă dosarul „Black Cube”, locotenent-colonelul (r) Daniel Dragomir mai este implicat într-un alt dosar penal, instrumentat de DNA, în care este acuzat de procurori de trafic de influență, spălare a banilor, folosire de informații nedestinate publicității¹⁶⁸. El a fost condamnat în primă instanță la un an de închisoare cu suspendare doar pentru acuzația de fals în înscrisuri sub semnătură privată¹⁶⁹. Daniel Dragomir a lucrat în SRI între 2001 și 2013¹⁷⁰, unde ajunsese, înainte de a se retrage pentru a înființa o firmă de PR, șef al Sectoarelor Informativ-Operative din Direcția Generală de Prevenire și Combatere a Terorismului¹⁷¹.

Comisia de control parlamentar a activității SRI, condusă de PSD, a declanșat în toamna lui 2017 o anchetă asupra activității acestui serviciu în perioada de dinainte de numirea, în martie 2015¹⁷², a lui Eduard Hellvig (PNL)¹⁷³ la conducerea instituției.

În fața Comisiei de control parlamentar al activității SRI s-au prezentat în special persoane care au avut sau au probleme cu justiția. Printre acestea, fostul ofițer SRI Daniel Dragomir, fostul ministru Elena Udrea, patronii media Dan Andronic și Adrian Sârbu, fostul procuror-șef DIICOT Alina Bica, omul de afaceri și patronul media Sorin Strutinsky ș.a.

Audiați în septembrie și respectiv octombrie 2017, fostul ofițer SRI Daniel Dragomir și fostul ministru Elena Udrea au explicat în fața comisiei SRI cum ar funcționa „statul paralel”, un sistem prin intermediul căruia oameni din conducerea serviciilor de informații (SRI) ar fi creat „culoare” în justiție și media, adică rețele folosite pentru a deschide dosare penale, pentru a redacta rechizitorii, sau pentru a alege complete de judecată, în timp ce rolul „culoarelor” din media ar fi acela de a convinge opinia publică de vinovația persoanelor

¹⁶⁸ „Fostul ofițer SRI Daniel Dragomir, arestat preventiv în dosarul Black Cube”, de V.M., HotNews.ro, 14 septembrie 2016.

¹⁶⁹ Curtea de Apel București. Secția I penală. Dosar nr. 2283/3/2015 (1737/2017). „Audieri maraton în cazul de corupție al fostului colonel SRI Daniel Dragomir. Comisie rogatorie în cazul <<Regelui Puilor>>”, de Ionel Stoica, Ziare.com, 9 Februarie 2018.

¹⁷⁰ „Dosarele fostului ofițer SRI Daniel Dragomir pe înțelesul tuturor”, de Alex Costache, România Curată, 9 octombrie 2017.

¹⁷¹ „Audieri maraton în cazul de corupție al fostului colonel SRI Daniel Dragomir. Comisie rogatorie în cazul „Regelui Puilor”, de Ionel Stoica, Ziare.com, 9 februarie 2018.

¹⁷² <http://www.sri.ro/conducerea>

¹⁷³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Eduard_Hellvig

anchetate, înainte ca acestea să fie judecate¹⁷⁴. Elena Udrea i-a identificat pe Florian Coldea, fost director adjunct în SRI, George Maior, fostul director al SRI, și pe Dumitru Dumbravă, general SRI, ca fiind unele dintre persoanele care ar fi fost responsabile de crearea acestui sistem¹⁷⁵.

Înainte de a intra la sedința Comisiei de control parlamentar al activității SRI în care urma să fie audiat, la începutul lunii noiembrie 2017, Adrian Sârbu, patron media, a declarat: „Voi vorbi despre prezența perturbatoare, uneori distrugătoare, a SRI în câmpul mass-media în perioada 2010-2016¹⁷⁶”. Conform declarațiilor președintelui în funcție al Comisiei de control al SRI (din septembrie 2017)¹⁷⁷, Claudiu Manda (PSD), după încheierea audierii, Adrian Sârbu „a făcut referire la o situație din 2010 când a fost rugat de către domnul Maior să-l ajute pe Sebastian Ghiță cu sfaturi cum să conducă instituția Realitatea TV din punct de vedere managerial”¹⁷⁸. „A fost căutat de domnul Ghiță, au avut mai multe întâlniri și inclusiv domnul Ghiță i-a confirmat această implicare”, a declarat presei Claudiu Manda¹⁷⁹. Senatorul PSD le-a mai spus ziaristilor, la finalul audierii lui Sârbu, că persoane din conducerea SRI din 2010 și-ar fi dorit să preia conducerea Realității TV prin intermediul lui Sebastian Ghiță¹⁸⁰.

Adrian Sârbu are două dosare penale pe rolul instanțelor de judecată, unul pentru evaziune fiscală (dosarul Mediafax) și altul pentru crime împotriva umanității (dosarul Mineriadei din '90) (detalii în capitolul Problemele penale ale presei).

¹⁷⁴ „Video Adrian Sârbu, audiat în Comisia SRI: Vorbesc despre curaj, nu despre frică. Prezența SRI în câmpul mass-media, în perioada 2010-2016, distrugătoare”, Mediafax, 1 noiembrie 2017.

„Manda: Udrea ne-a povestit, cu nume și prenume, despre statul paralel, despre culoarele Justiției și culoarele media”, de Cristian Citre, News.ro, 19 oct 2017.

¹⁷⁵ Ibidem.

¹⁷⁶ „Video Adrian Sârbu, audiat în Comisia SRI: Vorbesc despre curaj, nu despre frică. Prezența SRI în câmpul mass-media, în perioada 2010-2016, distrugătoare”, Mediafax, 1 noiembrie 2017.

¹⁷⁷ <http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.co?cam=0&idc=15>

¹⁷⁸ „Manda: Sârbu spune că a fost rugat de Maior să-l ajute pe Ghiță cu sfaturi cum să conducă Realitatea TV și că Florian Coldea i-a spus că are soluție pentru Voiculescu înainte să se pronunțe instanță”, de Cristian Citre, News.ro, 1 noiembrie 2017.

¹⁷⁹ Ibidem.

¹⁸⁰ Ibidem.

După audierea lui George Maior, șef al SRI în perioada 2006 – 2015, Claudiu Manda a declarat: „Domnia sa spune că a avut întâlniri și discuții cu persoane din conducerea instituțiilor media. Nu a vrut să dea nume, dar, atunci când a fost întrebat de nume, a răspuns că, în general, aceste discuții erau la inițiativa unor persoane din conducerea instituțiilor de presă, nu la inițiativa domniei sale, că nu a solicitat ajutorul în vreun fel pentru a fi sprijinit în contextul promovării intereselor României în ceea ce privește acțiuni de contraterorism, că nu a dat niciodată dispoziții în ceea ce privește politici locale de a sprijini nici măcar campanii de promovare a SRI sau partizanat politic”¹⁸¹. „A confirmat că a avut acea discuție cu domnul Sârbu, că l-a rugat sau i-a spus dacă poate să-i dea vreun sfat domnului Ghiță. A spus că nu vede nimic rău în acest lucru, că nu a făcut o presiune în calitate de director al SRI. În ceea ce privește întâlnirea cu Elan Schwartzberg, la fel, a spus că a avut o singură întâlnire la inițiativa domnului Schwartzberg”¹⁸². Manda a mai declarat și că Maior a negat orice implicare a sa sau a SRI în conflictul dintre Ghiță și Vîntu¹⁸³.

Alți patroni de media cu probleme penale s-au alăturat grupului celor care vorbesc despre implicarea SRI în presă. Elan Schwartzberg, om de afaceri, fost patron al Realitatea TV, plecat în Israel în 2012, a declarat într-un interviu la B1 TV, în februarie 2018, că Sebastian Ghiță, fostul său partener de afaceri la Realitatea TV, ar fi beneficiat de protecția SRI și DNA¹⁸⁴. El a mai declarat și că Sebastian Ghiță i-ar fi spus că este „captiv” al SRI și DNA¹⁸⁵. Schwartzberg a relatat și că Dumitru Cocoș, fostul soț al Elenei Udrea, i-ar fi spus că a sponsorizat Realitatea TV cu 500.000 de euro la cererea lui Florian Coldea,

¹⁸¹ <<UPDATE. George Maior, audiat peste 6 ore, în comisia SRI: ”Au fost foarte multe întrebări privind relația SRI cu Justiția” (VIDEO)>>, de Valentina Postelnicu, Libertatea, 27 februarie 2018.

¹⁸² Ibidem.

¹⁸³ Ibidem.

¹⁸⁴ Elan Schwartzberg, interviu la B1 TV: Un avocat din Israel i-a scris lui Kövesi că vreau să vin la DNA; ea a refuzat brutal audiența și a spus că mă citează prin comisie rogatorie / Mă întorc în România când va fi normalitate, poate mă întorc chiar cu Codruț Marta” de V.M. HotNews.ro, 23 februarie 2018

¹⁸⁵ Ibidem.

director adjunct al SRI la acea dată¹⁸⁶. Elena Udrea făcuse publică această informație în 2015¹⁸⁷.

DNA l-a trimis în judecată pe Elan Schwartzberg în decembrie 2017, pentru săvârșirea infracțiunii de complicitate la dare de mită, acuzându-l că ar fi intermediat în 2011 primirea a 170.000 de euro, ca mită, de către Radu Mazăre, la acea dată primar al Constanței¹⁸⁸. Elan Schwartzberg și Radu Mazăre sunt parteneri de afaceri.

Sorin Ovidiu Vîntu a susținut și el, într-un interviu acordat B1 TV în martie 2018¹⁸⁹, că Sebastian Ghiță ar fi fost omul SRI și că ar fi beneficiat de sprijinul președintelui Traian Băsescu, în mandatul acestuia¹⁹⁰. Sorin Ovidiu Vîntu a acuzat, de asemenea, SRI de implicarea în condamnările sale penale: „(...) dosarele mele, inițiate de Maior și Coldea la ordinul lui Băsescu, sunt dirijate și astăzi de către SRI către această pegră [judecătorii corupți moral sau acoperiți, n.n.]”¹⁹¹. Sorin Ovidiu Vîntu se află în detenție, ispășind mai multe pedepse cu închisoarea. Prima condamnare a lui Vîntu a venit în 2012, pentru șantajarea lui Ghiță, fostul său partener de afaceri în Realitatea TV¹⁹². Vîntu mai are alte trei condamnări definitive pentru spălare de bani, delapidare și favorizarea infractorului și un alt dosar penal pe rolul instanțelor de judecată¹⁹³.

La rândul său, Sebastian Ghiță, fugit în Serbia (unde se află acum sub control judiciar, în urma cererii de extrădare formulate de statul român), a dat mai multe declarații publice legate de implicarea DNA și SRI în dosarele patronilor de media. În decembrie 2016, într-o

¹⁸⁶ Ibidem.

¹⁸⁷ „De ce îl atacă Elena Udrea pe șeful interimar al SRI, Florian Coldea. Ce spun foști directori ai serviciilor secrete”, de Sebastian Zachmann, Mădălina Mihalache, Adevărul, 3 februarie 2015.

¹⁸⁸ Buletin de presă al DNA din 5 ianuarie 2018. <http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=8616>

¹⁸⁹ „Sorin Ovidiu Vîntu, INTERVIUL INTEGRAL oferit în exclusivitate pentru Sorina Matei: Despre Realitatea TV, Sebastian Ghiță, Traian Băsescu, SRI, prăbușirea FNI și viața după gratii (VIDEO)”, B1TV, 9 martie 2018.

¹⁹⁰ Ibidem.

¹⁹¹ „Vîntu: Maricel Păcuraru și Cozmin Gușă mi-au furat trustul Realitatea”, cotidianul.ro, 25 februarie 2017.

¹⁹² „Sorin Ovidiu Vîntu, condamnat la un an de închisoare cu executare în dosarul legat de șantajarea lui Ghiță. Decizia este definitivă”, de Valentin Anghel, Mediafax, 21 iunie 2012.

¹⁹³ „Vine factura pentru SOV. Fiscul îi vinde hotelurile din Deltă”, de Alex Costache, România Curată, 1 septembrie 2017.

înregistrare difuzată la România TV imediat după plecarea în Serbia (în timp ce se afla sub control judiciar), Ghiță a declarat că toate dosarele cu patroni de media au fost „măsluite, aranjate”, că fostul președinte Traian Băsescu i-ar fi spus că are înregistrări cu felul în care a fost plănuită închiderea lui Dan Voiculescu și că Laura Codruța Kövesi l-ar fi folosit pentru a fabrica dosarul Realitatea Media¹⁹⁴. La începutul lui 2018, Ghiță a revenit în spațiul media printr-o serie de interviuri realizate de Ion Cristoiu și difuzate de mai multe televiziuni, în care a vorbit despre relațiile sale cu SRI¹⁹⁵.

Sebastian Ghiță, fondator al România TV și considerat patron de facto al acestei televiziuni, a fost abonat al contractelor cu statul, prin firmele sale de IT¹⁹⁶. El a devenit în 2012 parlamentar pe listele PSD, unde a fost membru al Comisiei de control a SRI¹⁹⁷. Ghiță este inculpat în cinci dosare penale (detalii în capitolul Problemele penale ale presei).

După ce Sebastian Ghiță a afirmat în direct la Antena 3, în emisiunea Sinteza Zilei, că Dan Voiculescu ar fi avut întâlniri cu George Maior, Florian Coldea și Laura Codruța Kövesi, au urmat o serie de acuze reciproce între Cozmin Gușă și Dan Voiculescu. Gușă a susținut acuza

¹⁹⁴ „Ghiță: Băsescu mi-a spus că are înregistrări cu felul în care a fost plănuită închiderea lui Voiculescu”, News.ro, 29 decembrie 2016.

¹⁹⁵ „TVR 1, Antena 3, România TV și B1 prezintă interviul cu Sebastian Ghiță: Procurorul Negulescu se lauda că sunt terminat, că sunt un mort viu / Ce puteam să mai fac decât să plec? Venea Craciunul și pe mine mă chema Ghiță / Ion Cristoiu afirmă ca Ghita i-a aratat o fotografie cu el și Kövesi, în cramă”, de R.M., HotNews.ro, 14 martie 2018; „Antena 3 și România TV, partea a doua a interviului cu Sebastian Ghiță: Rar o vedeai pe Codruța Kövesi fără Coldea la aceste întâlniri / Eu aduceam lăutarii la petreceri / Ghiță susține că nu e vorba de o fotografie cu Kövesi, ci de o imagine dintr-un <<filmuleț>>”, de R.M., HotNews.ro, 15 martie 2018; „Antena 3 și România TV, partea a treia a interviului lui Ion Cristoiu cu Sebastian Ghiță: Mi-au falsificat probe ca să ajungă cât mai aproape de Ponta / Nici de aceasta dată nu a fost oferită vreo probă concretă privind existența prezumtivei fotografii cu Kövesi”, de R.M., HotNews.ro, 19 martie 2018.

¹⁹⁶ „PORTRET: Sebastian Ghiță, cândva <<copil teribil>> în afaceri și prieten cu premierul Ponta, acum la un pas de arestare”, de Adrian Ilie, News.ro, 30 martie 2016; „Ghiță vămuia contractele acordate de stat pe piața IT. El pretindea că are influență asupra unor politicieni”, de Alex Costache, România curate, 6 martie 2017; „UPDATE3 SRI a stabilit cine va realiza sistemul IT de 31,5 milioane de euro pentru căutarea avansată în bazele de date de la ministere și instituții cheie: Siveco și o firma detinută în trecut de un interpus al lui Sebastian Ghiță”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 29 mai 2017; „TVR 1, Antena 3, România TV și B1 prezintă interviul cu Sebastian Ghiță: Procurorul Negulescu se lauda că sunt terminat, că sunt un mort viu / Ce puteam să mai fac decât să plec? Venea Craciunul și pe mine mă chema Ghiță / Ion Cristoiu afirmă ca Ghita i-a aratat o fotografie cu el și Kövesi, în cramă”, de R.M., HotNews.ro, 14 martie 2018.

¹⁹⁷ <http://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.mp?idm=146&leg=2012&cam=2&pag=1>

lui Ghiță și a afirmat că și el s-a întâlnit, la rândul lui, cu toți directorii civili ai SRI (care este un serviciu militarizat): „Eu m-am întâlnit cu toți după 1990 și am avut curiozitatea să discut și cu pensionarii ce au fost șefi de servicii în perioada comunistă, iar asta mi-a folosit mult în activitate, cu siguranță și lor. Deosebirea dintre mine și Dan Voiculescu este că eu îmi permit să recunosc public asta, iar el nu. Și nu devoalarea întâlnirii cu Maior ar trebui să-l irite, ci celelalte pre '89, dacă tot se enervează. Despre care întâlniri [sic!] cunosc detalii și știu că au fost cu acordul și în avantajul statului român”¹⁹⁸. Voiculescu, la rândul său, a răspuns cu alte acuze, printr-o postare pe blogul propriu: „Am rugămintea la Ghiță, Gușă etc. să spună public unde și când m-am văzut eu cu Maior, Coldea sau Kövesi. Dacă nu au ce spune, să nu mă mai implice pe mine în ceea ce a făcut <<sistemul>> în perioada 2004 – 2014. În plus, pe Gușă îl sfătuiesc să nu dezvolte tema vizitelor și relațiilor lui Rareș Bogdan cu cei din conducerea SRI”¹⁹⁹.

Și Liviu Man, de la Gazeta de Cluj, s-a adăugat corului celor care critică SRI-ul. Liviu Man, inculpat de DIICOT în 2006 pentru acuzațiile de șantaj în formă continuată, asociere în vederea constituirii unui grup infracțional și spălare de bani, și achitat definitiv, după aproape 11 ani de procese, la sfârșitul anului 2017, în Dosarul Gazeta, a acuzat la rândul său că acest dosar „a fost o tentativă de a închide presa liberă”²⁰⁰. Liviu Man și mai mulți dintre cei inculpați fuseseră condamnați de Tribunalul Brăila în 2016 la pedepse de închisoare cu suspendare, dar au fost achitați de Curtea de Apel Galați (detalii în capitolul Problemele penale ale presei).

Liviu Man a susținut că grupul de la Gazeta a fost victimă a unor „securiști dinainte de 1989 și SRI-iști de după 1990” și că în acest dosar a avut loc „executarea noastră cu binecuvântarea SRI-ului și binecuvântarea lui George Maior”. El a mai acuzat și că deoarece „presa a fost numită vulnerabilitate națională în Consiliul Suprem de Apărare a Țării la inițiativa fostului președinte Traian Băsescu, (...) a permis Serviciului Român de Informații să ancheteze în mod oficial ziariștii”²⁰¹. George Maior a renunțat la calitatea de parlamentar

¹⁹⁸ „Dan Voiculescu se apără după ce a fost acuzat că se întâlnea cu Maior și Coldea”, Libertatea, 19 martie 2018.

¹⁹⁹ Ibidem.

²⁰⁰ „Liviu Man: Înscenarea dosarului Gazeta și tentativa securiștilor de a închide presa liberă”, de Carmen Gorgan, Gazeta de Bistrița, 25 decembrie 2017.

²⁰¹ Ibidem.

și a fost numit la conducerea SRI în octombrie 2006, deci cu doar câteva luni înainte de trimiterea în judecată și arestarea preventivă a lui Liviu Man în ianuarie 2007. Fenomenul campaniilor de presă la comandă” a intrat în strategia CSAT de abia în 2010 (detalii mai sus).

Totuși, presiunea publică a dus la discutarea publică a subiectului protocoalelor secrete pe care SRI le-a încheiat cu instituțiile din justiție – DNA, DIICOT, CSM, Parchetul General (PICCJ), Înalta Curte de Casație și Justiție, Inspekția Judiciară. Până la data publicării acestui raport, un singur protocol a fost desecretizat, în martie 2018, de SRI, cel de colaborare cu PICCJ²⁰², care include DNA și DIICOT, protocol care a dezvăluit într-adevăr un mod viciat de colaborare între SRI și procurori. De exemplu, în opinia APADOR-CH, constituirea echipelor comune procurori-lucrători SRI și a planurilor comune de acțiune parchet-SRI ridică probleme sub aspectul depășirii limitelor Codului de procedură penală²⁰³. APADOR-CH a mai comentat și că „Existența oricărei umbre de îndoială cu privire la independența și imparțialitatea instanțelor de judecată este un element de o gravitate deosebită într-o societate democratică. În cazul unui proces penal, eventualele abuzuri ale parchetului, ale <<acuzării>>, pot fi cenzurate și remediate de instanța de judecată. Dar, dacă și sistemul instanțelor de judecată a fost <<virusat>> prin diverse protocoale secrete încheiate cu serviciile de informații sau cu alte entități, atunci problema chiar va atinge punctul maxim de gravitate. Judecătorul nu trebuie să fie nici colaborator, nici cooperant și, cu atât mai puțin, un partener al parchetului sau al SRI ori al unei alte entități”²⁰⁴.

Legalitatea modului în care operează instituțiile din justiție este crucială pentru asanarea mass-media, în condițiile în care DNA, PICCJ și DIICOT instrumentează sau au trimis în judecată zeci de dosare care vizează patroni mass-media.

În februarie 2018, coaliția majoritară a anunțat că analizează ideea înființării unei comisii de anchetă privind așa-numitul „stat paralel”²⁰⁵.

²⁰² http://www.sri.ro/assets/img/news/protocol-de-cooperare/Protocol_declasificat.pdf

²⁰³ Opinia APADOR-CH cu privire la Protocoalele de cooperare între Serviciul Român de Informații și instituțiile din sistemul judiciar”, APADOR-CH, 4 aprilie 2018, www.apador.org.

²⁰⁴ Ibidem.

²⁰⁵ „Statul paralel” ar putea ajunge subiect de anchetă în Parlament”, digi24.ro, 12 februarie 2018.

Concluzii:

- Infiltrarea presei de către serviciile de informații a fost recunoscută în mod oficial de SRI, într-un comunicat de presă din septembrie 2017.
- Un număr mare de jurnaliști au fost acuzați de colaborări cu servicii secrete identificate și neidentificate, fără a fi prezentate dovezi în sprijinul acestor acuze, în timp ce sursa acuzelor fără acoperire au fost persoane cu probleme în justiție.
- Dincolo de puținele cazuri dovedite sau recunoscute (în fapt, unul singur) și dincolo de confirmarea existenței fenomenului venită dinspre sursele oficiale, ceea ce domină din ce în ce mai mult spațiile publice și private este această stare de permanentă suspiciune reciprocă, fie legată de apartenența unor persoane din media la serviciile de informații, fie legată de relațiile apropiate cu serviciile. Aceste suspiciuni erodează încrederea în mass-media.
- Comisia parlamentară de control a SRI a declanșat o anchetă în care mai multe persoane, dintre care unele cu probleme penale, au acuzat existența unui „binom SRI – DNA”, care ar fi dus la instrumentarea și judecarea unor dosare cu o posibilă încălcare a legii, „culoare din mass-media” fiind folosite pentru a credibiliza aceste acțiuni.
- Suspiciunile legate de o relație viciată de lucru între SRI și DNA au fost confirmate prin desecretizarea protocolului de colaborare între cele două instituții.
- Dezbaterile din Comisia parlamentară de control a SRI au relevat existența unor relații viciate între conducerea SRI din mandatul lui George Maior și patroni din presă.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Refuzați colaborarea cu serviciile secrete.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați fie ai propriului patron, fie ai unor terți, cum ar fi organele de anchetă penală sau serviciile de informații.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Adoptați legislație prin care să fie interzisă infiltrarea în redacții a agenților serviciilor de informații.

Problemele penale ale presei

Adrian Sârbu, Mediafax Group

Anul 2017 a adus un nou dosar penal pentru patronul media Adrian Sârbu. Astfel, după ce în aprilie 2016 Adrian Sârbu și foști membri din conducerea Mediafax Group SA²⁰⁶ au fost trimiși în judecată pentru evaziune fiscală, fiind acuzați că între 2006 și 2014 ar fi prejudiciat statul cu 14 milioane de euro, prin sustragerea de la plata unor obligații fiscale²⁰⁷, în iunie 2017 Adrian Sârbu a fost trimis în judecată pentru infracțiuni împotriva umanității. Mai exact, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție l-a trimis în judecată pe Adrian Sârbu în dosarul Mineriadei din 13-15 iunie 1990, pentru crime împotriva umanității, alături de alte 14 persoane, printre care fostul președinte Ion Iliescu, fostul premier Petre Roman, fostul șef al SRI Virgil Măgureanu și fostul lider al minerilor Miron Cozma²⁰⁸. Punerea în mișcare a acțiunii penale se făcuse în decembrie 2016²⁰⁹.

Din rechizitoriul procurorilor militari reiese că Adrian Sârbu, consilier la acea oră al prim-ministrului Petre Roman, ar fi participat la reprimarea violentă a manifestației din 13-15 iunie 1990, facilitând transportul la București al unor grupuri de muncitori din Galați și ocupându-se de cazarea și hrănirea minerilor²¹⁰. În timpul acestor evenimente, patru persoane au murit, trei au fost rănite prin împușcare, iar aproximativ 1000 au fost vătămate corporal și private de libertate.

²⁰⁶ Mediafax.ro, Gândul.info, Ziarul Financiar, Business Magazin s.a. <http://sales.m.ro/produse>.

²⁰⁷ „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax, trimiși în judecată”, Diana Surdu, România-Actualități.ro, 1 aprilie 2016. Detalii în Raportul FreeEx 2016-2017. La data redactării acestui raport (aprilie 2018), dosarul se afla pe rolul instanțelor de judecată Curtea de Apel București, Secția I penală. Dosar nr.: 2270/2/2016.

²⁰⁸ „Procurorii militari despre Adrian Sârbu: A solicitat ministrului Apărării să-i pună la dispoziție 20 de kilograme de trotil pentru a-i arunca în aer pe protestatari”, de Virgil Burla, News.ro, 15 iunie 2017.

²⁰⁹ „Dosarul Mineriadei: Ion Iliescu, Petre Roman, Virgil Măgureanu, Voican Voiculescu, inculpați pentru infracțiuni contra umanității. Video”, Cristina Radu, News.ro, 23 decembrie 2016.

²¹⁰ „Procurorii militari despre Adrian Sârbu: A solicitat ministrului Apărării să-i pună la dispoziție 20 de kilograme de trotil pentru a-i arunca în aer pe protestatari”, de Virgil Burla, News.ro, 15 iunie 2017.

De asemenea, Adrian Sârbu ar fi „redactat un comunicat transmis la postul de televiziune ca fiind din partea Guvernului, iar în comunicat se preciza, în esență, că ceea ce se întâmpla în ziua de 13 iunie 1990 era rezultatul acțiunilor unei mișcări legionare. Aceasta în condițiile în care, potrivit martorului (...), informările făcute de Serviciul Român de Informații și de Direcția de Informații a Armatei, informări care reflectau starea de fapt reală și care erau transmise președintelui și prim-ministrului, erau gestionate de inculpatul Sârbu Adrian, acesta cunoscând conținutul lor și fiind la fel de bine informat ca președintele și primul ministru”, mai spun procurorii militari în rechizitoriu²¹¹.

În plus, în mai 1990, „înainte de a se decide evacuarea Pieței Universității, inculpatul Sârbu Adrian a avut chiar o inițiativă personală pentru o acțiune mult mai radicală decât evacuarea forțată a manifestanților din Piața Universității. Astfel, acesta i-a cerut ministrului Apărării Naționale să-i pună la dispoziție o cantitate de trotil cu care să realizeze un autoturism capcană pe care să-l detoneze în mijlocul manifestanților”, se mai susține în rechizitoriul procurorilor²¹².

Alexander Adamescu, România liberă

Fiul lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, proprietar al ziarului România liberă, a continuat lobby-ul puternic la nivel internațional pentru blocarea extrădării sale din Anglia. Alexander Adamescu este unul dintre moștenitorii afacerilor lui Dan Adamescu. Acesta din urmă a decedat în ianuarie 2017, în timp ce executa o pedeapsă cu închisoarea de 4 ani și 4 luni,²¹³ pentru că a mituit mai mulți judecători de la Tribunalul București cu scopul de a obține o serie de decizii favorabile firmelor sale aflate în insolvență. În același dosar, procurorii au cerut arestarea preventivă a fiului lui Dan Adamescu, Alexander Adamescu, cetățean german cu domiciliul la Londra, pe care îl acuză de complicitate la faptele pentru care Dan Adamescu a fost condamnat²¹⁴. Alexander Adamescu a fost reținut la Londra pe 14 iunie 2016, în baza mandatului european de arestare preventivă emis de autoritățile române, chiar în fața clădirii unde organiza o conferință având ca temă „abuzurile

²¹¹ Ibidem.

²¹² Ibidem.

²¹³ „Omul de afaceri Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare, a murit într-un spital privat”, Mediafax.ro, 24 ianuarie 2017.

²¹⁴ Comunicat DNA din 25 martie 2016. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=7244>

autorităților române pe seama mandatelor de arestare preventivă”²¹⁵. A fost eliberat la scurt timp, dar a fost reținut din nou în martie 2018.

Alexander Adamescu desfășoară un lobby intens pentru a evita extrădarea și confruntarea cu organele de urmărire penală din România²¹⁶. A. Adamescu a reușit în ultimii ani să organizeze la Londra o dezbatere cu participarea unor jurnaliști credibili de la Wall Street Journal, Times și Daily News²¹⁷ și a reușit să obțină articole în favoarea sa în publicații prestigioase cum ar fi New York Times²¹⁸, The Guardian²¹⁹, Der Spiegel²²⁰, Forbes²²¹ (scrise de obicei de comentatori externi redacțiilor). Articolul din Forbes, publicat în ianuarie 2017²²², amestecă informații reale și informații false referitoare la libertatea presei în România, astfel încât să acrediteze ideea că România e un stat autoritar în care se urmărește închiderea ziarului familiei Adamescu, România liberă, pentru că ar fi fost o voce critică la adresa guvernanților, atât în guvernul Ponta, cât și în guvernul Cioloș. Problemele familiei au fost incluse și în rapoarte ale unor organizații de drepturile omului, unele cu

²¹⁵ „Alexander Adamescu va rămâne în libertate până la soluționarea cererii de extrădare”, Gabriela Ghitcuta, Mediafax, 15.06.2016.

²¹⁶ „Când se judecă extradarea lui Alexander Adamescu din Marea Britanie”, de D. Tapalaga, HotNews.ro, 5 februarie 2018.

²¹⁷ „VIDEO Imagini inedite / Cine sunt jurnaliștii români care au participat la conferința organizată la Londra pe tema unor presupuse abuzuri comise de procurori împotriva familiei Adamescu/ Băsescu, invitat să participe și el la o nouă conferință, ar fi refuzat”, de D. Tapalagă, M. Ivașcu, HotNews.ro, 27 septembrie 2016.

²¹⁸ „Romania’s Anti-Corruption Mania” by Patrick Basham, New York Times, 4 martie 2015. *Patrick Basham is the director of the Democracy Institute, a public policy research organization based in Washington and London.*

²¹⁹ „Campanie susținută de discredita a luptei anticorupție din România, în presa britanică. Dan Adamescu, condamnat definitiv, și fiul sau, inculpat care nu se lasă extrădat, prezentați drept victime politice”, de Costin Ionescu, HotNews.ro, 10 ianuarie 2017; „Romania's corruption fight is a smokescreen to weaken its democracy” David Clark, The Guardian, 10 ianuarie 2017. *David Clark was a special adviser at the Foreign Office from 1997 to 2001 and now works as a freelance foreign policy commentator and consultant.*

²²⁰ „UPDATE Lobby-ul familiei Adamescu ajunge și în presa germană. Der Spiegel: Autoritățile române manifestă o atitudine dură față de un german”, de Redacția Știri, HotNews.ro, 12 aprilie 2017.

²²¹ „Romania's Quiet, Sophisticated Media Crackdown”, guest post written by Mr. Wolfe (a legal fellow at Blueprint for Free Speech, an international NGO focused on freedom of speech law and policy, and a senior associate at Amsterdam & Partners LLP, an international law firm based in London and Washington, D.C.), Forbes 26 noiembrie 2016.

²²² Ibidem.

pedigree nu foarte cunoscut²²³, altele prestigioase,²²⁴ sau în rapoarte redactate de consultanți²²⁵. Un astfel de raport a fost publicat chiar și pe site-ul OSCE/ODIHR²²⁶, un altul a fost prezentat în fața agenției guvernamentale americane US Helsinki Commission²²⁷. Mai mult, HotNews.ro, care a publicat constant articole despre lobby-ul complex desfășurat de Alexander Adamescu, a descoperit, în februarie 2018, un articol din The Daily Mail, în care se susține că patronul media i-ar fi angajat pe fostul șef al serviciului secret MI6, John Scarlett, și pe un fost consilier în cabinetul Blair, drept experți în procesul de extrădare care se judecă la Londra²²⁸.

O surpriză a venit la sfârșitul lunii martie 2018, când Alexander Adamescu a fost reținut de autoritățile britanice pentru că ar fi prezentat un raport fals, presupus emis de Administrația Penitenciarelor din România, în dosarul în care se judecă extrădarea sa²²⁹. Într-un comunicat de presă trimis ulterior reținerii sale, Adamescu susține că: „În urma unei corespondențe oficiale între ziarul România liberă și Autoritatea Națională a Penitenciarelor, jurnaliștii români au trimis în Anglia un înscris a cărui autenticitate a fost contestată de Statul Român. Actul se referă la condițiile de detenție din penitenciarele din România. Prin urmare, motivul reținerii este generat de o situație care nu i se poate imputa lui Alexander Adamescu și nici redacției România liberă”²³⁰. Un comunicat DNA precizează

²²³ <http://hrlnwf.org/2018/01/17/european-arrest-warrant-adamescu-case-hrlnwf/?print=pdf> ; „The complex case of Adamescu Family and the Romanian government”, de, Guest Contributor, thelondoneconomic.com, 21 decembrie 2017.

²²⁴ <https://www.fairtrials.org/wp-content/uploads/Defence-Rights-in-the-EU-full-report.pdf?platform=hootsuite>

²²⁵ „Cine este David Clark, autorul unui așa zis raport despre justiția din România”, de D. Tapalagă, HotNews.ro, 8 ianuarie 2017

²²⁶ <https://www.osce.org/odihr/339626?download=true> Raport al Human Rights Without Frontiers Int'l? din septembrie 2017.

²²⁷ „Cartelul anti-DNA. Schimbare majoră de tactică în lupta cu ”, de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 24 iulie 2017. „Raport în Comisia US Helsinki, despre Justiția din România: SRI, un rol important în conducerea procurorilor DNA”, Mediafax, 18 iunie 2017.

²²⁸ „Daily Mail: Alexander Adamescu l-a angajat pe fostul șef al serviciului secret MI6, John Scarlett, în procesul de extrădare din Marea Britanie”, de D.Tapalaga, HotNews.ro, 6 februarie 2018.

²²⁹ „EXCLUSIV/ Alexander Adamescu a fost arestat preventiv în Anglia, pentru folosirea unor acte false în instanță. DNA precizează de când este în arest preventiv”, de Cătălin Lupășteanu, Remus Vlad, Libertatea, 29 martie 2018.

²³⁰ „Alexander Adamescu, fiul lui Dan Adamescu, reținut de autoritățile din Londra/ DNA: A fost arestat

însă că instanța britanică a decis arestarea preventivă deoarece nu a fost convinsă de explicațiile oferite de A. Adamescu în legătură cu prezentarea documentului fals²³¹.

Ațiunile de lobby ale familiei au început de pe vremea când Dan Adamescu încă mai trăia. Din informațiile publicate de presă reiese că Dan Adamescu ar fi plătit o companie americană, care trebuia să facă lobby în Congresul SUA pentru „creșterea gradului de conștientizare a situației lui Dan Adamescu, deținut politic în România”²³². Lobby-ul s-a extins și în Anglia. Dintr-un raport al unui ONG, reiese că inclusiv Jeremy Corbyn, liderul laburiștilor britanici, ar fi trimis scrisori către autoritățile române în 2014, în sprijinul lui Dan Adamescu, criticând DNA și instanțele de judecată²³³.

Reamintim că numele tatălui lui Alexander Adamescu, Dan Adamescu, a apărut și în afacerea „Black Cube”. Conform unor documente publicate de HotNews.ro în octombrie 2016, Dan Adamescu ar fi fost client al firmei israeliene „Black Cube”, presupus angajate și de fostul ofițer SRI Daniel Dragomir, pentru a o urmări și compromite pe șefa DNA, Laura Codruța Kövesi²³⁴. Firma de PR a familiei Adamescu a negat vehement această acuzație la data publicării ei²³⁵. Ancheta „Black Cube” instrumentată de DIICOT nu era finalizată la momentul redactării acestui raport (aprilie 2018) și, conform unui articol publicat de Ziare.com, șeful DIICOT ar fi declarat că nu crede că ancheta se va finaliza cu trimiterea în judecată, din cauza lipsei de colaborare din partea fostului ofițer SRI Dragomir²³⁶.

după ce avocatul lui a prezentat în instanță un document neasumat de ANP”, de Firuta Flutur, Mediafax.ro, 29 martie 2018.

²³¹ Comunicat DNA din 29 martie 2018. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8749>

²³² „Cât a plătit milionarul Dan Adamescu, în arest la domiciliu, ca să-și facă lobby la Bruxelles. Cazul <<deținutului politic>> a ajuns la urechile Comisiei Europene”, de Iulia Marin, Adevărul, 26 noiembrie 2014; „EXCLUSIV. Inculpații grei ai României și-au plătit lobby de 3,1 milioane de dolari în Congresul SUA”, de Sorina Matei, sorinamatei.ro, 23 august 2017.

²³³ <http://hrlnwf.org/2018/01/17/european-arrest-warrant-adamescu-case-hrlnwf/?print=pdf> ; „The complex case of Adamescu Family and the Romanian government”, de, Guest Contributor, thelondoneconomic.com, 21 decembrie 2017.

²³⁴ „EXCLUSIV Documentul Black Cube în care Dan Adamescu apare <<client>>/ Ce se angajau spionii israelieni să facă în România prin contract”, de Dan Tapalaga, HotNews.ro, 3 octombrie 2016.

²³⁵ Ibidem.

²³⁶ „Audieri maraton in cazul de coruptie al fostului colonel SRI Daniel Dragomir. Comisie rogatorie in cazul "Regelui Puilor", de Ionel Stoica, Ziare.com, 9 februarie 2018.

Și redacția ziarului România liberă a fost implicată în sprijinirea patronilor săi. De altfel, familia Adamescu a invocat cenzura ca fiind motivul pentru care au fost deschise dosarele penale împotriva afacerilor deținute de aceștia, afirmând că vizat ar fi fost de fapt ziarul, care ar fi deranjat puterea politică²³⁷.

Astfel, Alexander Adamescu a continuat să folosească și în 2017 ziarul în disputele financiare legate de tranșarea afacerilor de familie cu fosta soție a lui Dan Adamescu²³⁸, Carmen Palade Adamescu²³⁹. Mai mult, ziarul a fost folosit pentru a ataca KPMG, societatea numită de stat pentru a administra insolvența Astra Asigurări, una dintre afacerile importante ale familiei Adamescu, subiect al unui dosar penal în care Dan Adamescu era trimis în judecată²⁴⁰, la data decesului său²⁴¹. PaginaDeMedia a sesizat că ziarul România liberă desfășura în noiembrie și decembrie 2017 o adevărată campanie de presă împotriva KPMG, a EuroInsol (administrator judiciar provizoriu, firmă care îi aparține lui Remus Borza) și a câtorva politicieni, sub titlul „România liberă, cel mai vechi ziar românesc, în pericol!”. PaginaDeMedia a extras câteva dintre titlurile de prima pagină, sub care se desfășura campania: „Cum vor KPMG și prietenii să pună mâna pe presa din România”, „Remus Borza, omul care a înființat firma care vrea să distrugă România liberă, este un protejat al Sistemului. La fel și KPMG”, „Devoratorii de presă românească”, „KPMG, mâna armată a lui Negrițoiu și Ponta, luptă cu presa <<incomodă>> pe spatele noii ASF.

²³⁷ De exemplu, într-o scrisoare deschisă din octombrie 2016 adresată conducerii KPMG, compania desemnată de Autoritatea de Supraveghere Financiară să administreze insolvența Astra Asigurări, semnată de „Redacția României libere”, KPMG este acuzată că este complice la o presupusă conspirație pusă la cale de statul roman pentru a pune „botniță” sau a închide „pentru totdeauna” România liberă „din cauza unei proceduri de insolvență motivată politic” și că Dan Adamescu ar fi fost condamnat la închisoare „pentru că a expus corupția unor oficiali români” („Scrisoare deschisă către președintele KPMG: Opriti distrugerea României libere!”, România liberă, 24 octombrie 2016).

²³⁸ „Fosta soție a lui Dan Adamescu, înlocuită la conducerea Unirea Shopping Center de fiul omului de afaceri, Alexander Adamescu”, de M.I., HotNews.ro, 1 septembrie 2017.

²³⁹ <<Fosta soție a lui Dan Adamescu a luat nejustificat trei milioane de lei pe care nu i-a mai înapoiat. Carmen Palade, dezmăț pe banii acționarilor de la „Unirea”>>, de Andrei Mărgăritescu, 31 august 2017. „Carmen Adamescu, în legătură cu <<o serie de informații mincinoase>> publicate de ziarul România Liberă”, 28 iunie 2017, AmosNews.ro.

²⁴⁰ „Dan Adamescu și Angela Tonceșcu, trimiși în judecată în dosarul falimentării Astra Asigurări”, Adevarul, 20 decembrie 2016.

²⁴¹ „Lovitură DURĂ primită de Dan Adamescu. Procurorii DNA au pus SECHESTRU RECORD pe averea miliardarului, inclusiv pe Magazinul UNIREA. Prejudiciul este de 857 de milioane de lei”, Magda Spiridon, Evenimentul zilei, 25.03.2016.

Criminalul își desăvârșește munca sub ochii impasibili ai Autorității de Supraveghere Financiară”²⁴². Tot PaginaDeMedia.ro a dezvăluit și că în campanie au fost folosite și ecranele din magazinul Unirea, din București, aflat tot în proprietatea lui Alexander Adamescu.

Deși Sabin Orcan, redactorul șef al României libere, a girat și chiar a contribuit²⁴³ la folosirea ziarului pentru promovarea intereselor în justiție ale patronatului, la finalul anului 2017 acestuia i s-a cerut să părăsească redacția. Majoritatea jurnaliștilor din conducere au decis atunci să părăsească publicația (detalii în capitolul Presiuni în redacții). Sabin Orcan și acești jurnaliști au anunțat în martie 2018 că pornesc un nou proiect editorial - versiunea în limba română a revistei Newsweek²⁴⁴.

Una dintre afacerile care au adus venituri familiei Adamescu este Astra Asigurări, o importantă societate de asigurări de pe piața românească, aflată acum în faliment. În 2014, autoritățile au început urmărirea penală împotriva lui Dan Adamescu, președinte la acea oră al Consiliului de Supraveghere al SC Asigurare Reasigurare Astra SA (detalii în Raportul FreeEx 2014-2015), acesta fiind trimis în judecată în decembrie 2016 pentru suspiciunea de săvârșire a infracțiunilor de abuz în serviciu în formă calificată, complicitate la abuz în serviciu dacă funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit (două infracțiuni), și spălare a banilor. Potrivit procurorilor DNA, Dan Adamescu ar fi folosit în aceste activități și contracte de împrumut false acordate Medien Holding (editorul ziarului România liberă), societate pe care o controla. Paguba produsă patrimoniului Astra Asigurări de acțiunile lui Adamescu ar fi în valoare de 795.387.999 de lei²⁴⁵.

²⁴² „DERAPAJ. Patronii România liberă își duc războaiele pe coperta ziarului. Campanie agresivă împotriva KPMG” (29.11.2017), „DERAPAJ. Campania României libere împotriva KPMG continuă. În ziar și în magazinul Unirea” (21.12.2017). PaginaDeMedia.ro. Autor: Petrișor Obae.

²⁴³ Vezi și Raportul FreeEx 2016-2017.

²⁴⁴ "Sabin Orcan și fosta echipă de la România liberă au luat licența revistei Newsweek. Când va fi lansată", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 3 martie 2018.

²⁴⁵ Comunicat DNA din 20 decembrie 2016. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=7921>

Cristian Burci, Adevărul Holding și Prima TV

La doi ani de la reținerea sa pentru 24 de ore²⁴⁶, dosarul lui Cristian Burci, deschis de către procurorii DIICOT Olt, încă nu a fost finalizat.

În aprilie 2016, Cristian Burci, patronul Adevărul Holding (societate în insolvență din 2012) și Prima TV, a fost reținut pentru 24 de ore de procurorii DIICOT Olt, fiind acuzat de organizarea unui grup infracțional care ar fi devalizat fosta societate feroviară ROMVAG Caracal, privatizată de statul român²⁴⁷. Potrivit anchetatorilor, Cristian Burci și alte persoane (printre care Ion Dinoiu, fostul director ROMVAG Caracal și candidat UNPR la Primăria Caracal, Clara Clementina Gheocov, fost director al ROMVAG, devenită apoi administrator special al ziarului Adevărul) ar fi prejudiciat ROMVAG Caracal și bugetul statului prin abuz în serviciu și delapidare (7.099.000 de euro și 3.811.756 de lei). Totodată, prin introducerea în circuitele comerciale de persoane și societăți comerciale la care dețineau acțiuni sau care erau deținute în totalitate de persoane apropiate, aceștia ar fi reciclat diferite sume de bani, provenite din infracțiuni (18.099.000 de euro și 3.811.756 de lei). Mai mult, prin ascunderea sursei impozabile sau taxabile și evidențierea în actele contabile a cheltuielilor care nu aveau la bază operațiuni reale, ori prin evidențierea altor operațiuni fictive, ar fi creat un prejudiciu de 25.646.825 de lei statului român²⁴⁸. Procurorii au făcut la acea dată percheziții inclusiv la sediul Adevărul Holding²⁴⁹.

Numele lui Cristian Burci a apărut în 2017 în campania împotriva DNA declanșată de mai multe persoane publice anchetate penal sau trimise în judecată, fiind acuzat că ar folosi ziarul Adevărul drept „trompetă” a așa-zisului „binom DNA-SRI”²⁵⁰.

Despre Cristian Burci s-a mai scris și că²⁵¹ ar fi fost prezent la o negociere pentru vânzarea de tehnologie militară pentru România, de companii americane, participând în

²⁴⁶ <http://diicot.ro/index.php/arhiva/1749-comunicat-de-presa-28-04-2016>

²⁴⁷ „Video. Ce conține referatul procurorilor DIICOT Olt privind dosarul ROMVAG Caracal”, Adevărul.ro, 28 aprilie 2016.

²⁴⁸ „Cristian Burci, reținut pentru 24 de ore de DIICOT Olt”, Carla Dinu, HotNews.ro, 28 aprilie 2016.

²⁴⁹ „Precizări privind anchetele efectuate de procurorii DIICOT Olt, la sediul Adevărul Holding”, Adevărul.ro, 27 aprilie 2016.

²⁵⁰ „Elena Udrea și fostul colonel SRI Daniel Dragomir, atac la Cristian Burci și Ionel Stoica”, România liberă, 7 ianuarie 2018.

septembrie 2017 la o întâlnire la Washington între ministrul român al apărării, Mihai Fifor, și un consultant american apropiat al președintelui Trump, Elliott Broidy. Despre acesta din urmă presa a scris că ar fi cel care a facilitat prezența lui Liviu Dragnea la cina de investire a președintelui Trump, în ianuarie 2017²⁵².

Informația despre presupusa prezență a lui Cristian Burci la întâlnirea ministrului Fifor cu oamenii de afaceri americani a fost făcută publică de un alt patron de media, Cozmin Gușă, proprietarul RealitateaTV, chiar pe postul pe care îl deține²⁵³.

HotNews.ro a descoperit, în februarie 2018, că Adevărul ștersese din varianta on-line a ziarului o știre despre semnarea unui acord de achiziție de tehnică militară între statul român și o companie al lui Elliott Broidy, știre rămasă însă în cache-ul Google. Adevărul fusese singurul ziar care publicase informații despre acest acord în legătură cu care Ministerul Apărării nu făcuse nicio informare publică. Redactorul șef al Adevărul, Dan Marinescu, a răspuns la întrebările PaginaDeMedia.ro afirmând că a cerut scoaterea temporară din on-line a știrii deoarece îi fusese sesizat de către angajați ai Ministerului Economiei că ar fi conținut informații insuficient verificate²⁵⁴. Dan Marinescu a mai declarat și că nu ar fi avut nicio discuție cu patronul Cristian Burci pe acest subiect²⁵⁵.

Dan Diaconescu, fost patron al OTV

În noiembrie 2017, după executarea a doi ani și 7 luni de închisoare, Dan Diaconescu a fost eliberat condiționat. În februarie 2015, fostul om de televiziune, prezentator și proprietar al defunctului canal OTV, fondator al Partidului Popular - Dan Diaconescu (PP-DD) și candidat la alegerile prezidențiale din noiembrie 2014 din partea acestui partid, fusese condamnat definitiv la cinci ani și șase luni de închisoare cu executare de Curtea de Apel București în dosarul în care era acuzat de șantaj (caz descris în raportul FreeEx 2010).

²⁵¹ „Ce căuta Fifor la masă cu Burci și un lobbyist american, la Washington”, de Alex Costache, RomaniaCurata.ro, 23 septembrie 2017.

²⁵² Ibidem.

²⁵³ „Dezvăluire bombă făcută de Cozmin Gușă: Cu cine s-a întâlnit Mihai Fifor într-un restaurant în SUA”, realitatea.net, 22 septembrie 2017.

²⁵⁴ „Uite știrea, nu e știrea! Publicată, scoasă, uitată și repusă pe Adevărul.ro: acordul Romarm cu firma americanului care l-a dus pe Dragnea la Trump”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 9 februarie 2018.

²⁵⁵ Ibidem.

În același dosar a fost condamnat și Doru Pârv, fost realizator de programe la OTV, la o pedeapsă de patru ani de închisoare cu executare.

Curtea de Apel București a hotărât și interzicerea desfășurării de către cei doi condamnați a oricărei activități în presa scrisă sau audio-video, ca pedeapsă complementară, pe o perioadă de cinci ani după ieșirea din închisoare²⁵⁶ (detalii în raportul FreeEx 2014-2015). La ieșirea din închisoare, Dan Diaconescu a acuzat că s-ar fi făcut presiuni asupra sa înainte de condamnare și că „dând dovadă de curaj, au făcut tot ceea ce au amenințat, mi-au închis televiziunile, partidul”²⁵⁷. Dan Diaconescu a mai anunțat și că, deși există o interdicție de a avea activități în presa scrisă sau audio-video, are multe alte canale de comunicare cu publicul, pe care intenționează să le folosească pentru a comenta despre „tot ce s-a întâmplat în ultima vreme în România”²⁵⁸.

Sebastian Ghiță, România TV

În aprilie 2017, Sebastian Ghiță, om de afaceri și fost parlamentar PSD, membru al Comisiei parlamentare de control a SRI în legislatura 2012-2016, a fost reținut de autoritățile din Republica Serbia după ce, în decembrie 2016, fugise din țară, în timp ce se afla sub control judiciar, în ultima zi în care mai beneficia de imunitate parlamentară. Sebastian Ghiță a fost ulterior pus în libertate, sub control judiciar, de autoritățile sârbe, pe baza unei cauțiuni de 200.000 de euro, i s-a reținut pașaportul și i s-a interzis să părăsească Belgradul, cererea de extrădare formulată de statul român fiind în curs de judecare²⁵⁹. Pe numele lui Sebastian Ghiță există mai multe mandate de arestare (trei)²⁶⁰.

²⁵⁶ „Dan Diaconescu, condamnat definitiv la cinci ani și șase luni de închisoare cu executare: <<Mi-au închis partidul, acum mă închid pe minee>>”, Otilia Ciocan, Mediafax.ro, 4 martie 2015.

²⁵⁷ „Reacții la eliberarea lui Dan Diaconescu: <<Regele audienței a ieșit!>>”, StirileProTV.ro, 30 noiembrie 2017.

²⁵⁸ Ibidem.

²⁵⁹ „Sebastian Ghiță ar urma să fie audiat prin videoconferință în dosarul Ponta-Blair și în cel în care e judecat alături de fostul primar al Ploieștiului”, de Virgil Burla, News.ro, 6 iunie 2017

²⁶⁰ „Sebastian Ghiță scapă de al patrulea mandat de arestare”, digi24.ro, 12 iunie 2017; „Sebastian Ghiță ar urma să fie audiat prin videoconferință în dosarul Ponta-Blair și în cel în care e judecat alături de fostul primar al Ploieștiului” de Virgil Burla, News.ro, 6 iunie 2017.

Sebastian Ghiță, fondatorul România TV²⁶¹, este inculpat în cinci dosare²⁶². Într-unul dintre acestea el a fost pus sub acuzare de procurori pentru că l-ar fi șantajat pe omul de afaceri Theodor Berna, patronul companiei de construcții Tehnologica Radion. În martie 2011, Sebastian Ghiță l-ar fi determinat pe Berna să încheie un contract fictiv cu Asesoft International SA, în valoare de 500.000 de euro, pentru a opri campania de presă demarată împotriva firmei sale de construcții. Materialele de presă erau difuzate pe Realitatea TV, post pe care Ghiță îl controla la momentul respectiv²⁶³. Atacurile mediatice ar fi încetat după semnarea contractului și plata primelor două tranșe în valoare totală de 150.000 de euro. Între timp, Ghiță a părăsit Realitatea TV și a înființat un alt post de televiziune, România TV. Berna a refuzat să achite și restul sumei din contract, ceea ce ar fi dus la o reluare a atacurilor mediatice la adresa companiei sale, de data aceasta pe postul România TV²⁶⁴.

Sebastian Ghiță mai este acuzat de sprijinirea unui grup infracțional organizat (presupus a fi fost condus de Iulian Herțanu, cumnatul fostului premier Victor Ponta – dosarul Hidro Prahova), de trafic de influență, spălare de bani și constituire de grup infracțional organizat (dosarul privind contractele de achiziție de programe informatice finanțate din fonduri publice și din fonduri europene, încheiate în perioada 2007-2015 de mai multe firme, printre care Teamnet International și Asesoft International, controlate de Sebastian Ghiță), iar într-un alt treilea dosar de folosire de informații care nu sunt destinate publicității, santaj, cumpărare de influență și conducerea unui vehicul fără permis (în care este judecat pentru fapte de corupție, alături de foști șefi de Parchet și Poliție din Prahova)²⁶⁵. Un alt dosar vizează un presupus „troc” cu Victor Ponta, în care, potrivit

²⁶¹ Conform datelor furnizate de CNA deținătoarea licenței audiovizuale pentru România TV este Ridzone Computers SRL, societate al cărei unic acționar este Gheorghe Catrinel Maria (managerul România TV) - http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf. Sebastian Ghiță, fondatorul televiziunii, este considerat în continuare patronul de facto al acesteia.

²⁶² „Sebastian Ghiță, achitat în unul din cele cinci dosare în care este acuzat de DNA. Decizia nu este definitivă”, de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 25 septembrie 2017.

²⁶³ „Stilul mafiot în care Sebastian Ghiță controla instituțiile publice din Prahova”, de Sorin Ghica, Ionel Stoica, Adevărul, 27.03.2016.

²⁶⁴ Raport FreeEx 2016-2017.

²⁶⁵ „Sebastian Ghiță, achitat în unul din cele cinci dosare în care este acuzat de DNA. Decizia nu este definitivă”, de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 25 septembrie 2017; „Sebastian Ghiță scapă de al patrulea mandat de arestare”, digi24.ro, 12 iunie 2017; „Fostul șef al Poliției Române Petre Tobă, audiat la instanța supremă într-unul dintre dosarele lui Sebastian Ghiță: Ne-am întâlnit de câteva ori, în cadru oficial”, News.ro, 12 ianuarie 2018; „Portretul de mafiot facut de DNA lui Sebastian Ghiță: Control total în

procurorilor, acesta ar fi beneficiat de 220.000 de euro de la Sebastian Ghiță pentru a organiza vizita fostului premier britanic Tony Blair în România, iar în schimbul banilor l-ar fi desemnat pe omul de afaceri drept candidat pe listele PSD (dosarul „Blair-Ponta”)²⁶⁶. Într-un dosar în care era acuzat ca i-ar fi dat mită primarului orașului Ploiești, Iulian Bădescu, în schimbul finanțării echipei Asesoft, Sebastian Ghiță a fost achitat de ICCJ în septembrie 2017²⁶⁷. Decizia nu este definitivă.

Dan Voiculescu, Camelia Voiculescu, Intact Publishing/ Antena TV Group/ Antena 3

În iunie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis condamnarea a lui Sorin Alexandrescu, directorul Antena Group, la 4 ani și șase luni de închisoare cu executare, pentru șantaj, a Cameliei Voiculescu, președinta grupului Intact, la un an și șase luni de închisoare cu suspendare, pentru complicitate la șantaj, și a lui Șerban Pop, fostul șef ANAF, la doi ani de închisoare cu suspendare și la prestarea a 80 de zile de muncă în folosul comunității, pentru divulgare de informații secrete²⁶⁸. Cei trei au fost condamnați în dosarul în care fuseseră trimiși în judecată în 2013, pentru șantajarea administratorului RCS&RDS Ioan Bendei (cu publicarea unor materiale defăimătoare la adresa lui)²⁶⁹. În schimb, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis în același dosar achitarea lui Dan Voiculescu (fondatorul grupului Intact), a lui George Matiescu (împuternicit Intact), a Antenei 3 și a Intact Publishing. Antena TV Group a fost condamnată la plata unei amenzi penale de 200.000 de lei și la difuzarea hotărârii de condamnare prin intermediul postului Antena 1 timp de o lună, de zece ori. Hotărârea ICCJ este definitivă. Anterior, în 2016, Curtea de Apel București îl condamnase și pe Dan Voiculescu la o pedeapsă de doi ani de închisoare cu executare²⁷⁰.

Prahova”, Ziare.com, 28 martie 2016.

²⁶⁶ „UPDATE Audierea lui Sebastian Ghiță, în dosarul Ponta-Blair, va fi reluată pe 6 iunie”, de Carla Dinu, HotNews.ro, 22 mai 2017.

²⁶⁷ „UPDATE - Sebastian Ghiță, achitat în dosarul în care este acuzat că i-a dat mită o casă fostului primar al Ploieștiului pentru a finanța echipa Asesoft”, News.ro, 25 septembrie 2017.

²⁶⁸ ICCJ. Dosar nr. 6528/2/2013. Hotărârea 236/2017 din 28 iunie 2017.

²⁶⁹ Cazul este descris în detaliu în Raportul FreeEx 2013-2014.

²⁷⁰ „Șantaj la Antene: Sorin Alexandrescu și Dan Voiculescu, închisoare cu executare. Amendă pentru Antena Group”, Ziare.com, 12 mai 2016.

În iulie 2017, Dan Voiculescu a fost eliberat condiționat de judecătorii Tribunalului București, după executarea a 3 ani de închisoare din cei 10 la care fusese condamnat în Dosarul privatizării frauduloase a ICA²⁷¹. Unul dintre motivele care au contat în decizia de eliberare a lui Dan Voiculescu au fost cele 11 cărți pe care aceasta le-a scris în mai puțin de un an și jumătate de detenție²⁷². Statul recuperase la data eliberării sale o parte infimă din prejudiciul pe care Dan Voiculescu trebuie să îl achite ca urmare a condamnării²⁷³. În recuperarea prejudiciului, statul român a confiscat inclusiv sediul grupului Intact, însă proprietățile confiscate sunt dificil de valorificat, deoarece există încă procese deschise de firmele lui Dan Voiculescu²⁷⁴. În ianuarie 2018, Fiscul cerea inclusiv poprirea conturilor lui Mihai Gâdea, director al Antenei 3, pentru recuperarea unui împrumut în valoare de 695.000 de lei, primit de acesta de la Dan Voiculescu²⁷⁵.

Dan Andronic, Evenimentul Zilei

Dan Andronic, patronul Evenimentului Zilei, are trei dosare penale pe rolul instanțelor. În aprilie 2017, Dan Andronic a fost pus sub acuzare de Direcția Națională Anticorupție, pentru mărturie mincinoasă și favorizarea făptuitorului. Conform DNA, Dan Andronic ar fi dat declarații mincinoase în fața procurorilor în Dosarul privind campania prezidențială din 2009. Astfel, la audierile de la DNA din septembrie 2016, acesta ar fi dat declarații mincinoase în legătură cu banii încasați de firma sa pentru consultanța politică acordată în campania electorală din 2009, „urmărind prin aceasta împiedicarea/ îngreunarea tragerii la răspundere penală a unora dintre persoanele inculcate în cauză”, conform rechizitoriului procurorilor²⁷⁶.

²⁷¹ „Omul de afaceri Dan Voiculescu va fi eliberat condiționat; decizia este definitivă”, de Virgil Burla, News.ro, 18 iulie 2017.

²⁷² Ibidem.

²⁷³ „Dan Voiculescu - om bogat, om sărac”, de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 18 iulie 2017; „Cât a recuperat statul din prejudiciul provocat de Voiculescu. Răspunsul oficial de la ANAF”, de Camelia Badea, Ziare.com, 21 iulie 2017.

²⁷⁴ „Dan Voiculescu - om bogat, om sărac”, de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 18 iulie 2017.

²⁷⁵ „Portalul instanțelor: Fiscul cere poprirea conturilor lui Mihai Gâdea, pentru a recupera banii din dosarul lui Voiculescu”, de Ionel Stoica, Ziare.com, 26 ianuarie 2018.

²⁷⁶ „DNA: Dan Andronic, acuzat de mărturie mincinoasă și favorizarea făptuitorului, în dosarul privind campania prezidențială din 2009”, News.ro, 11 aprilie 2017.

Dosarul privind campania prezidențială din 2009 vizează posibile acte de corupție în staff-ul de campanie al lui Traian Băsescu, învingătorul în alegerile din acel an. DNA a trimis dosarul la instanță în mai 2017²⁷⁷.

Punerea sub acuzare a lui Dan Andronic de către DNA, în aprilie 2017, a venit la scurt timp după ce acesta a acuzat-o pe Laura Codruța Kövesi, șefa DNA, că, alături de George Maior, Florian Coldea și Gabriel Oprea s-ar fi implicat în desfășurarea alegerilor din 2009, în favoarea lui Traian Băsescu, și ar fi făcut posibilă victoria acestuia în alegeri²⁷⁸. Dan Andronic a fost consilier al lui Traian Băsescu în acea campanie²⁷⁹. În decembrie 2016, Dan Andronic a candidat în alegerile pentru Camera Deputaților, fără succes, deschizând lista din Giurgiu a Partidului Mișcarea Populară (condus de Traian Băsescu).

Un alt dosar în care Dan Andronic a fost trimis în judecată de DNA, în decembrie 2017, pentru mărturie mincinoasă, este Dosarul Hidroelectrica. În acest dosar Elena Udrea a fost trimisă în judecată de procurorii DNA, pentru trafic de influență și spălarea banilor, respectiv mărturie mincinoasă, în Dosarul Hidroelectrica²⁸⁰. Fosta ministru Elena Udrea este acuzată că, în 2011, ar fi cerut cinci milioane de dolari de la Bogdan Buzăianu, un om de afaceri, pentru ca în schimb să intervină pe lângă persoane-cheie din Ministerul Economiei și din SC Hidroelectrica SA pentru menținerea contractului între această companie de stat și firma omului de afaceri. Conform procurorilor, Elena Udrea ar fi primit, în noiembrie 2011, prin intermediari (Radu Budeanu, fostul patron al CanCan, publicație deținută la acea oră de Energy Holding), 3.800.000 de dolari, dar și o creanță de 900.000 de euro²⁸¹. Creanța în discuție ar viza chiar compania Editura Evenimentul Zilei & Capital, deținută de Dan

²⁷⁷ „Ioana Băsescu, Udrea și Andronic, trimiși în judecată în dosarul campaniei prezidențiale din 2009”, de Camelia Badea, 24 mai 2017.

²⁷⁸ „CUM MI-AM PETRECUT O NOAPTE CU LAURA CODRUȚA KOVESI ȘI FLORIAN COLDEA. Turul doi al alegerilor prezidențiale din 2009, o poveste nespusă | Operațiunea <<Noi suntem Statul!>> (X)”, de Dan Andronic, Evenimentul Zilei, 10 aprilie 2017.

²⁷⁹ „DNA: Dan Andronic, acuzat de mărturie mincinoasă și favorizarea făptuitorului, în dosarul privind campania prezidențială din 2009”, News.ro, 11 aprilie 2017.

²⁸⁰ „Elena Udrea și Dan Andronic, trimiși în judecată de DNA în dosarul Hidroelectrica. Ea ar fi primit mită 3,8 milioane de dolari”, News.ro 20 dec 2017.

²⁸¹ „Elena Udrea și Dan Andronic, trimiși în judecată de DNA în dosarul Hidroelectrica. Ea ar fi primit mită 3,8 milioane de dolari”, News.ro 20 dec 2017.

Andronic (detalii și în raportul FreeEx 2015-2016). Elena Udrea ar fi preluat creanța asupra Editurii Evenimentul Zilei și Capital, printr-o firmă-paravan²⁸².

Conform procurorilor, Dan Andronic ar fi dat declarații mincinoase în acest dosar, afirmând că nu ar fi avut cunoștință de faptul că Elena Udrea ar fi fost beneficiara reală a creanței care i-ar fi permis acesteia să controleze societatea media. Astfel, conform rechizitoriului citat de News.ro, Dan Andronic ar fi afirmat în fața procurorilor că îi comunica Elenei Udrea date privind situația financiară a Evenimentului Zilei doar pentru a se lăuda și că nu i-ar fi cerut Elenei Udrea acordul pentru a publica anumite articole, ci doar s-ar fi consultat cu aceasta pentru a „verifica veridicitatea” informațiilor²⁸³.

Elena Udrea a plecat din țară în februarie 2018, după cum au descoperit reporterii Rise Project²⁸⁴. Elena Udrea a fost condamnată în aprilie 2017 în dosarul Gala Bute, de către judecătoria Înaltei Curți de Casație și Justiție (ICCJ), la o pedeapsă de 6 ani de închisoare cu executare și la restituirea unor sume importante de bani²⁸⁵. Condamnarea nu este definitivă, dosarul aflându-se la data publicării acestui raport în faza de finalizare, în fața unui complet de 5 judecători ai ICCJ²⁸⁶.

În mai 2016, procurorii DNA au pus sechestru pe 90% din acțiunile Editura Evenimentul Zilei și Capital, deținute de Dan Andronic, ca urmare a trimiterii în judecată a lui Dan Andronic (alături de omul de afaceri Remus Truică, Prințul Paul și alte 20 de persoane²⁸⁷) în Dosarul retrocedării ilegale a fermei Băneasa și a 47 de hectare din Pădurea Snagov²⁸⁸ (detalii și în Raportul FreeEx 2015-2016). Potrivit procurorilor, atragerea lui Andronic în

²⁸² Ibidem.

²⁸³ Ibidem.

²⁸⁴ „DIRECȚIA ALINA BICA: COSTA RICA”, de Paul Radu, Rise Project, 14 februarie 2018.

²⁸⁵ „Dosarul <<Gala Bute>>: Elena Udrea, obligată să restituie 8,1 milioane de lei către ANT și 900.000 de euro către doi martori. Instanța i-a confiscat un milion de lei” de Virgil Burla, News.ro, 28 martie 2017.

²⁸⁶ „Vineri, 13 aprilie, ultimul termen în dosarul <<Gala Bute>>. Avocat: „Elena Udrea nu se poate ridica din pat de 22 de zile”, de Maria Dima, Evenimentul Zilei, 28 martie 2018.

²⁸⁷ <http://www.pna.ro/faces/comunicat.xhtml?id=7391>

„Sechestru pe 90% din acțiunile EvZ deținute de Dan Andronic”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 19 mai 2016.

²⁸⁸ „Procurorii DNA au pus sechestru asigurator pe 90% din acțiunile ziarului Evenimentul Zilei, deținut de Dan Andronic”, Ionel Stoica, Adevărul.ro, 18 mai 2016.

grupul infracțional ar fi fost decisă de Remus Truică pentru a-l convinge pe prințul Paul că recuperarea bunurilor revendicate ar putea fi facilitată de presiunile exercitate prin mass-media, dar și de relațiile la nivel înalt pe care le avea jurnalistul²⁸⁹. La data redactării acestui raport, dosarul în care Dan Andronic este inculpat se află pe rolul Curții de Apel Brașov²⁹⁰.

RCS&RDS, televiziunile DIGI

S.C. RCS&RDS S.A., compania acționară a televiziunilor DIGI, și persoane din managementul acestei companii au fost trimise în judecată în august 2017 pentru infracțiunile de dare de mită și spălare de bani²⁹¹.

Urmărirea penală față de RCS&RDS și membri din conducerea sa fusese declanșată de procurori la începutul lunii mai 2017, fiind trimiși în judecată în luna august Ioan Bendei (administrator RCS-RDS), Mihai Dinei (la data faptelor coordonatorul activității juridice a S.C. RCS - RDS SA), Alexandru Oprea (fost director general al RCS&RDS) și RCS&RDS. Pe 16 mai 2017, Digi Communications, acționarul principal al RCS&RDS, s-a listat la Bursa de Valori București²⁹². În aceeași zi, Serghei Bulac, directorul general al Digi Communications și al RCS&RDS, a fost înștiințat, în mod oficial, de către DNA, că a început urmărirea penală și împotriva sa pentru săvârșirea infracțiunii de spălare de bani, informația fiind făcută

²⁸⁹ „Printesa Lia către Dan Andronic: Este atât de important să ajungem la omul potrivit (interceptări)”, V.M. , HotNews.ro, 12 decembrie 2015.

²⁹⁰ Curtea de Apel Brașov. Secția Penală. Dosar nr. 345/64/2016.

²⁹¹ „Dumitru Dragomir și Ioan Bendei, trimiși în judecată pentru luare și dare de mită și complicitate la spălare de bani”, News.ro, 22 august 2017.

²⁹² „Acțiunile DIGI, în prima zi de tranzacționare pe Bursa de Valori București: Prețul mediu era de 42,4 lei la ora 10:33”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 16 mai 2017.

Conform listei proprietarilor posturilor de radio și TV, publicată de CNA, actualizată la 23 ianuarie 2018, pentru Digi 24 – Digi Sport 1 (Digi Sport 2, Digi Sport 3 și Digi Sport 4) – Digi Film – Digi Life (Life Channel) – Digi World (World Channel) – Digi Animal World (Animal World Channel) / Digi Fm – Pro Fm / Digi Online – Digi Play deținătoarea licențelor audiovizuale și avizelor de furnizare a serviciilor media audiovizuale la cerere este societatea RCS & RDS SA, ai cărei acționari sunt: Digi Communications N.V. – 93.575518%, Lista asociați persoane fizice – 6.42443% și Lista asociați persoane juridice – 0.000052%. Acționarii Digi Communications N.V. (sediul înregistrat în Olanda și sediul fiscal în România – listată pe bursă): RCS Management SA (Acțiuni clasa A) – 57.8666%, Acționari – Acțiuni clasa B – 34.2440%, Digi Communications (Acțiuni clasa A) – 5.6093%, Teszari Zoltan (Acțiuni clasa A) – 2.2801%. Acționarii RCS Management SA: Teszari Zoltan – 78.3851%, Digi Communications N.V. – 10%, Bugarszki Sfetozar – 4.5871%, Patap Mihai – 3.6944%, Docea Maria – 3.3333%.
http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf

publică chiar de Digi Communications, a doua zi după listarea la Bursă. Și Serghei Bulac a fost trimis în judecată.

DNA i-a mai trimis în judecată pe Dumitru Dragomir (fostul președinte al Ligii Profesioniste de Fotbal), pentru infracțiunile de luare de mită și spălare de bani, pe Florin-Bogdan Bădiță, la data faptelor administrator al SC BODU SRL, pentru complicitate la luare de mită și spălare de bani, pe Bogdan-Dumitru Dragomir (fiul lui Dumitru Dragomir), la data faptelor asociat unic al SC BODU SRL, pentru complicitate la luare de mită și complicitate la spălare de bani, și pe S.C. BODU SRL pentru complicitate la luare de mită și spălare de bani. SC Integrasoft SRL, deținută, la data faptelor, de RCS&RDS, a fost trimisă în judecată pentru infracțiunea de complicitate la spălare de bani²⁹³.

Dosarul DNA vizează modul în care s-a derulat contractul de difuzare a drepturilor de televizare a meciurilor de fotbal din Liga 1 de către LPF către RCS&RDS²⁹⁴. Astfel, după câștigarea în 2008 a drepturilor de difuzare a meciurilor din Liga I pentru sezoanele competiționale 2008-2009, 2009-2010 și 2010-2011, în contextul crizei economice din 2009, RCS&RDS a dorit o renegociere cu LPF a condițiilor contractuale. În acest context, spun procurorii DNA, „inculpatul Dumitru Dragomir, urmărindu-și interesul personal, întrevăzut din iminenta neîndeplinire a obligațiilor contractuale ale consorțiului, a solicitat reprezentanților SC RCS&RDS SA să intre într-un parteneriat de afaceri cu firma pe care acesta o controla”²⁹⁵. „Conținutul contractului a fost anume conceput de părți astfel încât să creeze aparența unei asocieri tipice și să mascheze cât mai bine voința lor reală, aceea de a da, respectiv de a lua, mită. În baza acestui contract, în perioada 18 august 2009 – 10 mai 2011, SC RCS&RDS SA a plătit către SC Bodu SRL, în 27 de tranșe, suma de 3.100.000 euro (13.059.290 lei). În perioada 2015-2016 părțile implicate în încheierea contractului de asociere în participațiune, au acționat pentru <<spălarea>> și <<curățarea>> sa de caracterul infracțional, în scopul disimulării originii ilicite a acestuia. Astfel, între SC RCS&RDS SA, SC Bodu SRL și SC Integrasoft SRL au fost încheiate mai multe acte juridice, părțile preocupându-se exclusiv să confere contractului de asociere în participațiune un

²⁹³ „Dumitru Dragomir și Ioan Bendei, trimiși în judecată pentru luare și dare de mită și complicitate la spălare de bani”, News.ro, 22 august 2017.

²⁹⁴ „Anunț DIGI pe bursă: Serghei Bulgac, directorul general al RCS&RDS, este urmărit penal în legătură cu săvârșirea infracțiunii de spălare de bani”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 17 mai 2017.

²⁹⁵ Comunicat DNA din 22 august 2017. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8338>

caracter licit, în special în privința sumei de 3.100.000 euro, plătită în condițiile de mai sus. Aceste operațiuni, care s-au derulat până în anul 2016, au condus în final la cumpărarea de către SC RCS&RDS SA a afacerii care a stat la baza contractului de asociere”, au mai susținut procurorii DNA²⁹⁶.

Într-un alt dosar, în care este acuzat de delapidarea LPF, în aceeași perioadă de derulare a contractului pentru meciurile din Liga 1 (2011- 2014), Dumitru Dragomir a fost condamnat în 2016 la 7 ani de închisoare cu executare²⁹⁷ (detalii în Raportul FreeEx 2016-2017). Decizia nu este definitivă.

Sorin Strutinsky, Telegraf, Neptun TV

Sorin Strutinsky, patron al ziarului Telegraf și al Neptun TV²⁹⁸, a fost condamnat, în decembrie 2017, de Tribunalul Constanța, la 7 ani și 4 luni de închisoare într-un dosar de trafic de influență²⁹⁹. El este acuzat de procurori că ar fi primit circa două milioane de euro de la companii care aveau contracte cu statul pentru a interveni pe lângă instituții publice pentru a facilita plata unor facturi emise de către aceste companii. Strutinsky ar fi pretins un comision de 10 la sută din facturile încasate³⁰⁰. Tribunalul Constanța l-a condamnat pe Strutinsky pentru infracțiunile de trafic de influență, infracțiunea de instigare la

²⁹⁶ Comunicat DNA din 22 august 2017. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8338>

²⁹⁷ „Dumitru Dragomir, condamnat la 7 ani de inchisoare in dosarul in care este acuzat de delapidarea LPF”, *StirileProTV.ro*, 23 Iunie 2016.

²⁹⁸ Mai exact, patron al Neptun TV, Neptun TV București, Neptun (Radio), Radio Mamaia.

Conform listei proprietarilor posturilor de radio și TV, publicată de CNA, actualizată la 23 ianuarie 2018, deținătoarea licențelor audiovizuale pentru Neptun TV – Neptun TV București / Neptun – Radio Mamaia este societatea Soti Cable Neptun SRL, ai cărei asociați sunt: Strutinsky Sorin Gabriel – asociat principal – 50%, Conpress Holding SRL – 25%, Cârciog Mihail Gheorghe – 12,5%, Ring Star SRL (asociat unic Moga Răzvan Adrian) – 10% și Mereuță Valeriu – 2,5%. Asociații Conpress Holding SRL sunt: Ciocoiu Sanda – 48%, Cârciog Mihail Gheorghe – 28%, Strutinsky Sorin Gabriel – 24%²⁹⁸.

²⁹⁹ Tribunalul Constanța. Secția penală. Dosar nr. 1231/118/2015. Hotărâre nr. 630/2017 din 22.12.2017.

³⁰⁰ „Procesul lui Sorin Strutinsky s-a terminat! Ce decizie va lua judecătorul Leonard Iustin Bourceanu (rechizitoriu + document)”, de Ionuț Zagoneanu, *Ziua de Constanța*, 17 octombrie 2017; „Rechizitoriu Trimitere în judecată Gabriel-Sorin Strutinsky, „trezorierul”, tandemului Mazăre – Constantinescu (document)”, 5 martie 2015; „Milionarul Sorin Strutinsky, reacție după condamnarea la 7 ani și 4 luni pentru Corupție: <<S-a dorit spectacol mediatic. Actorii Binomului sunt aceiași!>>”, de Ionel Stoica, *Danuț Capatin, Adevărul*, 26 decembrie 2017.

infracțiunea de spălare a banilor în formă continuată și instigare la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, în formă continuată. Decizia nu este definitivă.

Tot în decembrie 2017, Sorin Strutinsky a mai fost trimis în judecată într-un alt dosar, care vizează Spitalul Clinic Județean de Urgență, și în care procurorii îl acuză de complicitate la luare de mită în formă continuată și trafic de influență³⁰¹. Conform procurorilor, schema folosită de Strutinsky ar fi fost aceeași: pretindea 10 la sută din facturile pentru care obținea plata din partea instituției publice beneficiare, în acest caz Spitalul Clinic Județean de Urgență.³⁰²

În plus, Strutinsky este judecat și în dosarul Polaris, în care, conform procurorilor, ar fi folosit instituțiile de media pe care le are în proprietate pentru a prelua mita destinată primarului Constanței, Radu Mazăre, fost jurnalist și fost asociat al lui Strutinsky în aceste companii media.

Radu Mazăre a plecat din țară la sfârșitul anului 2017, în Madagascar, unde a și anunțat că va cere azil politic. Ulterior, în ianuarie 2018, pe numele lui Radu Mazăre a fost emis un mandat internațional de arestare.³⁰³

În dosarul Polaris, Radu Mazăre este cercetat pentru luare de mită, abuz în serviciu și conflict de interese alături de partenerul său de afaceri, Sorin Strutinsky, fiind acuzat că ar fi produs statului un prejudiciu de 26 de milioane de euro. DNA susține că Mazăre ar fi primit peste șapte milioane de euro de la o societate comercială, pentru că i-ar fi asigurat acesteia câștigarea unei licitații organizate de Primăria Constanța pentru gestionarea serviciului de salubritate a orașului. Procurorii susțin că banii au ajuns la primar prin intermediul unor contracte de publicitate fictive încheiate între societatea Polaris M Holding și SC Soti Cable Neptun SRL, societate controlată de Mazăre și Strutinsky³⁰⁴. Polaris M Holding aparține

³⁰¹ „Milionarul Sorin Strutinsky, reacție după condamnarea la 7 ani și 4 luni pentru Corupție: <<S-a dorit spectacol mediatic. Actorii Binomului sunt aceiași!>>”, de Ionel Stoica, Danuț Capatin, Adevărul, 26 decembrie 2017.

³⁰² „Ședință secretă Ce spun cei de la DNA despre Spitalul Clinic Județean din Constanța!” de Ionuț Zagoneanu, Ziua de Constanța, 28 martie 2018.

³⁰³ „ICCJ stabilește definitiv ca Radu Mazăre să fie arestat. Se emite mandat internațional pe numele său”, de Cătălin Lupășteanu, Libertatea, 22 ianuarie 2018.

³⁰⁴ „Radu Mazăre, reținut de DNA pentru luare de mită. Prejudiciu de 26 de milioane de euro”, Realitatea.net, 16 martie 2015.

deputatului PSD Eduard Martin. Procurorii susțin că aceste contracte nu aveau un scop economic, o mare parte din materialele promoționale fiind de fapt știri, multe dintre ele neavând vreo legătură cu Polaris M Holding SRL³⁰⁵. De exemplu, în 2008, societatea a plătit televiziunii Neptun TV suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri, în timp ce un alt contract de publicitate încheiat cu Antena TV Group avea o valoare de 50 de ori mai mică, sub 20.000 de euro anual.

De asemenea, Mazăre este acuzat că ar fi folosit aceeași metodă a contractelor de publicitate fictive pentru a primi două milioane de euro de la reprezentanții a două societăți comerciale, în scopul facilitării emiterii documentațiilor de urbanism necesare construirii unor mall-uri în Constanța³⁰⁶.

Dintr-o sesizare a ANI către DNA reiese că Primăria Constanța a semnat contracte în valoare de peste 4.5 milioane de euro cu societățile comerciale ale lui Sorin Gabriel Strutinsky (SC Conpress Holding SRL și SC Soti Cable Neptun SRL)³⁰⁷, informații care fuseseră publicate de-a lungul vremii și de presă. Cele două societăți menționate sunt principalii acționari ai televiziunii Neptun TV, unde și Radu Mazăre a avut această calitate până în 2002. Contractele cu SC Conpress Holding SRL au avut ca obiect paza obiectivelor publice din Constanța și Mamaia, în timp ce contractul cu SC Soti Cable Neptun SRL viza organizarea unor spectacole cu ocazia evenimentului „Sărbători de Iarnă - Orașelul Copiilor 2013”³⁰⁸, potrivit procurorilor.

Instituțiile de presă ale lui Strutinsky mai sunt implicate și în alte dosare penale. Astfel, partenerul de afaceri al lui Sorin Strutinsky și al primarului Mazăre, președintele Consiliului Județean Constanța, Nicușor Constantinescu, este urmărit penal din 2015 pentru mai multe infracțiuni printre care abuz în serviciu, conflict de interese și corupere a alegătorilor³⁰⁹,

³⁰⁵ „Cum explică DNA șpaga lui Mazăre. <<Polaris a plătit televiziunii Neptun suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri!>>”, Ionel Stoica, EvZ.ro, 27 martie 2015.

³⁰⁶ „Firma care i-a dat 7 milioane de euro lui Mazăre ca să câștige o licitație este a deputatului Eduard Martin”, Cosmin Văideanu, Mediafax.ro, 17 martie 2015.

³⁰⁷ „Omul de afaceri Sorin Strutinsky, reținut de procurorii DNA”, Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 4 februarie 2015.

³⁰⁸ Ibidem.

³⁰⁹ „Nicușor Constantinescu a fost reținut de procurorii DNA pentru abuz în serviciu. <<E o continuare a hartuirii mele politice>>”, ȘtirileProTV.ro, 19 februarie 2015; „UPDATE Nicușor Constantinescu, reținut pentru conflict de interese și corupere a alegătorilor, potrivit avocatului acestuia”, Nona Jalbă,

într-unul dintre aceste dosare fiind condamnat definitiv, în 2016, la 5 ani de închisoare cu executare³¹⁰. Procurorii susțineau în 2015 că președintele Consiliului Județean Constanța ar fi finanțat ilegal televiziunea Neptun TV și ziarul Telegraf, prin intermediul unor contracte cu societățile care operează aceste instituții media³¹¹.

Soti Cable Neptun se află în procedură de reorganizare și și-a scos la licitație bunurile mobile³¹². Telegraf Advertising, compania editoare a Telegraf, se află în procedură de insolvență³¹³. Bunurile lui Sorin Strutinsky se află sub sechestru, la cererea procurorilor.

Radu Mazăre, Nicușor Constantinescu și Sorin Strutinsky sunt parteneri vechi de afaceri. Radu Mazăre și Nicușor Constantinescu s-au retras din acționariatul Conpress Holding în 2002³¹⁴. Strutinsky mai este în prezent asociat cu Mazăre și Constantinescu doar în Conpress Group SRL – în insolvență³¹⁵, Xenoti SRL – în insolvență, Ideea Contrast SRL – în funcțiune, conform datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului. Statul a instituit sechestru asigurator pentru părțile sociale ale celor trei, la toate societățile enumerate mai sus.

Radu Mazăre (fugit în Madagascar, are mandat de arestare internațional), Nicușor Constantinescu (care execută o pedeapsă de 5 ani de închisoare³¹⁶) și Sorin Strutinsky au aderat în martie 2018 la Inițiativa România 3.0, o mișcare politică al cărei inițiator este

Agerpres.ro, 19 februarie 2015; „Nicușor Constantinescu, în sala de judecată pentru a se decide dacă va fi arestat preventiv sau cercetat în libertate”, Nona Jalbă, Agerpres.ro, 20 februarie 2015.

³¹⁰ „Nicușor Constantinescu, condamnat la 5 ani de închisoare cu executare în dosarul Centrului Militar Zonal - decizie definitivă”, de I.C., HotNews.ro, 29 iunie 2016; „UPDATE Nicușor Constantinescu a solicitat să execute pedeapsa în regim semideschis pentru că suferă de cancer și obezitate / Instanța i-a respins definitiv cererea”, de G.S., HotNews.ro, 25 iulie 2017.

³¹¹ Cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015.

³¹² „Bunurile deținute de Soti Cable Neptun SRL, de vânzare. Când va avea loc licitația. Ce se poate achiziționa”, de Nicoleta Baci, Ziua de Constanța, 11 ianuarie 2018.

³¹³ „Tribunalul Constanța a ridicat în tot dreptul de administrare al Telegraf Advertising”, de Ionuț Zagoreanu, Ziua de Constanța, 22 martie 2018; „Ziarul Telegraf, din Constanța, a intrat în insolvență”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 14 iulie 2017.

³¹⁴ „Contractele Republicii Mazăre”, de Ovidiu Vanghele, Centrul de Investigații Media, 22 mai 2013.

³¹⁵ „Conpress Group, firma veterană a lui Mazăre și Constantinescu, la ananghie/ Fiscul vinde sediile Soti Cable și Telegraf la licitație”, de Nicoleta Baci și Nicoleta Nicolae, Ziua de Constanța, 15 mai 2015.

³¹⁶ „Nicușor Constantinescu, condamnat la 5 ani de închisoare cu executare în dosarul Centrului Militar Zonal - decizie definitivă”, de I.C., HotNews.ro, 29 iunie 2016

fostul ofițer SRI Daniel Dragomir³¹⁷ (detalii despre D. Dragomir în capitolul Presa și Serviciile).

Aristotel Căncescu, Mix TV

Aristotel Căncescu, președinte al Consiliului Județean Brașov și președinte al filialei județene a PNL, a fost trimis de DNA în judecată în 2017 în două noi dosare. Căncescu are pe rolul instanțelor șase dosare penale instrumentate de DNA.

Astfel, în iunie 2017, a fost trimis în judecată pentru că, în 2012, ar fi luat mită în valoare de 485.000 de lei de la șapte persoane pentru a le trece pe acestea pe lista de candidați pentru alegerile din 2012 ale PNL. Procurorii susțin că suma pretinsă ar fi variat în funcție de locul pe care s-a aflat fiecare dintre cei 7 pe lista de candidați³¹⁸. Cu două săptămâni înainte de trimiterea în judecată, Aristotel Căncescu a demisionat din PNL. El a acuzat conducerea partidului că „duce o luptă populistă pentru imagine, îndepărtându-se de membrii săi de partid și de interesele lor” și că „în așa-zisa <<luptă împotriva corupției>> sunt lăsați pradă instituțiilor coercitive ale statului sute de aleși locali, primari și președinți de consilii județene”³¹⁹. El a acuzat și DNA: „Nimic din ce s-a dat – abuziv! – publicității la reținerea mea, în 2014, nu se mai regăsește în rechizitoriul final, ceea ce dovedește că, atât eu, cât și alți colegi ai mei, trebuia să fim <<luați>>, adică îndepărtați din viața politică”³²⁰. De asemenea, Căncescu l-a nominalizat pe șeful SRI Brașov, numit de generalul Coldea, ca fiind cel responsabil de instrumentarea dosarelor sale.³²¹

La începutul lunii iulie 2017, Căncescu a fost trimis în judecată într-un alt dosar, pentru infracțiunea de abuz în serviciu dacă funcționarul public a obținut pentru sine ori pentru altul un folos necuvenit, în formă continuată³²². Procurorii DNA susțin că președintele CJ

³¹⁷ „Mișcarea civică la care au aderat Strutinsky și Constantinescu se organizează în filiale și vrea să participe la viitoarele alegeri”, de Lavinia Siclitaru, Ziua de Constanța, 19 martie 2018.

³¹⁸ Comunicat DNA din 21 iunie 2017.

³¹⁹ „Scrisoare de DEMISIE EXPLOZIVĂ la PNL. Un fost lider marcant din țară PĂRĂSEȘTE partidul”, de Cozma Dumitru, Evenimentul zilei, 9 iunie 2017.

³²⁰ Ibidem.

³²¹ Ibidem.

³²² Comunicat al DNA din 3 iulie 2017. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=8264>

Brașov ar fi determinat-o pe directoarea generală a DGASPC Brașov să achiziționeze mai multe produse și lucrări prestabilite la valori nejustificate de mari sau care nu erau necesare instituției. Procedurile de achiziție publică ar fi fost falsificate astfel încât beneficiarii ale contractelor să fie anumite societăți comerciale.

Aristotel Căncescu deține în Brașov Super FM și Mix TV, prin societatea Canaris SRL, la care este unic acționar³²³.

Maricel Păcuraru, Realitatea TV³²⁴

Maricel Păcuraru a fost eliberat condiționat în ianuarie 2017³²⁵. În 2014, el fusese condamnat de Curtea de Apel București³²⁶, în dosarul polițelor de asigurare pentru angajații Poștei Române, la o pedeapsă de 4 ani de închisoare și la interzicerea, pe perioada executării pedepsei și 5 ani după executarea pedepsei principale, a drepturilor de a fi ales în autoritățile publice sau în funcții electivale publice și de a ocupa o funcție implicând exercițiul autorității de stat, pentru săvârșirea a două infracțiuni de spălare de bani și complicitate la abuz în serviciu contra intereselor publice în formă calificată și în formă continuată³²⁷.

Maricel Păcuraru este acționar majoritar al Realitatea TV, Realitatea FM și Realitatea Plus, împreună cu Cozmin Gușă, prin Strategies Research Investments SRL³²⁸. În 2013, procurorii DNA au anunțat că efectuează acte de urmărire penală față de Maricel Păcuraru, alături de alte persoane, pentru suspiciunea că, în cadrul procedurii insolvenței SC Realitatea Media, ar fi derulat acțiuni infracționale, cu scopul de a prejudicia societatea respectivă³²⁹. Până în aprilie 2018 dosarul nu a fost trimis în judecată. La începutul lunii

³²³ Lista proprietarilor în domeniul audiovizual publicată de CNA, actualizată în ianuarie 2018. http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf

³²⁴ La care se adaugă Realitatea FM și Realitatea Plus.

³²⁵ „Maricel Păcuraru, patronul Realitatea TV, a fost eliberat condiționat”, de V.M., HotNews.ro, 26 ianuarie 2017.

³²⁶ Decizia penală 1332 din 03.11.2014.

³²⁷ <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=5534>

³²⁸ Lista proprietarilor în domeniul audiovizual publicată de CNA, actualizată în ianuarie 2018. http://www.cna.ro/IMG/pdf/Proprietarii_posturilor_de_radio_si_TV_SITE-3.pdf

³²⁹ Comunicat DNA din 15 octombrie 2013. <http://www.pna.ro/comunicat.xhtml?id=4374>

aprilie 2018, avocata lui Sorin Ovidiu Vîntu anunța că DNA l-ar fi pus pe Maricel Păcuraru sub urmărire penală, informație neconfirmată de autorități³³⁰.

Într-un interviu din ianuarie 2017, Sorin Ovidiu Vîntu declara: „Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru mi-au furat trustul Realitatea și compania P.S.V., transcriind prin fals acțiunile celor două societăți pe numele lor”³³¹. Referitor la relația cu Elan Schwartzberg, cel care a preluat Realitatea de la Vîntu înainte ca, la rândul său, să piardă proprietatea acesteia în timpul procesului de insolvență în favoarea lui Cosmin Gușă și Maricel Păcuraru, Vîntu a precizat: „Am încercat să protejiez acest trust de presă (Realitatea TV, n.r.) apelând la niște oameni în care la momentul acela aveam încredere. Unul dintre ei a fost domnul Elan Schwartzberg, care s-a dovedit în final a fi un escroc. Am trecut compania proprietară pe Realitatea printr-un contract de trustee la domnul Elan Schwartzberg (...). Deci domnul Elan nu a deținut niciodată Realitatea, grupul Realitatea”, a mai declarat Sorin Ovidiu Vîntu, în martie 2018, la B1 TV³³².

Liviu Man, Dan Pârcălab, Aurelian Grama, grupul local de presă Gazeta

În decembrie 2017, Curtea de Apel Galați i-a achitat pe inculpații din dosarul Gazeta, trimiși în judecată de DIICOT în 2007. După aproape 11 ani de procese, într-un dosar cu un traseu sinuos, care a fost inclusiv retrimis procurorilor pentru refacerea rechizitoriului, Curtea de Apel Galați i-a achitat pe Liviu Aurel Man, Călin Dan Pârcălab, Aurelian Grama, Ioan Oțel, Dorel Alexandru Vidican, Adrian Avarvarei, Aurel Mureșan, Memoranda Suppllexa Solomon (fostă Onac) și Anca Elena Vodă (fostă Cocuț) pentru săvârșirea infracțiunilor de șantaj în formă continuată, asociere în vederea constituirii unui grup infracțional și spălare de bani³³³. Hotărârea este definitivă. Anterior, în 2016, Tribunalul Brăila îi achitase pe o parte dintre cei inculpați, dar dispusese sentințe cu închisoarea, cu suspendare, pentru Liviu

³³⁰ „Maricel Păcuraru, patronul Realitatea TV, urmează să fie trimis în judecată pentru preluarea ilegală a televiziunii”, de S.T., Antena3.ro, 2 aprilie 2018; „Maricel Păcuraru, patronul Realitatea TV, a fost pus sub urmărire penală pentru preluarea ilegală a televiziunii”, Libertatea, 2 aprilie 2018.

³³¹ „Vîntu: Maricel Păcuraru și Cozmin Gușă mi-au furat trustul Realitatea”, cotidianul.ro, 25 februarie 2017.

³³² „Sorin Ovidiu Vîntu: Escrocii de Elan Schwartzberg, Cozmin Gușă și Maricel Păcuraru nu au deținut niciodată Realitatea (VIDEO)”, B1.ro, 9 martie 2018.

³³³ Curtea de Apel Galați. Dosar nr. 985/44/2016. Obiect: șantajul (art. 207 NCP) Dosar nr. 964/113/2007. Hotărâre 1342/2017 20.12.2017.

Aurel Man, Călin Dan Pârcălab, Aurelian Grama, Ioan Oțel, Dorel Alexandru Vidican, Adrian Avarvarei, Aurel Mureșan³³⁴.

Pe 19 ianuarie 2007, nouă persoane din conducerea grupului local de presă Gazeta fuseseră trimise în judecată sub acuzația de șantaj, asociere în vederea constituirii unui grup infracțional și spălare de bani, șase dintre acestea fiind și arestate preventiv pentru o perioadă de câteva luni. Birourile companiei, inclusiv redacțiile Bună Ziua Ardeal și Gazeta de Cluj, cât și locuințele celor acuzați au fost percheziționate. Procurorii au confiscat computerele celor două redacții. Drept urmare, patru publicații ale grupului a trebuit să își suspende activitatea pentru câteva zile, lipsind de pe piață³³⁵.

După cum am relatat în Raportul FreeEx 2006, procurorii declanșaseră investigații în acest dosar încă din 2004, după ce un grup de oameni de afaceri și membri ai administrației locale depuseseră plângeri, acuzând managementul Gazeta de șantaj. Conform rechizitoriului procurorilor, trustul Gazeta s-ar fi folosit de investigațiile jurnalistice pentru a obține contracte de publicitate de la subiecții respectivelor investigații. Câteva dintre aceste articole ar fi fost publicate, altele nu ar fi văzut niciodată lumina tiparului. Operațiunea procurorilor a declanșat o serie de alte declarații din partea unor oameni de afaceri, politicieni sau funcționari publici din Transilvania, care susțineau că și ei ar fi fost șantajați de persoane din grupul Gazeta. Un jurnalist, fost angajat al grupului, a afirmat că astfel de activități ar fi finanțat publicațiile grupului³³⁶. De asemenea, una dintre cele nouă persoane acuzate a recunoscut existența acestor practici și faptul că a fost implicat în ele³³⁷. Conform rechizitoriului procurorilor, citat în Raportul FreeEx 2006, două dintre persoanele

³³⁴ Sentința penală nr. 70 din 15.04.2016 pronunțată de Tribunalul Brăila în dosarul nr. 964/113/2007.

³³⁵ Raportul FreeEx 2006.

³³⁶ „Gazeta de șantaj, ciocu' mic!”, de Florin Cuc - Informatia de Vest, publicat de Hotnews.ro, 5 septembrie 2005.

³³⁷ Raportul FreeEx 2006.

Detalii despre dosarul Gazeta în:

„Dosarul Gazeta a făcut valuri la Ckuj și se sparge la Brăila. Opt ani de procese și numărăm în continuare”, ClujJust. Ro, 17 decembrie 2014.

„Au plătit <<taxa de protecție>> jurnaliștilor lui Man”, România liberă, 26 ianuarie 2007.

„Dosarul de șantaj de presă Gazeta - la final, după zece ani: Curtea de Apel Galați i-a achitat pe toți inculpații”, de Red. Știri, HotNews.ro, 21 decembrie 2017.

inculpate, Adrian Avarvarei (fost angajat la U.M. 0215) și Ioan Oțel (fost șef al Serviciului de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog Cluj) ar fi adunat informații compromițătoare cu privire la politicieni, persoane potente financiar sau care ocupau funcții importante în administrația locală sau în instituții publice pe care ulterior grupul de presă le-ar fi folosit pentru investigații și șantaj. Informațiile le-ar fi fost furnizate inclusiv de polițiști aflați în exercițiul funcțiunii³³⁸. Hotărârea Curții de Apel Galați a infirmat rechizitoriul procurorilor.

Concluzii:

- 2017 a adus un nou val de dosare penale pentru patroni din presa centrală și locală.
- Acuzele variază de la mărturie mincinoasă, trafic de influență, spălare de bani, constituire de grup infracțional organizat, șantaj, dare de mită, etc., până la crime împotriva umanității (Dosarul Mineriada în care este trimis în judecată Adrian Sârbu).
- Doi patroni se află în procedură de extrădare, unul în Marea Britanie (Alexander Adamescu, România liberă), altul în Serbia (Sebastian Ghiță, cel care controlează România TV).
- Trei patroni media au fost eliberați condiționat din închisoare: Dan Voiculescu (a cărui familie deține Intact Publishing, Antena Group și Antena 3), Dan Diaconescu (fost patron OTV), Maricel Păcuraru (Realitatea TV).
- Un manager media și un patron media au fost condamnați definitiv pentru șantaj (Sorin Alexandrescu, directorul Antena Group la închisoare cu executare și Camelia Voiculescu, președinta grupului Intact, la închisoare cu suspendare).
- Unele dosare penale sunt invalidate în justiție, ceea ce înseamnă că ori sunt greșit instrumentate ori sunt abuzive. Alte dosare trenează ani de zile fără a fi trimise în judecată sau clasate.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Nu vă puneți credibilitatea profesională în joc, devenind instrumente de apărare ale patronilor de presă, în lupta cu justiția.

³³⁸ Ibidem.

PRESIUNI ÎN REDACȚII

Acuzații de cenzură la Agerpres

În ianuarie 2017, SRJ MediaSind a semnalat prezența unor „tentative de limitare a libertății de exprimare și de obstrucționare a adevărului” la Agerpres și a cerut intervenția Parlamentului, după ce jurnalistului Marius Hossu, angajat al agenției de presă, i-au fost retrase trei materiale despre protestele antiguvernamentale, care constau în traduceri ale felului în care erau relatate aceste evenimente de presa internațională (Reuters, Agenția France Press și Agenția Deutsche Press)³³⁹. La rândul său, jurnalistul Marius Hossu a spus că „știrile au fost anulate fără explicații” și a vorbit despre un „posibil act de cenzură”, pentru care a sesizat Comisia de Etică³⁴⁰.

Alexandru Giboi, directorul Agerpres, a declarat că știrile nu ar fi corespuns standardelor agenției, pe motiv că reprezentau traduceri integrale ale unor articole din presa străină referitoare la evenimente din țară, și că Agerpres ar fi realizat un alt material despre cum au acoperit agențiile internaționale protestele³⁴¹. Pe de altă parte, însă, FRJ MediaSind a semnalat că niciun document cu efecte juridice din agenția de presă nu interzicea publicarea unei traduceri integrale a unei relatări din presa internațională, că nu se respectaseră procedurile interne de anulare a unor știri, și, mai mult, că materialul publicat de Agerpres în locul celor trei scoase omitea orice referire din presa străină la liderul unui important partid politic³⁴².

Șefa corespondenților de la Adevărul a demisionat acuzând presiuni³⁴³

În ianuarie 2017, Ramona Ursu, coordonatoarea secției de corespondenți a redacției Adevărul, și-a dat demisia și a relatat pe Facebook că redactorul șef Dan Marinescu i-a spus

³³⁹ „SRJ MediaSind cere intervenția Parlamentului în cazul acuzațiilor de cenzură de la Agerpres”, Loredana Diacu, Epochtimes-Romania.com, 26 ianuarie 2017.

³⁴⁰ „Autorul știrilor anulate de Agerpres: <<Poate fi un act de cenzură. Am sesizat comisia de etică>>”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 ianuarie 2017.

³⁴¹ „Agerpres a anulat aseară trei știri despre proteste. Care au fost motivele”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 ianuarie 2017.

³⁴² Comunicat FRJ MediaSind

³⁴³ Caz prezentat și în Raportul FreeEx 2016-2017.

că patronul ziarului, Cristian Burci, ar fi făcut presiuni asupra lui, din cauza unor editoriale critice publicate de ziaristă despre Victor Ponta și Sebastian Ghiță³⁴⁴.

Ramona Ursu a declarat că aceasta nu fusese prima dată când primise reproșuri de acest fel din partea conducerii, dar că de data aceasta redactorul șef i-ar fi spus că situația de la ziar semăna cu o „întoarcere în epoca Năstase” și i-ar fi cerut să-și „modeleze” opiniile. „Când este vorba despre libertatea de gândire, nu cred că există, și nici nu ar trebui să existe, negocieri. [...] I-am și spus, de altfel, redactorului-șef, că înțeleg inclusiv faptul că patronul ziarului poate face ce vrea cu afacerea lui. Sigur, faptul că personal nu sunt de acord ca un patron de ziar să dicteze și politica editorială, asta ține exclusiv de felul în care gândesc eu.”, a mai scris Ramona Ursu pe Facebook.

Ondine Gherguț și Mălin Bot, concediați de la România liberă³⁴⁵

În februarie 2017, România liberă (RL) i-a concediat pe Ondine Gherguț și pe Mălin Bot, directorul ziarului, Sabin Orcan, invocând reducerea cheltuielilor drept argument pentru această decizie³⁴⁶.

Pe de altă parte, Mălin Bot a susținut că a fost concediat la cererea lui Alexander Adamescu (fiul proprietarului RL, Dan Adamescu – decedat în ianuarie 2017). „Singurul lucru ar fi că am participat, duminică, la protestul de la Timișoara, unde am ținut și un discurs”³⁴⁷, a susținut Mălin Bot.

La rândul său, jurnalista Ondine Gherguț a scris pe Facebook: „Am fost anunțată joi că dl director editorial Sabin Orcan mi-a reziliat contractul, iar motivul ar fi fost faptul că sunt apărătoarea anticorupției și a DNA”.

³⁴⁴ <https://www.facebook.com/Ramonaursu9/posts/1207891012611738>

³⁴⁵ Caz prezentat și în Raportul FreeEx 2016-2017.

³⁴⁶ „Sabin Orcan, reacție după concedierea lui Mălin Bot și Ondine Gherguț de la România liberă”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 24 februarie 2017.

³⁴⁷ „Mălin Bot, concediat de la România liberă. Ce spune jurnalistul despre motivele plecării”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 februarie 2017.

Redactorul-șef Robert Veress a demisionat de la Puterea

În februarie 2017, redactorul șef al publicației Puterea, Robert Veress, a demisionat din funcție, acuzând pe blogul său³⁴⁸ că publicației i s-a impus o politică editorială favorabilă PSD. Jurnalistul a relatat că, după câștigarea alegerilor parlamentare de către PSD, a primit „semnale” că politica editorială urma să se modifice în sensul susținerii PSD, dar că Gabriel Bleandă, finanțatorul ziarului, a contrazis inițial suspiciunile acestuia, susținând că dorea ca publicația să aibă un ton echilibrat, echidistant.

Concomitent, potrivit ziaristului, Bleandă a început să-i transmită diverse propuneri de subiecte/ materiale de presă, din partea lui Horia Mihălcescu, fost consilier de imagine al unor membri PSD, fost consilier de imagine al Elenei Udrea, fost candidat la Camera Deputaților din partea PSD în 2012³⁴⁹. Printre exemplele de propuneri făcute de Mihălcescu redacției prin intermediul lui Bleandă, conform lui Robert Veress, s-au numărat: solicitarea de a se publica o știre în care Gabriel Sigmar, vicecancelarul Germaniei, îl felicita pe Liviu Dragnea și cererea publicării unui material laudativ despre vizita lui Dragnea și Grindeanu la Casa Albă. Un alt subiect propus de Mihălcescu via Bleandă, potrivit lui Veress, era legat de condițiile de detenție. De asemenea, jurnalistul a susținut că, atunci când a refuzat cel de-al doilea subiect, Bleandă a spus în redacție că salariile aveau să întârzie „din cauza inflexibilității redactorului șef”³⁵⁰. Veress a mai scris că, ulterior, Bleandă i-a spus că i-a cerut bani cu împrumut lui Mihălcescu pentru plata salariilor, dar că acesta nu îi răspundea la apeluri și mesaje, pe motiv că redacția nu publicase ce solicitase el. O perioadă, jurnalistul a relatat că a încercat să facă față acestei situații, crezând că va reuși să accepte sau să blocheze din comenzi, după caz, astfel încât „să nu-i înjosească CV-ul”³⁵¹. Însă, în urma unei divergențe cu un coleg de redacție, care l-a întâmpinat cu un refuz atunci când i-a semnalat că o știre trebuia modificată, deoarece era subiectivă (pro-PSD), lui Veress i s-a spus că nu face el politica editorială, ci Bleandă. Veress a mai relatat pe blogul său că l-a confruntat pe Bleandă în această privință și că acesta i-a confirmat că niciun material nu mai putea fi publicat fără acordul său. Acuzat de Bleandă că era subiectiv, Veress i-a cerut un exemplu în

³⁴⁸ Blogul lui Robert Veress: <http://informatii-opinii.blogspot.ro/>

³⁴⁹ „PSD a plătit ca să fiu dat afară de la PUTEREA, cu schimbarea politicii editoriale, Robert Veress”, Informații-Opinii.Blogspot.com, 8 februarie 2017.

³⁵⁰ Ibidem.

³⁵¹ Ibidem.

sprijinul acestei afirmații, și, potrivit spuselor sale, Bleandă i-a reproșat că scrisese despre „cretinii de părinți care-și duc copiii în Piața Victoriei”. Potrivit lui Veress, Bleandă i-a făcut acest reproș deși știa că ziaristul fusese într-o zi la protest cu fiica și soția sa. Acest fapt a stârnit indignarea lui și l-a determinat să demisioneze. „Una e să mă faci pe mine cretin (nu tolerez nici asta, dar aș fi reacționat altfel), alta este să te legi de familia mea”, a declarat Robert Veress pentru ActiveWatch.

Ulterior demisiei jurnalistului, deținătorul brandului Puterea la OSIM, Adrian Thiess, i-a somat pe cei care administrau publicația ca în 24 de ore să nu mai folosească Puterea ca brand, și a anunțat că urma să îl numească director al publicației pe Robert Veress³⁵². Thiess a mai ținut să menționeze: „Domnul Dragnea beneficiază de toată antipatia mea și a prietenilor mei”³⁵³. Numirea jurnalistului Robert Veress în funcția de director nu s-a concretizat până la data realizării acestui raport.

„Starea Nației” a încheiat prematur colaborarea cu Digi 24

În iunie 2017, după patru sezoane ale emisiunii „Starea Nației” difuzate de Digi 24, realizatorul Dragoș Pătraru a dat de înțeles că, deși contractual ar fi trebuit să mai urmeze încă cel puțin doi ani de colaborare, emisiunea urma să se mute la o altă televiziune³⁵⁴.

Cu o lună înainte, Pătraru îi criticase public pe jurnaliștii Digi 24 pentru că evitau un subiect important, legat de punerea sub urmărire penală a unor a RCS și a unor membri ai managementului³⁵⁵. „A-ți pune problema ce va spune firma te plasează în afara interesului public. De ce? Pentru că pui interesul unei corporații înaintea interesului public. Asta ne afectează pe toți, de 27 de ani. Cea mai mare greșeală a unui jurnalist este să joace în echipa corporațiilor sau în echipa instituțiilor de forță ale statului. În acel moment, încetează să fie jurnalist, de fapt”³⁵⁶, a spus Pătraru. În contextul respectiv, redactorul șef Digi 24, Cosmin

³⁵² „Patronul ziarului Puterea se bate cu Dragnea pentru propriul ziar. Adrian Thiess: <<Domnul Dragnea beneficiază de toată antipatia mea>>”, Adriana Duțulescu, BN24.ro, 8 februarie 2017.

³⁵³ Ibidem.

³⁵⁴ „Mesajul lui Dragoș Pătraru în ultima emisiune <<Starea Nației>> a acestui sezon”, Digi24.ro, 30 iunie 2017.

³⁵⁵ „Dragoș Pătraru, după emisiunea cu cazul Bendei – Intact: A-ți pune întrebarea ce va spune șeful te pune în afara interesului public”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 mai 2017.

³⁵⁶ Ibidem.

Prelipceanu, s-a delimitat pe post de afirmațiile lui Pătraru, amenințând chiar cu acționarea acestuia în judecată, și a susținut că subiectul fusese evitat „din respect pentru adevăr și din dorința de a ne păstra neutralitatea într-o chestiune juridică delicată și complicată”.

La momentul deciziei de a încheia de comun acord colaborarea cu Digi, Pătraru a evitat să dea detalii despre motivele acestui gest, însă, în august 2017, după ce emisiunea „Starea Nației” a revenit la TVR, jurnalistul a acordat un interviu în exclusivitate pentru Pagina De Media în care a denunțat presiunile patronale de a reprezenta interesele companiei care îl plătea la Digi 24³⁵⁷. „Ei bine, mie mi s-a pus în vedere la Digi 24, după ce am spus că unele lucruri nu mi se par în regulă acolo, că trebuie să reprezint, atenție, să reprezint interesele companiei care mă plătește. Am o diplomă în Relații Publice, poate asta i-a indus în eroare, dar eu nu-i pot reprezenta decât pe oamenii care se uită la televizor. Orice altceva e PR. Am reziliat contractul de comun acord, după ce am ajuns la o înțelegere cu oamenii din conducerea companiei RCS RDS, care nu au înțeles un lucru: că noi, jurnaliștii, suntem în slujba publicului, nu a companiilor care ne plătesc”, a spus Dragoș Pătraru.

Emisiunea lui Dragoș Pătraru nu a fost scutită de presiuni nici după întoarcerea la Televiziunea română, de unde mai plecase în 2016. Pătraru a semnalat că emisiunea deranja conducerea TVR, care amenințase echipa cu scoaterea de pe post în cazul abordării anumitor subiecte, și a mai dezvăluit că TVR îi solicitase să dea scriptul fiecărei emisiuni înainte de difuzare³⁵⁸. „Am fost înștiințați în scris de conducerea superioară că dacă mai vorbim ceva prostii aici la emisiune vom fi scoși de pe post. Așa că să știți ce se va întâmpla cu noi dacă nu am mai apărut”, a spus Dragoș Pătraru într-una din emisiunile sale din aprilie 2018.

Primăria Târgu Mureș a făcut plângeri la Poliție pentru „adresarea de cuvinte jignitoare”

În iulie 2017, Primăria Târgu Mureș a făcut plângeri la Poliție, în care reclama folosirea de „cuvinte jignitoare” la adresa unor angajați din primărie. Afirmațiile ar fi fost vehiculate

³⁵⁷ „Pătraru, interviu EXCLUSIV: La Digi 24 mi s-a pus în vedere să reprezint interesele companiei care mă plătește. N-au înțeles de ce eu nu trebuie să fac asta”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 10 august 2017.

³⁵⁸ „Dragoș Pătraru, din nou sub presiunile conducerii TVR: <<Vor scriptul dinainte. Am fost înștiințați că dacă mai vorbim prostii vom fi scoși de pe post>> VIDEO”, Alexandra Cheroiu, Adevărul.ro, 24 aprilie 2018.

în spațiul public de bloggerul local Florentin Deac, fost jurnalist, și de președintele Partidului Oamenilor Liberi din Târgu Mureș, Dan Masca.

În urma acestor plângeri, bloggerul Florentin Deac a fost amendat de Poliție cu 200 de lei, pe motiv că l-a jignit pe consilierul pentru Primărie Claudiu Maior, declarat de două ori incompatibil de către ANI³⁵⁹, iar Dan Masca a primit avertisment și a fost chemat la Poliție pentru audieri după plângerea făcută împotriva sa de Primărie pentru „adresarea de cuvinte jicnitoare” (sic!)³⁶⁰.

Florentin Deac și Dan Masca au contestat plângerile.

Acuzații de presiuni și cenzură. Înainte și după concedierea unui ziarist „Adevărul”

În iulie 2017, conducerea ziarului „Adevărul” l-a dat afară pe ziaristul Mircea Barbu, prin desființarea secției acestuia (Reporterii speciali), după ce Barbu a acuzat public presiuni din redacție³⁶¹. Mai mult, o lună mai târziu, mai mulți angajați ai trustului i-au semnalat jurnalistului Vlad Stoicescu că li s-a cerut să semneze o clauză prin care li se impunea să se supună unor sancțiuni disciplinare (inclusiv desfacerea contractului de muncă) și să plătească minimum 10.000 de euro în situația în care prejudiciau imaginea Adevărul Holding, discredita „angajatorul sau persoanele din conducerea societății în fața angajaților societății sau a entităților afiliate/ partenere, în mass-media sau față de terți”³⁶².

Totul a început la sfârșitul lunii iunie, când Mircea Barbu a semnalat public că, după realizarea unui interviu cu Roger Stone, consilierul Președintelui american Donald Trump, redactorul șef Dan Marinescu i-a impus să scoată două întrebări din material³⁶³. Câteva zile mai târziu, un text publicat de Mircea Barbu în secțiunea de bloguri a site-ului Adevărul,

³⁵⁹ „Bloggerul mureșean, amendat de poliție pentru cuvinte jicnitoare: <<Escrocul Claudiu Maior>>”, ArdealNews.ro, 28 iulie 2017.

³⁶⁰ „Președintele POL, Dan Masca, chemat la audieri la Poliție!”, ArdealNews.ro, 27 iulie 2017.

³⁶¹ „Concediat de la Adevărul. Secția în care lucra Mircea Barbu a fost desființată”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 iulie 2017.

³⁶² „După cazul Mircea Barbu. Angajații Adevărul vor plăti daune de 10.000 de euro dacă strică imaginea publicației”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 1 august 2018.

³⁶³ „Un ziarist acuză: conducerea Adevărul i-a impus să scoată întrebări dintr-un interviu cu consultantul lui Donald Trump, care a vizitat România”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 29 iunie 2017.

intitulat „Urât e să fii slugă”, în care aducea critici conducerii și menționa că staff-ul lui Stone a cerut scoaterea întrebărilor și că redactorul șef a făcut presiuni agresive în acest sens, a fost scos de pe site după un sfert de oră³⁶⁴. Pe 6 iulie, jurnalistul a povestit că nu și-a mai găsit calculatorul din redacție³⁶⁵, iar a doua zi a fost informat că secția la care lucra urma să fie desființată, iar el, dat afară³⁶⁶. După alte câteva zile, când se afla deja în preaviz, Mircea Barbu a relatat pe Facebook că redactorul șef adjunct al ziarului, Călin Nicolescu, l-ar fi jignit și amenințat cu bătaia, motiv pentru care a chemat Poliția în redacție. Barbu a spus că Nicolescu i-ar fi cerut „cu șicană” să meargă să facă un material despre caniculă și că, atunci când a refuzat, acesta ar fi devenit agresiv³⁶⁷. Nicolescu a recunoscut pentru Pagina De Media că s-a enervat, dar a negat că l-ar fi amenințat și înjurat pe Barbu³⁶⁸.

Redactorul șef al publicației, Dan Marinescu, a negat imixtiunile nepermise care i s-au imputat de către Mircea Barbu și a susținut că i se părea „nedrept” să fie acuzat de cenzură, declarând că era vorba de un conflict iscat „artificial”³⁶⁹. „Eu știu că e în atribuția mea de redactor șef să pot să intervin pe texte, pe titluri”³⁷⁰, a spus redactorul șef, susținând că decizia a fost una editorială. Marinescu a susținut că paragrafele scoase din interviu se pretau la specificul unei publicații/ secțiuni tabloide și a dat de înțeles că le-ar fi scos și dacă nu o cerea staff-ul lui Roger Stone, și a spus că, dacă jurnalistul „ținea neapărat”, puteau fi integrate la altă secțiune, dar că acest lucru nu s-ar mai fi întâmplat pentru că Mircea Barbu ar fi reacționat „extrem de violent”³⁷¹. Dan Marinescu a mai susținut că calculatorul din redacție al ziaristului fusese luat provizoriu pentru verificări de rutină (update-uri) și că

³⁶⁴ „Un text critic la adresa conducerii Adevărul, șters de pe site”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 3 iulie 2017.

³⁶⁵ „AUDIO. <<Omul ăla ne roagă!>> Redactorul șef Adevărul, înregistrat când îi spunea lui Mircea Barbu să scoată întrebări dintr-un interviu”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 6 iulie 2017.

³⁶⁶ „Concediat de la Adevărul. Secția în care lucra Mircea Barbu a fost desființată”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 iulie 2017.

³⁶⁷ „Scandal cu poliția la Adevărul. Mircea Barbu a chemat poliția după ce ar fi fost amenințat de redactorul șef adjunct”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 10 iulie 2017.

³⁶⁸ Ibidem.

³⁶⁹ „Dan Marinescu, despre cazul Mircea Barbu: <<Ideea că la Adevărul e cenzură mi se pare total nedreaptă>>”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 11 iulie 2017.

³⁷⁰ Ibidem.

³⁷¹ Ibidem.

secția „Reporteri Speciali” fusese desființată deoarece Barbu rămăsese singurul ei angajat, după plecarea unor colegi ai săi și după ce nu s-ar mai fi găsit oameni care să-i înlocuiască. În legătură cu conflictul care s-a iscat între Mircea Barbu și redactorul șef adjunct Călin Nicolescu, Dan Marinescu a spus că „cert e că nu e în regulă că s-a ajuns la țipete”, și a adăugat că „Pe de altă parte văd că s-a făcut scandal pe ideea aia de limbaj. Noi lucrăm în redacții de ani de zile, știm foarte bine că în nicio redacție nu e biserică, pe bune. Sunt discuții bărbătești”.

Organizațiile ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent și Asociația Kompatibil au condamnat, în luna iulie, într-o poziție publică comună abuzurile conducerii Adevărul. „Reacția conducerii ziarului Adevărul a venit sub forma unei execuții administrative – ziaristul neascultător a fost concediat prin desființarea departamentului în care activa. Măsura aceasta reprezintă acoperirea legală a deciziei de a elimina din redacție un angajat care nu s-a supus ordinelor abuzive ale conducerii, punând conștiința profesională și dreptul publicului la informare mai presus de interesul personal de a își proteja locul de muncă. Mesajul de forță transmis de conducerea ziarului celorlalți membri ai redacției este cât se poate de clar”³⁷², au transmis cele trei organizații.

România (mai puțin) liberă

În octombrie 2017, s-au anunțat demisii masive de la conducerea publicației România liberă, urmate și de restructurări, atât pe fondul nemulțumirilor interne legate de presiuni și de deciziile patronatului, cât și din cauza problemelor financiare cu care se confrunta publicația.

Printre jurnaliștii a căror plecare a fost anunțată după ce patronatul ziarului i-a cerut directorului editorial Sabin Orcan să părăsească publicația, s-au numărat: redactorul șef Răzvan Chiruță, senior editorii Cătălin Prisacariu, Petre Bădică, Mihai Duță, Mircea Marian, Silviu Sergiu³⁷³.

³⁷² „ActiveWatch condamnă abuzurile conducerii Adevărul”, ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Asociația Kompatibil, ActiveWatch.ro, 10 iulie 2017.

³⁷³ „Plecări în masă de la România liberă. Conducerea editorială, în frunte cu Sabin Orcan, va părăsi ziarul”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 3 octombrie 2017.

În aceeași perioadă, jurnalista Sabina Fati a anunțat pe Facebook că urma să plece, la rândul său, lăsând să se înțeleagă că asupra redacției se făceau presiuni editoriale: Fati a scris că a semnat ultimul său editorial la RL, „înainte ca ziarul să fie masacrat în așa fel încât Dragnea să nu mai fie deranjat și Direcția Națională Anticorupție să înceapă să fie înjurată”.

Exprimarea nemulțumirii, descurajată la Târgul de Carte Gaudeamus

În noiembrie 2017, mai multe persoane, printre care și Mălin Bot, care au contestat prezența, la Târgul de Carte Gaudeamus, a lui Adrian Năstase și a lui Dan Voiculescu, și care au protestat în momentul lansării cărților acestora sau au vrut să le adreseze critici, au fost îndepărtate și invitate de serviciul de pază să părăsească incinta³⁷⁴. Mai mult, fostul premier Adrian Năstase, care a îmbrâncit un protestatar ce s-a apropiat de el cu un sul de hârtie igienică în mână, a spus că organizatorii târgului ar fi trebuit să cheme poliția împotriva lui Mălin Bot și „a celor câțiva huligani care l-au însoțit”³⁷⁵.

Proteste au continuat însă și sub alte forme, prin luarea unor poziții publice care au criticat aparițiile editoriale ale celor doi. Mai mult, Directorul Editurii Humanitas, Lidia Bodea, și-a dat demisia din Comitetul Director al Asociației Editorilor din România, în semn de protest față de lansarea cărții lui Voiculescu la Editura RAO, în cadrul Gaudeamus³⁷⁶.

Doi ziariști de renume, concediați de la Gazeta de Sud

În decembrie 2017, Adrian Voinea, directorul și administratorul Gazeta de Sud, și Ina Voinea, redactorul șef al ziarului cu același nume, doi jurnaliști care au făcut istorie în presa locală din România, au fost dați afară (primul - printr-o decizie a Adunării Generale a acționarilor, iar soția sa - prin desființarea poziției de redactor-șef), după aproape 23 de ani de activitate la această instituție de presă, potrivit unui anunț publicat pe Facebook de Adrian Voinea.

³⁷⁴ „Protestatari la evenimentul de lansare a cărții lui Dan Voiculescu: Este cenaclul Rahova? Sunt satrapii țării”, V.M., HotNews.ro, 24 noiembrie 2017.

³⁷⁵ „Adrian Năstase, după ce l-a îmbrâncit pe un protestatar la Gaudeamus: Mi-a fost teamă că o să-și facă <<treaba>> în stand, în condițiile în care avea hârtie igienică la el”, Sebastian Zachmann, Adevărul.ro, 25 noiembrie 2017.

³⁷⁶ „Directorul Editurii Humanitas, Lidia Bodea, a demisionat, în semn de protest față de lansarea cărții lui Dan Voiculescu la târgul Gaudeamus”, Ana Sârbu, EvZ.ro, 24 noiembrie 2017.

Ziaristul a pus această veste pe seama faptului că acționariatul a vrut să taie elanul editorial al redacției doljene, care nu se ferea să acopere subiecte controversate din plan local și național, inclusiv (cel mai recent) despre protestele #Rezist, împotriva guvernului PSD, și să publice investigații jurnalistice de calibrul în presa română.

„Tot timpul am încercat să protejiez redactorii de orice influență a acționarilor, a politicienilor și a clienților de publicitate. Am fost garantul libertății editoriale. Gazeta de Sud a fost tot timpul un ziar de opoziție, iar coloana vertebrală a noastră a fost jurnalismul de investigație. Când Gazeta a scris despre construcții care stau acum în paragină, probabil am supărat acționarii. Atunci când am scris despre afacerile necurate de la groapa de gunoi a Craiovei, sigur am supărat din nou acționarii. Când n-am scris despre concurenți în afaceri n-a fost bine. Iar acum, când am scris din nou despre mișcarea #rezist și am chemat în prima pagină craiovenii în stradă, picătura a umplut paharul. Am înțeles că acționarii au nevoie de liniște, nu vor să facem valuri. Noi nu putem să le dăm această liniște. Într-o vizită fulger făcută de George Constantin Păunescu vineri seara la sediul Gazetei, am aflat că am fost revocat din funcția de administrator. Încă de luna trecută. Această decizie a acționarilor este un cadou dat PSD-ului și un pumn în gura presei libere”, a scris Adrian Voinea într-un mesaj mai amplu, în care a vorbit despre eforturile făcute numeroși ani pentru a asigura supraviețuirea financiară și independența editorială a publicației.

Voinea a povestit pentru Pagina De Media că omul de afaceri George Constantin Păunescu a spus în redacție că „Domnul Voinea a zis că nu mai poate, că atât poate el, așa că am decis să îl schimb”³⁷⁷, și că, în lunile premergătoare, cei doi avuseseră mai multe discuții despre situația economică și problemele financiare ale grupului Gazeta de Sud. „Timp de 20 de ani, am funcționat independent, iar domnul Păunescu ne-a încurajat. Nu îmi trebuie profit de la voi, voi reinvestiți ce câștigați și mergeți mai departe, ne spunea. În ultimii doi ani, atitudinea lui s-a schimbat - să facem business. A zis și că vrea să vândă”³⁷⁸, a mai spus Adi Voinea.

Bobby Păunescu, fiul omului de afaceri George Constantin Păunescu, a respins acuzațiile legate de imixtiunea acționariatului în politica editorială a ziarului și i-a scris lui Adrian

³⁷⁷ „<<E un cadou dat PSD și un pumn în gura presei libere.>> Adrian Voinea, Gazeta de Sud: am fost concediat de George Constantin Păunescu după 23 de ani la ziar. La fel și redactorul-șef Ina Voinea”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 11 decembrie 2017.

³⁷⁸ Ibidem.

Voinea un mesaj persiflant, incoerent, vag și neargumentat pe Facebook: „legat de Gazeta de Sud... Dragă Adi, Adrian Voinea, ...incredibil... nu pot să cred că tu ai scris cea ce apare pe pagina ta...probabil aerul tare de munte sau...mai bine mă opresc aici... adio arme? ...fără cuvinte... dacă-mi spui că tatăl meu a intervenit în politica editorială a ziarului,,că s-a opus mișcării <<rezist>>, ☺)) hai pe bune...îți erai incomod...:))) după 23 de ani... nu pot să cred că spui tu asta... <<altă întrebare>> poți să numeri pe degetele de la o mână de câte ori ți-a cerut ceva în 23 de ani? Îți răspund eu...nu poți. Dacă tu poți să dormi liniștit cu postarea aia...ai pierdut un camarad”.

PRESIUNI EDITORIALE

Universitatea Craiova a anunțat retragerea acreditărilor ziariștilor GSP

În ianuarie 2017, site-ul oficial al echipei Universitatea Craiova a publicat un comunicat în care anunța că retrage acreditările jurnaliștilor de la Gazeta Sporturilor (GSP), susținând că articolele GSP care vizau clubul sportiv ar fi avut drept scop „discreditarea și defăimarea Universității Craiova”³⁷⁹.

„Cu toate că hotărârea definitivă și executorie prin care instanța a statuat că palmaresul și stemele Universității Craiova aparțin <<Clubului Sportiv Universitatea Craiova>> a fost notificată Gazetei Sporturilor, aceasta a continuat să nu informeze obiectiv suporterii Științei, să jignească și să ne denigreze, drept urmare parteneriatul media cu acest organ de presă nu își atinge obiectivul. În consecință am luat decizia de a retrage acreditările de presă acordate jurnaliștilor Gazetei până în momentul în care vom constata o minimă decență profesională”, au transmis reprezentanții echipei.

Într-un nou comunicat, emis în martie 2017, Universitatea Craiova a continuat să critice Gazeta Sporturilor și și-a menținut decizia retragerii acreditărilor, justificându-și poziția prin constatarea că „atacurile [din partea GSP – n.r.] s-au înmulțit”. „Deplângem nivelul foarte scăzut la care a ajuns Gazeta Sporturilor, o publicație odinioară respectabilă care acum e dispusă să se transforme, benevol și fără scrupule, în fișuica unor personaje de tristă amintire ale fotbalului și într-un instrument de manipulare care răspândește minciuni

³⁷⁹ „Comunicat de presă. Universitatea Craiova a decis să retragă acreditările Gazetei Sporturilor”, CSUC.ro, 13 ianuarie 2017.

josnice”³⁸⁰, au mai transmis reprezentanții clubului, odată cu mesajul că vor acționa în judecată publicația.

Prețul tăcerii jurnalistice

Potrivit unei investigații jurnalistice publicate de Rise Project în iunie 2017³⁸¹, presa locală din județul Teleorman nu a publicat nicio informație despre afacerile controversate ale politicianului Livia Dragnea cu Tel Drum, firmă favorizată timp de aproape 18 ani la atribuirea unor contracte din fonduri publice³⁸². Jurnaliștii Rise Project au mers pe urmele banilor și au descoperit că mai multe instituții de presă teleormănene beneficiaseră de sume importante de bani de la Tel Drum, sub forma unor contracte de publicitate. Astfel, Televiziunea Media ATV primise 3.322.440 de lei în perioada 2007-2015, Radio Semnal – 750.000 de lei în același interval de ani, iar ziarul Teleormăneanul încasase 749.709 lei, în timp ce redactorul șef Dănuț Scutelnicu mai primise 345.229 de lei prin firmele sale³⁸³.

Organe de presă pentru primăriile din București

În 2017, primăriile bucureștene s-au întrecut în inițiative de a avea propriile organe de presă și/sau materiale favorabile la adresa lor.

În iunie, Primăria Sectorului 6 a pus în dezbatere publică proiectul unei televiziuni online și al unei școli de televiziune pentru care își propusese să aloce 260.000 de euro³⁸⁴.

În septembrie 2017, Primăria Sectorului 1 a lansat o licitație în valoare de 2,7 milioane de euro pentru patru ani, destinați realizării unei publicații a sectorului („Buletin informativ”), după expirarea contractului fostei reviste. Primăria Sectorului 1 a precizat

³⁸⁰ „Comunicat oficial. Universitatea Craiova acționează în instanță publicația Gazeta Sporturilor”, UCV1948.ro, 12 martie 2017.

³⁸¹ „Afacerile puterii și ale opoziției: Dragnea – partidul nevăzut”, Victor Ilie, Elena Dumitriu, Ștefan Mako, editor Mihai Munteanu, RiseProject.ro, 2 iunie 2017.

³⁸² „Istoria megaafacerii Tel Drum. Cum a creat Liviu Dragnea un sistem abonat la banii publici timp de aproape 18 ani”, Elisabeth Boureanu, Adevărul.ro, 13 noiembrie 2017.

³⁸³ „Afacerile puterii și ale opoziției: Dragnea – partidul nevăzut”, Victor Ilie, Elena Dumitriu, Ștefan Mako, editor Mihai Munteanu, RiseProject.ro, 2 iunie 2017.

³⁸⁴ „Proiectul de TV online pentru Sectorul 6, în dezbatere publică. Proteste împotriva ideii. Ce spune primarul Gabriel Mutu”, Daniel Pușor, PaginaDeMedia.ro, 29 iunie 2017.

pentru Pagina De Media că suma constituia un cost maximal reieșit după efectuarea unui studiu de piață, și că acest cost putea să scadă în urma concurenței între ofertanți³⁸⁵. Două luni mai târziu, două companii care cumulau patru angajați, SC Romprint Fusion SRL și SC Cross Media Premium SRL, au câștigat licitația de milioane de euro pentru realizarea revistei Sectorului 1, în detrimentul unor grupuri media cu tradiție (Ringier România, Burda România etc.)³⁸⁶. Presa a scris că printre beneficiari se aflau apropiați ai lui Adrian Thiess, fost consilier al primarului Oprescu, fondator al ziarului Puterea, însă acesta a negat că ar fi avut vreo legătură cu firmele câștigătoare. În ianuarie 2018, Hotnews.ro anunța, pe surse, că asocierea care fusese desemnată câștigătoare la sfârșitul lui 2017 a fost descalificată, iar Primăria ar fi cerut documente suplimentare următoarei clasate, holdingul Ringier România³⁸⁷.

În noiembrie 2017 a apărut primul număr al ziarului cu distribuție gratuită „Bucureștiul Meu”, publicație editată de Primăria Capitalei prin ARCUB și coordonată de Camelia Muntean, fostă ziaristă la Jurnalul Național³⁸⁸. Publicația conținea preponderent materiale informative – și laudative – despre activitățile Primăriei București.

În februarie 2018, Primăria Sectorului 4 a încredințat un nou contract de publicitate prin atribuire directă postului Antena 3, al treilea din ultimul an, pentru a face câte două materiale pe lună despre activitățile desfășurate de instituție³⁸⁹.

³⁸⁵ „Primăria Sectorului 1, despre revista de trei milioane de euro: am făcut un studiu de piață. Costul e maximal”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 19 septembrie 2017.

³⁸⁶ „Cum sunt cheltuiți banii bucureștenilor: Licitația pentru Primăria Sectorului 1, câștigată de două firme cu patru angajați în total. Printre beneficiari – apropiați ai lui Adrian Thiess, fostul consilier al lui Sorin Oprescu”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 23 noiembrie 2017.

³⁸⁷ „Licitația de milioane de euro pentru revista Primăriei Sectorului 1: Castigatorul initial nu intruneste toate criteriile de calificare / Ringier reintra in carti”, de C. Ionescu, hotnews.ro, 19 ianuarie 2018

³⁸⁸ „GALERIE FOTO. Primăria are ziar: Bucureștiul Meu. Gabriela Firea, pe prima pagină. Ce articole sunt în primul număr”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 23 noiembrie 2017.

³⁸⁹ „Paginademedias.ro: Primăria Sectorului 4 atribuie direct un nou contract de publicitate media postului Antena 3”, V.M., HotNews.ro, 1 februarie 2018.

Concluzii:

- Unii lideri politici și conducători ai instituțiilor publice nu respectă munca jurnaliștilor și riscă să compromită progresele înregistrate în ultimii ani de țara noastră în domeniul libertății presei.
- Instituții de presă importante au funcționat ca unelte ale proprietarilor și au susținut manifest interesele politice, economice sau de natură juridică ale acestora.
- Mai mulți ziariști au demisionat, acuzând ingerințe și presiuni din partea conducerilor.

Recomandări pentru ziariști:

- Delimitați-vă ferm de tentativele de presiune și ingerință editorială și semnați public aceste situații.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii și care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Refuzați colaborarea cu serviciile de informații.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați ai propriului patron.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

Recomandări pentru Proprietarii de media/editori:

- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.

- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Transparența vă poate ajuta să vă apărați de acuzațiile de cenzură sau de practici editoriale lipsite de etică.

Recomandări pentru politicieni, autorități și mediul de afaceri:

- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.
- Respectați independența editorială a presei. Presa liberă și responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Libertatea de exprimare și libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susțineți și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.

AGRESIUNI, AMENINȚĂRI, INSULTE

Tentative de intimidare a familiei jurnalistului Daniel Befu³⁹⁰

În luna ianuarie 2017, jurnalistul de investigație Daniel Befu a făcut un apel public la sprijin din partea autorităților și a comunității, pentru a-și proteja familia de acțiunile de intimidare ale unor persoane deranjate de anchetele sale despre corupția din Slănic Moldova³⁹¹. Befu a semnalat că, în localitatea Slănic Moldova, unde locuiau părinții săi, au fost mânjite mesaje injurioase cu numele său de familie, în spațiul public (stâlpi, bănci etc.), după ce a publicat câteva anchete jurnalistice despre gruparea Ficheș, care ar fi fost implicată în devalizarea stațiunii Slănic Moldova.

Potrivit jurnalistului, materialele sale vizau „grupări mafioate” apropiate lui Andrei Șerban, fost primar în localitate, și instrumentate de nașul acestuia, politicianul Viorel Hrebenciuc, fost deputat de Slănic, ambii asociați cu afaceri controversate. Jurnalistul a mai susținut că părinții săi erau expuși la mesajele injurioase din oraș și afectați de acestea, dar și că se temea pentru siguranța lor.

Daniel Befu a mai spus că a depus plângere și că șeful Poliției din Slănic Moldova era la rândul său rudă cu Andrei Șerban, dar și-a manifestat speranța că această alianță nu va influența bunul mers al anchetei pentru identificarea celor responsabili cu mesajele injurioase.

Organizațiile ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent au solicitat public, la rândul lor, Ministerului Afacerilor Interne și Inspectoratului General al Poliției Române, să îi identifice și să îi sancționeze în regim de celeritate pe cei responsabili de tentativele de intimidare la adresa jurnalistului³⁹². Ministerul Afacerilor Interne și Inspectoratul General al Poliției Române au răspuns solicitării celor două organizații și au transmis că „pentru

³⁹⁰ Caz prezentat și în Raportul FreeEx 2016-2017.

³⁹¹ „AJUTOR (Singura mea armă e cuvântul și cu el mă apăr pe mine și pe cei dragi)”, Daniel Befu, InvestigatiiCenzurate.wordpress.com, 19 ianuarie 2017.

³⁹² „Acțiuni de intimidare împotriva familiei unui jurnalist de investigații”, comunicat al ActiveWatch și Centrul pentru Jurnalism Independent, ActiveWatch.ro, 20 ianuarie 2017.

administrarea cu celeritate a probatoriului în cauză s-a dispus efectuarea unei expertize grafice și de tehnică a documentelor”³⁹³.

Un alt document, transmis de Direcția de Control Intern a Inspectoratului General al Poliției Române, a atestat că Poliția Stațiunii Slănic Moldova „efectuează cercetări sub aspectul săvârșirii infracțiunilor prevăzute și pedepsite de art. 206 [Amenințarea – n.r.] și 208 [Hărțuirea – n.r.] alin. (1) Cod penal”³⁹⁴.

Contactat de ActiveWatch, Daniel Befu a povestit că nici până în prezent nu au fost identificați vinovații, dar că mesajele de intimidare au încetat în urma plângerii la Poliție și a presiunilor publice.

Amenințări „gen Charlie Hebdo” pentru un ziarist și redacția GSP³⁹⁵

În martie 2017, jurnalistul Victor Vrânceanu, de la Gazeta Sporturilor, și redacția acestuia au primit mai multe mesaje de amenințare pe Facebook, de la o persoană care susținea că face parte din grupul de suporterii dinamoviști „Peluza Cătălin Hâldan”. „Vei fi un Charlie Hebdo în varianta soft mode. Știm la ce oră ajungi la muncă, știm unde stai și știm cu cine ai relație. Nu trebuie să știi și motivele pentru care ești filat, ci doar să stai în gardă”, a fost mesajul de amenințare primit de Victor Vrânceanu. Jurnalistul relatase pe larg despre un subiect incomod pentru dinamoviști, anume că patru dintre jucători au băut alcool și au fost excluși din echipa națională³⁹⁶. Victor Vrânceanu a făcut plângere la Poliție pentru amenințare³⁹⁷. A doua zi, Poliția l-a identificat pe autorul amenințărilor în persoana lui Laurențiu Marius Cojocariu, în vârstă de 24 de ani. Acesta și-a recunoscut fapta, declarând

³⁹³ Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Document Nr. 445490 din 2 februarie 2017.

³⁹⁴ Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General al Poliției Române, Direcția Control Intern, Document Nr. 118200/S2/D.A./ februarie 2017.

³⁹⁵ Caz prezentat și în Raportul FreeEx 2016-2017.

³⁹⁶ „UPDATE Scandal la națională! Patru dinamoviști au băut alcool în avion și au fost excluși din lot! Prima reacție de la Dinamo”, Marius Mărgărit, Victor Vrânceanu, GSP.ro, 22 martie 2017.

³⁹⁷ Link:

<https://www.facebook.com/catalintolontan/photos/a.350311355030624.80664.291208807607546/1360182407376842/?type=3>

faptul că era un fan dinamovist independent, căruia articolul i se păruse tendențios. Totodată, el i-a cerut scuze jurnalistului amenințat. Poliția i-a deschis dosar penal.

Ilie Năstase a cedat nervos la un meci și a agresat verbal o jurnalistă britanică

În aprilie 2017, fostul tenisman Ilie Năstase, căpitan al echipei de FED Cup a României (eveniment desfășurat la Mamaia), a făcut un comentariu inadecvat, considerat rasist³⁹⁸, la adresa jucătoarei Serena Williams (când a aflat despre copilul ei care urma să se nască, a declarat: „Să vedem ce culoare are. Ciocolată cu lapte?”³⁹⁹), a continuat cu o gafă de proporții constând în avansuri sexuale la adresa antrenorei Marii Britanii, Anna Keothavong (care era însărcinată cu al doilea ei copil și pe care a întrebat-o de față cu presa ce număr are camera ei⁴⁰⁰), a insultat două jucătoare (pe care le-a numit „curve”⁴⁰¹), a repezit o arbitră („Care dracului e problema ta?”⁴⁰²), și a escaladat până la o agresa verbal pe jurnalista britanică Eleanor Crooks, care relatase despre incidentul legat de Serena Williams.

Astfel, revoltat că a fost acuzat de rasism, Ilie Năstase și-a vărsat nervii pe Eleanor Crooks, agresând-o verbal (a numit-o „urâtă și proastă”⁴⁰³), și s-a exprimat în termeni depreciativi la adresa jurnaliștilor britanici. „M-a făcut proastă, a repetat asta, m-a întrebat de ce l-am făcut rasist. I-am explicat că am scris doar ce s-a întâmplat și că a fost un

³⁹⁸ „Serena Williams i-a răspuns lui Ilie Năstase: <<Mă dezamăgește să aud astfel de comentarii rasiste>>”, News.ro apud Sport.ro, 25 aprilie 2017.

³⁹⁹ „Ilie Năstase, investigat de Federația Internațională! Remarcă rasistă când a aflat de sarcina Serenei Williams: <<Să vedem ce culoare va avea. Ciocolată cu lapte?>> + Comentariu nepotrivit către antrenorea Marii Britanii”, GSP.ro, 22 aprilie 2017.

⁴⁰⁰ Ibidem.

⁴⁰¹ „Scene incredibile la Fed Cup: Ilie Năstase a fost dat afară din arenă după ce le-a jignit ca la ușa cortului [sic! – n.a.] pe britanice! Joanna Konta a izbucnit în lacrimi! Update: Sorana Cîrstea a fost învinsă”, Mediafax.ro., 22 aprilie 2017.

⁴⁰² Ibidem.

⁴⁰³ „VIDEO + FOTO Scene incredibile la FED Cup >> Năstase a fost dat afară din arenă și a sărit la bătaie: <<Care dracu’ e problema ta! C***a dracului!>> + Konta a plecat la vestiare în lacrimi”, Luminița Paul, Ionuț Coman, GSP.ro, 22 aprilie 2017.

comentariu nepotrivit despre culoarea pielii”⁴⁰⁴, a relatat Crooks, care a ținut să precizeze că, deși erau mai mulți jurnaliști români de față când a fost jignită, nimeni nu a intervenit.

Năstase a respins acuzațiile de rasism, dând vina pe „setea de senzational” a jurnaliștilor britanici, și a continuat să insulte: „Jurnaliștii britanici sunt niște cretini. Ția vor senzație și asta i-a interesat. Au vrut scandal înaintea meciului. Serena este neagră, partenerul ei e alb, copilul o să iasă ciocolatiu. Unde e rasismul? Așa fac, vor scandal. Și cu cât sunt mai mult implicați românii, cu atât vor mai mult”⁴⁰⁵. Mai mult, Președintele Federației Române de Tenis, George Cosac, i-a luat apărarea lui Năstase, jignind la rândul său: „Vom da răspunsuri dacă va fi cazul. Dar cu regret o spun că dacă cei din presa britanică nu îl cunosc pe Ilie Năstase ajuns la vârsta de 71 de ani cu glumele pe care le face și cu felul său spontan și cu tot ceea ce face, înseamnă că nu au cultură. N-a fost nicio rea intenție, a zis-o foarte în glumă, e exclus ceea ce insinuează presa britanică”⁴⁰⁶.

Oficialii Federației Internaționale de Tenis au decis evacuarea lui Ilie Năstase din arenă și demararea unei investigații pentru sancționarea comportamentului și limbajului deviant al fostului tenisman. În iulie 2017, Federația a decis suspendarea lui Năstase (inclusiv în calitate de spectator) de la toate meciurile organizate sub egida sa până pe 31 decembrie 2020, pentru comportamentul său care a dus la încălcarea mai multor articole din Codul de Conduită al FED Cup⁴⁰⁷. Concret, într-un comunicat al Federației, lui Năstase i s-au reproșat, printre altele: „comentariul nepotrivit și insensibil din punct de vedere rasial la adresa copilului nenăscut al Serenei Williams”, „avansurile de natură sexuală la adresa Annei Keothavong”, „comentariile abuzive și amenințătoare la adresa unui membru al presei” și limbajul folosit față de alți oficiali și membri ai echipei Marii Britanii⁴⁰⁸.

⁴⁰⁴ „Tirada lui Năstase la adresa jurnalistei care i-a taxat remarca rasistă: <<De ce ai scris așa ceva? Ești o proastă, ești o proastă>> Reacția jurnalistei britanice”

⁴⁰⁵ „Năstase răspunde printr-un nou derapaj: <<Sunt niște cretini, vor senzație! O să îi dau în judecată>> FRT îl susține: <<Cei din presa britanică nu au cultură>>”, GSP.ro, 22 aprilie 2017.

⁴⁰⁶ Ibidem.

⁴⁰⁷ „Sanțiune drastică împotriva lui Ilie Năstase. ITF a luat decizia finală: Nasty, suspendat până în 2021. Anunțul oficial”, ProSport.ro, 21 iulie 2017.

⁴⁰⁸ Ibidem.

În aprilie 2018, Năstase a recidivat, de data aceasta cu un comentariu sexist, fără legătură cu performanțele sportive, la adresa Serenei Williams: „Cu tot respectul pentru ea, dar are 36 de ani și 90 de kilograme! Eu am alte așteptări de la tenisul feminin”⁴⁰⁹.

Schimb dur de replici între T. Băsescu și C.T. Popescu

În iunie 2017, Traian Băsescu, fostul Președinte al României, și editorialistul Cristian Tudor Popescu au avut un schimb public dur de replici și apelative, online și la televiziune. Incidentele s-au petrecut în două contexte diferite, unul în care Băsescu pledase pentru pedepse mai blânde pentru femeile care săvârșesc infracțiuni, iar altul în care CTP comentase un meci de tenis al Simonei Halep, ocazie care a stârnit criticile fostului președinte cu privire la calitatea de comentator sportiv a editorialistului.

CTP a declarat, la DIGI 24, că, după mandatele prezidențiale ale lui Băsescu, s-a simțit „mânjit cu căcat”⁴¹⁰. În replică, Traian Băsescu l-a criticat pe CTP pe Facebook și a folosit exprimări precum: „rahat cu perje”, „lingău voluntar”. Cei doi s-au mai acuzat și jignit reciproc pe Facebook – CTP l-a numit pe Băsescu „manipulator murdar”, care „emană duhoare de dihor securisto-comunist” și „vorbește englezește meltenește”⁴¹¹, „protector al hoților, mai ales al hoțelor cu tupeu”, iar fostul Președinte a spus despre CTP că ar fi „un țârcovnic pițigăiat, plin de rahat”.

Dragnea iritat de Antena 3

În iulie 2017, vizibil deranjat de întrebările unor reporteri de la mai multe instituții de presă, care stăteau cu microfoanele îndreptate spre el, premierul Liviu Dragnea a bătut cu degetul în microfonul unui reporter Antena 3 și a zis: „sper să fi meritat mizeria din ultimele două zile”⁴¹². Imediat după comiterea gestului, Dragnea a afirmat că nu realizase al cărui grup de presă era microfonul.

⁴⁰⁹ „Serena, desființată [sic! – n.a.] de Țiriac: <<Are 36 de ani și 90 de kilograme! Nu de ea are nevoie tenisul feminin>>”, Amir Kiarash, Adevărul.ro, 5 aprilie 2018.

⁴¹⁰ https://www.youtube.com/watch?v=PZzpw14j_M8

⁴¹¹ <https://www.facebook.com/CTPopescu/>

⁴¹² „Ce i-a făcut Dragnea unui reporter Antena 3 de față cu toată lumea! Adrian Ursu: Dacă acesta este Liviu Dragnea, să ne ferească Dumnezeu”, Antena3.ro, 10 iulie 2017.

Reacția politicianului a venit după ce, în zilele precedente, Antena 3 publicase mai multe informații despre afacerile sale și ale fiului său, deși până atunci televiziunea nu avusese o tradiție în a se poziționa critic la adresa acestuia, ci, dimpotrivă, se remarcase pentru că îl susținuse intens⁴¹³.

În zilele următoare, televiziunea a continuat să difuzeze materiale defavorabile lui Dragnea, legate inclusiv de afacerile sale controversate din Brazilia, pentru care era investigat sub suspiciunea de spălare de bani⁴¹⁴. Moderatorii Adrian Ursu și Mihai Gâdea, două dintre vocile principale ale postului, l-au criticat public pe Dragnea și i-au dezaprobat comportamentul.

Câteva luni mai târziu, însă, jurnaliștii de investigație de la Rise Project au dezvăluit că mai mulți reprezentanți Antena 3 (printre care Bogdan Chirieac, Radu Tudor, Răzvan Dumitrescu) fuseseră plătiți în trecut, aparent pentru servicii de consultanță, din afaceri controversate ale lui Liviu Dragnea (concret, este vorba de bani care au venit de la firma Tel Drum)⁴¹⁵.

Invitat într-o emisiune Sinteza zilei (moderată de Mihai Gâdea) din ianuarie 2018, Dragnea a avut din nou ocazia să se prezinte într-o lumină favorabilă și să respingă toate acuzațiile la adresa lui⁴¹⁶.

Fotbaliști FCSB agresivi cu reporterii

Spre sfârșitul lunii iulie 2017, fotbalistul Gabriel Enache, de la echipa FCSB, l-a sunat pe jurnalistul sportiv Andrei Crăițoiu, de la Gazeta Sporturilor (GSP), și l-a amenințat, întrucât întrebările adresate de jurnalist patronului și antrenorului echipei după un meci cu echipa Viktoria Plzen nu fuseseră pe placul fotbalistului.

⁴¹³ „Tensiuni între Liviu Dragnea și Antena 3”, Digi24.ro, 10 iulie 2017.

⁴¹⁴ „Războiul Antenei 3 cu Dragnea atinge apogeul. Gâdea a ajuns la afacerile din Brazilia și face dezvăluiri <<în exclusivitate>>”, Digi24.ro, 12 iulie 2017.

⁴¹⁵ „Afacerile puterii și ale opoziției. Banul Paralel”, autor: Victor Ilie, contributori: Elena Dumitru, Ștefan Mako, Cristi Ciupercă, editor: Mihai Munteanu, RiseProject.ro, 30 noiembrie 2017.

⁴¹⁶ „Liviu Dragnea, invitat la Sinteza zilei. Care este noul program de guvernare și ce se întâmplă cu salariile, pensiile și taxele”, S.T., Antena3.ro, 29 ianuarie 2018.

„Auzi, mă. O să-ți sparg botul ăla. Să te ferești de mine! [...] Să nu mai dai ochii cu mine niciodată în viața ta. O să vezi tu cine sunt eu cu adevărat. O să-ți sparg botul ăla, o să vezi!”⁴¹⁷, i-a spus Enache lui Crăițoiu, potrivit GSP. La conferința de după meci, jurnalistul îi întrebase pe Gigi Becali, patronul echipei, și pe antrenorul Nicolae Dică de ce Enache și colegul său, Morais, jucaseră pe pozițiile de fundaș dreapta, respectiv de mijlocas central, deși acestea nu erau de obicei rolurile lor pe teren.

Cel mai probabil, faptul că meciul s-a încheiat la egalitate (2-2), precum și întrebările reporterului au stârnit discuții aprinse în culise între patronul echipei, jucători și tehnician, fapt confirmat de declarațiile ulterioare ale lui Becali și de ostilitatea unor jucători.

A doua zi, un alt fotbalist FCSB, Constantin Budescu, le-a arătat de mai multe ori degetul mijlociu reporterilor Cancan care l-au fotografiat în trafic, în timp ce se deplasa cu mașina împreună cu un prieten⁴¹⁸.

Potrivit Gazetei Sporturilor, regulamentul de ordine interioară al FCSB stipulează o amendă de 5000 de euro pentru fapte din spațiul public care prejudiciază imaginea echipei, precum altercațiile și consumul excesiv de alcool⁴¹⁹.

Gigi Becali, chemat la audieri pentru amenințarea unui ziarist

În august 2017, Gigi Becali, patronul FCSB, s-a prezentat la Secția 2 de Poliție din București, pentru audieri, după ce un reporter⁴²⁰ a depus plângere împotriva sa pentru amenințare⁴²¹.

⁴¹⁷ „Jurnalist GSP amenințat cu bătaia, la telefon, de un titular al lui FCSB, după meciul cu Plzen: <<O să-ți sparg botul! Să te ferești de mine>>”, GSP.ro, 27 iulie 2017.

⁴¹⁸ „Imagini comice cu <<Sărmăluță>>, idolul FCSB-iștilor. Fotbalistul lui Gigi Becali mai tare decât Mr. Bean! Marți seară, a înscris în meciul contra cehilor, dar a doua zi a dat-o-n bară...”, Cancan.ro, 27 iulie 2017.

⁴¹⁹ „Gesturi golănești în trafic! După amenințările lui Enache, un alt lider FCSB a călcat pe bec”, GSP.ro, 28 iulie 2017.

⁴²⁰ Identitatea acestuia nu a fost făcută publică.

⁴²¹ „Super-exclusivitate vinerea neagră pentru patronul FCSB! În urmă cu puțin timp, s-a anunțat că milionarul va fi cercetat oficial. Breaking news: procurorii l-au <<predat>> Poliției pe Gigi Becali”, Cancan.ro, 26 august 2017.

„Cu ăștia nu se poate decât ca-n Rusia, da? Buf, buf, buf, ca să știe de frică, că nu știu....Și dacă tot o țin așa, s-ar putea să se rezolve problema altfel. Poate îi bate Dumnezeu de-i duce prin spitale, că altfel n-ai cum, n-ai cum s-o scoți la capăt cu ei... Sau bătuți, bătuți, bătuți până când... numai în spitale să stea. Așa se poate rezolva, altfel n-avem cum! Trebuie terminați în țara asta, trebuie terminați... Filmat și pe ei, dar pe la urgență prin perfuzii... Nu mai sunt ăla, dar spun un lucru, altfel nu se poate rezolva cu ei”, ar fi zis Gigi Becali la o întâlnire cu mai mulți ziariști, potrivit reclamantului, care a depus la dosar și filmarea amenințării lui Becali.

„Scopul domnului Becali a fost transmiterea unor amenințări către persoana subsemnatului. Elementul material a fost reprezentat de acțiunea de amenințare cu o infracțiune, respectiv prin transmiterea unui mesaj privind un pericol la adresa subsemnatului. Este evident că domnul Becali a urmărit să insufle subsemnatului o stare de temere cu privire la un anumit rău pe care urmează să îl sufăr”⁴²², s-a arătat în plângerea reporterului.

Mirel Palada l-a atacat pe Mihai Goțiu

În septembrie 2017, Mirel Palada (de profesie sociolog), fostul purtător de cuvânt al Guvernului (Cabinetul Ponta, PSD), l-a atacat fizic, în platoul de televiziune B1TV, pe senatorul USR Mihai Goțiu (activist și scriitor)⁴²³.

Palada a sărit cu pumnii și picioarele asupra lui Goțiu, la pauza publicitară, după ce acesta din urmă declarase, în timpul emisiunii moderate de Nadia Ciurlin, că întreruperea unui vorbitor era o dovadă de nesimțire (cu referire la Palada).

Foarte grav (și lipsit de etică) este și că unele voci din spațiul public (partizane PSD) au încercat să legitimizeze recurgerea la violență din partea lui Palada sau să minimalizeze impactul acesteia asupra lui Mihai Goțiu, mergând până la a bagateliza și lua în derâdere incidentul⁴²⁴.

⁴²² „Riscă închisoarea: Gigi Becali, implicat într-un dosar penal pentru amenințare (Foto)”, B1.ro, 26 august 2017.

⁴²³ „Filmul complet al bătăii dintre Palada și Goțiu, din studioul B1 TV”, Cozma Dumitru, Ionuț Gogean, EvZ.ro, 15 septembrie 2017.

⁴²⁴ „VIDEO Veselie la Antena 3, după ce Mirel Palada l-a bătut pe Mihai Goțiu. Prietenii lui Ponta au sărit

Moderatoarea Nadia Ciurlin a dezavuat public atacul și s-a delimitat de cele întâmplate, asumându-și să nu îl mai invite pe Mirel Palada în emisiunile sale⁴²⁵.

Senatorul Mihai Goțiu a făcut plângere penală pentru ultraj.

Jurnalist hunedorean agresat de paznicii unui mall

În iulie 2017, jurnalistul Raul Magda, din Deva, a fost bruscat de paznicii unui mall în timp ce voia să relateze despre cazul unei femei care fusese lovită de un panou publicitar desprins de pe clădirea mall-ului de vântul puternic⁴²⁶.

Paznicii au încercat să îl îndepărteze de la locul accidentului pe reporterul care filma, pe motiv că era pe proprietate privată, și l-au și lovit, potrivit spuselor sale, și, deși în preajmă se afla un polițist, acesta nu a intervenit pentru aplanarea conflictului.

Jurnalistul a depus plângere la Poliție, iar oamenii legii au deschis un dosar de cercetare penală pentru purtare abuzivă⁴²⁷.

Într-un punct de vedere transmis ulterior de reprezentanții mall-ului Shopping City Deva, aceștia au negat că reporterul ar fi fost lovit de paznicii firmei Evolution Security, admitând însă că aceștia au avut „un comportament conflictual” și susținând că „echipa a fost deja sancționată și instruită pentru ca pe viitor astfel de situații să fie gestionate într-un mod profesionist și binevoitor”⁴²⁸.

Eugen Nicolicea a încercat să intimideze reporterii interesați de CV-ul lui

În decembrie 2017, deputatul PSD Eugen Nicolicea și-a ieșit din fire când un reporter de la ziarul Adevărul l-a întrebat la ce universitate și în ce an a absolvit Dreptul, informații care

să-i ia apărarea fostului purtător de cuvânt al Guvernului PSD”

⁴²⁵ Anunț făcut de Nadia Ciurlin pe contul său de Facebook.

⁴²⁶ „Jurnalist agresat în timp ce își făcea meseria. Totul s-a întâmplat în parcare a unui mall VIDEO”, Filip Stan, RomâniaTV.net, 20 septembrie 2017.

⁴²⁷ „Jurnalist agresat în timp ce își făcea meseria! Bărbatul a fost lovit de paznicii unui mall care încercau să ascundă un accident în timpul furtunii de duminică”, Observator.tv, 20 septembrie 2017.

⁴²⁸ „Update Jurnalist agresat în timp ce își făcea meseria! Bărbatul, lovit de paznicii unui mall care încercau să ascundă un accident. Reacția reprezentanților mall-ului (VIDEO)”, B1.ro, 20 septembrie 2017.

lipseau din CV-ul politicianului. „Mă, băiatule, tu chiar nu înțelegi? Vrei să avem altfel de discuții?”⁴²⁹, i-a spus Nicolicea reporterului, încercând să îl descurajeze să pună întrebări. Întrebările adresate de reporter erau de interes public, mai cu seamă cu cât Nicolicea se număra printre parlamentarii care propuseseră amendamente la legile Justiției.

O săptămână mai târziu, întrebat din nou despre informațiile lipsă din CV-ul său, de data aceasta de către un reporter Digi 24, Eugen Nicolicea l-a amenințat pe acesta cu „ridicarea acreditării”. „Am terminat o facultate de Drept cu media 10, dar pentru că unul care a lucrat ca politruc la Opinia Studențească Iași... n-am chef să-i răspund. Gata, am încheiat subiectul. [...] Încalci regulamentul Camerei. Am spus nu, atât. Deci dacă vei da ceva voi solicita să fii sancționat cu acreditarea”⁴³⁰, i-a spus Nicolicea ziaristului.

Ziariști agresați de susținătorii preotului Pomohaci

Mai mulți ziariști au fost bruscați și loviți în septembrie 2017 la Sibiu de oameni care făceau parte dintr-un grup de aproximativ 150 de susținători ai preotului Cristian Pomohaci, acuzat că ar fi încercat să corupă sexual un adolescent de 17 ani⁴³¹.

Oamenii s-au îmbulzit în fața Mitropoliei Sibiului în ziua audierii preotului la recursul său împotriva caterisirii și au devenit agresivi cu ziariștii prezenți la fața locului.

Reprezentanții Jandarmeriei Sibiu au anunțat că au deschis o anchetă pentru identificarea și sancționarea agresorilor⁴³².

⁴²⁹ „Nicolicea a trecut la amenințări. Întrebat în ce an a absolvit facultatea de Drept, deputatul a răspuns: <<Mă, băiatule, vrei să avem altfel discuții?>>”, Radu Eremia, Adevărul.ro, 11 decembrie 2017.

⁴³⁰ „VIDEO Nicolicea a amenințat un reporter cu ridicarea acreditării dacă mai întreabă unde a făcut Dreptul”, Sebastian Zachmann, Adevărul.ro, 19 decembrie 2017.

⁴³¹ „Update Video Foto Jurnaliști agresați de fanii lui Pomohaci la Sibiu. Susținătorii l-au aplaudat la ieșirea din Mitropolie”, Roxana David, OraDeSibiu.ro, 19 septembrie 2017.

⁴³² „Video – Ancheta deschisă după ce mai mulți jurnaliști au fost agresați de susținătorii lui Pomohaci”, OraDeSibiu.ro, 19 septembrie 2017.

Paul Hitter a bruscăt, înjurat și amenințat o ziaristă

În septembrie 2017, pictorul Paul Hitter a înjurat și amenințat o reporteriță de la Casa Jurnalistului care documenta un mitting împotriva obligativității vaccinării copiilor, acuzând-o că filma ca să ia protestatarii în derâdere⁴³³.

„Dă-i drumu-n pula mea de drogată, că asta ești. [...] Du-te la ai tăi, la rezistenți [Mișcarea #Rezist, n.n.] și la Control [club din București, n.n.], ce cauți aici? O să v-o luați exact cum și-a luat-o boschetarul ăla de Goțiu. Ne-am săturat de voi, gata!”, i-a zis Hitter jurnalistei.

„Cel mai influent impresar” a amenințat un ziarist GSP

După ce revista Forbes l-a numit pe românul Constantin Dumitrașcu drept „cel mai influent impresar de fotbal din lume în 2017”, Costin Ștucan de la Gazeta Sporturilor a publicat în septembrie 2017 o investigație care a contrazis palmaresul acestuia și care i-a determinat pe reprezentanții Forbes să admită că documentarea lor a fost superficială⁴³⁴. Deși a refuzat să răspundă la întrebările GSP înaintea publicării materialului, Constantin Dumitrașcu l-a contactat pe autor pe Skype după apariția investigației și l-a jignit și amenințat în mai multe rânduri, cerându-i să șteargă ce a scris despre el⁴³⁵.

Constantin Dumitrașcu l-a numit pe jurnalistul Costin Ștucan „bulangiu”, „nesimțit”, „idiot”, „mincinos”, „ziarist bășinos”, l-a acuzat de corupție („plătit de Becali”, „Ai luat șpagă”), l-a înjurat și l-a amenințat. „Să-mi sugi p***! [...] Dacă nu scoți postările de pe Facebook, te fac țândări. [...] Băi, fii atent aici, că o să vin în București și o să te caut să vorbim între patru ochi. Ție nu ți-e rușine? Nu mai face tu pe jurnalistul p****! [...] Dacă te prind, te bat. [...] Ai grijă. După discuția cu mine, dacă ți se întâmplă ceva, să nu dai vina pe

⁴³³ „<<Du-te la ai tăi, la rezistenți. O să v-o luați exact cum și-a luat-o boschetarul ăla de Goțiu>>. O jurnalistă a fost agresată de un tânăr admirat de Lia Olguța Vasilescu - Video”, Ovidiu Albu, Aktual24.ro, 20 septembrie 2017.

⁴³⁴ „Cine este de fapt românul desemnat de Forbes <<cel mai puternic impresar din lume>>. Misterul din Bahnstrasse 17: datorii la ANAF, acuza de <<furt>>, site-uri și jucători evaporati”, Costin Ștucan, 29 septembrie 2017.

⁴³⁵ „Video <<Să-mi sugi p***! Dacă nu scoți articolul, te fac țândări!>> Impresarul anului în lume, reacție violentă după investigația GSP: ploaie de amenințări și de jigniri”, Vlad Nedelea, Costin Ștucan, GSP.ro, 2 octombrie 2017.

mine. Uită-te în stânga și dreapta când ieși din casă”⁴³⁶, i-a spus, printre altele, Dumitrașcu lui Ștucan.

Jurnalistul a publicat în GSP înregistrarea și transcrierea discuției cu Constantin Dumitrașcu.

Un mire a agresat un reporter

În septembrie 2017, un bărbat din Caraș-Severin care se afla împreună cu viitoarea sa soție în drum spre oficiul stării civile a devenit recalcitrant și agresiv după ce mașina în care se aflau a fost implicată într-un accident rutier din cauza unui alt participant la trafic, care nu a acordat prioritate.

Mirele l-a amenințat întâi pe șoferul vinovat de accident. După aceea, bărbatul l-a lovit peste telefon, care a căzut și s-a spart, l-a jignit și l-a amenințat pe un reporter al publicației locale Reper24, care filma la locul accidentului⁴³⁷.

Poliția sosită la fața locului l-a amendat pe bărbat pentru tulburarea liniștii publice, injurii și amenințări, iar reporterul agresat a anunțat că va depune plângere penală pentru distrugere⁴³⁸.

Andrei Bădin, amenințat de Tudor George Coldea

În octombrie 2017, realizatorul TV Andrei Bădin, de la B1 TV, a făcut public, pe site-ul Flux 24.ro⁴³⁹, un schimb de mesaje pe Facebook în care a fost amenințat de George Tudor Coldea, despre care o parte a presei susține că ar fi văr al generalului Florian Coldea⁴⁴⁰, fost șef operativ al Serviciului Român de Informații.

⁴³⁶ Ibidem.

⁴³⁷ „Dosar penal în ziua nunții, după ce a agresat un jurnalist! În urma unui accident banal”, Ildiko Szendrei, ExpressDeBanat.ro, 29 septembrie 2017.

⁴³⁸ Ibidem

⁴³⁹ „Exclusiv/ Vărul lui Coldea amenință: Ți-o iei în direct, rejecțiile ca voi trebuie trase în țeapă”,

⁴⁴⁰ „Familia lui Florian Coldea, încă o activitate în domeniul medical. Probleme cu Fiscul încă de la debut”, Ion Alexandru, Jurnalul.ro, 13 noiembrie 2017.

„Îți spun, ca să rămână scris, așa cum vă place vouă, că dacă nu termini vin până în București și cu riscul unei amenzi penale ți-o iei în direct în față la B1 să te vadă toată țara ce bărbat ești tu umflatule”, i-a scris George Tudor Coldea lui Bădin, și a continuat să îl jignească („suflet murdar ce ești” etc.). Anterior, ziaristul susținuse într-o emisiune B1 TV că George Tudor Coldea ar fi beneficiat de contracte privilegiate în industria farmaceutică⁴⁴¹.

Mălin Bot, agresat de persoane care asigurau paza lui Liviu Dragnea

În octombrie 2017, fostul jurnalist Mălin Bot a fost lovit de două ori de una dintre persoanele care asigurau paza lui Liviu Dragnea la iesirea politicianului de la una dintre audierile de la ICCJ. Mălin Bot surprinsese anterior prezența gărzilor de corp și postase acest lucru pe contul de Facebook, unde susținea că cele trei persoane ar fi aparținut unui clan interlop. În momentul agresiunii, Mălin Bot îl chestiona pe Dragnea despre prezența presupușilor „interlopi”, afirmând că aceștia au fost aduși pentru a-i intimida pe martorii din dosarul în care era anchetat politicianul. Ulterior, Digi24 a publicat un material din care reieșea că o parte din persoanele care au asigurat paza lui Liviu Dragnea în acea zi fuseseră gărzi de corp pentru familia Năstase⁴⁴². Mălin Bot a făcut o plângere penală pe numele persoanei care l-a agresat.

Jurnalist arădean bătut cu o bâtă pe un șantier

Un jurnalist arădean care făcea fotografii pe un șantier a fost bătut cu o bâtă de un muncitor deranjat de prezența camerei foto, în noiembrie 2017⁴⁴³.

La venirea Poliției, agresorul și-a recunoscut fapta și victima a decis să nu depună plângere penală. Poliția i-a dat muncitorului o amendă contravențională de 200 de lei.

⁴⁴¹ „Vădul lui Coldea, amenințări la adresa unui jurnalist: <<Vin și ți-o iei în direct!>>”, Ionuț Gogean, EvZ.ro, 14 octombrie 2017.

⁴⁴² „Cine sunt „revoluționarii” care l-au apărut pe Liviu Dragnea la ICCJ”, Digi24, 5 octombrie 2017

⁴⁴³ „Un jurnalist arădean, bătut crunt de un muncitor pentru că făcea poze pe un șantier”, Libertatea.ro, 8 noiembrie 2017.

Primarul Timișoarei, despre jurnaliști locali: „paraziți sociali”

În martie 2018, după ce mai mulți jurnaliști din presa locală au relatat despre problemele cu sistemul de dezșăpăzire care nu făcea față și au criticat administrația locală, primarul Timișoarei, Nicolae Robu (PNL), care abia se întorcea de la Viena, a publicat un mesaj pe Facebook în care i-a jignit pe jurnaliști, vrând să lase de înțeles că situația nu era așa gravă cum o prezentau ei (subiect asupra căruia avea să revină după ce s-a mai documentat)⁴⁴⁴.

Edilul i-a numit pe jurnaliști „paraziți sociali” și a reluat injuriile și a continuat să jignească presa la conferința de presă care a urmat: „Sunt tot felul de...nu sunt jurnaliști, că eu știu ce fac... ei trăiesc din acea taxă de protecție sau asmuțire pe la terase, acolo stau, și sunt cu mintea tulbure de ce consumă din susținerea celor pentru care reprezintă tonomat. Asta sunt: tonomat. [...] Există mai multe variante de prostituție, nu numai pe centuri. Există și altfel de prostituție, care e cel puțin la fel de gravă. Eu n-am făcut nominalizări, am scris clar: respect jurnalismul, respect jurnaliștii, e o profesie care presupune foarte multe. Unii le au, alții nu le au”⁴⁴⁵.

În condițiile în care edilul și-a continuat atacul și a refuzat să răspundă la întrebările presei prezente la conferință, mai mulți reprezentanți mass-media au ales să părăsească evenimentul, moment în care Robu a susținut că el este „cel mai tare organism de presă din Timișoara”, prin intermediul paginii sale de Facebook⁴⁴⁶.

Într-o reacție fără precedent, reprezentanți de la toate instituțiile de presă timișorene s-au solidarizat și au semnat o scrisoare de protest față de comportamentul „tot mai agresiv și jignitor” al primarului în relația cu presa, adresată consiliului de etică al PNL, Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării și organizațiilor care apără libertatea presei⁴⁴⁷.

⁴⁴⁴ „VIDEO Primarul Timișoarei, jigniri grosolane la adresa unor jurnaliști: <<Paraziți sociali. Eu sunt cel mai tare organism de presă din Timișoara>>”, Dani Dancea, Adevărul.ro, 2 martie 2018.

⁴⁴⁵ „Primarul Timișoarei a jignit grosolan jurnaliștii locali”, Digi24.ro, 2 martie 2017.

⁴⁴⁶ „Nicolae Robu, despre jurnaliștii din presa locală: <<Paraziți sociali care trăiesc din taxa de asmuțire>>”, News.ro apud ȘtirileProTv.ro, 2 martie 2018.

⁴⁴⁷ „Protest al presei din Timișoara față de atitudinea primarului Robu, în urma jignirilor repetate”, Adriana Mit, Mediafax.ro, 5 martie 2018.

„Primarul Timișoarei și-a făcut o obișnuință din a insulta și a eticheta jurnaliștii, folosind de-a lungul timpului expresii ca <ultrapenibili>, <nesimțiți>, <idioti și idioate> , <nu ne tragem în șireturi, când o să aveți cariera făcută de mine cu cinste și cu muncă multă, atunci puteți să vă apropiați de șireturile mele, până atunci pretind respect> sau <indivizi și individe fără minte și fără caracter, care, în loc să informeze, dezinformează și calomniază>”, s-a arătat în scrisoare. „Nicolae Robu a avut ieșiri agresive verbal, de-a lungul timpului, din păcate, nu numai la adresa jurnaliștilor, ci împotriva oricăror persoane care au avut o altă părere decât a sa - cetățeni ai Timișoarei, primari PNL, alți politicieni sau membri ai unor asociații. În opinia noastră, toate aceste atacuri la adresa jurnaliștilor reprezintă o încălcare a normelor europene de comunicare și o formă de intimidare și încălcare a libertății de exprimare a mass media. Nu vom mai accepta aceasta atitudine agresivă, nu vom mai tolera accesele verbal suburbane ale primarului Nicolae Robu, care este și președintele PNL Timiș. Ne solidarizăm astfel, reprezentanții presei timișorene, într-un demers comun ce își propune să apere dreptul jurnaliștilor de a pune întrebări persoanelor publice și de a critica activitatea acestora. Acesta este un prim demers public, iar dacă relațiile de comunicare dintre primarul Nicolae Robu și presă nu se vor echilibra, vom apela și la alte forme legale, publice, de protest”, au mai scris jurnaliștii timișoreni.

Mihai Gâdea, amenințat cu moartea

În decursul a mai puțin de jumătate de an (în octombrie 2017 și februarie 2018), moderatorul Antena 3 Mihai Gâdea, de la emisiunea Sinteza Zilei, s-a plâns de două ori în timpul emisiunii sale că a fost amenințat cu moartea.

În prima situație, din octombrie 2017, Gâdea a prezentat la TV copia unui comentariu de pe Facebook aparținând unui utilizator pe nume George Vișan, care a scris: „Pentru domnul Gâdea recomand calibru mare, semiautomat, cu fragmentare”⁴⁴⁸. Prezentatorul a anunțat că urma să depună plângere la Poliție.

În cea de-a doua situație, în februarie 2018, Gâdea a prezentat din nou, în emisiunea sa, copia altui mesaj primit pe Facebook de la un utilizator pe nume Mihaiță Nedelea, care i-a

⁴⁴⁸ „Mihai Gâdea, amenințat cu moartea. <<Cred că s-a ajuns prea departe>>”, Antena3.ro, 25 octombrie 2017.

scris: „Te-aș împușca direct în cap, domnule Gâdea... pe tine și pe toată Antena 3 în frunte cu Voiculescu”⁴⁴⁹. „Sper ca autoritățile statului să se sesizeze”, a spus Gâdea în timpul emisiunii.

Concluzii:

- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de oameni de afaceri, fotbaliști, politicieni, muncitori pe șantier, persoane publice, enoriași.

Recomandări pentru autorități, politicieni și persoane publice:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a persoanelor publice.
- Atunci când forțele de ordine sunt de față la o agresiune la adresa unui jurnalist, dar nu reacționează, ele se fac complice la încălcarea drepturilor acestora.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).
- Solidarizați-vă atunci când au loc abuzuri la adresa presei.

⁴⁴⁹ „Mihai Gâdea a fost amenințat cu moartea”, S.T., Antena3.ro, 15 februarie 2018.

ACCESUL LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC

Inițiative legislative

Legea nr. 544/ 2001

În 2017, Ministerul Consultării Publice și Dialogului Social (dizolvat de guvernul Dăncilă în ianuarie 2018) a inițiat noi dezbateri la nivelul guvernului, în vederea amendării legii accesului la informații de interes public. Conform jurnaliștilor Pressone.ro⁴⁵⁰, funcționari din Ministerul Sănătății ar fi dorit chiar abrogarea legii, pe motiv că cetățenii ar abuza de ea și că, oricum, informațiile publice sunt disponibile pe site-urile instituțiilor publice. La data respectivă, publicația menționată mai sus a și publicat un amplu reportaj care arăta că există foarte multe piedici în obținerea de informații de interes public, piedici care le îngreunează jurnaliștilor activitatea. După publicarea acestui articol, ministerul condus la acea vreme de Gabriel Petrea a emis un comunicat de presă în care preciza că, „Nu există și nu a existat niciodată intenția de a modifica Legea nr. 544/2001 a accesului la informații de interes public în sensul îngrădirii accesului. Intenția MCPDS nu este de a restrânge drepturi, ci pur și simplu de a simplifica atât munca cetățenilor care solicită informații cu privire la activitatea și modul de cheltuire a banului public, cât și a funcționarilor publici care sunt puși să răspundă pe același subiect de mai multe ori”.⁴⁵¹ Procesul de revizuire a legii a fost suspendat, iar, până în prezent, față de modificările efectuate în anul 2016, Legea nr. 544/2001 nu a mai fost amendată (detalii despre modificările aduse legii și normelor de aplicare în capitolul Legislație al prezentului raport și în Raportul FreeEx 2016-2017).

Mai multe informații publice comunicate din oficiu

La finalul anului 2017 și începutul lui 2018 au fost depuse două inițiative legislative privind extinderea tipului de informații de interes public care trebuie comunicate din oficiu de autoritățile și instituțiile statului. Prima dintre acestea⁴⁵², depusă în noiembrie 2017 de

⁴⁵⁰ „Guvernul se pregătește să modifice Legea accesului la informațiile publice”, de Codruța Simina și Bianca Felseghi, Pressone.ro, 9 iunie 2017.

⁴⁵¹ Ministerul Consultării Publice și Dialogului Social (MCPDS), Informare Publică, 4 mai 2017 <http://dialogsocial.gov.ro/2017/06/informare-publica/>.

⁴⁵² PL-x nr. 180/2018, Propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.544/2001 privind

un grup de parlamentari PMP, dorea extinderea și clarificarea tipului de documente legate de managementul financiar al autorităților publice care trebuie comunicate din oficiu și prevedea actualizarea lunară a acestora. De asemenea, achizițiile publice deveneau informații care trebuie comunicate din oficiu, iar publicarea acestui tip de informații pe pagina de internet a autorității sau instituției devenea obligatorie. Propunerea legislativă a primit aviz negativ din partea comisiilor de administrație publică și juridică și a fost respinsă de Senat la finalul lunii martie 2018. Ajunsă la Camera Deputaților, inițiativa a primit deja un punct de vedere negativ din partea Guvernului, motivat prin faptul că adoptarea legii ar însemna că anumite informații confidențiale (de exemplu salariul angajaților sau secrete tehnologice) ar fi făcute publice.

A doua propunere legislativă⁴⁵³ a fost înregistrată în luna februarie 2018 de un grup de parlamentari ai USR. Propunerea include contractele de achiziții publice pe lista informațiilor care trebuie comunicate din oficiu de autoritățile și instituțiile publice. În acest moment, inițiativa legislativă este încă în lucru la comisiile de specialitate.

Legea administrației publice locale nr. 215/ 2001

Deși Legea administrației publice locale nu reglementează direct accesul cetățenilor la informații de interes public, aceasta conține prevederi care vizează dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale de a se adresa autorităților publice locale în limba lor maternă în localitățile în care ponderea lor depășește pragul de 20%. În cursul anului 2017, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România a înaintat o propunere de modificare a acestei legi în sensul revizuirii pragurilor de la care persoanele care aparțin minorităților naționale își pot folosi limba maternă inclusiv pentru a obține informații de interes public. Astfel, conform propunerii UDMR, pragul general ar fi urmat să fie scăzut de la 20% la 10% și, în unele situații, ar fi fost introduse praguri alternative, în funcție de numărul total al locuitorilor respectivei unități administrative. Această propunere legislativă răspundea unor recomandări mai vechi ale Consiliului Europei⁴⁵⁴ și ar fi dus la creșterea numărului de

liberul acces la informațiile de interes public,
http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=16636.

⁴⁵³ Număr înregistrare Senat L214 din anul 2018.

⁴⁵⁴ Vezi Comentariul tematic nr. 3. Drepturile lingvistice ale persoanelor aparținând minorităților naționale în temeiul Convenției-cadru [pentru protecția minorităților naționale], Comitetul consultativ privind

cetățeni care ar fi putut să-și folosească limba maternă în relația cu autoritățile publice locale, inclusiv în procesul de obținere a informațiilor de interes public.

Proiectul de modificare a Legii administrației publice locale a fost întâmpinat cu un grad mare de ostilitate, inclusiv de către mass-media de limbă română și, în cele din urmă, a fost respins de Parlamentul României, în ciuda recomandărilor instituțiilor internaționale.

Codul de procedură penală

În perioada acoperită de acest raport, au apărut în presă informații despre un proiect de modificare a Codului de procedură penală, care a fost înaintat la Comisia specială, cunoscută drept Comisia “Iordache”⁴⁵⁵. Deși proiectul de modificare a Codului viza, teoretic, armonizarea acestuia cu mai multe directive europene care sunt legate de prezumția de nevinovăție a persoanelor aflate sub anchetă penală, mai multe amendamente au vizat accesul publicului la informații despre anchetele aflate în desfășurare. Astfel, potrivit unor amendamente depuse inițial de un deputat PSD și asumate ulterior de coaliția PSD-ALDE, se introduce o nouă prevedere la articolul 4: „În cursul urmăririi penale și al judecării cauzei în procedură de cameră preliminară sunt interzise comunicările publice, declarațiile publice precum și furnizarea de alte informații, direct sau indirect, provenind de la autorități publice sau orice alte persoane fizice sau juridice referitoare la faptele și persoanele ce fac obiectul acestor proceduri.”

Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și jurnaliștii au atras atenția încă din luna decembrie 2017 că, unele din noile prevederi sunt excesive și ar putea împiedica furnizarea de informații de interes public despre anchetele penale aflate în desfășurare. Astfel, organizația APADOR-CH⁴⁵⁶ a arătat că, „interdicția absolută de a comunica orice informație privind o cauză penală este în mod vădit excesivă și denotă lipsă de realism și că trebuie prevăzută în textul de lege posibilitatea comunicării, în mod neutru, a unui minimum de informații privind autorul, fapta comisă și posibila încadrare juridică”. Poziția exprimată de APADOR-CH mai arată că „interdicția absolută de a comunica informații

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, paragraful 57.

⁴⁵⁵ Comisia specială a Camerei Deputaților și Senatului pentru sistematizarea, unificarea și asigurarea stabilității legislative în domeniul justiției.

⁴⁵⁶ „Despre proiectul de modificare a Codului de procedură penală”, 15 decembrie 2017, Apador.org.

propusă sub pretextul prezumției de nevinovăție poate afecta atât activitatea de combatere a infracțiunilor cât și dreptul publicului de a fi informat, parte a libertății de exprimare”.

Lipsirea publicului de informații legate de dosarele penale, comunicate în mod oficial și, de dorit, nepărtinitor de către instituțiile din justiție, poate duce la dezinformare, având în vedere faptul că inculpații aleg să comunice astfel de informații, de multe ori prin mass-media favorabile lor.

Simulacru de dezbatere la CSM privind revizuirea Ghidului privind relația dintre mass-media și sistemul judiciar

În vederea implementării Directivei UE 2016/343, cu privire la adoptarea unor aspecte legate de prezumția de nevinovăție, în primăvara lui 2017 Consiliul Superior al Magistraturii a făcut o propunere de modificare a Ghidului privind relația cu mass-media. Conform acestei propuneri, ar fi urmat ca accesul jurnaliștilor la date de interes public din dosarele aflate pe rol să fie drastic restricționat. Astfel, publicul ar fi urmat să nu mai primească date despre identitatea persoanelor care se află sub urmărire penală, singurele informații primite fiind cele legate de o scurtă descriere a faptei și încadrarea acesteia, fără nici o informație cu privire la identitatea persoanelor⁴⁵⁷.

În conformitate cu prevederile legale, acest document urma să fie dezbătut atât cu instanțele judiciare din întreaga țară, cât și cu reprezentanții societății civile, Consiliul Superior al Magistraturii fiind instituția mandatată să organizeze aceste consultări. Conform unor informații apărute în presă⁴⁵⁸, la dezbaterile privind documentul, au fost invitate în principal organizații neguvernamentale care nu au expertiză în acest domeniu, cum ar fi: Asociația Romilor Ursari, Asociația Profesională a Transportatorilor, Asociația pentru ATI (anestezie-terapie-intensiva) Timișoara, Salvați Copiii, Asociația Română pentru Combaterea Contrafacerilor sau Asociația Română de Terapii în ADHD – autism, etc. În schimb, ONG-uri care au avut de-a lungul timpului activitate relevantă în acest domeniu, cum ar fi APADOR-CH, Centrul pentru Jurnalism Independent sau jurnaliștii specializați pe domeniul justiție, au fost complet ignorați. În urma acestei situații, ActiveWatch și APADOR-

⁴⁵⁷ „Inspekția Judiciară propune ca reprezentanții mass-media să nu mai primească informații din dosare în cursul urmăririi penale”, News.ro, 10 aprilie 2017.

⁴⁵⁸ „Alistar si telepatia. Un membru CSM isi bate joc de Justitie”, presa si ONG-uri, Ziare.com, 21 noiembrie 2017

CH au cerut⁴⁵⁹ reluarea dezbaterilor pe marginea Ghidului privind relația dintre mass-media și sistemul judiciar. Până în prezent acest Ghid nu a fost modificat.

Obstrucționări ale accesului la informații de interes public

Ministerul Sănătății ascunde informații despre prețurile medicamentelor

În luna ianuarie 2018, o jurnalistă HotNews.ro⁴⁶⁰ a făcut public faptul că, pe site-ul Ministerului Sănătății, Catalogul Național al Prețurilor Medicamentelor (CANAMED) nu mai era vizibil. Această situație a apărut în urma unui ordin emis de ministrul aflat în funcție, Florian Bodog, care nu mai prevedea obligativitatea publicării catalogului. În același timp, instituțiile Ministerului Sănătății refuză să comunice informații cerute în baza Legii nr. 544/2001 despre prețul medicamentelor, pe motiv că acestea sunt deja publice în CANAMED. La interelările jurnaliștilor, reprezentanții MS au răspuns că problema este una de ordin tehnic, ea fiind în curs de rezolvare, și că nu se datorează ordinului emis de ministru. În același timp, experți consultați de HotNews.ro consideră că actul normativ emis de minister conține neclarități, prin faptul că nu mai prevede explicit transparența vechiului catalog. Până la data redactării acestui raport, aprilie 2017, secțiunea în cauză a site-ului Ministerului Sănătății era nefuncțională, afișând mesajul: „Dat fiind că în această perioadă are loc procesul de actualizare și corecție a prețurilor maxime ale medicamentelor de uz uman din CANAMED, în acest moment pagina www.preturi.ms.ro se află în lucru. În momentul definitivării procedurii de corecție se va publica catalogul, conform cu prevederile legale”.

Într-o altă situație, cea legată de criza imunoglobulinei de la începutul anului, Ministerul Sănătății a refuzat să furnizeze informații de interes public cu privire la o posibilă comandă greșită de medicamente destinate persoanelor care suferă de imunodeficiență. Într-o anchetă publicată în cursul lunii martie 2018⁴⁶¹, jurnaliștii de la HotNews.ro au descoperit

⁴⁵⁹ „Ghidul CSM - simulacru de consultare publică”, ActiveWatch, 23 noiembrie 2017.

⁴⁶⁰ „Cum au ajuns prețurile medicamentelor cumparate și decontate din bani publici să fie secrete. Artificiul prin care ministrul Bodog a scos din transparență Catalogul Național al Prețurilor la Medicamente”, Hotnews, 10 ianuarie 2018.

⁴⁶¹ „Decizie controversată a Ministerului Sănătății în criza imunoglobulinei: a cumpărat în 2017 un medicament nepotrivit. Autoritățile ascund prețul plătit pentru tratamentul greșit”, Hotnews, 7 martie 2018.

că a fost achiziționat un medicament nepotrivit. Reprezentanții ministerului au refuzat, în ciuda invocării Legii nr. 544/ 2001 să răspundă cererilor jurnaliștilor de a se face publică valoarea totală a achiziției.

Consiliul Europei: accesul minorităților naționale la informații de interes public în limba maternă restricționat

A patra Opinie a Comitetului Consultativ cu privire la implementarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, publicată în februarie 2018, a arătat că, în România, există probleme legate de asigurarea accesului la informații publice în limba maternă pentru persoanele aparținând minorităților naționale. Astfel, conform datelor din anexele Legii administrației publice locale, în România există 488 de localități în care cel puțin o minoritate națională atinge pragul de 20%. Dintre acestea, în 325 populația de etnie maghiară atinge sau depășește pragul de 20%, iar în 102 dintre acestea, maghiarii constituie majoritatea⁴⁶².

Experții Consiliului Europei au arătat, citând un studiu efectuat în anul 2016, că doar 130 din consiliile locale ale localităților în care maghiarii depășesc 20% (mai puțin de jumătate din numărul total) au răspuns cu privire la posibilitatea de a folosi limba maghiară în relațiile cu acestea. 13 răspunsuri au fost scrise exclusiv în limba română, 51 de consilii locale au declarat că nu au tradus actele lor normative și în limba maghiară, iar în 33 de localități ordinea de zi nu este tradusă și în limba maghiară.

Primăria ascunsă a Capitalei

Proiectele Primăriei Capitalei au fost doar în mod excepțional puse în dezbatere publică, în 2017 și la începutul lui 2018. Fără a avea criterii clare de a stabili care anume dintre proiecte să fie supuse dezbaterii publice și fără să respecte definiția actului normativ, proiectele de hotărâre de Consiliu General au fost supuse direct votului consilierilor, în ciuda repetatelor critici din partea reprezentanților societății civile și a reprezentanților opoziției referitoare la obligațiile de transparență.

⁴⁶² Vezi a patra Opinie a Comitetului Consultativ pentru Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale

Mai mult, având în vedere noua formulă administrativă – formarea a 22 de societăți comerciale care să înlocuiască instituțiile din subordinea Primăriei Capitalei, a devenit mult mai dificil accesul la informații cu privire la cheltuirea fondurilor publice și a activității acestor instituții. În ciuda promisiunilor de „transparență 100%” a Primarului General, directorii societăților comerciale au refuzat în repetate rânduri să se prezinte în fața Consiliului General. Mai mult, pe site-ul Primăriei Capitalei, în secțiunea Holding Municipal, acolo unde teoretic ar trebui să existe informații cu privire la aceste structuri, sunt scanate doar deciziile de înființare și deciziile prin care sunt constituite Consiliile de Administrație, alte informații importante lipsind cu desăvârșire. Site-urile pe care sunt prezentate activitățile societăților nu sunt menționate nicăieri pe pagina oficială a PMB, iar pentru a ajunge pe parte dintre aceste site-uri a fost nevoie ca un reprezentant al ActiveWatch să întrebe direct un angajat PMB la una dintre ședințele de Consiliu. În momentul de față, ActiveWatch nu a identificat adresele site-urilor oficiale ale noilor structuri înființate.

Primăriei Capitalei nu-i plac cetățenii critici

Primăria Municipiului București a continuat în 2017 practica de a nu permite accesul la ședințele Consiliului Municipiului București pentru anumiți cetățeni care critică măsurile luate de administrația locală. ActiveWatch a descoperit că Primăria umple locurile destinate cetățenilor cu diverși angajați ai instituției, inclusiv consilieri personali ai primarului Capitalei, pentru a putea să refuze accesul cetățenilor, invocând că nu mai există locuri. Pe 8 iunie 2017, pe baza faptului că nu primiseră în scris niciun fel de înștiințare că li se va refuza accesul la ședința Consiliului pentru care făcuseră în prealabil, conform regulamentului, o cerere de participare, un grup de cetățeni, printre care și o membră ActiveWatch, a încercat să forțeze intrarea în sala de ședințe, poliția locală împotrivindu-se acestui lucru. Cu sprijinul unor consilieri locali din opoziție, cetățenii au intrat în sala de ședințe. Președintele de ședință și Viceprimarul Capitalei (Aurelian Bădulescu) au susținut că niciuna dintre persoanele care au forțat intrarea nu a respectat regulamentul. Primarul Gabriela Firea a susținut că cetățenii s-au facut vinovați de ultraj, că au încercat să „linșeze membrii Consiliului și Primarul General” și că trei dintre polițiștii locali ar fi avut nevoie să fie transportați la spital. Din mărturiile unor persoane prezente la locul incidentului, precum și din filmările care au fost urcate pe Internet, rezultă că cetățenii au fost cei îmbrânciți și loviți de poliția locală și că niciunul dintre ei nu a părăsit zona destinată lor în sala de ședință, nepunând astfel în pericol integritatea fizică a niciunui ales local. Reprezentanți ai

Poliției Locale implicați în altercație au depus o plângere penală, însă nici în momentul de față nu există o anchetă penală în curs împotriva niciunuia dintre cetățenii implicați.

Concluzii:

- Conform relatărilor din presă, la nivelul guvernului au avut loc discuții cu privire la modificarea Legii 544/ 2001, existând inclusiv propuneri care mergeau până la abrogarea acesteia. În cele din urmă, aceste propuneri au rămas în stadiul de proiect.
- Practica și statisticile ne demonstrează că implementarea Legii accesului la informațiile de interes public este încă slabă și că este încă necesară implementarea unor soluții concrete de îmbunătățire a accesului la informațiile de interes public și a implementării efective a principiilor transparenței decizionale (o parte dintre aceste soluții au fost formulate în perioada de guvernare a cabinetului Cioloș).
- O situație particulară a fost cea legată de dezbaterile cu privire la armonizarea legislației românești cu directivele europene privind acordarea prezumției de nevinovăție persoanelor care se află sub urmărire penală. Aceste cerințe legitime ale Uniunii Europene au fost folosite ca pretext pentru a propune secretizarea excesivă a informațiilor cu privire la dosarele penale aflate în lucru, mergându-se până la a se propune interdicția de a se face publice date despre identitatea persoanelor implicate în aceste dosare, indiferent de calitatea lor.
- Primăria Generală a Capitalei s-a dovedit a fi una dintre cele mai opace instituții publice. Aceasta a refuzat în repetate rânduri să publice informații de interes public pe site-ul oficial, nu a pus în dezbatere proiecte de acte normative importante, respectiv a încercat restricționarea participării cetățenilor la ședințele Consiliului General.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001).
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public, indiferent de modalitatea de transmitere a cererii (fax, e-mail, poștă, la fața locului).

- Potrivit Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate în termen de 5 zile calendaristice să vă informeze în scris dacă răspunsul nu va fi furnizat în termen de 10 zile calendaristice, ci în 30 de zile.
- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.
- Cereți informații în format deschis.
- Colaborați cu activiști din domeniul IT pentru a construi baze de date ce pot produce informații relevante folosind datele deschise disponibile în spațiul public.
- Folosiți instrumente create de ONG-uri. De exemplu, pagina NuVăSupărați.info, unde puteți găsi instrumentele necesare scrierii și transmiterii unei cereri de informații publice.
- Urmăriți pagina Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă <https://data.gov.ro>, pentru a vă informa despre noile reglementări în domeniu.

Recomandări pentru autorități:

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.
- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstructionați accesul cetățenilor la informațiile publice.
- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public, în formate deschise, conform recomandărilor moderne în vigoare.
- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea nr. 544/ 2001.
- Introducerea acreditării în regulamentele de funcționare ale consiliilor locale și primăriilor, dacă se consideră necesar a fi reglementată, trebuie să se facă pentru a facilita accesul presei la informațiile de interes public, nu pentru a-l bloca.
- Accesul cetățenilor la ședințele publice ale autorităților publice trebuie să fie liber.
- Instanțele de judecată dau în continuare câștig de cauză celor care fac plângeri împotriva autorităților, pentru încălcarea Legii 544/ 2001.

Televiziunea și radioul publice

Modificarea legii privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune

Proiectul de modificare a Legii nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune, depus în februarie 2016⁴⁶³ de fostul președinte al Comisiei de cultură și mass-media din Senat, Georgică Severin (PSD), a fost respins de Camera Deputaților în martie 2016, dar adoptat în cele din urmă în iunie 2017 de Senat, în calitate de cameră decizională. Proiectul a generat o decizie de neconstituționalitate a Curții Constituționale, în iulie 2017, pentru câteva dintre prevederi, a reintrat în circuitul parlamentar pentru reexaminare, a fost adoptat de Cameră, cu amendamente, în octombrie 2017, și de Senat în noiembrie. Proiectul a fost trimis Președintelui spre promulgare, dar acesta a cerut Parlamentului reexaminarea textului în decembrie 2017, iar la data redactării acestui raport se afla în lucru la comisiile parlamentare.

Principala modificare adusă era separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public. Conform textului proiectului de lege, directorul general urma să fie selectat în urma unui concurs de proiecte de management, să aibă autonomie decizională și să dea socoteală de buna administrare a societății în fața consiliului de administrație. De asemenea, proiectul introducea o serie de criterii profesionale și incompatibilități pentru viitorii membri ai consiliilor de administrație ale SRR și SRTv.

PNL s-a opus deschis acestui demers de a separa cele două funcții, considerând că nu este oportun și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice. Camera Deputaților a respins proiectul în martie 2016. Noua Comisie de cultură și mass-media a Senatului a reluat în februarie 2017 dezbaterile pe marginea acestui proiect de lege, invitând conducerea SRR și SRTv, sindicate, organizații profesionale și organizații de media. Textul proiectului a fost astfel îmbunătățit, redefinind mai riguros atribuțiile organismelor de conducere, transparentizarea deciziilor Consiliilor de Administrație, precum și armonizarea prevederilor privind finanțarea mediilor publice cu noua reglementare ce elimină taxa radio-tv. Proiectul a fost adoptat de Senat în iunie 2017.

⁴⁶³ Pl-x nr. 38/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15486

La sesizarea partidelor de opoziție (PNL și PMP), depusă la finele lui iunie 2017, Curtea Constituțională a declarat, în 12 iulie, că două dintre modificări sunt neconstituționale – cea mai notabilă fiind obligația impusă membrilor consiliilor de administrație de a renunța la calitatea de membru de partid, pe timpul exercitării mandatului. După reexaminarea impusă de decizia de neconstituționalitate, proiectul a fost adoptat din nou, cu amendamente, în ambele camere, și trimis spre promulgare Președintelui în decembrie 2017.

În luna decembrie, Președinția a trimis Parlamentului, spre reexaminare, proiectul de lege adoptat în iunie 2017, considerând că acesta „conține dispoziții care fie sunt neclare, fie pot afecta funcționarea celor două societăți”⁴⁶⁴. Printre acestea se numără neclarități sau nereguli în privința modului în care este numit directorul general, condițiile dizolvării/demiterii Consiliului de Administrație, sau prevederile referitoare la compatibilitatea membrilor CA și ai Comitetului Director.

Deputatul PMP Eugen Tomac a depus în luna septembrie 2017 o inițiativă legislativă⁴⁶⁵ prin care va crește de la 8 la 10 numărul membrilor consiliilor de administrație ai Societății Române de Radio și Societății Române de Televiziune. Conform expunerii de motive, acest lucru permite ca toate grupurile parlamentare să poată propune măcar o singură persoană în aceste organisme de control instituțional. Camera Deputaților a adoptat inițiativa în forma propusă de Tomac în ciuda avizelor negative primite de la majoritatea comisiilor sesizate. Aceasta a fost adoptată și de Senat și este trimisă spre promulgare.

Finanțare – dependență politică

Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicienilor în acest sens în ultimii ani⁴⁶⁶.

Noua modalitate de finanțare a avut un impact diferit asupra celor două servicii publice de media. Prin legea bugetului de stat, votată în februarie 2017, Guvernul a alocat TVR și SRR sume semnificativ mai mari decât în anii precedenți. Astfel, TVR a beneficiat în 2017

⁴⁶⁴ „Legea ce modifica regulile de organizare si functionare pentru TVR si Radioul Public - trimisa de Presedintele Iohannis spre reexaminare in Parlament”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 18.12.2017

⁴⁶⁵ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=293&an=2017

⁴⁶⁶ Caz descris în detaliu în Raportul FreeEx – libertatea presei în România 2016-2017

de un buget anual aproape dublu față de anul precedent, de la 501 de milioane lei (din care 123 de milioane erau alocare bugetară) la 950 de milioane de lei (integral alocare bugetară). În cazul radioului public, bugetul instituției s-a redus de la 418,5 milioane lei (din care 195,5 milioane erau alocare bugetară) la 383 de milioane lei (integral alocare bugetară).

Noile reglementări au impus TVR să folosească sumele alocate de la bugetul de stat pentru a achita datoriile imense ale instituției față de buget, ceea ce s-a și întâmplat, în aprilie 2017. Pe 1 aprilie 2017, TVR a anunțat că a achitat la bugetul de stat suma de 522 de milioane de lei. Instituția a precizat că „schimbarea sursei de finanțare a permis plata acestei datorii acumulate într-un deceniu” și că, în urma acestui demers, A.N.A.F. a ridicat sechestrul de pe toate bunurile TVR⁴⁶⁷.

Efectul secundar al acestei măsuri a fost menținerea unui nivel scăzut al fondurilor destinate producției editoriale. Cristian Zgabercea, producătorul general al TVR, a salutat alocarea bugetară primită de TVR, susținând că se repară efectele negative ale unor reglementări din ultimii 17 ani care au dus la pierderile imense ale instituției⁴⁶⁸.

Conducere noi la TVR și SRR

Parlamentul a numit un nou Consiliu de Administrație la televiziunea publică

Actuala putere a hotărât să schimbe conducerea televiziunii publice în anul 2017, cu toate că în fruntea instituției se afla o persoană (Irina Radu) care fusese propusă de PSD în Consiliul de Administrație și votată recent de aceeași majoritate în calitate de Președinte-Director General al instituției (în mai 2016). Pe 19 septembrie 2017, plenul reunit al Senatului și Camerei Deputaților a respins raportul de activitate al TVR pe anul 2016 cu o majoritate covârșitoare (204 voturi contra 74)⁴⁶⁹.

⁴⁶⁷ „TVR și-a achitat datoriile. SRTV a plătit la bugetul de stat 522 de milioane de lei”, TVR.ro, 01.04.2017

⁴⁶⁸ „Bugetele SRR și SRTV, avizate de Comisiile de Cultură. Cristian Zgabercea: Cu acest buget TVR va înceta să mai aibă datorii”, TVR.ro, 3.02.2017

⁴⁶⁹ „Conducerea TVR, în frunte cu Irina Radu, a fost demisă de Parlament”, paginademedia.ro, Iulia Bunea, 27.09.2017.

Ca de fiecare dată, nu au fost invocate motive rezonabile care să justifice o astfel de decizie. În 2016, TVR a reușit să înregistreze profit după mulți ani în care a funcționat în pierdere și să scadă cu aproximativ 6 milioane de euro datoria fiscală și comercială. Aceste rezultate s-au obținut (și) cu prețul reducerii cheltuielilor destinate producției editoriale și achiziției de programe, acestea fiind cele mai mici din istoria instituției⁴⁷⁰.

Într-un interviu acordat postului de radio RFI după demiterea sa, Irina Radu s-a declarat dezamăgită de votul din Parlament și a susținut că anumite acțiuni ale sale au deranjat („Cred că la un moment dat a deranjat însăși performanța. Cred că nu se dorește de fapt ca TVR-ul să progreseze. Să iei un asemenea raport și să-l pici în comisia de buget-finanțe mi se pare de râs, chiar de râs, nu am cuvinte, după atâția ani în care au trecut rapoarte cu minus”).⁴⁷¹

În același interviu, Irina Radu a mai afirmat că își reproșează că nu a acordat mai multă atenție discuțiilor cu clasa politică și că a fost victima unor dezinformări. Fostul PDG l-a menționat și pe liderul PSD, Liviu Dragnea, despre care a afirmat că „va veni ziua în care Liviu Dragnea, cum și-a cerut scuze Parlamentului, o să-mi ceară mie scuze, pentru minciunile pe care le-a crezut de la tot felul de micuți din jurul lui”⁴⁷².

Director interimar a fost votată Doina Gradea, venită în TVR în calitate de consilier al Consiliului de Administrație la începutul anului 2016. Noul Consiliu de Administrație a fost votat de Parlament în martie 2018, cu Doina Gradea în funcția de Președinte-Director General.

Schimbarea conducerii SRR

Pe 26 aprilie 2017, plenul reunit al Camerei Deputaților și al Senatului a respins rapoartele de activitate ale SRR pe anii 2015 și 2016⁴⁷³. Astfel, Consiliul de Administrație condus de Ovidiu Miculescu și-a încetat mandatul. Miculescu a fost protagonistul unei lungi

⁴⁷⁰ Raport de activitate TVR pentru anul 2016.

⁴⁷¹ „Irina Radu: Va veni ziua în care Liviu Dragnea o să-mi ceară scuze”, Radio France International, Cosmin Ruscior, 28.09.2017.

⁴⁷² Ibidem.

⁴⁷³ „Fostul senator PSD Georgică Severin, numit șef interimar al Radioului public”, Iulia Roșca, HotNews.ro, 26.04.2017.

serii de evenimente în ultimii ani, având numeroase conflicte cu propriii angajați, în timp ce instanțele au confirmat mai multe situații de incompatibilitate în care acesta s-a aflat⁴⁷⁴.

Parlamentul l-a numit pe Georgică Severin în funcția de director interimar. Severin a fost până în decembrie 2016 președintele Comisiei de cultură și mass-media a Senatului, fiind parlamentar din partea PSD. În luna septembrie, Parlamentul a votat componența noului Consiliu de Administrație și l-a confirmat pe Georgică Severin în funcția de Președinte-Director General⁴⁷⁵.

Editorial

Schimbarea modului de finanțare a mediilor publice și a conducerilor acestora au avut efecte în plan editorial. Emisiunea informativă „Ora de știri” a fost eliminată din grila TVR1, în timp ce emisiunii „Cooltura” de pe TVR2 i-a fost redusă la jumătate durata⁴⁷⁶. De asemenea, după un interval relativ îndelungat, TVR a fost din nou acuzată de favorizarea puterii politice prin programele sale.

De exemplu, emisiunea de dezbateri „România 9”, moderată de Ionuț Cristache, a stârnit mai multe controverse pentru că, în cadrul acesteia, au fost promovate persoane și opinii care au criticat lupta anticorupție. După difuzarea, în vara anului 2017, a unui interviu controversat cu Alina Bica, fosta șefă a DIICOT⁴⁷⁷ (care are mai multe dosare penale pe rolul instanțelor de judecată și care se află în prezent în Costa Rica), Ionuț Cristache a „recidivat” în primăvara lui 2018, difuzând prima parte a unui interviu cu Sebastian Ghiță, fugit în Serbia și aflat în procedură de extrădare. Comisia de Etică și Arbitraj din TVR, probabil cel mai credibil organism de autoreglementare din presa românească și un for reprezentativ pentru „disidența” profesioniștilor din televiziunea publică, a criticat dur decizia de difuzare a interviului cu Sebastian Ghiță. Materialul fusese realizat de Ion Cristoiu (pentru Evenimentul zilei), iar prima parte a acestuia a fost difuzată, în tandem, de Antena 3,

⁴⁷⁴ Cazuri descrise în detaliu în cadrul rapoartelor anuale FreeEx – Libertatea presei în România.

⁴⁷⁵ Radioul public are un nou Consiliu de Administrație, cu Georgică Severin președinte, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 27.09.2017.

⁴⁷⁶ Emisiunea „Ora de știri” dispare din grila de primăvară a TVR 1. „Cooltura” scade, tot la TVR 1, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 26.02.2018.

⁴⁷⁷ Ionuț Cristache, contre cu membrii CNA: „Îmi pare rău, nu vreau să iau lecții de la dumneavoastră”, Daniel Puișor, paginademedia.ro, 08.06.2017.

România TV și B1 TV, la care s-a adăugat TVR1. Comisia de Etică a decis că difuzarea a încălcat mai multe prevederi ale regulamentelor interne ale TVR, prin totala lipsă de contextualizare, într-o manieră critică, a interviului, prin lipsa echilibrului în relatare din partea moderatorului Ionuț Cristache, prin transmiterea aparenței de aliniere a TVR la un discurs publicistic partizan, prin lipsa prezentării punctului de vedere al celor acuzați ș.a.⁴⁷⁸. „Alinierea TVR la genul de discurs publicistic partizan - consecvent în promovarea intensivă în spațiul public a anumitor teze, cu ignorarea sau minimalizarea ideilor contrare sau diferite, folosind aceiași analiști și formatori de opinie agreeți și boicotându-i pe cei cu opinii neconvenabile – este de natură să afecteze imaginea unei instituții care se declară independentă de orice influențe (...)”, se arată în punctul de vedere al Comisiei de Etică adoptat cu unanimitate de voturi. Concluziile Comisiei de Etică nu au forță legală și, în cazurile mai controversate, nu sunt de obicei populare printre șefii televiziunii publice.

La finalul lunii aprilie 2018, Dragoș Pătraru, de la emisiunea „Starea Nației” a anunțat că, după ce în emisiune a fost criticat un membru al noului Consiliu de Administrație, echipa emisiunii a fost înștiințată, în scris, de conducere, „că dacă mai vorbim ceva prostii aici la emisiune vom fi scoși de pe post”⁴⁷⁹. În emisiunea de a doua zi, Pătraru a anunțat că „date fiind componența noului CA din care fac parte persoane care au exercitat în trecut presiuni editoriale la adresa noastră, a comportamentului noului PDG Doina Gradea față de angajați, măsurile editoriale luate împotriva interesului public în privința mai multor producții de la TVR, încercările de intimidare la adresa acestei emisiuni, noi cei de la <<Starea Nației>>, **nu** vom mai accepta să producem această emisiune aici după încheierea prezentului sezon, dacă lucrurile nu se vor schimba”⁴⁸⁰. „În perioada următoare veți afla - atenție! nu de aici de pe acest post - rezultatele unei anchete de presă făcută timp de mai bine de șase luni din interiorul unei instituții, cu probe, mărturii, acte, tot ce trebuie. Ancheta vizează subordonarea politică a TVR, amestecul brutal al conducerii în procesul editorial, cheltuirea

⁴⁷⁸ "Concluziile Comisiei De Etică Și Arbitraj în cazul difuzării interviului cu dl Sebastian Ghiță în emisiunea "România 9" din data de 14 martie 2018", 16 aprilie 2018.

http://www.tvr.ro/activitate-comisia-de-arbitraj_2362.html#view

⁴⁷⁹ "VIDEO. Dragoș Pătraru, probleme cu conducerea TVR: „Ceașescu ar fi invidios”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 aprilie 2018.

⁴⁸⁰ "Dragoș Pătraru anunță dezvăluiri despre <<dedesubturile>> din TVR. <<Ancheta vizează subordonarea politică a TVR, amestecul brutal al conducerii în procesul editorial, cheltuirea fără discernământ și cu rea voință a banului public>>”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 24 aprilie 2018.

fără discernământ și cu rea-voință a banului public”, am mai spus Pătraru în emisiunea „Starea nației”, difuzată pe TVR pe 24 aprilie 2018⁴⁸¹. Două zile mai târziu, Dragoș Pătraru a anunțat, tot în emisiune, că, în calitate de avertizor public, a sesizat Comisia de Etică și Arbitraj, căreia i-a înaintat un material „cu privire la ceea ce noi, cei de la <<Starea Nației>>, considerăm că reprezintă încercări de cenzură, de intimidare și de hărțuire la adresa noastră, din partea conducerii SRTv”.

Conducerea SRTv a reacționat printr-un comunicat de presă: „Televiziunea Română asigură libertatea de exprimare și promovează pluralitatea de opinii, conform misiunii sale publice. Dovada acestui fapt este tocmai difuzarea pe post, pe unul dintre canalele sale principale, a recentelor ediții ale emisiunii <<Starea Nației>>, în care este satirizată sau criticată conducerea societății”⁴⁸². Conducerea SRTv a anunțat, în același comunicat, și că își rezervă "dreptul legal și firesc de a acționa pentru a proteja imaginea instituției, în deplin respect pentru telespectatorii noștri și pentru misiunea publică încredințată”⁴⁸³.

Concluzii:

- Puterea instalată la guvernare în urma alegerilor din decembrie 2016 a impus noi conduceri la TVR și SRR.
- Taxa radio-tv a fost eliminată după mai multe încercări ale politicienilor în acest sens în ultimii ani, crescând astfel dependența celor două instituții față de puterea politică.
- Schimbarea conducerii TVR și a modului de finanțare a mediilor publice încep să producă efecte în plan editorial, instituția dând semne că este mult mai atentă la nevoile puterii politice.
- Prin noile reglementări, bugetul TVR a crescut semnificativ în 2017. Aceleași reglementări au impus TVR să folosească sumele alocate de la bugetul de stat

⁴⁸¹ Ibidem.

⁴⁸² "TVR reacționează după afirmațiile lui Dragoș Pătraru: <<Ne rezervăm dreptul legal și firesc de a acționa pentru a proteja imaginea instituției>>", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 27 aprilie 2018.

⁴⁸³ "TVR reacționează după afirmațiile lui Dragoș Pătraru: <<Ne rezervăm dreptul legal și firesc de a acționa pentru a proteja imaginea instituției>>", de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 27 aprilie 2018.

pentru a achita datoriile imense ale instituției față de buget, ceea ce s-a și întâmplat în aprilie 2017.

- Polarizarea politică a împiedicat din nou modificarea Legii nr. 41/1994, de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. Partidele parlamentare au eșuat să colaboreze în vederea îmbunătățirii acestei legi.
- Președinția a solicitat Parlamentului să reexamineze proiectul de modificare a Legii nr. 41/1994 adoptat în iunie 2017, după ce și Curtea Constituțională declarase neconstituționale unele prevederi ale acestuia.

Recomandări către mediul politic:

- Renunțați la pornirile autoritare de a controla instituțiile publice de media.
- Nu folosiți mecanismul finanțării de la buget cu scopul de a subjugă serviciile publice de media.
- Modificați legea de funcționare a serviciilor publice pentru a reforma TVR și SRR și pentru a le da posibilitatea de a respecta misiunea publică.
- Nu mai numiți în funcțiile de conducere persoane care au colaborat cu Securitatea, care au CV politic, sunt urmărite penal sau în situații de incompatibilitate.
- Folosiți concluziile și recomandările rapoartelor Curții de Conturi în evaluarea activității TVR și SRR.

Recomandări către conducerile TVR/ SRR:

- Respectați salariații și drepturile acestora.
- Țineți cont de misiunea publică atunci când alcătuiți grilele de programe.
- Fiți transparente. Transparența aduce credibilitate, iar credibilitatea aduce audiență.
- Țineți cont de deciziile Comisiilor de Etică și Arbitraj din TVR.

Consiliul Național al Audiovizualului

Față de anul 2016, activitatea Consiliului Național al Audiovizualului s-a îmbunătățit sensibil în anul 2017, dar nu suficient de multe și de consistente încât să descurajeze derapajele deontologice în rândul radiodifuzorilor. Cu o schemă redusă de personal (doar 133 de poziții ocupate din cele 153 disponibile), cu dosare complexe de analizat, dar și sub presiunea publicului, membrii CNA s-au reunit în 62 de ședințe, unde au votat amenzi în valoare de 1,5 milioane de lei⁴⁸⁴. Și în anul 2017, membrii CNA au analizat sesizările primite la distanță de câteva luni de la momentul producerii abaterilor. Ritmicitatea a fost afectată și de fluxul mare de sesizări primite în momente excepționale (vezi protestele din iarna lui 2017), dar și de nerespectarea ordinii și priorității sesizărilor.

Instituția nu a fost ocolită nici de tensiuni interne⁴⁸⁵, parte dintre membrii Consiliului exprimând opinii virulente referitoare la integritatea profesională și morală a altor colegi. Președintele CNA, Laura Georgescu, și-a continuat activitatea în fruntea instituției și în 2017, în ciuda faptului că a fost trimisă în judecată din vara anului 2015 pentru suspiciunea de abuz în serviciu și de instigare la fals în înscrisuri sub semnătură privată⁴⁸⁶.

Diferențele de opinie au influențat și consensul, situație care a fost în avantajul unor posturi de televiziune, care au scăpat de sancțiuni (vezi România TV⁴⁸⁷ și Antena 3⁴⁸⁸). De altfel, mecanismul decizional din cadrul ședințelor CNA a făcut obiectul chiar și al unei interpelări din partea Direcției Naționale Anticorupție⁴⁸⁹, care a solicitat clarificări în

⁴⁸⁴ „Raportul de activitate CNA 2017. Forul a dat amenzi de 1,5 milioane de lei. România TV, cel mai sancționat post”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 29 martie 2018

⁴⁸⁵ „CIRC la CNA. S-a cerut demisia președintelui și demisia în masa a membrilor CNA”, de Daniel Pușor, paginademedia.ro, 1 februarie 2017

⁴⁸⁶ Vezi comunicatul Direcției Naționale Anticorupție din 3 iulie 2015 referitor la trimiterea în judecată președintei CNA, alături de Narcisa Iorga (fost membru CNA), Viorel Hrebenciuc (politician) și Gheorghe Ștefan (politician)

⁴⁸⁷ „România TV a scăpat de o sancțiune de la CNA. Membrii nu s-au înțeles la amenda”, de Daniel Pușor, paginademedia.ro, 2 martie 2017

⁴⁸⁸ „Nicio sancțiune de la CNA pentru Sinteza zilei după înfierarea ONG-urilor "Soroșiste". Amenzile nu au trecut la vot”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 9 ianuarie 2018

⁴⁸⁹ „DNA a cerut explicații de la CNA despre lipsa de reacție în cazul plângerilor de la România TV. Ce a răspuns forul”, de Daniel Pușor, paginademedia.ro, 10 mai 2017

legătură cu nesanționarea postului România TV în urma unor sesizări formulate de instituție.

Dacă în cazul subiectelor politice fierbinți membrii CNA au avut viziuni și interpretări diferite ale codului audiovizual, vocea Consiliului a fost mai fermă și unitară în spețele care vizau tabloidizarea excesivă din programele TV. Forul audiovizual a sancționat drastic derapajele senzaționaliste și a fost chiar proactiv⁴⁹⁰ (vezi exemple de amenzi dat de instituție în capitolul Etică al prezentului raport). De asemenea, membrii CNA au respins la unison acordarea licenței de emisie postului RTR Iași, având suspiciunea că postul ar putea promova propaganda rusească⁴⁹¹.

Pe lângă presiunea publicului, Consiliul a fost și ținta unor atacuri mediatice fără precedent, cel mai vizibil fiind cel inițiat de Realitatea TV la sfârșitul lunii septembrie 2017. Nemulțumit de cuantumul amenzii primite în data de 28 septembrie 2017, postul și-a retras reprezentantul de la CNA⁴⁹² și chiar a încercat organizarea unui miting împotriva CNA⁴⁹³.

Anul 2018 a debutat cu demisia lui Valentin Jucan⁴⁹⁴, cu o lună înainte de expirarea mandatului, dar și cu o controversă privind presupuse presiuni și intervenții politice din partea liderilor PNL în activitatea lui Jucan. Într-un interviu acordat Realitatea TV, purtătorul de cuvânt al PNL, Ionel Dancă, a corelat demisia lui Jucan de o discuție cu Ludovic Orban (președinte PNL), care s-ar fi interesat de o amendă acordată postului de știri. Declarația lui Dancă a stârnit indignare printre membrii CNA, care au solicitat public clarificări⁴⁹⁵. În aceeași zi, președintele PNL și Valentin Jucan au infirmat ipoteza demisiei ca urmare a unor presiuni politice⁴⁹⁶.

⁴⁹⁰ „Membru CNA: AMENDA MAXIMĂ pentru posturile care vor mai trata subiectul Denisa Manelista”, de Daniel Puișor, paginademedia.ro, 15 iunie 2017

⁴⁹¹ „CNA a respins licența pentru postul RTR Iași. Au fost temeri că postul ar putea face propaganda rusească în România”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 10 octombrie 2017

⁴⁹² „Retragerea ambasadurilor”. Realitatea TV și-a retras reprezentantul de la CNA: de acum comunicăm doar prin avocați”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 28 septembrie 2018

⁴⁹³ „Un fel de protest la CNA după amenda primită de Realitatea TV: s-au strâns până în 10 persoane”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 2 octombrie 2018

⁴⁹⁴ „Valentin Jucan, membru CNA, a demisionat din Consiliu cu o lună înainte de încetarea mandatului”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 16 ianuarie 2018

⁴⁹⁵ „Radu Herjeu: „Este important de știut dacă este adevărat că șeful unui partid politic și-a permis să

Concluzii:

- În anul 2017, CNA a trebuit să recupereze restanțele acumulate în anul anterior, fapt ce a afectat viteza de reacție și ritmicitatea soluțiilor.
- Subiectele politice controversate de pe agenda publică au afectat consensul în rândul membrilor CNA și au accentuat polarizarea în interiorul forului decizional.
- Refuzul președintei CNA de a-și da demisia a afectat și mai mult reputația instituției.
- Frecvența și quantumul amenzilor acordate de CNA nu au descurajat radiodifuzorii să se abată de la prevederile legislației audiovizuale.
- Conflictele interne dintre membrii Consiliului au provocat adeseori blocaje instituționale care au afectat grav misiunea instituției și aplicarea legii.

Recomandări:

- Membrii CNA trebuie să aplice legea ținând cont de interesul public, indiferent de opțiunile politice și ideologice.
- Plecând de la dosarele complexe înregistrate în 2016 și 2017, CNA ar trebui să fie proactiv în relația cu radiodifuzorii, astfel încât populația să fie informată corect în exercițiile electorale din 2019 și 2020, precum și în eventualitatea organizării unui referendum de revizuire a Constituției în sensul modificării definirii familiei.
- CNA ar trebui să monitorizeze în timp real subiectele majore din agenda mass-media, pentru a preveni și redresa campanii mediatice dezechilibrate.
- Pentru a evita blocajele generate de sesizări irelevante sau venite în fluxuri mari, instituția ar trebui să dezvolte o campanie de informare a publicului privind zonele de intervenție și subiectele relevante pentru activitatea CNA.

cheme la ordine un membru CNA”, de Iulia Bunea, paginademedia.ro, 19 ianuarie 2018

⁴⁹⁶ „Ludovic Orban, după ce a fost acuzat că a făcut presiuni asupra unui membru al CNA: ”Cine spune așa ceva e dus cu capul””, fără autor, b1tv.ro, 19 ianuarie 2018

Piața de media

Piața media se reface după criza financiară

În septembrie 2017, Ministerul Finanțelor a consemnat că, începând cu 2016, piața media a cunoscut un reviriment, în condițiile în care multe companii au fost pe profit și au avut posibilitatea să își consolideze afacerile⁴⁹⁷. Astfel, Grupul Pro a fost pe profit și și-a consolidat poziția de lider de piață. După bilanțul din 2016, Antena TV Group (operatorul trustului Intact) a revenit pe profit, potrivit Ministerului Finanțelor. În 2016, Dogan Media International, compania care operează postul Kanal D, și-a dublat profitul. Prima TV nu a reușit să se redrezeze financiar și a rămas pe pierdere, conform bilanțului pe 2016. Tot pe profit au fost și posturile România TV și B1 TV. Compania Realitatea Media, operatorul postului Realitatea TV, aflată în insolvență, a rămas pe pierdere. Tot pe pierdere au rămas și Ringier România, Adevărul Holding, Burda România, Editura Evenimentul Zilei și Capital, precum și Mediafax SA. Pe profit au mai fost Europa FM și Gazeta Sporturilor.

Piața de publicitate

Agenția Initiative a estimat în decembrie 2017, pentru Raportul anual Media Fact Book, că piața de media a crescut cu 11% față de anul anterior, bugetele de publicitate ajungând astfel la o valoare de 408 milioane de euro, și că avea să crească cu încă 13 procente și să ajungă la 459 de milioane de euro în 2018, înregistrând creșteri însemnate pentru toate tipurile de media, cu excepția presei scrise, care avea să scadă în continuare⁴⁹⁸. Potrivit Initiative, televiziunea a atras în 2017 bugete de publicitate de 268 de milioane de euro, radioul – de 23 de milioane de euro, mediul digital – 72 de milioane de euro, media outdoor – 29 de milioane de euro, iar presa scrisă – 13,5 milioane de euro⁴⁹⁹.

În ceea ce privește piața de publicitate online din România, inclusiv cheltuieli locale pentru Facebook și Google, evaluarea publicată de IAB România și PwC România în iunie

⁴⁹⁷ „Afacerile principalelor companii media din România – 2016: Pro TV și-a întărit poziția de lider absolut. Multe instituții de presă au revenit pe profit”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 7 iunie 2017.

⁴⁹⁸ <http://www.mediafactbook.ro/>

⁴⁹⁹ „Initiative: Creștere pentru piața de media din România: peste 400 de milioane de euro. Câți se duc pe TV, câți online și pe radio”, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 7 decembrie 2017.

2017, pe baza cifrelor raportate de publisheri și agenții, a indicat, pentru 2016, cheltuieli de publicitate în valoare de 41 de milioane de euro pe site-urile românești⁵⁰⁰.

De asemenea, în ce privește televiziunile de știri, în ianuarie 2018, Pagina de Media a estimat că acestea au obținut cumulativ venituri din publicitate în valoare de 22-23 de milioane de euro în anul precedent. Din această sumă, Antena 3 ar fi obținut aproximativ 7-8 milioane de euro (comparativ cu 10 milioane de euro în 2016), România TV ar fi obținut 4,5 - 5,2 milioane de euro, Digi, 4,5 - 4,8 milioane, Realitatea TV - 3, B1 TV - 1,8 - 2,2 milioane de euro⁵⁰¹.

Piața de televiziune

Potrivit unor date publicate de ANCOM în noiembrie 2017, în România sunt 7,3 milioane de abonați la serviciile de retransmisie a programelor audiovizuale, dintre care 4,9 milioane sunt abonați prin rețele de cablu (3,6 milioane dintre aceștia în mediul urban), 2,4 milioane sunt abonați prin rețele satelit (DTH), iar 106 mii sunt abonați prin tehnologie IP (IPTV)⁵⁰².

Românii petrec mult peste media globală în fața televizorului, conform Indexului de Consum de Televiziune în România, lansat de SES Astra și dezvoltat de Mercury Research, în iulie 2017⁵⁰³. Astfel, unul din cinci români stă zilnic între 4 și 6 ore în fața televizorului, arată același studiu, care precizează că unii români au câte patru televizoare acasă.

La începutul lui 2017, în perioada masivelor proteste anti-guvernamentale, România TV și Antena 3 au fost cele mai vizionate posturi de știri, atât în prime-time național, cât și urban, dar, cu toate acestea, au avut o audiență mai mică decât media din anul precedent, în timp ce Digi 24 și Realitatea TV au câștigat telespectatori, comparativ cu luna anterioară⁵⁰⁴. În martie, însă, după proteste, toate televiziunile au înregistrat scăderi

⁵⁰⁰ „Piața de publicitate online din România, în 2016, calculată de IAB la 41 de milioane de euro”, C. Ionescu, HotNews.ro, 8 iunie 2017.

⁵⁰¹ „Câți bani au scos din reclame posturile de știri: în jur de 25 de milioane de euro toate. Cum s-a simțit boicotul la RTV și Antena 3. Digi, cel mai scump”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 16 ianuarie 2018.

⁵⁰² „7,3 milioane de abonați la serviciile de retransmisie TV în România”, ANCOM, ancom.org, 29 noiembrie 2017.

⁵⁰³ „RAPORT. Românii, campioni la uitat la televizor: stau dublu față de media globală. Unii au și patru televizoare acasă”, Daniel Puișor, paginademedia.ro, 6 iulie 2017.

⁵⁰⁴ „AUDIENȚE. România TV și Antena 3 au scăzut, Digi 24 și Realitatea au crescut în luna protestelor.

semnificative de audiențe: de la 120.000 de telespectatori pe minut în prime-time în februarie, Realitatea TV a ajuns în martie la mai puțin de 60.000, Digi 24 a scăzut de la 115.000 la 60.000, B1 TV a scăzut de la 62 la 56.000 de telespectatori pe minut în intervalul de maximă audiență⁵⁰⁵.

În lunile mai, iunie și iulie, cele mai urmărite televiziuni de știri în intervalul de maximă audiență în plan urban (19:00 – 23:00) au fost: Antena 3 (232.000 de telespectatori pe minut în luna mai, 253.000 în iunie, 224.000 în iulie, când a fost lider), România TV (175.000 de telespectatori pe minut în mai, 177.000 în iunie, 193.000 în iulie, când s-a situat pe locul al doilea în top), B1 TV (54.000 de telespectatori pe minut în mai, 55.000 iulie), Realitatea TV (71.000 de telespectatori pe minut în mai, 51.000 în iulie) și Digi 24 (cu 54.000, respectiv 64.000 de telespectatori pe minut în lunile mai și iunie, când a fost lider), potrivit Kantar Media. În prime-time național, topul lunii mai a fost: Antena 3 (320.000), România TV (304.000), B1 TV (88.000), Digi 24 (66.000), Realitatea (58.000), topul lunii iunie: Antena 3 (352.000), România TV (317.000), Realitatea (103.000), B1 TV (94.000), Digi 24 (77.000), iar topul lunii iulie: România TV (352.000), Antena 3 (316.000), B1 TV (92.000), Realitatea (71.000), Digi 24 (53.000)⁵⁰⁶.

În ceea ce privește situația generală a televiziunilor, Pro TV a fost lider de audiență și în 2017. De asemenea, în luna martie, televiziunea a înregistrat un record absolut, în premieră pentru audiențele pe segmentul publicului comercial (18-49 de ani) pentru întreaga zi, ajungând la o medie de 4,5 puncte de rating și 25,5% share. În lunile aprilie și mai, topul audiențelor după media în intervalul de audiență la nivel național se prezenta în felul următor: Pro TV (în aprilie, 1.501.000, în mai, 1.266.000 de telespectatori), Kanal D (1.049.000 în aprilie, 1.136.000 în mai), Antena 1 (962.000 în aprilie, 774.000 în mai), Național TV (368.000 în aprilie, respectiv 371.000 în mai). Pe locul cinci, în aprilie s-a situat România TV (cu 363.000), iar, în mai, Antena 3 (cu 320.000), în timp ce pe locul șase în aprilie și mai situația a fost inversată: Antena 3 a avut mai mulți telespectatori decât

Luptă strânsă România TV și Antena 3. Posturile de știri în februarie”, Petrișor Obae, paginamedia.ro, 1 martie 2017.

⁵⁰⁵ „MARTIE. Scăderi masive după luna protestelor: Realitatea și Digi, la jumătate. Cifre mai mici și la RTV și Antena 3”, Petrișor Obae, paginamedia.ro, 3 aprilie 2017.

⁵⁰⁶ „Posturile de știri în iulie. Doar România TV crește în audiențe. După o lună pe plus, una pe minus pentru Digi 24 și Realitatea”, Petrișor Obae, paginamedia.ro, 1 iulie 2017.

România TV (343.000, comparativ cu 304.000). Prima TV s-a situat pe locul al șaptelea în clasament atât în aprilie, cât și în luna mai, cu 306.000, respectiv 280.000 de telespectatori în medie națională în prime time. Pe următoarele locuri în aprilie s-au situat DigiSport (197.000), TVR 1 (165.000), Antena Stars (138.000), TVR 2 (132.000) și Acasă (129.000). În mai, locurile 8-12 au aparținut televiziunilor: TVR 1 (149.000), Antena Stars (134.000), Acasă (133.000), TVR 2 (128.000) și DigiSport 1 (125.000)⁵⁰⁷.

În noiembrie 2017, auditul sistemului de măsurare al audiențelor TV din România, realizat de compania Ernst & Young Tampa USA, a stabilit că măsurătorile erau realizate în conformitate cu standardele impuse⁵⁰⁸.

Grupuri media, televiziuni

Grupul PRO. În 2017, grupul Pro a înregistrat cel mai mare profit și cea mai mare creștere comparativ cu operațiunile din alte state desfășurate de compania-mamă, Central European Media Enterprises (CME). În primul trimestru al anului, televiziunile din Grupul Pro din România și Republica Moldova au cumulat venituri de 39 de milioane de euro, din totalul CME de 135 de milioane de dolari⁵⁰⁹. În trimestrul al doilea din 2017, veniturile din publicitate ale grupului Pro au fost mai mici decât în aceeași perioadă a anului precedent (venituri nete de 48,6 milioane de dolari, cu 0,7% mai mici), dar, chiar și așa, cota CME din piața de publicitate din România a fost mare, în valoare de 58%⁵¹⁰.

În august 2017, grupul PRO a trecut printr-un proces de rebranding și a făcut modificări în identitatea vizuală a televiziunilor din grila sa, înlocuind grafica, unele denumiri și siglele. Totodată, Sport.ro a fost înlocuit de Pro X, Acasă TV a fost înlocuit de Pro 2, iar Acasă Gold,

⁵⁰⁷ „AUDIENȚE. Topul lunii mai la nivel național. Pro TV, la conducere, Kanal D crește, Antena 1 pe locul trei în prime-time și întreaga zi”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 1 iunie 2017.

⁵⁰⁸ „AUDIT. Audiențele TV sunt măsurate corect. În ce stadiu sunt discuțiile cu cabliștii și ce ar aduce în plus”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 22 noiembrie 2017.

⁵⁰⁹ „REZULTATE. Pro TV, cea mai profitabilă pentru compania-mamă în primul trimestru. Cel mai mare profit, cea mai mare creștere”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 26 aprilie 2017.

⁵¹⁰ „Pro Tv: Cât a câștigat din publicitate și cât din tarifele aplicate cabliștilor în trimestrul al 2-lea. Plus: Compania-mamă spune că nu mai are în plan vânzarea altor active, după cele din Croația și Slovenia”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 26 iulie 2017.

de Pro Gold⁵¹¹. Tot în luna august, Hendrik von der Linden, Chief Operating Officer Pro TV, a anunțat că majoritatea show-urilor Pro TV urmau să devină disponibile gratuit, inclusiv cele în exclusivitate, pe site-ul ProTV.ro, iar site-ul protvplus.ro urma să se închidă, în vreme ce voyo.ro, serviciul pe bază de abonament, avea să rămână funcțional⁵¹². Tot în această perioadă, Pro TV a achiziționat drepturile de difuzare în exclusivitate a competiției Euro 2020, iar Aleksandras Cesnavicius, CEO Pro TV, a anunțat agențiile de publicitate că prețurile pentru achiziționarea de spațiu publicitar vor crește din 2018 cu aproximativ 20%, ca urmare a investițiilor făcute de companie în programe și evenimente sportive⁵¹³.

În luna septembrie, CME s-a alăturat unei alianțe media europene destinate identificării de investiții digitale și unor parteneriate strategice, din care mai fac parte ProSiebenSat.1, TF1 (Franța), Dogan Broadcasting (Turcia) sau Antenna Group (grup din Grecia, cu afaceri media și în România)⁵¹⁴.

Pro TV a avut venituri din publicitate în valoare de 191 de milioane de dolari în 2017, cu 10% mai mult decât în anul precedent⁵¹⁵. Mai mult, în 2018, Central European Media Enterprises (CME) a avut venituri mai mari cu 5,4% în România încă din primul trimestru, față de aceeași perioadă din 2017, ajungând la 45,96 milioane de dolari, și a rămas cea mai profitabilă piață din cadrul CME⁵¹⁶.

Realitatea Media. Realitatea Media, deținătoarea Realitatea TV și Realitatea FM, a continuat să se confrunte cu dificultăți financiare și în 2017, fiind în continuare în insolvență (din 2011). Potrivit site-ului ANAF, compania înregistra, în iunie 2017, obligații

⁵¹¹ „FOTO. Siglele Pro, schimbate. La revedere, Acasă TV și Sport.ro. Siglă nouă și la Știri”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 28 august 2017.

⁵¹² „Pro TV va pune online, la liber, pe ProTV.ro, cea mai mare parte a conținutului său video, inclusiv materialele exclusive. Rămâne funcțional și Voyo. ProTVplus se va închide”, C. Ionescu, HotNews.ro, 24 august 2017.

⁵¹³ „Șeful Pro TV, pe scena Vocea României, către șefii marilor agenții: de la anul creștem prețul cam cu 20%”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 24 august 2018.

⁵¹⁴ „Compania-mamă a Pro TV intră într-o alianță media alături de ProSiebenSat.1, TF1 și compania care deține Kiss FM”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 8 septembrie 2017.

⁵¹⁵ „Pro TV a atras venituri nete de peste 190 de milioane în 2017. Cel mai bun profit operațional din 2008 încoace”, C. Ionescu, HotNews.ro, 8 februarie 2018.

⁵¹⁶ „România, cea mai profitabilă piață pentru compania-mamă a PRO TV în primul trimestru”, Florentina Dragu, profit.ro, 26 aprilie 2017.

restante la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetul asigurărilor de șomaj și bugetul asigurărilor de sănătate în valoare de aproximativ 24 de milioane de euro.

Antena TV Group (trustul Intact). Printre proiectele anunțate la început de an de trustul Intact s-au numărat redefinirea ZU TV ca „prima stație interactivă din România” și promovarea Antena Play în afara granițelor, după ce grupul media a lansat în primele luni un serial filmat exclusiv cu telefonul mobil, portalul Jobzz.ro și platforma GSP Live⁵¹⁷.

În februarie 2018, conducerea Antena Group a fost preluată de George Ureche, Director Corporate Finance la PwC, care a înlocuit-o pe Isabella Cârmu, care s-a întors la poziția de Channel Manager Antena 1.

În aprilie, în acționariatul Antena TV Group SA a mai intrat SC Intact Media Advisors SRL, cu 0,10%, procentajul deținut de Grivco SA s-a modificat de la 4,55% la 4,56%, procentajul deținut de Gheorghe Dan a scăzut de la 3,64% la 3,53%, iar zonele de difuzare ale studiourilor regionale Antena 1 s-au extins⁵¹⁸. Celelalte cifre privind acționariatul televiziunii au rămas neschimbate (41,78% - Camelia Voiculescu, 37,45% - Corina Voiculescu, 8,64% - Mihai Lazăr, 3,91% - Fundația Dan Voiculescu pentru Dezvoltarea României).

Dolce. În august 2018, CNA a aprobat redenumirea postului Dolce Sport, aparținând Telekom, în Telekom Sport, schimbare care s-a aplicat asupra tuturor posturilor Dolce. Directorul general al televiziunii, Vlad Enăchescu, a declarat că televiziunea se afla într-un proces de rebranding și de schimbare a identității vizuale⁵¹⁹.

Digi. În aprilie 2017, compania Cable Communication Systems, care deține Digi (Digi 24, DigiSport, Digi Film, Digi Life, Digi World, Digi Animal World, Digi FM, Pro FM, Digi Online, Digi Play), și-a schimbat denumirea în Digi Communications Systems NV⁵²⁰.

⁵¹⁷ „Ce mai pregătește trustul Intact în 2017: Schimbări la Zu TV, promovarea Antena Play în străinătate”, C.I., HotNews.ro, 31 mai 2017.

⁵¹⁸ „Antena TV Group SA are un nou acționar”, Profit.ro, 6 aprilie 2017.

⁵¹⁹ „SCHIMBARE. Telekom renunță la brandul Dolce Sport. Nume noi pentru televiziunile de sport, din toamnă”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 16 august 2017.

⁵²⁰ „Digi Communications, noul nume al firmei mamă a RCS. Digi 24, Pro FM, UVT, deținute aproape total de firma care vrea listare la Bursă”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 12 aprilie 2017.

Tot în aprilie, Digi a angajat un nou producător general, pe Bebe Nicola, după ce fostul producător general, George Simionescu, a devenit director executiv.

În septembrie, după ce mai mulți angajați Digi au primit vestea că nu li se reînnoiau contractele, jurnalistul Cătălin Tolontan a scris că, potrivit surselor sale, se lua în calcul inclusiv închiderea televiziunii, din motive financiare. „Cel mai mult cântărește, potrivit propriilor afirmații făcute de Teszari către apropiați, cântăresc calculele și datoria față de acționari de a nu continua ceva ce pierde constant bani fără o perspectivă clară de refacere”, a scris Tolontan pe blogul său.

În februarie 2018, compania de telecomunicații Digi a raportat un profit net de 61,7 de milioane de euro pe 2017, de cinci ori mai mare față de anul precedent⁵²¹. „În anul încheiat la 31 decembrie 2017, cheltuielile operaționale (exceptând cheltuielile între segmente și alte cheltuieli, dar incluzând cheltuielile cu amortizarea și ajustările pentru depreciere) au fost de 800,8 milioane euro comparativ cu 755,8 milioane în anul încheiat la 31 decembrie 2016, o creștere de 6,0%. În general, cheltuielile de exploatare au crescut în concordanță cu creșterea afacerii. S-au înregistrat de asemenea creșteri ale cheltuielilor cu salarii și ale cheltuielilor cu onorariile avocaților în anul încheiat la 31 decembrie 2017 comparativ cu anul precedent”, potrivit unui comunicat al companiei.

România TV. În noiembrie 2017, CNA a prelungit cu 9 ani licența de emisie a postului România TV, cu unanimitate de voturi din partea membrilor prezenți. „Avem o experiență de 6 ani. Experiențele celor 6 ani pe care i-am petrecut aici au fost diverse, presărate cu multe, multe greșeli, pe multe le-ați amendat, noi am plătit amenzile, cred că am învățat multe din aceste greșeli sau sper că am învățat multe. [...] Cred că măcar în ultimele luni ați observat efortul nostru de a ne schimba, de a deveni dintr-o televiziune reactivă o televiziune activă”, a spus, printre altele, Roxana Niculescu, directorul de programe al televiziunii, în fața comisiei CNA.

Anterior, în iunie 2017, din cauza problemelor financiare, postul a recurs la concedierea mai multor angajați și a avut probleme cu întârzierile salariale, apelând inclusiv la plata salariilor în tranșe mai mici.

⁵²¹ „Digi raportează un profit net de 61 mil. euro în 2017, de cinci ori mai mare, la venituri de 916 mil. euro, în creștere cu 8,75%”, Dan Grigore Ivan, ZF.ro, 15 februarie 2018.

România TV a fost cel mai urmărit post de știri în 2017, atât în mediul urban cât și în mediul rural, pentru toate segmentele de public⁵²², în foarte strânsă competiție cu Antena3.

Nașul TV. În octombrie 2017, un comunicat de presă care a rulat continuu la Nașul TV a anunțat că Radu Moraru, fondatorul postului, a fost destituit din toate funcțiile pe care le avea la televiziune. „Radu Moraru a fost destituit din toate funcțiile deținute la Nașul TV și la firma Nașul, Prietenii de Pretutindeni și Asociații SA deținătoare a licențeiTV”, „Radu Moraru nu mai reprezintă în niciun fel televiziunea Nașul TV” – au fost mesajele ce au rulat pe ecran. Potrivit surselor Pagina De Media, acționariatul l-ar fi demis pe Moraru după ce acesta ar fi avut mai multe conflicte cu acționarul Paul Moraru care i-ar fi pus la dispoziție peste 200.000 de euro pentru televiziune, bani pe care Radu Moraru i-ar fi utilizat abuziv, în scop personal⁵²³. Radu Moraru a contestat decizia destituirii sale în instanță, dar a pierdut procesul.

Radu Moraru și Paul Moraru au continuat să se acuze reciproc de abuzuri și fraudă. Un comunicat al Consiliului de Administrație Nașul TV a transmis că motivele demiterii acestuia au fost legate de faptul că: „a girat un credit personal de 2 milioane de euro cu bunurile firmei, fapt ce a condus la intrarea în insolvență a societății acționar majoritar. A indus în eroare oameni de bună credință, cerându-le să facă donații în bani pentru a sprijini televiziunea, bani pe care i-a strâns în contul privat al mamei sale, persoană fizică fără interese în societate. A înstrăinat aparatura personală a actualului președinte al Consiliului de Administrație, Paul Alexandru Moraru, îngreunând buna funcționare a televiziunii. Proasta gestiune a societăților din grupul Nașul TV de către Radu Moraru, a condus la cumulara a numeroase datorii la bugetul de stat și terți. Mare parte din aceste datorii au fost acoperite din banii personali ai actualului președinte al Consiliului de Administrație, Paul Alexandru Moraru. Reiterăm faptul că noua conducere a Consiliului de Administrație se dezice de practicile frauduloase de strângere de fonduri folosite de fosta conducere”⁵²⁴.

⁵²² „AUDIENȚE TV 2017. Posturile TV după media pe zi. Pro TV, în creștere. Antena 1, fără Mireasă pentru fiul meu, în scădere”, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 4 ianuarie 2018.

„România TV, pe primul loc la știri în anul 2017”, Iulian Tudor, RomâniaTV.net, 2 ianuarie 2018.

⁵²³ „VIDEO. Nașul TV rămâne fără <<Nașul>>. Radu Moraru, destituit din toate pozițiile de la postul pe care l-a înființat”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 12 octombrie 2017.

⁵²⁴ „Scandalul de la Nașul TV – episodul 2: Radu Moraru și cel care l-a dat afară se acuză reciproc de

La rândul său, Radu Moraru a acuzat că televiziunea ar fi fost preluată abuziv de un „grup infracțional” condus de Paul Moraru, care ar fi cerut expres firmei de securitate Cosepa Security să nu-i permită accesul în sediu realizatorului TV, și că televiziunea ar fi fost ocupată printr-o manevră „pucistă” cu ajutorul unei hotărâri judecătorești „frauduloase”⁵²⁵.

S-a închis Wyl TV. Televiziunea ploieșteană Wyl TV, patronată (prin interpuși) de politicianul William Brânză, s-a închis, în aprilie 2017, după 17 ani de existență. Reprezentanții televiziunii au solicitat CNA retragerea licenței, pe motiv că Perfect Clever Solution SRL, compania care deținea televiziunea, nu o mai putea susține financiar.

Televiziune nouă la Craiova. În luna mai 2017, CNA a acordat licență pentru o nouă televiziune în Craiova, intitulată Zonal TV, al cărei unic asociat este Diana Luiza Pătru, soția jurnalistului local Tiberiu Pătru, la rândul lui prezent în proiectul editorial al televiziunii în calitate de producător general⁵²⁶. Tiberiu Pătru a fost condamnat la 4 ani de închisoare cu executare în 2013, pentru rambursări ilegale de TVA.

West TV, fără licență. În septembrie 2017, televiziunea arădeană West TV a rămas fără licență, din motiv că aceasta a expirat, iar societatea Astra Vagoane Călători, care o deținea, nu a cerut o prelungire de la CNA⁵²⁷.

Nouă televiziune națională de știri. În septembrie, CNA a acordat licență pentru o nouă televiziune de știri la nivel național, NCN, deținută de ziaristul clujean Liviu Alexa, fost candidat independent la Primăria Cluj. La rândul său, jurnalistul Răzvan Dumitrescu a pledat în fața CNA pentru obținerea licenței, în calitate sa de viitor realizator al principalului talk-show NCN. În aceeași lună, televiziunea NCN a dat anunț de angajare pentru reporteri și cameramani, asumându-și să plătească jumătate de chirie celor care se mutau la Cluj.

abuzuri, escrocherii, fraude și terorism”, RH, HotNews.ro, 13 octombrie 2017.

⁵²⁵ „Radu Moraru, lăsat fără Nașul TV. Jurnalistul acuză o preluare pucistă a postului”, Loredana Diacu, Epochtimes-Romania.com, 17 octombrie 2017.

⁵²⁶ „Licență pentru o nouă televiziune în Craiova. Producătorul general, condamnat pentru rambursare ilegală de TVA”, Daniel Puișor, paginademedia.ro, 23 mai 2017.

⁵²⁷ „Televiziunea regională West TV din Arad a rămas fără licență”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 21 septembrie 2017.

Respingerea licenței pentru RTR Iași. În octombrie 2017, CNA a respins acordarea licenței pentru postul de televiziune RTR Iași, deoarece existau suspiciuni asupra unei conexiuni dintre compania cerea licența, Telecontent Production, ar fi fost deținută de TV Content SRL din Chișinău, care difuza programe ale televiziunii rusești de stat Rossiya și, prin urmare, putea ajunge să distribuie propaganda rusească în România⁵²⁸.

Se lansează Profit.ro TV. În februarie 2018, CNA a acordat licență pentru lansarea televiziunii de business Profit.ro TV, un proiect propus de Clever Media NetWork, deținut de omul de afaceri Adrian Tomșa, în parteneriat cu Orlando Nicoară și Vasile Iuga. „În momentul de față în România sunt aproximativ 500.000 de IMM-uri active care creează un univers de aproximativ 4-5 milioane de posibili consumatori pentru un astfel de conținut. Pe de altă parte, în ultimii doi ani considerăm că s-au dezvoltat destul de mult emisiunile cu tentă economică atât pe televiziunile de știri (Digi24, B1 TV, Antena 3, România TV), precum și conținutul în zona online. Acest lucru ne dă încredere că un astfel de conținut e cerut în piață”⁵²⁹, a declarat Adrian Tomșa la CNA.

Piața de radio

Potrivit datelor Studiului de Audiențe Radio (SAR), situația audiențelor radio în valul de primăvară 2017 a avut în topul clasamentului pe București posturile: Radio ZU (cu 272.000 de ascultători în medie), Radio România Actualități (194.700 de ascultători în medie), Radio Kiss FM (190.700), Radio Europa FM (144.500), Radio Magic FM (139.300), Radio ProFM (93.400), Radio Romantic FM (90.900), Radio Rock FM (85.900), Radio 21/ Virgin Radio (69.600 de ascultători în medie, în scădere după redenumire), Radio Dance FM, Radio Digi FM (și-a dublat audiența în București), National FM, Radio Guerrilla etc⁵³⁰. Radio Zu și Kiss FM au rămas lideri ai audienței în Capitală. În același interval, la nivel urban, topul a fost următorul: Radio Kiss FM (1.452.700 de ascultători în medie), Radio ZU (1.262.000), Radio România Actualități (1.106.000), Radio Europa FM (932.800), Radio ProFM (572.000), Radio Magic FM (518.300), Radio Digi FM (404.800), Virgin Radio (332.000), Radio Rock

⁵²⁸ „CNA a respins cererea de licență pentru televiziunea RTR Iași, ce a ridicat suspiciuni de legături cu propaganda rusă de stat”, C.I., HotNews.ro, 10 octombrie 2017.

⁵²⁹ „LICENȚĂ. O nouă televiziune de business se va lansa în România, Profit.ro TV”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 27 februarie 2018.

⁵³⁰ Audienta-radio.ro

FM, Radio Antena Satelor, National FM etc. La nivel național, situația a fost următoarea în intervalul de primăvară: Radio Kiss FM (2.337.600 de ascultători în medie), Radio ZU (1.904.200), Radio România Actualități (1.817.100), Radio Europa FM (1.385.200), Radio ProFM (928.000), Radio Antena Satelor (708.100), Radio Magic FM (639.400), Radio Digi FM (591.000), Virgin Radio/Radio 21 (474.300), Radio Romania Iași, Radio Romania Oltenia Craiova etc.

Valul de vară al audiențelor radio din 2017, potrivit SAR, a constatat în următorul clasament la nivel național: Radio Antena Satelor, Radio Digi FM, Radio Europa FM, Radio Kiss FM, Radio Magic FM, Radio Național FM, Radio ProFM, Rock FM, România Actualități, România București FM etc. La nivel urban, topul a fost următorul: Radio Antena Satelor, Radio Digi FM, Europa FM, Kiss FM, Magic FM, Național FM, ProFM, Rock FM, România Actualități, România București FM etc. În Capitală, în topul audiențelor radio de vară s-au situat: Antena Satelor, Dance FM, Digi FM, Europa FM, Guerrilla, Itsy Bitsy, Kiss FM, Magic FM, Național FM, ProFM, Rock FM, România Actualități.

Valul de toamnă al audiențelor radio, conform SAR, în Capitală, a avut în top: Radio Zu (cu 257.300 de ascultători în medie), România Actualități (202.000), Kiss Fm (169.200), Magic FM (139.100), Europa FM (132.100), Pro FM (108.800), Rock FM (105.700), Romantic FM, Virgin Radio, Dance FM etc. La nivel urban, în topul clasamentului de toamnă au stat posturile de radio: Kiss FM (1.460.900), Radio ZU (1.199.200), România Actualități (1.074.400), Europa FM (959.500), Pro FM (542.600), Magic FM (492.000), Digi FM (412.000), Virgin Radio, Rock FM, Antena Satelor etc.

Galaxy FM a cerut 24 de licențe. Radioul regional Galaxy FM, din Drobeta Turnu Severin, deținut de deputatul PSD Eugen Nicolicea și de fratele acestuia, a cerut de la CNA, în iunie 2017, 24 de licențe scoase la concurs în Alba Iulia, Baia Mare, Borșa, Brașov, Comănești, Călărași, Hunedoara, Iași, Lupeni, Orșova, Putna, Roman, Râșnov, Sebeș, Sibiu, Sighetu Marmației, Slobozia, Suceava, Toplița, Târgu Neamț, Vaslui și Vatra Dornei⁵³¹. Radioul a câștigat licența la Lupeni⁵³².

⁵³¹ „Postul de radio Galaxy FM, deținut de deputatul PSD Eugen Nicolicea, a solicitat 24 de frecvențe de la CNA”, Daniel Pușor, paginademedia.ro, 20 iunie 2017.

⁵³² „CNA a desemnat câștigătorii frecvențelor radio: cine a primit cele mai multe și ce posturi mari nu au reușit să obțină niciuna”, Alexandra Constanda, Adevărul.ro, 27 iunie 2017.

Sciziuni la Europa FM și Pro FM, din cauza interzicerii accesului la publicitate locală. În urma unei decizii controversate a CNA privind publicitatea locală, care nu le-a mai permis posturilor naționale de radio să difuzeze publicitate regională sau locală, Postul Europa FM a anunțat, în octombrie 2017, că se va rupe în mai multe stații, deoarece nu era profitabil să mai rămână rețea națională. La rândul său, din același motiv, postul Pro FM a renunțat la statutul de radio național și a redevenit rețea de radiouri locale, după ce a primit o aprobare CNA în acest sens, în martie 2018.

Piața de presă tipărită

Tirajele presei scrise din România au continuat să scadă, în 2017, comparativ cu anul precedent (când, de asemenea, au fost în scădere). În primul trimestru al anului, clasamentul vânzărilor de presă scrisă în medie a fost următorul: Click - 77.482 - 81.613 de exemplare pe apariție, Libertatea - 44.919 - 46.185 de exemplare vândute pe apariție, Ziarul Lumina - 22.325 - 22.402, Gazeta Sporturilor - 16.919 - 20.890, Evenimentul Zilei - 10.459 - 10.900, România liberă - 10.311, Adevărul - 7.603 - 8.353, Jurnalul Național - 3.441, Ziarul Financiar - 3.242 - 3.963 de exemplare vândute pe ediție⁵³³. În contextul crizei financiare continue a presei scrise, tot mai multe publicații s-au închis sau au intrat în faliment.

Editorul revistei The One a intrat în faliment. În aprilie 2017, Compania Publione Media, care edita revista The One, parte din grupul media al lui Adrian Sârbu, a intrat în faliment, la cerere.

Insolvența Telegraf de Constanța. În iunie 2017, Telegraf Advertising, companie care edita cotidianul constănțean Telegraf, deținută de Sorin Strutinsky, om de afaceri apropiat fostului primar constănțean Radu Mazăre, a intrat în insolvență la cerere.

Ziarul Adevărul, format vechi, nou plan de reorganizare. În septembrie 2017, ziarul Adevărul s-a întors la formatul mare, care îl consacrase inițial, renunțând astfel la formatul de tip tabloid. Cu privire la această decizie, redactorul șef Dan Marinescu a precizat: „ne întoarcem la formatul care definește un ziar quality”⁵³⁴. Tot în luna septembrie, ziarul s-a

⁵³³ „Ultimele cifre BRAT: Ziarele centrale au vândut mai puțin în primul trimestru din 2017, comparativ cu trimestrul precedent”, C.I., HotNews.ro, 7 iunie 2017

⁵³⁴ „Contra curentului. Ziarul Adevărul se întoarce la format mare: <<Atuurile formatului tabloid s-au

scumpit cu 50 de bani. În noiembrie, noul plan de reorganizare al Adevărul Holding viza atragerea unui investitor care să contribuie la scoaterea companiei din insolvența în care se afla din 2012.

Portalul care a migrat din online pe hârtie. În octombrie 2017, portalul de joburi eJobs, deținut de Ringier România, a lansat o publicație trimestrială (cu apariție la fiecare trei luni) în print, cu un tiraj de 5000 de exemplare, destinată specialiștilor în resurse umane (HR)⁵³⁵. Publicația, denumită We are HR, urma să fie distribuită gratuit companiilor din portofoliul eJobs.

Jurnalul Național a devenit „Jurnalul – cotidian național”. În noiembrie 2017, cotidianul Jurnalul Național și-a schimbat denumirea în „Jurnalul – cotidian național”, după intrarea în faliment a companiei Intact Publishing, cea care deținea marca și edita ziarul⁵³⁶.

Finanțări de 1.125.000 de lei de la Ministerul Culturii pentru publicații

În iunie 2017, Ministerul Culturii a acordat finanțări în valoare de 1.125.000 de lei pentru 25 de reviste și publicații culturale, printre care: Revista Dilema Veche (95.000 de lei), Revista Observator Cultural (85.000 de lei), Revista Modernism (75.000 de lei), Revista Igloo (70.000 de lei), Revista Arhitext (70.000 de lei), Revista Korunk (60.000 de lei), Revista Contemporanul (60.000 de lei), Revista Scena9.ro (50.000 de lei), Revista Conta (50.000 de lei), Revista Zeppelin (50.000 de lei)⁵³⁷.

Jurnalismul independent continuă să crească

Ultimii ani au demonstrat un interes tot mai crescut al publicului pentru produsele jurnalistice realizate de reporteri independenți.

pierdut.>> Ediția de luni, la pachet cu primul număr Adevărul, din 1888”, C. Ionescu, HotNews.ro, 1 septembrie 2017.

⁵³⁵ „Din online, pe hârtie. Portalul eJobs lansează o revistă tipărită”, Petrișor Obae, paginademedia.ro, 11 octombrie 2017.

⁵³⁶ „<<Jurnalul Național>> a devenit <<Jurnalul – cotidian național>>, după ce compania care îl edita a intrat în faliment”, Red. Știri, HotNews.ro, 17 noiembrie 2017.

⁵³⁷ „Lista publicațiilor finanțate de Ministerul Culturii cu peste un milion de lei. Dilema Veche, cea mai mare finanțare”, Daniel Pușor, paginademedia.ro, 9 iunie 2017.

La sfârșitul anului 2017, Cercul de donatori organizat la Zilele Superscrieri de Fundația Friends for Friends a însumat donații de 105.000 de lei (22.629 de euro) pentru patru noi proiecte editoriale de jurnalism independent: Factual, Recorder, Acasă și Să fie lumină⁵³⁸.

Cristian Pantazi și Dan Tapalagă au a plecat de la HotNews și au a lansat G4Media.

În martie 2018, jurnalistul Cristian Pantazi a anunțat că părăsea redacția HotNews, după 14 ani, pentru a se implica într-un alt proiect editorial. „HotNews.ro e una dintre ultimele busole funcționale într-un peisaj mediatic deșertificat, și sunt convins că așa va rămâne”⁵³⁹, a scris jurnalistul. La rândul său, editoristul Dan Tapalagă de la HotNews a anunțat și el că pleca din redacție, invocând „viziuni editoriale diferite”. În aceeași lună, Pantazi și Tapalagă au lansat platforma G4Media.ro, editată de Asociația Group 4 Media Freedom & Democracy (organizație non-profit)⁵⁴⁰.

Piața de media online

Potrivit Studiului de Audiență și Trafic Internet (SATI) din februarie 2017, audiențele online au indicat pe primele locuri în ierarhie, din punct de vedere al numărului de afișări, site-uri precum: stirileprotv.ro, libertatea.ro, stiripesurse.ro, adevarul.ro, digi24.ro, hotnews.ro, realitatea.net, antena3.ro, ziare.com, vocea.biz, evz.ro, romaniatv.net etc. Din punct de vedere al numărului de vizitatori unici, clasamentul audiențelor a inclus, pe primele locuri, adevărul.ro, stirileprotv.ro, libertatea.ro, digi24.ro, romaniatv.net, vocea.biz, realitatea.net, antena3.ro, click.ro etc.

În septembrie, BRAT a relansat SATI, sistemul de măsurare a audiențelor online, și a contractat companiile CXENSE din Norvegia și Enreach OY din Finlanda pentru a îmbunătăți acest sistem, pentru măsurarea audienței a aproximativ 200 de site-uri⁵⁴¹. „Noul sistem va permite analiza combinată a două tipuri de rezultate pentru vizitatorii

⁵³⁸ Potrivit unui mesaj publicat pe Facebook de jurnalista Mona Dârțu.

⁵³⁹ „Despărțirea de HotNews.ro. Un nou început”, Cristian Pantazi, HotNews.ro, 13 martie 2018.

⁵⁴⁰ „Jurnaliștii Dan Tapalagă și Cristian Pantazi au lansat, luni, propria platformă de presă, G4Media.ro”, Costin Ionescu, HotNews.ro, 19 martie 2018.

⁵⁴¹ „O companie norvegiană și una finlandeză intră în măsurarea audiențelor online din România”, C.I., HotNews.ro, 11 septembrie 2017.

fiecărui site: preferințele și interesele vizitatorilor prin observarea pasivă a accesării unui anumit tip de conținut pe siteurile vizitate, împreună cu datele sociodemografice și interese declarate pentru consumul de produse sau servicii. Combinarea în același sistem a celor două tipuri de rezultate este inovatoare și va produce valoare atât în domeniul editorial, cât și în zona publicității”⁵⁴², a declarat Mihai Badea, directorul SATI.

Blogul Biziday a devenit Moise.ro. În iunie 2017, jurnalistul Moise Guran a redenumit blogul Biziday.ro în Moise.ro și i-a schimbat grafica, pentru a separa zona editorială de cea de știri. „Eu am opinii, acestea sunt, prin definiție, subiective, nu toată lumea este de acord cu opiniile mele, dar toată lumea are nevoie de știri verificate, importante, serioase”, a spus jurnalistul pe Facebook.

Parteneriat HotNews.ro – Actual de Cluj. În septembrie 2017, site-ul de știri HotNews și platforma ActualDeCluj.ro au încheiat un parteneriat oficial, după mai multe colaborări informale. „Vom lucra împreună, în echipă, la subiecte mari, așa cum am început deja să o facem, ca și cum am fi o singură redacție. Cele mai importante subiecte tratate de colegii de la Actual de Cluj vor fi publicate pe HotNews.ro și invers, pentru a oferi publicului nostru informații cât mai diverse și relevante”⁵⁴³, a scris jurnalistul Dan Tapalagă despre acest parteneriat.

Mobilitate crescută în rândul angajaților media

La fel ca și în anii precedenți, în peisajul media românesc s-a înregistrat o mobilitate crescută a angajaților și în anul 2017. Noi proiecte profesionale, demisii determinate de nemulțumiri la locul de muncă, dificultăți financiare, schimbări de locuri de muncă, întoarceri la instituții de presă cu care au mai colaborat în trecut – sunt doar câteva dintre motivele care au determinat „migrarea” jurnaliștilor și a altor angajați și reprezentanți media de la o instituție de presă la alta.

- în aprilie, mai mulți operatori și reporteri și un coordonator al cameramanilor au plecat de la Digi 24 în favoarea altor oportunități profesionale

⁵⁴² Ibidem.

⁵⁴³ „Parteneriat HotNews.ro – Actual de Cluj/ Ce este Clujul Actual?”, Dan Tapalagă, HotNews.ro, 18 septembrie 2017.

- Cătălin Alistari, redactorul șef Libertatea, a plecat de la Ringier în aprilie, fiind înlocuit de redactorul adjunct Camelia Stan
- în iunie, prezentatoarea emisiunilor de știri de la România TV, Geanina Lungu, a demisionat
- realizatoarea TV Corina Dragotescu și-a anunțat, în iunie, plecarea de la România TV și i-a mulțumit lui Sebastian Ghiță pentru susținere
- în iunie, jurnalistul Marius Tucă a ieșit din acționariatul Smart FM și a fost înlocuit de fiica sa, Daria Ana Tucă
- coordonatorul de programe interne de la Pro TV, Adela Harnagea, a anunțat în iunie că urma să părăsească postul
- jurnalistul Mădălin Ionescu a anunțat în iunie că avea să plece de la emisiunea Wowbiz, difuzată de Kanal D
- în iulie, doi șefi din TVR, Robert Tătăruș și Cristi Marin, s-au alăturat Ringier
- după 20 de ani în echipă, Daniela Palade Teodorescu a plecat de la conducerea Revistei Avantaje, în iulie 2017, anunțând că urma să preia conducerea unei noi reviste
- în august, redactorul șef adjunct al Observatorului de la Antena 1, Ioana Răduca, a plecat la Realitatea TV
- coordonatoarea secției Eveniment de la România TV a părăsit în august televiziunea și s-a alătura Antena 3
- jurnalistul Teodor Tiță a preluat funcția de director de știri de la Europa FM în august 2017, după plecarea lui Sorin Dragomir
- în septembrie, fostul coordonator de producție Mișu Predescu s-a întors la Pro TV în calitate de director de producție
- directorul general News.ro, Cristi Dumitriu, a părăsit agenția de știri, pentru a prelua postul de Head of Corporate al companiei de relații publice GMP PR
- în octombrie 2017, aproximativ jumătate din redacția România liberă a demisionat,

după ce patronul Alexander Adamescu a anunțat că intenționa să facă restructurări masive

Concluzii:

- Piața de media românească a început să își revină după efectele nefaste ale crizei financiare.
- Mai multe instituții de presă au continuat să se confrunte cu probleme financiare majore, care, în unele cazuri, au dus chiar la închiderea acestora.
- Unele instituții de presă au apelat la măsuri de rebranding, redenumire și schimbare a identității vizuale și au investit în programe noi.
- Piața de publicitate a crescut cu 11% față de anul anterior.
- Pro TV a rămas lider absolut de audiență.
- Anul 2017 a continuat să înregistreze o mobilitate crescută în rândul angajaților media din România, multe nume consacrate din presă alegând să „migreze” de la o instituție de presă la alta sau să se orienteze către alte proiecte.

Legislație

Proiect de lege pentru demiterea mai ușoară a conducerii Agerpres

Pe 30 octombrie 2017, Senatul a adoptat un proiect de modificare a legii Agerpres⁵⁴⁴ inițiat de un grup de senatori ai Partidului Social Democrat, printre care și ministrul Culturii și Identității Naționale, în funcție la acea dată, Lucian Romașcanu. Proiectul aduce o singură modificare legii Agerpres, anume schimbarea modului în care poate fi demis Directorul acestei instituții. Mai exact, acesta ar urma să poată fi demis de către Parlament oricând pe parcursul mandatului, prin respingerea raportului anual de activitate, fără însă ca în proiectul de lege să fie incluse și criteriile care ar putea duce la respingerea raportului (de exemplu, neîndeplinirea obiectivelor prevăzute în Strategia Anuală adoptată de Agerpres).

Mai multe organizații care promovează libertatea presei în România și în Europa, printre care Reporterii fără Frontiere și European Center for Press and Media Freedom, alături de ActiveWatch, MediaSind și alte organizații locale, au comentat că ținta urmărită era în mod vizibil schimbarea de urgență de la conducerea acestei instituții a Directorului în funcție⁵⁴⁵. În scrisoarea adresată de organizațiile de media menționate, către senatori, înaintea votului din plen, acestea au afirmat că: „În fapt, mecanismul prin care în prezent televiziunea și radioul public stau la cheremul partidului sau al coaliției aflate la guvernare urmează a fi adoptat și pentru agenția națională de presă. Respingerea raportului anual al radioului și televiziunii publice, fără existența unor criterii definite clar în lege, a făcut ca la conducerea televiziunii publice, din 2000 și până în prezent, doar un singur Președinte – Director General (PDG) să își poată încheia mandatul, iar acea persoană, întâmplător sau nu, era agreeată de Partidul Social Democrat”⁵⁴⁶.

Proiectul de lege a fost criticat, printre alții, și de OSCE și Federația Europeană a Jurnaliștilor⁵⁴⁷.

⁵⁴⁴ L 330/2017 - Propunere legislativă pentru completarea Legii nr.19/2003 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Presă AGERPRES.

⁵⁴⁵ “Senatori – NU votați modificarea legii Agerpres!”, comunicat al Reporterii fără Frontiere (Reporters sans frontières), European Center for Press and Media Freedom, Sindicatul Român al Jurnaliștilor – MediaSind, Centrul pentru Jurnalism Independent, Convenția Organizațiilor de Media, 30 octombrie 2017.

⁵⁴⁶ Ibidem.

⁵⁴⁷ “Modificarea Legii de organizare și funcționare a AGERPRES îi pune în pericol independența, atrage

Plenul Senatului a adoptat proiectul de lege cu 64 voturi „pentru”, 16 voturi „împotrivă” și 27 de abțineri. La data redactării acestui raport, proiectul era în lucru în comisiile de specialitate ale Camerei Deputaților, dar termenul de depunere a raportului de către Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă (28.11.2017) fusese depășit de mult⁵⁴⁸.

Legea privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune

Proiectul de modificare a Legii nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de radio și televiziune, depus în februarie 2016⁵⁴⁹ de fostul președinte al Comisiei de cultură și mass-media din Senat, Georgică Severin (PSD), a fost respins de Camera Deputaților în martie 2016, dar adoptat în cele din urmă, în iunie 2017, de Senat, în calitate de cameră decizională. Proiectul a generat o decizie de neconstituționalitate a Curții Constituționale, în iulie 2017, pentru câteva dintre prevederi, a reintrat în circuitul parlamentar pentru reexaminare, a fost adoptat de Cameră, cu amendamente, în octombrie 2017 și de Senat în noiembrie. Proiectul a fost trimis Președintelui spre promulgare, dar acesta a cerut Parlamentului reexaminarea textului în decembrie 2017 iar la data redactării acestui raport se afla în lucru la comisiile parlamentare (detalii în capitolul Televiziunea și radioul publice).

Deputatul PMP Eugen Tomac a depus în luna septembrie 2017 o inițiativă legislativă⁵⁵⁰ prin care se creștea va 8 la 10 numărul membrilor consiliilor de administrație ai Societății Române de Radio și Societății Române de Televiziune. Conform expunerii de motive, acest lucru ar permite ca toate grupurile parlamentare să poată propune măcar o singură persoană în aceste organisme de control instituțional. Camera Deputaților a adoptat inițiativa în forma propusă de domnul Tomac în ciuda avizelor negative primite de la majoritatea comisiilor sesizate. Aceasta a fost adoptată și de Senat și este trimisă spre promulgare.

atenția OSCE”, Agrepres, 24 octombrie 2017.

⁵⁴⁸ PL-x nr. 438/2017.

⁵⁴⁹ PL-x nr. 38/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15486

⁵⁵⁰ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=293&an=2017

Filmele și seriarele românești, subtitrate

Un grup de deputați și senatori aparținând tuturor grupurilor politice au depus în luna martie un proiect de lege care ar obliga televiziunile să subtitreze în limba română filmele și seriarele românești pe care le difuzează⁵⁵¹, efort menit accesibilizării acestora pentru persoanele cu deficiență de auz. Inițiativa a primit avize favorabile de la mai multe comisii și așteaptă votul în prima cameră sesizată.

Legislația privind liberul acces la informațiile de interes public

Ultimele modificări ale Legii nr. 544/ 2001 au fost operate în anul 2016, când guvernul Cioloș a modificat normele ei de aplicare. Modificările au simplificat accesul cetățenilor și jurnaliștilor la informații de interes public. Printre altele au fost, de exemplu, clarificate termenele limită în care autoritățile trebuie să răspundă cererilor acestora, specificând că e vorba de zile calendaristice (detalii în Raportul FreeEx 2016-2017). Tot în 2016, Parlamentul a îmbunătățit Legea nr. 544/2001, lărgind sfera sa de aplicare pentru a include societățile comerciale care au acționar unic sau majoritar statul român (direct sau prin alte entități), precum și partidele politice, federațiile sportive și ONG-urile de utilitate publică, care beneficiază de finanțări din bani publici.

În perioada 2017 – începutul lui 2018, au fost depuse două inițiative de modificare a Legii nr. 544/ 2001, inițiative care vizau lărgirea liste de informații publice care trebuiau comunicate din oficiu: informațiile despre achizițiile publice și despre documentele financiare ale instituțiilor publice urmau să fie publicate pe site-urile lor oficiale și reactualizate cu regularitate.

Legea administrației publice locale nr. 215/ 2001, deși nu reglementează direct accesul cetățenilor la informații de interes public, conține prevederi care vizează dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale de a se adresa autorităților publice locale în limba lor maternă în anumite condiții. O inițiativă de modificare a acesteia, care viza creșterea numărului celor care ar putea beneficia de acest drept, a fost respinsă de Parlamentul României.

⁵⁵¹ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=16911

Mai multe detalii despre acest subiect se găsesc în capitolul Accesul la informațiile de interes public.

Unele adunări publice, permise după ora 23

Un grup de parlamentari PNL a propus în octombrie 2017 modificarea legii adunărilor publice în sensul permiterii, în situații excepționale, a desfășurării unor evenimente și după orele 23⁵⁵². În expunerea de motive se face referire exclusiv la evenimentele culturale sau religioase, fără însă ca această restricție să fie exprimată și în proiectul de lege. De asemenea, proiectul de lege elimină integral prevederea conform căreia continuarea desfășurării adunărilor publice după ora 23 intră sub incidența legii ordinii publice, dar instituie, practic, o nouă activitate pentru comisiile de ordine publică de pe lângă primării: aceea de a autoriza desfășurarea unui eveniment după această oră. Proiectul primit avize negative de la toate comisiile sesizate și de la guvern, acesta din urmă considerând că eliminarea referirii la legea ordinii publice lasă loc de incertitudini privind modul în care se poate sancționa continuarea adunărilor publice după ora 23 și că introducerea activității de autorizare a adunărilor publice de către comisiile de pe lângă primării este inoportună și limitează libertatea de întrunire a cetățenilor. Inițiativa a fost introdusă pe ordinea de zi a Senatului în mai multe rânduri, dar nu a fost încă supusă votului. Camera Deputaților va fi cameră decizională.

Amenzi mărite pentru încălcarea legii ordinii publice

În luna iunie 2017, un grup de parlamentari PNL a depus la Senat un proiect de lege prin care se măreau amenzile pentru faptele descrise în Legea nr. 61/1991 cu privire la ordinea și siguranța publică⁵⁵³. Astfel, amenzile pentru activități de tipul desenat de graffiti în spațiul public (art. 2, pct 14) sau pentru activități de protest de tipul aruncat cu roșii în clădiri publice (art. 2 pct. 4) ar fi crescute de la 100-500 de lei la 300-800 de lei. De asemenea, exprimările suburbane sau gesturile obscene (art. 2, pct. 1) sau deranjarea liniștii publice, care poate fi folosită pentru amendarea participanților la proteste după ora 23, ar fi sancționate cu amenzi crescute de la 200 – 1.000 de lei la 400 – 1.200 de lei. Legea a fost

⁵⁵² Înregistrată la Senat cu nr. L35 din anul 2018.

⁵⁵³ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=16816

adoptată la Senat, fiind avizată pozitiv de Comisia juridica și negativ de Comisiile de dreptului omului și de cea pentru buget. La Camera Deputaților, cameră decizională, legea a primit deocamdată aviz pozitiv în Comisia de ordine publică și aviz negativ în cea de drepturile omului.

Domenii Internet .ro⁵⁵⁴

Pe 23 decembrie 2016, RoTLD (administratorul domeniului .ro) a anunțat că, în loc de „plata pe viață” (de fapt pe durată nedeterminată) pentru un domeniu .ro, se va trece, din iulie 2017, la plata anuală⁵⁵⁵. În ianuarie 2017, RoTLD a revenit asupra acestui anunț și a precizat că plata se va face prima dată pentru 5 ani⁵⁵⁶. Tot în ianuarie 2017, ministrul Comunicațiilor în funcție la acel moment, Augustin Jianu, a anunțat că a revocat decizia RoTLD și că va promova o lege pentru reglementarea domeniului .ro, și a propus un calendar de 7 luni pentru desfășurarea de consultări publice cu privire la această lege⁵⁵⁷. Până la momentul scrierii prezentului raport, inițiativa legislativă nu a fost depusă la Parlament. În schimb, pe data de 11 august 2017, după schimbarea ministrului, RoTLD a anunțat – fără vreo dezbatere publică sau analiză – trecerea la plata anuală a domeniilor⁵⁵⁸. Primele domenii vor expira începând cu 1 iunie 2018. În afară de câteva detalii publicate pe site⁵⁵⁹, întreg procesul este practic nepublic, subiectul fiind tratat ca o problemă tehnică.

În februarie 2017, ANAF a anunțat că va încheia un protocol de colaborare cu ICI în vederea obținerii datelor de identificare a deținătorilor de domenii de internet .ro, înregistrate în serviciul RoTLD (www.rotld.ro)⁵⁶⁰. Protocolul a intrat în vigoare la începutul lui august 2017⁵⁶¹.

⁵⁵⁴ Caz preluat din Raportul FreeEx 2016-2017.

⁵⁵⁵ Newsletter #8 – Ai un domeniu .ro? Ți se pregătește ceva, dar nu știm ce, ApTI.ro, 31 ianuarie 2017.

⁵⁵⁶ Ibidem.

⁵⁵⁷ Ibidem.

⁵⁵⁸ “OFICIAL ICI va introduce, de la 1 martie 2018, un tarif anual de mentenanță de 6 euro (fără TVA) pentru domeniile de internet .ro/Ce perioade de grație au cei care dețin deja domenii .ro”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 11 august 2017.

⁵⁵⁹ <http://www.rotld.ro/blog/introducerea-serviciului-de-inregistrare-si-mentenanta-anuala-pentru-domeniile-ro/>

⁵⁶⁰ “ANAF anunță că va semna un protocol cu ICI pentru a primi, cu respectarea legii, informații despre

Drepturile de autor în era digitală

Propunerea de Directivă privind Drepturile de Autor în Era Digitală⁵⁶² se apropie de votul în plenul Parlamentului European și este pe agenda discuțiilor din Consiliul European. Pe 20 iunie 2018 este așteptat votul comisiei JURI (Legal Affairs Committee) al Parlamentului European, care este comisia decisivă și care a amânat votul de aproximativ 4 ori în ultimele 6 luni.

Propunerea de Directivă privind Drepturile de Autor în Era Digitală a fost pusă în dezbatere de Comisia Europeană în septembrie 2016. Documentul are relevanță majoră pentru libertatea de exprimare și informare, în general, și pentru mass-media, în particular. Două aspecte controversate ale proiectului sunt cele referitoare la filtrarea obligatorie a conținutului pus pe platforme online de către utilizatori și la dreptul de autor auxiliar („ancillary copyright”, cunoscut și ca taxa pe link).

Filtrarea obligatorie vizează platformele video, audio, imagini sau orice alt tip de conținut. Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI) a arătat că, de exemplu, o parodie încărcată pe o platformă (de ex. YouTube, Flickr, Wikipedia) ar putea fi blocată automat încă de la upload, iar tehnologii de acest tip vor fi obligatoriu de implementat⁵⁶³.

Dreptul de autor auxiliar are drept sursă eforturile concertate ale presei mainstream din anumite zone din Europa occidentală care încearcă să creeze o nouă categorie de drept de autor, care are impact asupra libertății utilizatorilor de Internet de a trimite link-uri către diverse tipuri de conținut⁵⁶⁴. Prin crearea acestui nou drept de autor, publisherii ar putea cere bani pentru citarea sau preluarea unui extras dintr-o știre⁵⁶⁵. Sistemul a fost introdus în Germania și Spania, cu consecințe la nivel local în ceea ce privește libertatea de exprimare

proprietarii domeniilor de internet .ro”, de Adrian Vasilache, HotNews.ro, 14 februarie 2017.

⁵⁶¹ <https://lege5.ro/Gratuit/ge3dqmjuge4a/protocol-de-colaborare-din-22062017>

⁵⁶² DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on copyright in the Digital Single Market.

⁵⁶³ „Reforma copyright și impactul asupra mediului digital”, de Valentina Pavel, apti.ro, 3 noiembrie 2016.

⁵⁶⁴ „<<Cum afectează propunerea de reformă copyright afacerile digitale?>> Rezumatul dezbaterii”, de Valentina Pavel, apti.ro, 14 noiembrie 2016.

⁵⁶⁵ „Reforma copyright și impactul asupra mediului digital”, de Valentina Pavel, apti.ro, 3 noiembrie 2016.

și informare. De exemplu, în Germania presa mainstream a negociat cu GoogleNews preluarea gratuită de link-uri și scurte extrase, dar micii agregatori de știri germani au fost excluși⁵⁶⁶. Din Spania, unde taxa pe link este obligatorie, GoogleNews pur și simplu s-a retras⁵⁶⁷.

ApTI, care s-a implicat activ în campaniile de advocacy referitoare la reforma copyright în UE, explică ce va însemna taxa pe link: „Dreptul de autor auxiliar va da editorilor de presă, dar nu jurnaliștilor, dreptul de a decide ce apare în rezultatele motoarelor de căutare și ce nu. Ei vor putea percepe **o taxă pentru preluarea snippet-urilor** (acea minimă preluare a unui articol: titlul, 1-2 rânduri de text și eventual o poză), care îi face pe cititori interesați de accesarea site-ului unde se află articolul. Dar această cotizație nu va ajunge la jurnaliști, ci doar în buzunarul trusturilor de presă”⁵⁶⁸.

Ziua Ziaristului Român – „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios”⁵⁶⁹

În septembrie 2015 a fost înregistrată la Senat o propunere legislativă privind declararea zilei de 28 iunie ca „Ziua Ziaristului Român”⁵⁷⁰. Propunerea a fost semnată de mai mulți parlamentari UNPR și doi parlamentari PSD și PP-DD, primul în lista semnatarilor fiind Gabriel Oprea, politician aflat la acea dată în plină controversă publică și mediatică, drept urmare a conduitei sale în funcția de vicepremier al Guvernului Ponta. Proiectul de lege conține trei articole prin care se declară ziua de 28 iunie ca Ziua Ziaristului Român și se statuează că această zi poate fi marcată de către autorități ale statului, asociații, organizații neguvernamentale, muzee, reprezentanțe ale României în străinătate și de către Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune.

Semnatarul expunerii de motive atașată legii, senatorul UNPR Haralambie Vochițoiu, argumentează că: „Ziaristul român a fost, de-a lungul vremurilor, conștiința neamului său și

⁵⁶⁶ „Leak comunicat UE – Partea 2: Protejând Google cu orice preț”, de Joe McNamee, EDRI.org, publicat în limba română de apti.ro, 6 mai 2016

⁵⁶⁷ Ibidem.

⁵⁶⁸ <https://apti.ro/copyright-reform/jurnalist-blogger/>.

⁵⁶⁹ Caz preluat din Raportul FreeEx 2016-2017.

⁵⁷⁰ Numărul de înregistrare la Senat: L624/2015 .

s-a aflat în primele rânduri ale luptei pentru independență, libertate socială, redeșteptare și reîntregire națională. (...) Ziaristul român a fost și se află înrolat în marea Oaste a neamului românesc, Limba Română, ca oștean credincios în apărarea Bisericii, Istoriei și Neatârării naționale”⁵⁷¹. Conform expunerii de motive, proiectul a fost inițiat ca urmare a solicitărilor venite din partea Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

Proiectul de lege a primit la începutul lunii martie 2016 aviz nefavorabil din partea Comisiei pentru cultură și media a Senatului, ca urmare a faptului că data de 28 iunie este o dată lipsită de semnificație pentru jurnaliști și, în plus, are loc și o suprapunere „nefericită cu data cedării Basarabiei, a nordului Bucovinei și a Ținutului Herța ca urmare a ultimatumului sovietic din 1940”⁵⁷². Pe 15 martie 2016 Senatul a respins proiectul de lege. În Camera Deputaților legea a avut un traseu sinuos și tumultuos⁵⁷³. A ajuns pe ordinea de zi a plenului Camerei de două ori, atât în vechiul cât și în noul Parlament. A doua oară, în noul Parlament, pe 21 martie 2017, a fost retrimisă pentru raport suplimentar la Comisiile de specialitate în principal pe motiv că formularea corectă ar trebui să fie „Ziua Jurnalistului din România”, folosind astfel varianta modernă a termenului „ziarist” și incluzând și ziariștii minoritari⁵⁷⁴.

Centrul pentru Jurnalism Independent și ActiveWatch au formulat un punct de vedere pe care l-au susținut și la dezbaterile suplimentare din ședința Comisiei de cultură, arte și mijloace de informare în masă din 4 aprilie 2017. Cele două organizații au criticat proiectul de lege pentru modul în care este definit ziaristul, considerând că descrierea „este total nepotrivită și limitativă, izvorând dintr-o retorică mai apropiată de secolul al XIX-lea. „Înseși conceptele de <<libertate a presei>> sau <<libertate de exprimare>>, prevăzute și de Constituția României, neagă ideea de <<înrolare>> și <<oaste>>”. „În plus, menirea jurnalistului este aceea de a servi interesul public, nicidecum Biserica sau istoria”, au mai spus cele două organizații. Acestea au mai criticat proiectul, printre altele, și pentru faptul că lasă „în afara obiectului acestei legi jurnaliștii care lucrează în limbile minorităților etnice

⁵⁷¹ L624/2015.

⁵⁷² Raportul Comisiei de cultură și media a Senatului din 9 martie 2016.

⁵⁷³ Pl-x nr. 97/2016 Propunere legislativă privind declararea zilei de 28 iunie Ziua Ziaristului Român.

⁵⁷⁴ Ședința Camerei Deputaților din 21 martie 2017.

din România” și au remarcat că „a fost avansat în an electoral și poate fi considerat un demers ipocrit de *captatio benevolentiae*”.

Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă reunite a adoptat, în cele din urmă, un raport suplimentar negativ, la ședința din 4 aprilie 2017, deși anterior (în februarie și, respective, martie 2017 recomandaseră adoptarea acestui proiect de lege). La finalul anului 2017, Guvernul a emis un punct de vedere prin care afirma că Parlamentul trebuie să decidă oportunitatea adoptării inițiativei legislative. Până la momentul redactării acestui raport, Parlamentul nu a reușit să mai decidă nimic.

Imn, drapel, însemne naționale și ordinea constituțională⁵⁷⁵

Inițiativele de modificare a legislației care vizează imnul, drapelul și însemnele naționale par a fi o preocupare constantă, în ultimii ani, pentru parlamentari de diverse culori politice.

Astfel, în ultimii cinci ani, au existat șapte inițiative de modificare a legii privind arborarea drapelului și a intonării imnului național. Modificările vizau impunerea obligativității intonării imnului național în școlile românești sau difuzarea lui în mediul audiovizual. ActiveWatch a protestat în mai multe rânduri împotriva acestor inițiative, reclamând ingerințe în libertatea de exprimare și libertatea de conștiință.

În 2016, o inițiativă legislativă⁵⁷⁶ a vizat restricționarea drastică a intonării altor imnuri pe teritoriul României. Conform proiectului de lege, „Pe teritoriul României este interzisă intonarea unor imnuri aparținând unor state terțe nerecunoscute de România sau aparținând unor regiuni de pe teritoriul național ori a oricăror entități care militează pentru segregare teritorială sau încălcarea ordinii constituționale”.

Aceeași inițiativă interzicea „arborarea alături de drapelul României a drapelelor care nu reprezintă un stat recunoscut de România sau a drapelelor unor regiuni de pe teritoriul național sau din afara teritoriului național, regiuni care militează pentru segregare teritorială sau pentru încălcarea ordinii constituționale”. Este în mod evident vizată afișarea drapelului secuiesc și, posibil, și a drapelului istoric al Transilvaniei, un simbol care a

⁵⁷⁵ Caz preluat din Raportul FreeEx 2016-2017.

⁵⁷⁶ Camera Deputaților, PL-x nr. 34/2017, Proiect de Lege pentru modificarea Legii 75/1994 privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu stema României de către autoritățile și instituțiile publice.

început să fie din ce în ce mai folosit în spațiul public de grupuri de cetățeni care militează pentru autonomie locală.

În ceea ce privește intonarea imnului național, inițiativa legislativă prevedea obligativitatea intonării acestuia în următoarele situații: deschiderea și închiderea emisiunilor stațiilor Radio România și Televiziunea Română, deschiderea emisiunilor tuturor stațiilor radio și televiziunilor românești care emit pe teritoriul României, în locurile unde se desfășoară competiții sportive la nivel local, național și internațional, la începutul programului zilnic în învățământul preuniversitar.

În expunerea de motive se vorbea despre acțiuni ale unor „structuri organizate care militează pentru segregare teritorială, prin care se incită la nerespectarea ordinii constituționale” și despre faptul că „se intonează imnuri aparținând altor state sau imnuri aparținând unor organizații regionale care nu sunt recunoscute nici de România nici la nivel internațional”, aluzie din nou evidentă la Ținutul Secuiesc.

Proiectul a fost adoptat tacit de Senat în decembrie 2016 și respins în aprilie 2017 de Camera Deputaților.

În luna octombrie 2015, mai mulți senatori și deputați au inițiat modificarea Codului penal în vederea introducerii infracțiunii de „ofensă adusă unor însemne naționale”⁵⁷⁷. În prezent, lipsa de respect față de imn sau steag sunt sancționate, prin reglementări speciale, cu amendă contravențională (HG nr. 1157/2001). Adoptarea sau respingerea inițiativei trenează din iunie 2016, însă, dacă ar deveni lege, va deveni infractor oricine este autor și/ sau difuzor/ distribuitor al unor discursuri, scandări, articole, filme, cântece, desene/caricaturi care ar considerate a nu respecta steagul țării, imnul țării, emblemele sau însemnele folosite de autorități publice.

O inițiativă legislativă din februarie 2017 a deputatului Tudor Ciuhodaru⁵⁷⁸ vizează pedepsirea acțiunilor „împotriva persoanelor sau bunurilor [...] în scopul schimbării ordinii

⁵⁷⁷ Camera Deputaților, PL-x nr. 215/2016, Proiect de Lege pentru completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal.

⁵⁷⁸ Camera Deputaților, Propunere legislativă privind completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal, BP66/2017.

constituționale ori a îngreunării sau împiedicării exercitării puterii de stat” cu închisoare de la 6 luni la 3 ani și interzicerea unor drepturi.

În expunerea de motive, sunt menționate demonstrații care au avut loc la Târgu Mureș și în cadrul cărora s-a cerut autonomia Ținutului Secuiesc, precum și alte cereri similare ale unor europarlamentari români de etnie maghiară. Prin urmare, deputatul PSD cere ca Parlamentul României să adopte un act normativ prin care să se reglementeze faptul că „în România libertatea, democrația, dreptul de mișcare și liberă exprimare, nu pot merge până la nivelul la care, prin abordări extremiste, separatiste, revizioniste, se atacă esența statului român.” Proiectul se află în dezbaterile Camerei Deputaților, unde a primit deja un aviz negativ din partea comisiei de drepturile omului.

Toate aceste inițiative legislative pot încălca drepturile fundamentale la libertatea de exprimare politică și libertatea de conștiință.

Insulta și calomnia în penal⁵⁷⁹

În septembrie 2015, senatoarea PC Cristiana Anghel a înregistrat la Senat un proiect de modificare a Codului penal prin care propunea reîncriminarea insultei, a calomniei și reintroducerea probei verității, în forma în care acestea existaseră în vechiul Cod penal⁵⁸⁰. Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a dat un aviz favorabil proiectului de lege⁵⁸¹. Comisia juridică a adoptat un raport de respingere⁵⁸². Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă nu a fost sesizată.

Proiectul Anghel a fost respins de Senat, în martie 2016 (cu 51 de voturi împotriva proiectului, 12 pentru și 22 de abțineri). În aprilie 2016, proiectul a primit aviz negativ de la Comisia pentru drepturile omului a Camerei Deputaților⁵⁸³.

⁵⁷⁹ Caz preluat din Raportul FreeEx 2016-2017.

⁵⁸⁰ Propunere legislativă pentru completarea Legii nr.269 din 2009 privind Codul penal înregistrată la Senat ca L623/2015.

⁵⁸¹ <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623ca7.pdf>

⁵⁸² <http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623CR.pdf>

⁵⁸³ Propunere legislativă pentru completarea Legii nr.269 din 2009 privind Codul penal, înregistrată la Camera Deputaților ca Pl-x nr. 85/2016

Guvernul Grindeanu a emis în aprilie 2017 un punct de vedere negativ, fără a mai aduce argumente pe larg⁵⁸⁴. Un punct de vedere al guvernului mai pe larg a fost elaborat de către Ministerul Justiției în mandatul ministrului Cazanciuc (în noiembrie 2015, asumat și de Guvernul Cioloș). Ministerul afirma atunci că „onoarea și demnitatea sunt valori care pot fi protejate deplin prin norme de drept civil, fără să fie necesară impunerea unor sancțiuni penale”⁵⁸⁵. Documentul mai afirma că, dincolo de mijloacele de apărare reglementate de Codul civil, care privesc raporturile dintre persoana prejudiciată și autorul faptei ilicite, onoarea și demnitatea persoanei sunt ocrotite în anumite condiții și prin mijloace de drept contravențional, atunci când, alături de interesele individuale, sunt afectate și alte valori, care vizează interesele generale ale societății și se referă, în acest sens, la Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice și la Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare. La data scrierii prezentului raport, deputații nu votaseră încă inițiativa legislativă.

Ordonanța „anti-rebate”⁵⁸⁶

Ordonanța „anti-rebate”⁵⁸⁷, emisă de guvernul Ponta în 2013, amenda Legea audiovizualului, încercând să „reglementeze” circuitul banilor în publicitatea TV prin eliminarea agențiilor de publicitate ca intermediari în relația dintre clienții de publicitate și radiodifuzori (detalii în rapoartele FreeEx 2012, 2013 și 2014-2015, capitolele Legislație). Reglementările impuse de Ordonanța anti-rebate în legea audiovizualului au fost modificate în 2015, fiind aduse mult mai aproape de dorințele agențiilor de media⁵⁸⁸.

⁵⁸⁴ Ibidem.

⁵⁸⁵ <http://www.cdep.ro/proiecte/2016/000/80/5/pvg135.pdf> detalii pe acest subiect și în Raportul Libertatea Presei în România 2014-2015, Cap. Legislație, subtitlul Codul penal.

⁵⁸⁶ Caz preluat din Raportul FreeEx 2016-2017.

⁵⁸⁷ Ordonanța de Urgență nr. 25/2013 pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 208 din 12 aprilie 2013.

⁵⁸⁸ „Senatorii din Comisia de Cultura au adus noi modificari la ordonanta publicitatii TV: contracte tripartite clienti-agentii-televiziuni”, de C. Ionescu, HotNews.ro, 10 martie 2015.

Doi deputați (Sorin Pâslaru de la PSD și Răzvan Horia Mironescu de la PNL) au depus în martie 2016 un proiect de lege⁵⁸⁹ care își propunea să abroge integral reglementările introduse de Ordonanța „anti-rebate”. Aceștia susțineau în Expunerea de motive că respectiva reglementare nu a avut efectul „scontat”, iar profiturile agențiilor de media au fost grav afectate de această ordonanță⁵⁹⁰.

Într-adevăr, reprezentanții industriei de publicitate au contestat dur prevederile ordonanței încă de la adoptarea ei. Ei au susținut că cifrele de afaceri ale principalelor agenții s-au redus semnificativ după intrarea în vigoare a ordonanței „anti-rebate”, fiind în multe cazuri la jumătate din nivelul anului 2014. Situația a fost și mai dramatică în cazul profiturilor acestor agenții, acestea având scăderi și mai semnificative, uneori de 7 ori mai mici⁵⁹¹.

Mihai Bârsan, președintele International Advertising Association, a declarat într-un interviu pentru Paginademedia.ro că ordonanța a servit interesele marilor televiziuni de a obține prețuri mai bune din partea clienților de publicitate și că aceasta a constituit „o încercare din partea unor stații TV de a-și câștiga o poziție avantajoasă în negocierea prețurilor (...). Rebate-urile erau la fel și înainte, și după ordonanță. E o încercare care n-a avut succes, nu văd ca piața de media să fi crescut, prețul pe GRP este mai mic decât înainte”⁵⁹². Bârsan a mai susținut că numai televiziunile mari au fost avantajate de această reglementare, iar acestea „ar putea să consolideze o putere de negociere mare în viitor în dezavantajul televiziunilor mici”.

Proiectul celor doi deputați, de abrogare a reglementărilor introduse de Ordonanța anti-rebate, a fost adoptat de Camera Deputaților în iunie 2016 și de Senat în martie 2017, fiind promulgat de Președinte în aprilie 2017.

⁵⁸⁹ Pl-x nr. 81/2016 Propunere legislativă pentru abrogarea articolului 291 din Legea audiovizualului nr.504/2002

⁵⁹⁰ „PROIECT. Doi deputați vor să abroge Ordonanța antirebate: <<nu a avut efectul scontat>>”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 23.03.2016

⁵⁹¹ „Efectul ordonanței anti-rebate: Afacerile agențiilor de media s-au înjumătățit sau au scăzut chiar mai mult în doi ani”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10 iunie 2015

⁵⁹² Mihai Bârsan, despre ordonanța anti-rebate: „S-ar putea ca pe termen lung să fi vizat dispariția agențiilor de media. „5% dintre advertiserii pe TV au plecat în ultimul an, Petrișor Obae Paginademedia.ro, 20 aprilie 2015

Concluzii:

- Politicienii continuă să schimbe legislația care reglementează funcționarea serviciilor publice de media astfel încât să poată păstra controlul asupra conducerii lor.
- Au existat două propuneri de îmbunătățire a Legii accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001). Una dintre acestea a fost respinsă de Senat, a doua așteaptă avizele din comisiile de specialitate.
- O serie de inițiative legislative toxice pentru libertatea de exprimare continuă să fie tergiversate în Parlament, în loc să fie respinse.
- În România, legislația privind domeniile Internet .ro practic nu există, șansa unei reforme în vederea transparentizării modului de administrare fiind ratată după schimbarea ministrului ce inițiasse o dezbatere publică.
- Ordonanța „anti-rebate”, care reglementa circuitul banilor de publicitate în mass-media, a fost abrogată.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea accesului la informațiile de interes public, legislația audiovizuală, Codul muncii, Legea drepturilor de autor etc.).
- Citiți „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”⁵⁹³, „Ghidul juridic pentru ziariști”⁵⁹⁴ și „Ghidul avertizorului de integritate din instituțiile publice de presă (radio, televiziune, agenție de presă)”⁵⁹⁵, „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”⁵⁹⁶, “Primii pași în înțelegerea Libertății de Exprimare online și offline”⁵⁹⁷.

⁵⁹³ „Libertatea de exprimare și noul Cod civil (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.

⁵⁹⁴ „Ghid juridic pentru ziariști, ediția III (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.

⁵⁹⁵ „Ghidul avertizorului de integritate (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2012.

⁵⁹⁶ „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

⁵⁹⁷ <https://cases.internetfreedom.blog/>

- Implicați-vă în monitorizarea legislației și a dezbaterilor cu publicul și autoritățile.
- Implicați-vă în reforma copyright în UE, indiferent de ce parte a baricadei vă plasați⁵⁹⁸.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, ca modalitate de prevenire a supra-legiferării în domeniul mass-media.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Aplicați legislația unitar, în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.
- Organizați consultări publice înainte de adoptarea de acte legislative și respectați concluziile acestora.
- Respingeți inițiativele legislative toxice pentru libertatea de exprimare.
- Nu incriminați insulta și calomnia.
- Adoptați legislație prin care să fie interzisă infiltrarea în redacții de agenți ai serviciilor de informații.
- Modificați legea adunărilor publice astfel încât această să ofere o protecție efectivă pentru persoanele care-și exercită dreptul de a protesta și astfel încât să fie eliminate porțițele legislative prin care organele de ordine publică intimidează protestatarii.
- Creșteți independența față de factorii politici a conducerii și redacțiilor organelor media de stat.

⁵⁹⁸ <https://apti.ro/copyright-reform/jurnalist-blogger/>

JURISPRUDENȚĂ

Antena 3 plătește

Florin Toma vs Mircea Badea și Antena 3

Judecătoria Sectorului 1 București i-a obligat în noiembrie 2017 pe Mircea Badea și Antena 3 să îi plătească daune morale în valoare de 25.000 de lei scriitorului Florin Toma⁵⁹⁹. Badea folosisese la adresa scriitorului, într-o emisiune din 2016, expresii ca „morsă incompetentă”, „burdihan mare”, „opera de trei parale, la propriu”, „ochii înecați în osânză”, „Toma slutu' și urātu'", „Toma grosu' și arțăgosu'", „îl șterge la fund cu limba de mătase”, „când scrii harnelile alea de le scrii”, „netalentat și prost”⁶⁰⁰. În hotărârea instanței, citată de Ziare.com, se arată că expresiile lui Badea depășesc sfera pamfletului, deoarece „afirmațiile expuse în cadrul emisiunii nu s-au limitat la trăsăturile de caracter ale reclamantului, ci au vizat și aspectul său fizic, de natură să îi imprime o stare de inferioritate acestuia în raport cu alte persoane”⁶⁰¹. „În același timp, au fost exprimate o serie de apelative - morsă incompetentă, netalentat și prost - fără a fi expuse și motive obiective care stau la baza acestor opinii. Nu a fost cazul exprimării unor judecăți de valoare întrucât acestea vizează în mod uzual calitățile profesionale, morale și personale ale individului și nu aspectul său fizic”, se mai arată în hotărâre⁶⁰².

Procesul se află în faza de apel, pe rolul Tribunalului București.

⁵⁹⁹ Judecătoria Sectorului 1. Dosar nr. 50836/299/2016*. Document: Hotărâre nr. 9314/2017 din 28.11.2017.

⁶⁰⁰ „Mircea Badea și Antena 3, condamnați să plătească daune morale de 25.000 de lei unui scriitor insultat”, de Ionel Stoica, Ziare.com, 26 februarie 2018.

⁶⁰¹ Ibidem.

⁶⁰² Ibidem.

Mălin Bot vs Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3

Mălin Bot a pierdut, în martie 2018, la Curtea de Apel București, un proces cu Mircea Badea, Mugur Ciuvică, Radu Tudor și Antena 3, după ce inițial, în ianuarie 2017, Tribunalul București decisese în favoarea sa. Hotărârea poate fi atacată cu recurs.

Mircea Badea, Mugur Ciuvică și Radu Tudor fuseseră obligați de Tribunalul București să îi achite fiecare câte 2.000 de euro lui Mălin Bot, pentru încălcarea dreptului său la demnitate, prin afirmații făcute într-o ediție a emisiunii „Punctul de întâlnire” și în șapte buletine de știri din februarie 2016⁶⁰³. Antena 3 fusese obligată de magistrați să redea dispozitivul hotărârii, în termen de o lună de la rămânerea sa definitivă, în emisiunea „Punctul de întâlnire” și în buletinele de știri, pe parcursul unei zile. Pentru aceleași afirmații considerate injurioase, Consiliul Național al Audiovizualului amendase Antena 3 în 2016 la plata a 20.000 de lei⁶⁰⁴.

Mircea Badea, Mugur Ciuvică și Radu Tudor afirmaseră despre Mălin Bot că face propaganda nazistă, „desconsideră bătrânii bolnavi”, derulează „campanii mizerabile de intoxicare, clone ale KGB” și că este „o persoană insalubră”⁶⁰⁵. Mircea Badea spusese despre Bot că „urăște atât de mult oamenii trecuți de o anumită vârstă, oamenii în vârstă, îi detestă, urăște atât de mult asta cu bătrânețea, încât, creștinește, îi doresc să nu apuce”⁶⁰⁶. Din hotărârea Tribunalului, citată de Pagina de Media, reiese că expresiile au fost considerate de magistrați ca fiind injurioase, iar faptul că nu i s-a dat posibilitatea reclamantului să-și expună punctul de vedere în emisiunea în discuție a fost considerat ca o dovadă a intenției pârâților de a urmări în principal denigrarea reclamantului, și mai puțin informarea corectă a telespectatorilor. Tribunalul București a mai considerat și că, prin repetarea difuzării pe același post de televiziune, a doua zi, a informațiilor injurioase a fost evident scopul preponderent de denigrare a reclamantului⁶⁰⁷. Conform hotărârii rezumate de Pagina De Media, pentru aceste motive, magistrații au considerat că pârâții și-au exercitat în mod

⁶⁰³ Tribunalul București. Dosar nr. 18035/3/2016. Hotărâre nr. 109/2017 din 31.01.2017

⁶⁰⁴ „Antena 3, amendată cu 20.000 de lei pentru limbajul injurios la adresa lui Mălin Bot” de Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 7 aprilie 2016.

⁶⁰⁵ „MOTIVARE. Ce spune instanța în procesul câștigat de Mălin Bot cu Badea, Ciuvică, Tudor și Antena 3: au folosit limbaj injurios”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 iulie 2017.

⁶⁰⁶ Ibidem.

⁶⁰⁷ Ibidem.

abuziv dreptul la liberă exprimare, producând cu rea-credință vătămarea dreptului la demnitate al reclamantului.

În martie 2018, Curtea de Apel București a schimbat cursul procesului. Astfel, Curtea a respins apelul reclamantului și a admis apelurile părților, respingând în tot acțiunea⁶⁰⁸.

Laura Codruța Kövesi vs Antena3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc

Curtea de Apel Ploiești i-a obligat în martie 2018 pe Antena3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică și Bianca Nae să îi plătească daune morale în valoare de 300.000 de lei Laurei Codruța Kövesi pentru prejudiciul cauzat prin încălcarea drepturilor la onoare, demnitate, reputație, imagine și viață private, și 3.650 de lei, reprezentând cheltuieli de judecată⁶⁰⁹. Plângerea formulată de Kövesi împotriva lui Radu Tudor și a lui Răzvan Savaliuc a fost respinsă de judecători, ca fiind neîntemeiată. Judecătorii Curții de Apel Ploiești i-au mai obligat pe Antena 3 și Mihai Gâdea să formuleze scuze publice reclamantei, precum și să redea, în mod public și în integralitate, dispozitivul hotărârii în termen de maxim cinci zile de la data rămânerii definitive a acesteia, în cadrul fiecărui buletin informativ al zilei, pe parcursul a trei zile consecutive, la Antena 3, precum și pe platforma online a acesteia, și, de asemenea, în emisiunea realizată de Mihai Gâdea, „Sinteza Zilei”. Laura Codruța Koveși a fost obligată de instanță să achite 50 de lei cheltuieli de judecată (taxă judiciară de timbru) lui Răzvan Savaliuc. Hotărârea nu este definitivă.

Reamintim că, în octombrie 2015, Tribunalul București îi obligase pe Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc, în solidar cu Antena 3 la plata, în solidar, a sumei de 250.000 lei cu titlu de daune morale⁶¹⁰. Instanța îi mai obligase pe părți să asigure comunicarea publică a dispozitivului hotărârii în termen de 10 zile de la rămânerea definitivă a acesteia, la postul TV Antena 3.

În iunie 2014, Kövesi i-a dat în judecată pe Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc, în solidar cu Antena 3, solicitând daune morale în valoare de 1.000.000 de lei. Kövesi a afirmat în fața instanței că, în emisiunea „Sinteza Zilei” din data de

⁶⁰⁸ Curtea de Apel București. Dosar nr. 18035/3/2016. Document: Hotărâre nr. 366/2018 din 26.03.2018.

⁶⁰⁹ Curtea de Apel Ploiești. Dosarul nr. 6043/3/2015. Hotărâre nr. 752/2018 din 20.03.2018

⁶¹⁰ Tribunalul București. Dosarul nr. 6043/3/2015. Hotărârea nr. 1243/2015 16.10.2015.

19 iunie 2014, au fost prezentate mai multe fapte și au fost făcute afirmații mincinoase, care i-au creat un grav prejudiciu de imagine și au adus o gravă atingere demnității umane⁶¹¹. În emisiune, Kövesi fusese acuzată că a mușamalizat ancheta în dosarul în care se efectuau cercetări față de interlopul Bercea Mondial și Mircea Băsescu, fratele Președintelui în funcție, Traian Băsescu.

În acțiunea depusă la instanță, Codruța Kövesi susținea că afirmațiile reclamate sunt total mincinoase și de natură să genereze un prejudiciu ce justifică răspunderea patrimonială. Dintre acestea menționăm: „Doamna Kövesi trebuie să răspundă dacă s-a ocupat de protecția personală a domnului Traian Băsescu și a familiei sale. (Mihai Gâdea); Dar Kövesi ar trebui ea să se aresteze, ori singură, ori să o ajute poate nevolnicii, ăia de la Parchetul General, pentru faptul că a mușamalizat acum dosarul ăsta timp de câteva zile bune (...) asta a făcut Kövesi. Kövesi a încercat să mătrășească dosarul ăsta, să-l închidă, să-l îngroape (Ciuvică Mugur); Ce motive de întâlnire, pentru întâlniri din astea conspirative, există pentru procurorul șef al DNA să se întâlnească cu un judecător de la Înalta Curte? În parcare ... (Bianca Nae) ... Niciun motiv. Asta-i întâlnire de mafioți. Nu poți să te întâlnești, procuror general șef cu judecător de la Înalta Curte în parcare. Asta e întâlnire între golani, între mafioți, eventual între niște securiști care schimbă niște informații, dar în niciun caz întâlnire între reprezentanții cei mai înalți ai justiției independente din România (Mugur Ciuvică)”⁶¹². Într-un comunicat de presă din aceeași perioadă, DNA a acuzat Antena 3 că: „Așa-zisul material jurnalistic prezentat în cadrul emisiunii s-a grevat, de fapt, pe urmărirea în locuri publice a procurorului șef al DNA, cu unic scop de a surprinde imagini care apoi au fost prezentate trunchiat, pentru a putea susține denigrarea sub toate modalitățile și pentru a-i fi știrbită autoritatea, prin afirmații mincinoase. De altfel, prezentarea ca fiind conspirativă a unei întâlniri pe stradă dintre două persoane, indiferent că sunt sau nu sunt foști colegi, prieteni sau nu, reprezintă o formă de abuz, incompatibil cu libertatea de exprimare, libertatea de informare”⁶¹³.

⁶¹¹ „Antena 3, Gâdea, Ciuvică, Nae, Tudor și Savaliuc – obligați să-i plătească 250.000 de lei daune Codruței Kövesi”, de R.M. HotNews.ro, 16 octombrie 2015.

⁶¹² „Antena 3, Mihai Gâdea și Radu Tudor, obligați să-i plătească Laurei Codruța Kövesi DAUNE MORALE de 250.000 de lei”, de Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 16 octombrie 2015.

⁶¹³ „Kövesi a dat în judecată Antena 3 pentru afirmații mincinoase”, Departamentul Social, Mediafax.ro, 25 iunie 2014.

Daunele morale acordate de instanță în sentința din 2018, de 300.000 de lei, ies din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona câtorva mii sau zeci de mii de lei. Prin comparație, amenda maximă prevăzută în prezent de legea audiovizualului pentru sancționarea radiodifuzorilor este de 200.000 de lei. CNA a aplicat recent acest prag maximal pentru a amenda câteva televiziuni pentru depășirea timpului de publicitate⁶¹⁴. Într-un caz din 2017 care a vizat derapaje ale România TV tot legat de Laura Codruța Kövesi, CNA a amendat acest post cu 120.000 de lei⁶¹⁵. În concluzie, cuantumul mare al daunelor în speța în cauză, corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.

Referitor la obligarea de a prezenta scuze, ActiveWatch consideră că, deși obligarea la cererea de scuze este prevăzută de Codul civil⁶¹⁶, trebuie analizat dacă nu încalcă Constituția României. Articolul 29 (Libertatea de conștiință) statuează că: „(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale”. Rămâne de dezbătut dacă obligarea la cererea de scuze reprezintă constrângerea la adoptarea unei opinii sau nu. În opinia ActiveWatch, răspunsul este că reprezintă o formă de constrângere la adoptarea unei opinii.

⁶¹⁴ „Kanal D, încă o amendă maximă de la CNA pentru depășirea celor 12 minute de publicitate pe oră”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 13 martie 2018; „Ore de publicitate în plus! Pro TV, amendă maximă pentru depășiri uriașe de publicitate la stațiile locale”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 17 aprilie 2018.

⁶¹⁵ Amendă a fost dată pentru apelativele folosite de un invitat în emisiune, la adresa șefei DNA: „mincinoasă notorie”, „golancă”, „purtătoare ilegală de fustă”, „Face din România closetul ei”, „Se urcă pe toți și face pișu pe ei”. Sursa: „Amendă-record pentru România TV pentru jigniri aduse Codruței Kövesi și acuzații neprobate pentru Iohannis”, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 7 septembrie 2017.

⁶¹⁶ Art. 253 al. 3 și 4 cod civil: „(3) Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt:a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare;b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.(4) De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătămarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile. În aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive.”

Lucian Isar vs Victor Ponta, Victor Ciutacu și România TV

Lucian Isar a câștigat definitiv două procese, unul împotriva lui Victor Ponta și altul împotriva lui Victor Ciutacu și România TV. Procesele au pornit de la o afirmație a lui Victor Ponta, care a scris pe Facebook în 2016 că, în aproape 4 ani de mandat ca prim-ministru, a existat o singură situație în care a primit direct o informare de la instituțiile specializate ale statului „despre o tentativă clară de corupție din partea unui ministru”, cel în cauză fiind Lucian Isar⁶¹⁷. Victor Ponta a susținut că Isar ar fi cerut avantaje personale de la un mare investitor american în schimbul sprijinului pentru implementarea unui proiect important în România. „Atunci i-am spus imediat și lui Crin Antonescu de situație și a înțeles - în câteva ore l-am înlocuit pe Isar cu Mihai Voicu. Probabil că cei care m-au informat pe mine au sesizat și DNA. Din păcate, există și astfel de oameni”, a mai scris Victor Ponta în postarea de pe Facebook⁶¹⁸. Postarea lui Ponta a fost preluată și de Victor Ciutacu la România TV. Crin Antonescu l-a contrazis însă pe Ponta și a declarat că acesta a nu i-ar fi arătat nicio informare în legătură cu Lucian Isar, ci doar a formulat acuzații la adresa lui, iar înlocuirea din poziția de ministru s-ar fi făcut din motive politice⁶¹⁹.

În februarie 2017, Ciutacu și România TV au fost obligați de Judecătoria Sectorului 1 București să îi plătească lui Isar daune morale în valoare de 5.000 de lei și cheltuieli de judecată în valoare de 120 de lei⁶²⁰. De asemenea, instanța i-a obligat să asigure redarea dispozitivului hotărârii pe postul România TV, în intervalul orar 22:00 – 23:00, în termen de 5 zile de la rămânerea definitivă a acesteia. Tribunalul București a respins apelul în iunie 2016, hotărârea rămânând definitivă⁶²¹.

⁶¹⁷ „Tribunalul București: Victor Ponta trebuie să-i plătească lui Isar daune morale de 10.000 lei”, de R.M., HotNews.ro, 12 octombrie 2017.

⁶¹⁸ Ibidem.

⁶¹⁹ „Antonescu: Ponta nu mi-a arătat nicio informare în legătură cu Isar; a fost înlocuit din motive politice”, Agerpres, 10 februarie 2016.

⁶²⁰ Judecătoria Sectorului 1 București. Dosar nr. 37362/299/2016*. Hotărâre nr. 570/2017 din 13.02.2017.

⁶²¹ Tribunalul București. Dosar nr. 37362/299/2016*. Hotărâre nr. 2049/2017 din 21.06.2017.

În octombrie 2017, Ponta a fost și el obligat, prin hotărâre definitivă, tot de către Tribunalul București, să îi plătească lui Isar daune morale în valoare de 10.000 de lei și cheltuieli de judecată în valoare de 100 de lei⁶²².

Liviu Alexa, Ziar de Cluj – procese în lanț

Irimuş vs Liviu Alexa și Ziar de Cluj

Liviu Alexa și Ziar de Cluj au pierdut definitiv un proces cu Loredana Irimuş, angajată a Primăriei Cluj⁶²³. Curtea de Apel Cluj a decis în iunie 2017 să mențină hotărârea Tribunalului Cluj care îi obliga pe Liviu Alexa și Ziarul de Cluj să îi achite reclamantei, în solidar, 4.500 de lei cu titlu de daune morale și 570 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată parțiale. Prin hotărâre, părțile au mai fost obligați și să publice sentința în trei numere consecutive ale Ziarului de Cluj⁶²⁴ (ziarul apare doar online, nefiind publicat sub formă de ediții zilnice sau cu o altă periodicitate).

Potrivit presei locale⁶²⁵, procesul a pornit de la trei articole publicate de Ziar de Cluj în 2015 și 2016: „<<Vrăbiuța>> de la primărie, Loredana Irimuş, actuala ibovnică a vicelui Surubaru, a fost iertată după ce aceasta a distrus o grădiniță” (semnat de Elza Almasi); „Cum a sărit vrăbiuța Barbie din Bobina fix în Surubaru. O blondă aflată la a doua tinerețe a înnebunit doi mustăcioși din Primăria Cluj-Napoca” (semnat de Liviu Alexa), „Viceprimarul Surubaru face studiu de impact la Băile Felix cu Vrăbiuța” (semnat de Ioana Oros).

Alexa este patron al Ziar de Cluj și al televiziunii locale NCN.

Stănescu vs Alexa

Vlad Stănescu, CEO al companiei clujene de IT Mind Magnet, l-a dat în judecată pe Liviu Alexa pentru neexecutarea unei hotărâri civile din 2016 prin care Tribunalul Cluj îl obligase pe Liviu Alexa să îi plătească lui Stănescu suma de 1 leu, cu titlu de reparații pecuniare a

⁶²² Tribunalul București. Dosar nr. 26079/300/2016. Hotărâre nr. 3349/2017 din 12.10.2017.

⁶²³ Curtea de Apel Cluj. Dosar 203/33/2017. Hotărâre 275/2017 din 06.06.2017

⁶²⁴ Tribunalul Cluj. Dosar 203/33/2017. Hotărâre 681/2016 din 09.12.2016

⁶²⁵ „Liviu Alexa, ciugulit de vrăbiuța Loredana Irimuş la portofel. Va publica de 3 ori decizia din procesul de calomnie pierdut”, MuzicalInstantelor.ro, 8 iunie 2017.

daunelor morale suferite de reclamant, 20 de lei, cheltuieli de judecată la fond, și 260 lei, cheltuieli de judecată în apel⁶²⁶. Tribunalul îl mai obligase pe Alexa și să publice integral, pe cheltuiala sa, pe site-ul www.ziardecluj.ro, decizia instanței.

În procesul pentru neexecutarea hotărârii Tribunalului Cluj, Judecătoria Cluj l-a obligat pe Liviu Alexa, în ianuarie 2018, să îi achite lui Vlad Stănescu 500 de lei pe zi de întârziere, cu titlu de penalități, începând cu data de 22.09.2017 și până la îndeplinirea efectivă a tuturor obligațiilor stabilite în sarcina sa prin decizia civilă din 2016⁶²⁷. Hotărârea este definitivă.

Potrivit presei locale⁶²⁸, procesul a pornit de la un articol din 2014. În acel articol, Alexa îl acuza pe Stănescu că ar fi făcut parte dintr-un grup infracțional organizat. O altă persoană acuzată de Alexa în același articol a câștigat un proces împotriva lui în fața instanțelor din Satu Mare, potrivit presei locale⁶²⁹. Articolul făcea parte dintr-o serie de articole care au inclus și referințe la compania de IT Mind Magnet, la care CEO era Vlad Stănescu. Așa cum relatam în Raportul FreeEx 2016-2017, instanțele din Cluj l-au obligat atunci pe Liviu Alexa să ștergă definitiv de pe site-ul Ziar de Cluj două articole referitoare la această companie⁶³⁰. Articolele într-adevăr nu mai sunt disponibile pe site-ul acestui ziar. ActiveWatch a comentat că măsura obligării la ștergerea unor articole din spațiul online pentru defăimare este excesivă și riscă să încalce articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului – vezi hotărârea CEDO în cauza *Węgrzynowski și Smolczewski contra Poloniei*, din 16 iulie 2013⁶³¹. În practică, în cazuri care privesc afectarea reputației unei persoane sau companii de către jurnaliști, obligarea la publicarea online a hotărârilor judecătorești definitive se poate dovedi a fi o măsură mult mai „usturătoare” pentru presă, fără a încălca drepturi

⁶²⁶ Tribunalul Cluj. Dosarul nr. 22142/211/2014. Hotărâre nr. 1166/2016 din 14.10.2016.

⁶²⁷ Judecătoria Cluj Napoca. Dosar nr. 19499/211/2017. Hotărâre nr. 678/2018 din 31.01.2018

⁶²⁸ „Alexa și-a găsit nașul. Va plăti 500 de lei pe zi după ignorarea unei decizii judecătorești”, Muzica Instanțelor, 31 ianuarie 2018.

⁶²⁹ „Justiția a premiat jurnaliștii ardeleni pentru libertatea de expresie. Cap de listă, Liviu Alexa”, Muzica Instanțelor, 28 aprilie 2017.

⁶³⁰ Judecătoria Cluj. Dosar nr. 22143/211/2014. Hotărârea 7690/2015 31.07.2015.

⁶³¹ Rezumat extras din IRIS Legal Observations of the European Audiovisual Observatory. IRIS 2013-9:1/1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza *Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland*, Cererea nr. 33846/07. Hotărârea din 16 iulie 2013.

fundamentale, versus obligarea la ștergerea unor articole, care riscă să fie o măsură echivalentă cu cenzura.

Alexa vs Metz

Liviu Alexa, la rândul său, l-a dat în judecată pe omul de afaceri Daniel Metz. Alexa le-a cerut instanțelor clujene să îl oblige pe Metz să șteargă de pe pagina sa de Facebook o postare critică la adresa sa și o înregistrare de la o conferință de presă, de asemenea cu conținut critic la adresa sa. Pentru o parte dintre afirmațiile critice Alexa a făcut și o plângere penală, dar procurorii au dispus clasarea plângerii pentru că afirmațiile lui Metz nu îndeplineau rigorile penale pentru a fi considerate amenințare sau șantaj⁶³².

Metz folosisse expresii ca: „Acest <<inchizitor imoral>> fără scrupule este cel mai agresiv defăimător care a existat în mass-media clujeană (...)”, „Suntem datori să-l trântim la pământ pe acest defăimător odios care asasinează moral femeii, doar pentru că sunt tinere și frumoase, care ne bagă copiii în depresii atunci când aceștia citesc (...)”, „Vă rog să opriți circuitele financiare care-i alimentează mecanismele infernale ale terorii sale mediatice”⁶³³. Într-o conferință de presă Metz insinuase și că s-ar fi simțit șantajat de Alexa („Nu folosesc cuvântul șantaj, pentru că nu vreau să-mi creez probleme, dar vă spun că eu am resimțit presiune psihică și amenințare, în momentul în care mi s-a spus: <<ce cauți în industria mea, că eu nu m-am băgat în IT>>”)⁶³⁴.

Pentru afirmațiile de mai sus, Alexa l-a dat în judecată pe Metz⁶³⁵. Judecătoria Cluj a acceptat în ianuarie 2018 cererea de ordonanță președințială formulată de Alexa și l-a obligat pe Metz: „să înlăture provizoriu, până la soluționarea litigiului de fond, de pe pagina personală de Facebook, postarea conținând înregistrarea conferinței de presă din data de 08.11.2017 organizată de către părât la sediul hotelului Opera Plaza din Cluj-Napoca. Obligă

⁶³² „Parchetul a respins plângerea lui Alexa îndreptată împotriva lui Daniel Metz CEO NTT DATA”, Muzica Instanțelor, 22 martie 2018.

⁶³³ CEO-ul NTT DATA România, Daniel Metz, instigă la violență asupra jurnalistului Liviu Alexa: "Să-l trântim de pământ pe acest defăimător odios!". Ziar de Cluj și NCN au scris în Japonia la firma-mamă a NTT Data cerându-i bossului Toshio Iwamoto explicații", de Victor Lungu, Ziar de Cluj, 9 noiembrie 2017.

⁶³⁴ „Primul om de afaceri clujean care-l acuză public pe patronul de presă Liviu Alexa că a făcut presiuni asupra sa” de Cosmina Fernoaga, Actual de Cluj, 9 noiembrie 2017.

⁶³⁵ Judecătoria Cluj. Dosar nr. 3608/211/2018.

pe pârât să înlăture provizoriu, până la soluționarea litigiului de fond, de pe pagina personală de Facebook, postările din data de 09.11.2017 și din data de 10.11.2017 intitulate <<Apel contra terorismului mediatic din Cluj-Napoca>>. (...) să înlăture provizoriu, până la soluționarea litigiului de fond, de pe pagina personală de Facebook, parțial, postările din data de 09.11.2017, și anume următoarele expresii din postarea din data de 09.11.2017: <<Nu mă voi apleca în fața viermilor. Răul trebuie stârpit! Împreună putem face acest lucru>>, precum și postarea articolului publicat pe site-ul www.actualdecluj.ro intitulat <<Primul om de afaceri clujean care-l acuză public pe patronul de presă Liviu Alexa că a făcut presiuni asupra sa>>, cu descrierea <<Cu golăanii nu mai merge, unii s-au prins>>”⁶³⁶. Instanța l-a mai obligat pe Metz, până la soluționarea litigiului de fond, „să se abțină de la formularea în mod direct de cuvinte sau expresii identice sau similare cu cele realizate în comunicările publice menționate în cele trei aliniate precedente ale prezentei ordonanțe președințiale, indiferent de modalitatea de comunicare a acestora” și „să se abțină de a instiga sau de a încuraja alte persoane să facă afirmații la adresa reclamantului identice sau similare cu cele realizate în comunicările publice menționate în aliniatele precedente ale prezentei ordonanțe președințiale sau să ia măsuri pentru boicotarea activității reclamantului”⁶³⁷.

În martie 2018, Tribunal Cluj a admis apelul lui Metz și a respins cererea de ordonanță președințială formulată de Alexa și acceptată de Judecătoria Cluj⁶³⁸. Între timp, postările lui Metz de pe Facebook nu mai sunt disponibile. Articolul din ziarul Actual de Cluj, pentru care Judecătoria Cluj a acceptat introducerea ordonanței președințiale, deși Metz nu este proprietar al acestui site și nici autor al acestui articol, este disponibil online.

Metz și Alexa au fost parteneri, în sensul că omul de afaceri, CEO și fost proprietar al unei companii de IT (EBS Romania, vândută către compania japoneză NTT DATA⁶³⁹), a încheiat, potrivit propriilor declarații⁶⁴⁰, mai multe contracte de publicitate cu Alexa. Conflictul dintre cei doi s-a declanșat în 2017 când amândoi au candidat pentru o licență

⁶³⁶ Judecătoria Cluj. Dosar nr. 27158/211/2017. Hotărâre nr. 641/2018 din 30.01.2018.

⁶³⁷ Ibidem.

⁶³⁸ Tribunalul Cluj. Dosar nr. 27158/211/2017. Hotărâre nr. 581/2018 din 16.03.2018.

⁶³⁹ „Metz, EBS: Am negociat timp de doi ani vânzarea cu NTT Data”, Ziarul Financiar, 27 noiembrie 2013.

⁶⁴⁰ „Primul om de afaceri clujean care-l acuză public pe patronul de presă Liviu Alexa că a făcut presiuni asupra sa”, de Cosmina Fernoaga, Actual de Cluj, 9 noiembrie 2017.

radio la Cluj, licență câștigată în cele din urmă de EBS Radio, al cărui acționar principal este Metz⁶⁴¹.

Alexa vs Vlad Buzoianu

Alexa l-a mai dat în judecată și pe Vlad Buzoianu, fiul omului de afaceri clujean Octavian Buzoianu. Vlad Buzoianu îl acuzase pe Alexa într-o postare pe Facebook de șantaj: „la Cluj se observă formarea unui grup de șantaj/defăimare format din oameni precum Liviu Alexa (...) și alte astfel de celule cancerigene ale orașului”⁶⁴².

Judecătoria Cluj l-a obligat în ianuarie 2018 pe Vlad Buzoianu să îi plătească lui Alexa 1.000 de lei daune morale pentru prejudiciul suferit și să publice hotărârea într-un ziar de circulație locală⁶⁴³. Hotărârea nu este definitivă.

Cont Facebook dezactivat pentru defăimare, prin hotărâre judecătorească

O hotărâre neobișnuită a rămas definitivă în februarie 2017, când Tribunalul Covasna a menținut o sentință a Judecătoriei Întorsura Buzăului prin care un cetățean (S.D.A.) a fost obligat să își șteargă contul de Facebook după ce a defăimat un polițist (C.V.). S.D.A. postase în 2016 o fotografie a polițistului însoțită de acuze formulate într-un limbaj suburban: „mă jegosule infect care ești – să te duci în aia lu măta care teo fătat și teo supt, nu să vi pe terenul meu abuziv și în mod fraudulos să furi-sustragi cu forța pe copil minor bolnav din locuința mea mă imbecilule și dobitocule care ești, penalistule [sic!]”⁶⁴⁴. Fotografia și comentariul făceau parte dintr-un album intitulat „Continuarea prezentării găștii de călăi –

⁶⁴¹ „Cine este firma care a câștigat frecvențele de Cluj și Dej la concursul radio” de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 23 noiembrie 2017.

⁶⁴² „Fiul miliardarului Buzoianu decontează afirmația Liviu Alexa grup șantaj defăimare”, Muzica Instanțelor, 17 ianuarie 2018; „Vlad Buzoianu, odrasla milionarului Tavi Buzoianu, a pierdut procesul intentat de jurnalistul Liviu Alexa. Buzoianu va plăti despăgubiri morale și va publica sentința în presa locală”, Ziar de Cluj 17 ianuarie 2018.

⁶⁴³ Judecătoria Cluj. Hotărâre în 270/2018 din 17.01.2018.

⁶⁴⁴ <http://rolii.ro/hotarari/589f33c7e49009000a0006b7> ; „15.000 lei – daune morale pentru postări defăimătoare pe Facebook la adresa unui polițist”, Legal Land, 13 martie 2017.

Mârșavi Infecți, Mafioți”⁶⁴⁵. După această postare mai urmaseră, în aceeași zi, și altele, care se refereau la poliție în general: „Penaliști, Criminali și mari infractori asta reprezintă la greu acești boi mizerabili infecți – gașca –ceata infectă mârșavă nenorocită mafiotă și interlopă”; „călăii mârșavi infecți îmbrăcați în haina jerpelită a statului care la comanda clară, mârșavă, infectă mafiotă satanistă săvârșesc, înfăptuiesc și comit la grămadă faptele penale deosebit de grave – mari penaliști criminali – infractori, hoți, mârșavi infecți”⁶⁴⁶.

Judecătoria Întorsura Buzăului a decis ca S.D.A. să îi plătească lui C.V. daune morale în valoare de 15.000 de lei și 120 de lei cheltuieli de judecată⁶⁴⁷. De asemenea, instanța a mai dispus și ca S.D.A. „să șteargă de pe pagina sa de facebook intitulată <<S... A... S...>> imaginile și postările defăimătoare cu privire la reclamant”⁶⁴⁸. În plus, instanța a dispus și „dezactivarea contului pârâtului, având nume de utilizator <<S... A... S...>> de către proprietarul site - ului facebook”⁶⁴⁹.

Tribunalul Covasna a respins în februarie 2017 apelurile formulate în dosar⁶⁵⁰, iar o încercare de repunere a dosarului pe rolul instanței a fost de asemenea respinsă în februarie 2018⁶⁵¹, hotărârea rămânând definitivă. Persoana vătămată a declarat, pentru Adevărul, că nu a reușit să pună în aplicare hotărârea instanței pentru că nu a identificat o cale de comunicare legală cu Facebook iar contul vizat nu a fost dezactivat, ci redenumit: „Administratorul îi schimbă constant denumirea în încercarea de a evita dezactivarea. De aceea sunt nevoit să demarez o acțiune în lămurirea sentinței judecătorești”⁶⁵².

ActiveWatch consideră că sentința Judecătoriei Întorsura Buzăului, rămasă definitivă prin decizia Tribunalului Covasna, este grav disproporționată, măsura dispunerii dezactivării unui cont de Facebook pentru câteva postări injurioase fiind echivalentă cu

⁶⁴⁵ Ibidem.

⁶⁴⁶ Ibidem.

⁶⁴⁷ Judecătoria Întorsura Buzăului. Dosar nr. 179/248/2016. Hotărâre nr. 185/2016 din 07.07.2016.

⁶⁴⁸ Ibidem.

⁶⁴⁹ Ibidem.

⁶⁵⁰ Tribunalul Covasna. Dosar nr. 179/248/2016. Hotărâre nr. 30/2017 din 07.02.2017.

⁶⁵¹ Tribunalul Covasna. Dosar nr. 1025/119/2017. Încheiere de ședință din 20.02.2018.

⁶⁵² „Daune morale de 15.000 lei plătite pentru postări defăimătoare pe Facebook la adresa unui polițist. Pârâtul rămâne și fără cont”, de Cristina Stancu, Adevărul, 26 martie 2017.

cenzura. O paralelă ar putea fi făcută cu decizia unei instanțe de a închide un ziar pentru unul sau mai multe articole considerate calomnioase.

O posibilă măsură proporțională ar fi fost aceea de a obliga la publicarea dispozitivului hotărârii, sub forma unui comentariu la postările considerate calomnioase. Așa cum reiese din speța de față, măsura nu este doar disproporționată, ci și ineficientă.

Feri Predescu vs România (CEDO)

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a decis în iunie 2017⁶⁵³ că statul român i-a încălcat jurnalistei Feri Predescu dreptul la libertatea de exprimare atunci când instanțele interne au obligat-o în 2008, într-un proces cu primarul Constanței, Radu Mazăre, să îi achite acestuia daune morale și cheltuieli de judecată în valoare de aproape 57.000 de lei, să își ceară scuze publice prin intermediul unei scrisori și să publice hotărârea judecătorească într-un ziar local și unul de circulație națională.

Feri Predescu a îndeplinit toate cerințele conform hotărârilor judecătorești, dar, cu sprijinul APADOR-CH, a înaintat o plângere la CEDO.

Predescu fusese sancționată pentru că a comentat într-o emisiune la televiziunea publică, la care era invitat și Radu Mazăre, despre relațiile primarului cu lumea interlopă. În fața instanțelor interne, Feri Predescu s-a apărat arătând că informațiile prezentate erau de notorietate publică, fiind mediatizate atât de ziare centrale cât și de site-uri media, dar baza sa factuală a fost considerată insuficientă de către magistrați.

CEDO, pe de altă parte, a considerat că afirmațiile jurnalistei au reprezentat o opinie, au fost făcute cu bună-credință și au avut o bază factuală rezonabilă. Luând în considerare și cuantumul mare al daunelor morale acordate, Curtea Europeană a decis că prin sancționarea lui Feri Predescu România a încălcat articolul 10 din Convenție. Curtea a obligat statul român să-i plătească jurnalistei suma de 14.000 de euro daune materiale, plus suma de 4.500 de euro ca prejudiciu moral⁶⁵⁴.

⁶⁵³ Ghiulfer Predescu contra România, Cererea nr. 29751/09, Hotărârea din 27 iunie 2017.

⁶⁵⁴ „România, condamnată la CEDO pentru nerespectarea libertății de exprimare, într-un proces în care a ținut cu primarul Mazăre”, comunicat al APADOR-CH din 27 iunie 2017.

Curtea a afirmat că: „În situații în care, pe de o parte, este făcută o afirmație factuală și nu sunt prezentate suficiente dovezi în sprijinul acesteia și, pe de altă parte, jurnalistul discută o chestiune de interes public autentic, devine esențial să se verifice dacă acesta s-a comportat profesionist și cu bună-credință”. De asemenea, Curtea a reamintit că: „... sub Convenție, acordarea de daune pentru defăimare trebuie să prezinte o relație rezonabilă de proporționalitate cu daunele aduse reputației. (...) Curtea observă că suma pe care aplicanta a fost obligată să o plătească a fost extrem de mare. De aceea a fost, în opinia Curții, de natură a avea un efect de <<inhibare>>, de descurajare a aplicantei în exercitarea dreptului la libertatea de exprimare”.

Două instanțe susțin că nu este ilegal să furi articole-știre

Ziarul Monitorul de Suceava a dat în judecată proprietarul site-ului SuceavaNews.ro pentru că timp de mai multe luni pe acest site apăruseră articole copiate integral din ziar, uneori cu sursa menționată, de cele mai multe ori fără sursă, fără autor și, uneori, doar cu titluri ușor modificate⁶⁵⁵.

Ziarul Monitorul de Suceava a solicitat daune în valoare de 20.000 de lei.

Judecătoria Suceava a respins cererea ca fiind neîntemeiată⁶⁵⁶. Judecătorii primei instanțe au considerat că articolele în discuție sunt știri și, deci, nu ar fi protejate de art. 9 al Legii drepturilor de autor și a drepturilor conexe (nr. 8/1996): „Nu pot beneficia de protecția legală a dreptului de autor următoarele: (...) e) știrile și informațiile de presă”.

Sentința primei instanțe este disponibilă pe PaginaDeMedia.ro⁶⁵⁷, care a făcut public acest subiect.

În ianuarie 2018 Tribunalul Suceava a menținut decizia primei instanțe și a respins apelul ziarului Monitorul de Suceava, hotărârea putând fi atacată cu recurs⁶⁵⁸.

⁶⁵⁵ „Copy-paste aprobat de tribunal. Un site din Suceava a pierdut procesul intentat unui alt site care îi copia textile”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 mai 2017.

⁶⁵⁶ Judecătoria Suceava. Dosar nr. 5538/314/2016. Hotărâre nr. 186/2017 din 25.01.2017.

⁶⁵⁷ „Copy-paste aprobat de tribunal. Un site din Suceava a pierdut procesul intentat unui alt site care îi copia textile”, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 24 mai 2017.

⁶⁵⁸ Tribunalul Suceava. Dosar nr. 5538/314/2016. Hotărâre nr. 75/2018 din 18.01.2018.

Instanțele nu au făcut distincție între conținutul știrii – informația făcută publică - și forma știrii, adică forma textului în care este publicată știrea/ informația de presă. Această formă a știrii este, în majoritatea cazurilor, protejată de legea dreptului de autor, conform legii: „Art. 7. Constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor, cum sunt: a) scrierile literare și publicistice, conferințele, predicile, pledoariile, prelegerile și orice alte opere scrise sau orale, precum și programele pentru calculator”.

Extremistul Csibi Barna, condamnat pentru propagandă fascistă

În decembrie 2017, Curtea de Apel Târgu Mureș l-a condamnat definitiv pe Varadi (fost Csibi) Barna la 1 an de închisoare cu suspendare, cu o perioadă de încercare de 4 ani, pentru: promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe, deținerea în vederea răspândirii sau vânzării de simboluri fasciste și rasiste, utilizarea în public a acestora, confecționarea, și punerea în circulație sau deținerea în vederea punerii în circulație de simboluri fasciste, rasiste sau xenofobe⁶⁵⁹. Curtea de Apel Târgu Mureș a modificat o hotărâre a Judecătoriei Miercurea Ciuc din aprilie 2017, care îl obligase pe Csibi Barna doar la plata unei amenzi penale de 10.000 de lei⁶⁶⁰. Potrivit procurorilor, în anul 2010, în cadrul unei acțiuni publice, Csibi a răspândit autocolante cu mesajul „Rușine să-ți fie, iar ai cumpărat de la evrei” în fața unui hypermarket din Miercurea Ciuc. De asemenea, acesta a afișat un poster care reproducea simbolul grupării fasciste „Crucile cu săgeți”, grupare care a condus Ungaria în ultimul an al celui de-al doilea război mondial și care a fost responsabilă de deportarea unui număr important de evrei în lagărele germane de exterminare. Autocolantele răspândite conțineau de asemenea și reprezentarea grafică a unui soldat maghiar care purta însemnele grupării fasciste maghiare.

⁶⁵⁹ Curtea de Apel Târgu Mureș, Dosar nr. 4479/258/2015. Hotărâre nr. 597/2017 din 15.12.2017.

⁶⁶⁰ „Extremistul Csibi Barna, condamnat penal pentru săvârșirea infracțiunii de promovarea ideologiei fasciste, rasiste ori xenofobe”, Informația Harghitei, 19 aprilie 2017.

Judecătoria Miercurea Ciuc. Dosar nr. 4479/258/2015. Hotărâre nr. 329/2017 din 14.04.2017.

Concluzii:

- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza Codului Civil.
- Daune morale record, în cuantum de 300.000 de lei, au fost acordate pentru atingerea adusă reputației unui magistrat (șefa Direcției Naționale Anticorupție). Cuantumul mare al daunelor în speța în cauză (care iese din tiparele obișnuite în astfel de procese civile, în care daunele rămân în zona câtorva mii sau zeci de mii de lei și care este discrepant și față de practica CAN în spețe similare), corelat cu lipsa unei practici unitare și cu discrepanța sumei față de alte hotărâri similare, ridică serioase probleme de proporționalitate a sancțiunii.
- România a pierdut un nou proces la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea dreptului la liberă exprimare al unei jurnaliste.
- Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, rămân lipsite de previzibilitate. Fapte similare par a fi sancționate în mod divergent de la o instanță la alta.
- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe președințiale la ștergerea unor materiale din spațiul online. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane. O instanță a dispus chiar și dezactivarea unui cont de Facebook, pentru câteva postări considerate defăimătoare.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Citiți „Libertatea de exprimare și noul Cod civil”⁶⁶¹, „Ghidul juridic pentru ziariști”⁶⁶² și „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”⁶⁶³.
- Ziariștii și instituțiile de presă pot cere instanței să oblige reclamanții la plata cheltuielilor de judecată.
- Faceți publicitate hotărârilor instanțelor care privesc jurnaliștii și cetățenii care își exercită dreptul la liberă exprimare.
- Faceți plângere la CEDO dacă sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproporționate sau dacă primiți sancțiuni exagerate pentru afectarea reputației, demnității sau imaginii unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.
- Apelați la organizațiile de drepturile omului/de media pentru a fi sprijiniți în fața instanțelor, inclusiv prin cereri de intervenție accesorie, în interesul legii, formulate de astfel de organizații.

Recomandări pentru autorități, politicieni și alți cetățeni:

- Respectați dreptul la liberă exprimare și acceptați critica liberă. Apelați la instanțe numai împotriva acelor materiale din mass-media care nu sunt de interes public și care sunt realizate cu rea-credință.
- Codul civil trebuie amendat pentru a modifica posibilitatea de obligare la publicarea hotărârii de condamnare (art. 253 al. 3 lit. a) în integralitate, în edițiile tipărite ale ziarelor, înlocuind-o cu obligarea la publicarea dispozitivului hotărârii de condamnare. Măsura actuală este lipsită de proporționalitate, presupunând costuri mari și fiind uneori și dificil de pus în practică. În plus, jurisprudența ne arată că multe instanțe dispun publicarea doar a dispozitivului, ceea ce înseamnă că și judecătorii consideră că textul legal e prea aspru.

⁶⁶¹ „Libertatea de exprimare și noul Cod civil” (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.

⁶⁶² „Ghid juridic pentru ziariști, ediția III” (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.

⁶⁶³ „Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, 2016.

Recomandări pentru magistrați:

- Unele dintre afirmațiile pentru care presa a fost sancționată de instanțe s-au dovedit ulterior adevărate sau parțial adevărate, ceea ce înseamnă că interesul în a permite presei să dezbată chestiuni de interes public ar trebui să cântărească mai greu în fața judecătorilor.
- O alternativă rezonabilă, în cazul în care se dorește obligarea la publicarea hotărârilor instanțelor, este să se solicite doar publicarea dispozitivului hotărârii – așa cum și procedează deja multe instanțe de judecată -, dimensiunea acestuia fiind mult mai rezonabilă din punctul de vedere al publicării în presa scrisă și suficient de clară în conținut. Hotărârile integrale pot fi publicate în ziarele online aflate în proprietatea/ controlul celor sancționați.
- CEDO a considerat că obligarea la ștergerea unor articole din spațiul online pentru că ar încălca dreptul la reputație al unor persoane încalcă articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului⁶⁶⁴. Soluția rezonabilă amintită de CEDO ar putea fi obligarea la inserarea în pagina cu articolul reclamat a unui anunț referitor la obiectul litigiului referitor la articol și concluziile instanței de judecată.
- Obligarea la prezentarea de scuze riscă să încalce dreptul la libertatea de conștiință, așa cum este acesta garantat de Constituția României.

⁶⁶⁴ Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland, Cererea nr. 33846/07. Hotărârea din 16 iulie 2013.

CC BY 3.0
ActiveWatch

Membră a rețelilor internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX
Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67
021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro
www.activewatch.ro blog.activewatch.ro
www.facebook.com/ActiveWatch
freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 18912239